

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΚΑΙ
Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑΙ 1976

19496

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ἰσὺ βῆχολυφοῖδ ὄν νοῶδ ναιλθιδ νόσορ ὅτ
 γοίονό νήτ εἰς σοῖεκυλ βοτ νιζότ ἄ νήτ-δίδ
 -ῥῥηριοποισιραχ ὀβ εῖρηιῶ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΔΩΡΕΑΝ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ

ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Τὸ παρὸν βιβλίον δέον νὰ διαφυλαχθῆ καὶ
διὰ τὴν Α΄ τάξιν τοῦ Λυκείου εἰς τὴν ὁποίαν
ἐπίσης δὰ χρησιμοποιηθῆ.

ΔΩΡΕΑΝ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ
ΕΞΗΡΜΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Χρησιμοποιούμενων μετά το παράδειγμα.

Αίσχ. = Αίσχίνος
Αίσχιν. = Αίσχίνος
Αισκρ. = Αισκρίων
Αριστ. = Αριστοτέλης
Αρυσ. = Αρυσίδης
Δημ. = Δημοσθένης
Ειδ. = Ειδυλίδης
Ηρόδ. = Ηρόδοτος
Θ. = Θουκυδίδης
Ισαί. = Ισαίος
Ίακκ. = Ίακκίδης
Λακ. = Λακωνίος (δ' ἄφρων)
Λυσ. = Λυσίας
Ξ. = Ξενοφών
Ομ. = Ομήρου*
Πλάτ. = Πλάτων
Σοφ. = Σοφοκλής
Φωκ. = Φωκίδης

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΚΑΙ
Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

*Άλλα συντομογραφία

δα. = βλέπε
ενν. = έννοείται
κ. ε. τ. = και άλλα τοιαύτα
κ. τ. τ. = και τὰ τοιαύτα
πρβλ. = παράβλεπε

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1976

* Αί παραπομπαί εις τήν 'Διάδα με κεφαλαία γράμματα και εις τήν 'Οδύσσειαν με κλά. Πχ. 'Ομ., Α 85 (= 'Δ. Α) ή 'Ομ., α 79 (= 'Οδύσ. α).

ΑΧΙΛΛΕΪΣ Α ΤΡΑΡΤΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Τ. ΤΥΜΝΑΙΩΤΟΥ

ΚΑΙ

Α. ΛΥΚΕΙΟΥ

Το παρόν βιβλίο είναι το αποτέλεσμα των
εργασιών των μελών της Επιτροπής
που συγκροτήθηκε με σκοπό να ελέγξει
το πρόγραμμα των μαθημάτων της Αρχαίας
Ελληνικής Γλώσσας.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1976

Χρησιμοποιουμένων μετὰ τὸ παράδειγμα.

Αισχ. = Αισχύλος	Ἴσοκρ. = Ἴσοκράτης
Αισχίν. = Αἰσχίνης	Λουκ. = Λουκιανός
Ἀνακρ. = Ἀνακρέων	Λυκ. = Λυκούργος (ὁ ῥήτωρ) ¹
Ἀριστ. = Ἀριστοτέλης	Λυσ. = Λυσίας
Ἀρφ. = Ἀριστοφάνης	Μέν. = Μένανδρος
Δημ. = Δημοσθένης	Ξ. = Ξενοφών
Εὐρ. = Εὐριπίδης	Ὅμ. = Ὅμηρος*
Ἡρόδ. = Ἡρόδοτος	Πλ. = Πλάτων
Θ. = Θουκυδίδης	Σοφ. = Σοφοκλῆς
Ἰσαΐ. = Ἰσαῖος	Φωκυλ. = Φωκυλίδης

Ἄλλαι συντομογραφίαι

βλ. = βλέπε
ἐνν. = ἐννοεῖται
κ. ἄ. τ. = καὶ ἄλλα τοιαῦτα
κ. τ. τ. = καὶ τὰ τοιαῦτα
πρβλ. = παρὰβλεπε

* Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα μετὰ κεφαλαῖα γράμματα καὶ εἰς τὴν Ὀδύσειαν μετὰ πεζῶν. Πχ. Ὅμ., Α 35 (=Ἰλ. Α) ἢ Ὅμ., α 73 (=Ὀδυσ. α).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις και είδη αὐτῆς.

§ 1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται, ἢτοι τάσσονται ἢ μία πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὀρισμένους κανόνας.

Οἱ συντακτικοὶ κανόνες τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διάφοροι.

Σημείωσις. Τὸ βιβλίον, τὸ ὅποσον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξεως, ἢ περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται Συντακτικὸν αὐτῆς.

§ 2. Λόγος συντομώτατος (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) μὲ ἐντελῶς ἀπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἀπλῆ) πρότασις.

§ 3. Κατὰ τὸ ἰδιαιτέρον περιεχόμενόν της μίᾳ πρότασις εἶναι :

α) ἀποφαντικὴ ἢ κρίσεως: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

β) ἐπιθυμίας: πρόσεχε, κλείσε τὸ παράθυρον (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα!).

γ) ἐρωτηματικὴ: εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἔστι Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἶπω τι;).

δ) ἐπιφωνηματικὴ: τί ὠραῖον ἄνθος! (ἀρχ. ὦς καλὸς μοι ὁ πάππος!).

§ 4. Ὅταν μία πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (δὲν ἢ μὴ ἀρχ. οὐ ἢ μὴ), λέγεται ἀποφατικὴ ἢ ἀρνητικὴ: ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης οὐκ ἐστὶ σοφός). μὴ γράφετε.

Ἄλλως λέγεται **καταφατική** : ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής· (Σωκράτης ἐστὶ σοφός)· γράφετε.

§ 5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται μία πρότασις πρὸς ἄλλην ἢ ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) **κυρία ἢ ἀνεξάρτητος**, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καθ' ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν μὲ ἄλλην ἢ μὲ ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἦτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ) : ὁ Πέτρος γράφει, ὁ Παῦλος ὑπαγορεύει **καὶ** ὁ Πέτρος γράφει. ἢ ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος ἢ εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, **ἀλλὰ** εὐρίσκεται ἐδῶ. ἦλθε κανεῖς ; νὰ μείνω ἢ νὰ φύγω ; (ἀρχ. ἤγειτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. ἢ λέγε τί σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχει. οὐκ ἠμφοσβήτει, ἀλλ' ὠμολόγει. εἰπωμεν ἢ σιγῶμεν ;).

β) **δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη**, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καθ' ἑαυτὴν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς : ὑπαγόρευε εἰς τὸν Πέτρον, **διὰ** νὰ γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, **διότι** εἶναι ἀσθενής. εἰπέ μου, **ἂν** ἦλθε κανεῖς. μείνε ἐδῶ, **ἕως** οὗτου ἐπιστρέψω. (ἀρχ. Ἄβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκασεν, **ἵνα** μὴ Κύρος διαβῇ. χαίρω, **ὅτι** εὐδοκίμεῖς. σκέψαι, **εἰ** ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατρίψωμεν, **ἕως** ἂν φῶς γένηται).

Σημείωσις. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρὸς, ὅταν εἶναι γραπτὸς, διαιρεῖται κανονικῶς εἰς περιόδους καὶ κῶλα περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτὸς, εἰς τελείαν στιγμὴν ἢ κατακλειόμενος μεταξύ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περίοδος καλεῖται μέρος περιόδου μὲ ὁποσδήποτε αὐτοτελὲς νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλείονων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξύ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξύ δύο ἄνω στιγμῶν.

Ὅτω π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφάντος Κύρου Ἀναβάσεως (1, 5, 5) εἶναι μία περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει μιαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς : Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπόλετο ἐπὶ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες θνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν δρόντιοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἦγον καὶ ἐπόλων καὶ ἀγοράζοντες σίτον ἕζων.

Β'. Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἀπλή πρότασις.

§ 6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκειται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἥτοι ἀπὸ ὑποκειμένου καὶ ἀπὸ κατηγορήμα.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ οὐοίου γίνεται λόγος εἰς αὐτὴν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγορημα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγορημα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως.

§ 7. Τὸ κατηγορημα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) μονολεκτικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα μόνον ῥηματικὸν τύπον : ὁ ἥλιος λάμπει. τὸ παιδίον παίζει.

2) περιφραστικόν, ἥτοι νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν : ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην. (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται κατηγορούμενον (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἶμι) λέγεται ῥημασυνδετικόν, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὁμεῖς ἐστε Ἕλληνες.

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα εἶμι δὲν εἶναι πάντοτε συνδετικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔνοιαν τοῦ ὑπάρχειν (ὑπαρκτικόν εἶμι) π.χ. Ἔστι Θεός (= ὑπάρχει Θεός).

§ 8. Τὸ ὑποκείμενον. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεστικὴ) : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἶμι Ἕλλην. ἐκεῖνος ἄδει.

Δύναται ὁμῶς τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος καὶ οἰαδῆποτε λέξις ἢ

φράσις με τὸ ἄφρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ἔταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά : τὸ ἄφρον ἄτιμόν ἐστι Ξ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστι νόμος ; Ξ. σφαλερόν ἐστι τό, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν Ξ.

Τὸ ὑποκειμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικῆν.

§ 9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν : Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Κῦρος ἦν βασιλεύς.

Ἄλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὀλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον : ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστίν Πλ. τοῦτό ἐστιν ἢ ὀρητορικῆ Πλ. ταῦτα τί ἐστι ; Ξ τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν Πλ. Φίλιππός ἐστιν ὅ,τι ἂν εἴπη τις Δημ. ἃ διαφερόμεθα ταῦτ' ἐστι Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὑποκειμενον, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτῶν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσόν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατὰ, ὑπὲρ μετὰ αἰτιατικῆς : εἰς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἰκοσί (= 220 περίπου ἄνδρες) ἐπέμειναν ἐθελοῦται Θ. ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους Ἡρόδ. οἱ ὀπίε-ται ἦσαν ἀμφί τοὺς πεντακοσίους (= περίπου πεντακάσιοι).

§ 10. Τὸ συνδεδεικμένον. Συνδεδεικμένον ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα εἰμί (§ 7). Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῆ, πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδεδεικμένα, ὡς

1) Τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ἦτοι τὸ) ἔφυν (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ. : οἱ πλουσιώτατοι ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν Δημ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων διατελεῖς Ξ. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ (Πρβλ. Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα).

2) Τὰ ῥήματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι) κ. ἄ. : ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. σοφοῖς ὀμιλῶν κατὸς ἐκβήσει σοφός (= καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποβῆς) Περι-κλῆς ἠρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιῶς Αἰσχίν. (Πρβλ. Βγῆκε κλέφτης στά βουνά. Ἐκληρώθηκε ἐνορκος. Ἐχειρο-τονήθηκε ἐπίσκοπος).

3) Τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω, καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κ.ἄ. : οὗτοι κόλακες καὶ θεοὶ ἐχθροὶ ἀκούουσιν (= ὀνομάζονται). αὐτοὶ νομοθέται κληθήσονται Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ.

§ 10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥῆμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, δύναται νὰ συνδέεται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον τρόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.τ. (ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον:) ἐγὼ σε ἄσμενος ἐώρακα (= μὲ εὐχαρίστησιν) Ξ. ἐβελοντῆς ὑπομένει τοὺς πόρους (= μὲ τὴν θέλησίν του) Ξ. οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαίθριοι (= εἰς τὸ ὑπαίθριον) Ξ. Ἐπύξαα προτέρα Κύρου ἀφίκετο (= πρὸ τοῦ Κύρου) Ξ. (Πρβλ. Ὁ Κωνσταντῆς ἐπρόβαλε στὸν κάμπο καβαλλάρης. Ἐδιάβαινε καμαρωτός. Ὁ Πέτρος ἦλθε πρῶτος κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Μὲ μερικά ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐξέλιξιν τοῦ υποκειμένου πρὸς ἐν ἀποτέλεσμα (ὡς αὐξάνομαι, αἴρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ ῥῆμα. (Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτελέσματος) Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἠῤῥετο (= ἠῤῥήθη καὶ αὐξήθη ἐγεγόνει μέγιστον) Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἦρθη μέγας Δημ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος σπουδάζει γιατρός=σπουδάζει, γὰρ νὰ γίνῃ γιατρός).

β) Σύνθετος πρότασις.

§ 11. Μία πρότασις εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος: φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ Πλ. ἐγὼ ὑμῖν φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην Ξ. ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ ἐταίρω τε καὶ φίλω ἤμεν Πλ. (Πρβλ. Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὴν πρώτην μέραν χαίρονται. Ἡ μάνα μου ἦταν καλὴ καὶ ἀγαθῆ).

Γ'. Συμφωνία τῶν ὄρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 12. Τὸ ῥῆμα μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἤτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν: ἐγὼ γράφω. ὑμεῖς παί-

ζετε. Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθην τῷ ἄνδρι τούτῳ φύσει φιλοτιμοτάτῳ Ξ.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικῶ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν: **τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. πάντα τὰ δίκαια καλὰ ἐστί Πλ.**

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἄττικὴ, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῆθεν ἡ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἐνικῶ ἀριθμοῦ, θηλυκοῦ γένους, με περιληπτικὴν σημασίαν, ἦτοι ἀρχῆθεν π.χ. φύλλα = φύλλωμα, ξύλα = ξυλεία κλπ.

§ 13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμὸν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἐκάτερον ἐνικῶ ἀριθμοῦ, ὅπότε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς δυϊκὸν ἀριθμὸν: **Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν Θ. ἤρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφαιμίδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμαχος Θ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης πλείστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποίησάτην Ξ.**

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ': **μαχοῦμεθα κοινῇ ἐγὼ τε καὶ σὺ Πλ. οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε Πλ.**

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λόγοντα: **ἐστρατῆγει τῶν νεῶν Ἀριστεὺς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάνωρ Θ. βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύριον στρατόπεδον Ξ. (Πρβλ. Σὲ πατάει ἡ Κονιαριὰ κι' οἱ Λαρσνοὶ ἀγάδες). οἶδα σαφῶς ἐγὼ τε καὶ σὺ Ξ. (Πρβλ. Νὰ βαφτιστῶ στή χάρη σου κι ἐγὼ καὶ τὸ παιδί μου).**

β) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§ 14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως, ἐὰν μὲν εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος,

ἀριθμὸν καὶ πτώσιν· ἐὰν δὲ εἶναι οὐ σὺν στικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαίως μόνον κατὰ πτώσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλώσσαν) : **ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἀνδρείος. οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρείοι. αἱ γυναῖκές εἰσι καλαί. τὰ παιδιά ἐστὶ καλά. ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. οἱ Δελφοὶ εἰσι πόλις. τὰ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες Ξ. ἡ Δῆλός ἐστι νῆσος.** Ἄλλὰ

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἐν ὀρισμένον ὃν ἢ ὀρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπίθετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ : ὡς **χαρίεν ἔστ' ἀνθρωπος, ὅταν ἀνθρωπος ἦ** (= ὁ ἀνθρωπος ἐν γένει). **αἱ μεταβολαὶ λυπηρόν** (= αἱ μεταβολαὶ ἐν γένει, πᾶσα μεταβολή).

β) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πῶσιν γενικήν, ἢ ὅποια καλεῖται **γενική κατηγορηματικὴ** καὶ δηλοῖ συνήθως :

1) **κπῆσιν** : τοῦτο τὸ πεδῖον ἦν ποτε **Χορασμίω** Ἡρόδ. (Πρβλ. **Αὐτό το βιβλίον εἶναι τοῦ Πέτρου**).

2) ἐν διηρημένον ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον : **Ἰπποκράτης ὁδε ἐστὶ τῶν ἐπιχωρίων** (= ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους) Πλ.

3) ὕλην : **ἡ κρηαῖς ἐστὶ λίθων μεγάλων** (= ἀπὸ λίθους) Ἡρόδ.

4) **ἰδιότητα** : **εἰμι τριάκοντα ἐτῶν** (= τριακοντούτης). (Πρβλ. **Ὁ Πέτρος εἶναι δέκα χρονῶν**).

5) **ἀξίαν** : **πολλοῦ ἀργυρίου γίγνεται** (= γίνετα πολὺ ἀκριβῶ) Δημ.

§ 15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἢ ὅποια ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ

1) ἐὰν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἕμψυχα ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν : **Ἰππαρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν. ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ καλαὶ εἰσιν.**

2) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἕμψυχα ὄντα διαφόρου γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον

γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου : **συνεληλυθότες ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά** Ξ.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν π ἄ ν τ α ἄ ψ υ χ α ὄ ν τ α , τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἰοδηήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα : **αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα ἀνθρώποις εἰσιν** Ξ. **λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν** Ξ.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄ λ λ α μ ἔ ν ἔ μ ψ υ χ α , ἄ λ λ α δὲ ἄ ψ υ χ α ὄ ν τ α , τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμφύχων ὑποκειμένων : **αὐτοί τε οἱ ἄνθρωποι καὶ καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπόνυμοι τοῦ καταστρεφάμενοι καλέονται** Ἡροδ.

Δ'. Ἑλλιπῆς πρότασις.

§ 16. Εἰς ἧ καὶ πλείοτεροι ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοούμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **Ὁ Πέτρος!** (ἐνν. εἶναι ἐκεῖ ἢ ἔρχεται). **Εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος ; εἶναι** (ἐνν. ἐπιμελής ὁ Πέτρος).

§ 17. Ἑλλειψις τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως τοῦ ῥήματος, κανονικῶς δὲν τίθεται· τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφρασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή : **πολλάκις ἐθαύμασα** (ἐνν. ἐγώ) Ξ. **τί φάτε ;** (ἐνν. ὑμεῖς). **ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα** Ξ.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον, ἐπειδὴ οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἔννοια τοῦ ῥήματος εἶνα τοιαύτη, ὥστε ἐν μόνον ὀρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς **ἐσήμενη** (τῇ σάλπιγγι) ἢ **ἐσάλπιγξε** (ἐνν. ὁ σαλπικτής), **ἐκήρυξε** (ἐνν. ὁ κηρὺς), **οἶνοχοεῖτω** (ἐνν. ὁ οἶνοχόος), κ.τ.τ. (Πρβλ. τὰ σημερινά : **σημαίνειν διάλειμμα, σαλπίζει συσσίτιο**).

Οὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὸν φαινόμενον, ὡς βροντᾶ, ἀστράπτει, ὕει, ἔσεισε κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων νὰ ἐκφράξῃ τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ ἢ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τούτου αἴτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίοτε, ὅταν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἐπικρατῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψις, τίθεται ὡς ὑποκειμενον τὸ ὄνομα ὁ θεὸς ἢ Ζεὺς. ἔσεισεν ὁ Θεὸς Ξ. Ζεὺς ἀστράπτει Ὀμ. (Πρβλ. τὰ σημερινά: βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν: *Τί βρέχει ὁ Θεὸς καὶ δὲν πίνει ἡ γῆς*;).

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκειμενον δύναται νὰ νοῆται ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι: τὰ Ὀμήρου *σέ φασιν ἔπη κεκτῆσθαι* (=λέγου ὅτι σύ) Ξ. *μηδενὶ χρῶ πονηρῶ ὦν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν* (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) Ἴσοκρ. (Πρβλ. *Πῶς σέ λένε; Στὰ Σάλωνα σφάζουν ἀριὰ* κ.τ.τ.).

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων: ὅσον χρόνον προὔστη *Περικλῆς τῆς πόλεως, ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν καὶ ἐγένετο ἀπ' ἐκεῖνου μεγίστη* (ἐνν. ὁ Περικλῆς — ἡ πόλις) Θ.

§ 18. Ἐλλειψις τοῦ ῥήματος. Οἰονδήποτε ῥῆμα δύναται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειραῆς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις: ὁ μὲν *Κεράμων* δούλους *τρέφει, ἐγὼ* δὲ ἐλευθέρους (ἐνν. *τρέφω*) Ξ. *μηδὲν ἄγαν* (ἐνν. *ποιεῖ*). *ἔξ ὄνυχος τὸν λέοντα* (ἐνν. *γιγνώσκει τις*). *σοφὸν τὸ σαφές* (ἐνν. *ἐστί*). *κοινὴ ἢ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἴσοκρ. *δεῦρο, ὦ Σώκρατες* (ἐνν. *ἔλθέ*). Πρβλ. *στό καλὸ* (ἐνν. *πήγαινε*). *χρόνια πολλ'* (ἐνν. *νὰ ζήσης*). *Θέρος-τρύγος πόλεμος* (=ὁ θέρος καὶ ὁ τρύγος εἶναι πόλεμος).

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος εἰμὶ τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν ἀκμῆ, ἀνάγκη, καιρὸς, χρεῶν, ὥρα κλπ., ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων δῆλον, φανερόν, δυνατόν, οἶόν τε, ῥάδιον, χαλεπὸν-ἀμήχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον κλπ., ἐπὶ τῶν εἰς-τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν δέον, εἰκός, πρέπον κλπ. *ἀνάγκη φυλάττεσθαι* (ἐνν. *ἐστί*) Δημ. *οὐ ῥάδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ*

μεγάλας διαβολάς ἀπολύεσθαι Πλ. ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον Δημ. βαρ-
βάρων Ἑλλήνας ἄρχειν εἰκὸς Εὐρ.

Γενικῶς ἡ ἀπλῆ παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν συνθετικὸν ῥῆμα ἦτο ἀρχῆθεν κανονικὴ. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἡ τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφάς, εἰς τυπικὰς φράσεις τῶν νόμων κ. λ. π. : *χρήματ' ἀνῆρ. χαλεπὰ τὰ καλά. ἱερὸς ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος.* (Πρβλ. τὰ σημερινά : *Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκορπίσματα. Ἄσκητος ὁ νοῦς διαπλὸς ὁ κόπος*). Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται ὀνοματικαὶ προτάσεις.

§ 19. Ἑλλειψις τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἐνὸς ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλείοτεροι τοῦ ἐνὸς ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ὅταν εὐκόλως ἐννοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων : **κάτοπτρον εἶδους χαλκὸς ἐστίν, οἶνος δὲ νοῦ** (ἐνν. *κάτοπτρόν ἐστίν*).

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Β'

Ε Π Η Υ Ξ Η Μ Ε Ν Η Π Ρ Ο Τ Α Σ Ι Σ

§ 20. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§ 6 καὶ § 7) δύνανται νὰ ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι προσδιορισμούς : *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῶ Θηραμένει φίλος ἦν Ξ. Ἀγησίλαος παῖς ἔτι ἦν Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιθέτου, καλοῦνται ὀνοματικοί. Οὗτοι

α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πρῶσιν, λέγονται ὁμοιόπτωτοι : *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος. Ἀριστείδης ὁ δίκαιος. ἐκάλεσε Τολμίδην τὸν κήρυκα.*

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πρῶσιν, λέγονται ἑτερόπτωτοι : *νῖος Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν θέσιν ἐπιρρήματος, καλοῦνται ἐπιρρηματικοί : *κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον ἀπέπλευσε Ξ. οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται Ξ.* (πρβλ. *νύκτωρ*).

1. 'Ονομαστικοί προσδιορισμοί ομοιόπρωτοι.

α) Παράθεσις και έπεξήγησις.

§ 21. Τò ούσιαστικόν, τò όποιον τίθεται ώς όμοιόπρωτος προσδιορισμός άλλου ούσιαστικοῦ, καλεῖται παράθεσις ή έπεξήγησις αὐτοῦ.

1) 'Ο κατά παράθεσιν προσδιορισμός προσθέτει έν όπωσδήποτε κύριον και γνωστόν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου ούσιαστικοῦ ή άπλώς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ό προσδιορισμός ούτως δύναται νά αναλύεται εις αναφορικὴν πρότασιν : *Δαρείος ό βασιλεύς* (= δς βασιλεύς ήν). *'Αθηναί πόλις μεγάλη* (= αἱ πόλις μεγάλη εισίν). (Πρβλ. *Καποδίστριας ό Κυβερνήτης*. *'Η 'Αγία Σοφία, τò μέγα μοναστήρι*). *Φιλήσιος και Λύκων, οἱ 'Αχαιοί* Ξ. *θάρος και φόβον, άφρονε ζυμβούλω* Πλ. (Πρβλ. *'Ο 'Ολυμπος και ό Κίσαβος τὰ δυό βουνά*). (Πρβλ. και § 13, 1).

2) 'Ο κατ' έπεξήγησιν προσδιορισμός έπεξηγεῖ, ήτοι διασφαεῖ τὴν έννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου ούσιαστικοῦ, τò όποιον συμβαίνει νά σημαίνει κάτι γενικόν και άόριστον. Κατά τὴν έρμηνεία. δύναται νά προτάσσεται αὐτοῦ ή λέξις *δηλαδ ή : ό παις με, ό Σάτυρος, απέδρα* (= δηλαδή ό Σάτυρος) Πλ. *τοῦ ήδίστου άκροάματος έπαίνου, οὔποτε σπανίζετε* (= δηλαδή έπαίνου) Ξ. (Πρβλ. *Οἱ κλέφτες τ' άπαντήσανε, οἱ Κολοκοτρωναῖοι*).

Σημείωσις. 'Η έπεξήγησις ένιοτε δηλοῦται σαφέστερον με τὴν προσθήκην τῆς λέξεως *λέγω* (= θέλω νά πῶ, έννοῶ) : *Τελαμῶνι δείξει μητρὶ τε, 'Επιβοία λέγω* Σοφ. Τότε όμως ή έπεξήγησις εκφέρεται συνήθως κατ' αιτιατικὴν ώς αντικείμενον τοῦ *λέγω* : *προσέκρουσα ανθρώπω πονηρῷ, 'Ανδροτίωνα λέγω* (= τὸν 'Ανδροτίωνα έννοῶ) Δημ.

§ 22. Κατά παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηθέστατα και άντωνυμιαί, ίδία δὲ αἱ προσωπικαί και αἱ δεικτικαί : *ήμεῖς οἱ στρατηγοί* Ξ. *τούτου τιμῶμαι έμαντόν, έν πρυτανείῳ σιτήσεως* Πλ. 'Ομοίως : *Θεμιστοκλῆς ήκα παρὰ σέ* (= εγώ ό Θεμιστοκλῆς ήκω κλπ.) Θ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς κτητικὰς άντωνυμίας ήμέτερος, ύμέτερος, σφέτερος, λαμβανομένας μετ' έμφάσεως, προστίθεται ώς προσδιορισμός κατά παράθεσιν ή γενικὴ πληθυντικὴ τῆς όριστικῆς άντωνυμίας *αὐτός*, καθόσον αἱ λέξεις ήμέτερος, ύμέτερος και σφέτερος ίσοδυναμοῦν με τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν άντωνυμιῶν, ήμῶν, ύμῶν, σφῶν : *πολύ από*

τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡ μ ὦ ν α ὀ τ ὶ ν) Θ. οἱ Ἀργεῖοι τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρα προεξήξαν (= τῷ κέρα σφῶν αὐτῶν) Θ.

Ἐμοῖα σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὅποια π.χ. *δαηρ ἔμδς ἔσκε κυνώπιδος* (= ἔμοῦ τῆς κυνώπιδος). *Γοργεῖη κεφαλῆ, δεινοῖο πελώρου* (= τῆς Γοργούς, τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὀμ. Ἀθηναῖος εἰ, πόλεως τῆς μεγίστης (= ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.).

§ 23. Ὡς ἐπεξήγησις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατικὴ ἢ ἄλλη πρότασις, ἰδίᾳ εἰδική: *εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάσης* Ὀμ. οὐκ ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστής, ἐπ' τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια Πλ. ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς Πλ.

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράθεσις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὁλόκληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίζη κατὰ τινα τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράθεσις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται *π ρ ο ε ξ α γ γ ε λ τ ι κ ῆ*: ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέθνηκε θεῖον Ἰοκάστης κέρα Σοφ.

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραθέσεις αἱ φράσεις: τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὀμήρου, τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θάτερον, ἀμφοτέρον, τούναντιον κ.ἄ.τ. *τὸ λεγόμενον, κατόπιν εορτῆς ἤκομεν* (= ὅπως συνήθως λέγουν) Πλ. καὶ *τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτον οὐ προὔδοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδέδωκεν* Αἰσχίν.

β) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§ 24. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν: *μεγάλῃ πόλις* (πρβλ. *μεγαλόπολις*). ὁ σοφὸς ἀνὴρ.

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν ὄχι μόνον κατὰ πτῶσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν: *ἀγαθοὶ στρατιῶται. μεγάλα πράγματα.* οὐδὲν διαφέρει ἀνθρώπος ἀκρατῆς θηρίον τοῦ ἀμαθεστάτου Ξ.

Σημείωσις. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ταῦτα ἀμφοτέρα δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμὸν: *πόλις ἐρήμη μεγάλη*

(= ἐρημόπολις μεγάλη). ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδήρη, στολιωτὸν τὰ κάτω Ξ.

Ὄταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί: φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθὸς Ξ. Ἄλλὰ τὸ ἐπίθετον π ο λ ὺ ς λαμβανόμενον μετ' ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦ τ ἐ—καί, δὲν ἐννοεῖται ὅμως κεχωρισμένως διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν πραγμάτων σεσωσμένοι πίστετε (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ξ.

§ 25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν καὶ τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλάκις

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνῆρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσιαστικά προσηγορικά, τὰ ὅποια δηλοῦν ἡ λ ι κ ι α ν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.: γέρων ἀνῆρ, γραῦς γυνή, ἄνδρες δικασταί, ἀνὴρ τύραννος, ἄνθρωποι ὑπογραμματεῖς. (Πρβλ. Γέρος ἄνθρωπος, γριά γυναίκα, παπᾶς ἄνθρωπος).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων, ὄρος, λίμνη, ποταμὸς κ.τ.τ. τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ ἀριθμοῦ καὶ προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου: τὸ Πήλιον ὄρος, ὁ Ἄλφειὸς ποταμὸς, ἡ Ἀχερουσία λίμνη.

3) μετὰ οἰοιδήποτε ὀνόματος γενικῆ πτώσεως οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν: ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος (= ὁ βασιλεὺς θρόνος), οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί (= οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί), τὰς ἡδονὰς θήρηνε τὰς μετὰ δόξης (= τὰς ἐνδόξους) Ἴσοκρ. (Πρβλ. Ὁ κάτω κόσμος. Τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ στίτι).

§ 26. Ὁ σύναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρεται καθ' ἑαυτόν, ὡς οὐσιαστικὸν ἄνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποιον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως: ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης (ἐνν. ἀνῆρ). οἱ εἰδότες τὰ δέοντα (= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ξ. (Πρβλ. Ὁ τρελλὸς εἶδε τὸ μεθυσμένο κι ἔφυγε).

Ὅτῳ πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ καὶ ἐπίρρηματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) οἱ ἀθάνατοι (= οἱ θεοί), οἱ θνητοί (= οἱ ἄνθρωποι), οἱ πολλοὶ

(= οὐ λατρεύοντες δημοκρατικός), οἱ ὀλίγοι (=οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λέγοντες (=οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (=ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (=οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου ἢ οἱ νεκροὶ) κλπ. (Πρβλ. οἱ πλούσιοι, οἱ φτωχοί—τὸ μαῦρο, τὸ ῥετσινᾶτο, (ἐνν. κρασί): **Τ' ἀντρωιωμένου τ' ἄρματα**).

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ἐνν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιούσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ἐνν. ἡμέρα), ἡ δεξιά, ἡ ἀριστερά (ἐνν. χεῖρ), ἡ γραφική, ἡ μουσική, ἡ ῥητορική (ἐνν. τέχνη), ἡ εὐθεῖα (ἐνν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεῖα, ἡ ταχίστη (ἐνν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ἐνν. ναῦς), ἡ εἰμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ἐνν. μοῖρα), κλπ. (Πρβλ. τὰ ξένα—τὸ δεξί, τὸ ζερβί—ἡ καλογερική, κλπ.).

3) τὸ ἱερὸν (=ὁ ναός), τὰ ἱερά (=τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεῖα, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολεμίων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ἐνν. πράγματα), τὸ κοινὸν (=ἡ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζὸν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἵππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικόν (ἐνν. στρατεύμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (=ὁ παρῶν χρόνος, κλπ.) (Πρβλ. τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτά κλπ.).

Οὕτω ἀρετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρθρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφρημένον οὐσιαστικὸν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακὸν (=ἡ κακία), τὸ δίκαιον (=ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, (=οἱ Ἕλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός), τὸ βαρβαρικόν (=οἱ βάρβαροι), τὸ ὑπήκοον (=οἱ ὑπήκοοι).

γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

§ 27. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὅποιος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἐννοίαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μίαν παροδικήν¹ ιδιότητα: Ἀγησίλαος **φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε** (= μετ' ἄνθρωπον φαιδρὸν) **Ξ. ηὐλίξεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις Ξ.** (Πρβλ. *Περαταεῖτε μετ' τὸ κεφάλι ὄρθιο. Κάθεται μετ' τὰ χέρια σταυρωμένᾶ*).

1. Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὐρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν εἰς τὴν σχέσιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§ 7,2), ἤτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μία ιδιότης, ἢ ὅποια διακρίνεται ἀπὸ ἀντίθετον ἰδιό-

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν :

1) Τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ : ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἕως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) Ὁμ. ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν ἐσχάτην Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παρατάξεως) Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= ὁλόκληρος), μόνος καὶ αἰ ἀνωσυμμία αὐτὸς (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστος : πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. κατεκείμεν τὴν νύκτα ὅλην Πλ. μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οἶαν ἀρθροῦν τὴν φωνήν Ξ. αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κενεὶς) Ξ. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μναί (·).

Σημείωσις. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν π.χ. ὁ μέσος = ὁ εἰς τὸ μέσον εὐρισκόμενος, ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ· οὐδ' οἱ πάντες ἀνθρώποι δύνανται ἄν διελθεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) Ξ. ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ του, λαμβανόμενον) Πλ. ὁ μόνος υἱός (= ὁ μονογενὴς υἱός). (Ἰβρλ. Μὴν εἶδατε τὸ γούλη μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου ;).

2. Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.

α) Εἰσαγωγή. Αἰ πτώσεις.

§ 28. Αἰ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχῆθεν ἦσαν ὀκτώ : ἦτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αἰτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἐξ αὐτῶν αἰ τρεῖς : ἦτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσαι μετὰ τῆς δοτικῆς.

τήτα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ : τέμνει ὀξεῖ τῷ πελέκει (= μετὰ τὸν πέλεκυν ὀξύν, καὶ ὄχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ἰδιότητα ἐνὸς οὐσιαστικοῦ γνωστέην ἢ δὴ καὶ ὑπάρχουσαν εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διαστέλλεται τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές, τὸ ὅποιον δὲν ἔχει τὴν ἰδιότητα ταύτην : τέμνει τῷ ὀξεῖ πελέκει (= μετὰ τὸν ὀξύν πέλεκυν, καὶ ὄχι μετὰ τὴν ἀμβλύν).

1) **Ἡ ὀνομαστική** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς ; (= ποιός), ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἥτοι ἡ πτώσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτώσις τοῦ κατηγορομένου καὶ τῶν ὁμοπτῶτων προδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτώσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ. **Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος** φηγάς ἦν **Ξ**. ἤγειτο **Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς Θ**. (*Ὀμίρον*) **Ἰλιάς, Ὀδύσεια. ἱερὸς ὁ χῶρος τῆς Ἀρτέμιδος Ξ**.

Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιηται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστική, ἡ ὁποία συντακτικῶς δὲν εὐρίσκεται εἰς καμίαν σχέσιν μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως : **οἱ δὲ φίλοι, ἦν τις ἐπίσθηται αὐτοῖς χηθῆσαι, ὥστε ὠφελῆσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι ; Ξ**. Πρβλ. *Τότε ὁ ποντικὸς γίνηκεν ἡ καρδιά του.* (Ἀπὸ ἓνα παραμῦθι). Ἡ τοιαύτη ὀνομαστικὴ λέγεται **ψυχολογικὸν ὑποκείμενον** τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἐννοίαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ, ὡς τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνίαν τῶν λέξεων.

2) **Ἡ κλητική** εἶναι ἡ πτώσις, μετὰ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορευόμενα πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα : **θεῖρο, ὦ Σώκρατες. ὦ ἦλιε καὶ γῆ**. (Πρβλ. *Ἐδῶ Πέτρο. Μὴ μετὰ μαλῶνις. Κίσαβε*).

Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς : **ὦ Ἀγησίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λακεδαιμόνιοι Ξ. ἡ Πρόκνη, ἔβαινε** (= ὦ Πρόκνη). (Πρβλ. *Γειά σας, χαρά σας, μάστοροι καὶ σεῖς οἱ μαθητάδες. Ποῦ εἰστε οἱ Μποτσαραῖοι ;*).

3) **Ἡ αἰτιατικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίνα ; (ποιόν) ; πόσον ; ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· προσέτι δὲ ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνου : **φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα Θ. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν Ξ**.

4) **Ἡ καθαρὰ γενικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίνοσ ; ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν

περιλαμβάνεται κάτι τι, ἤτοι ἡ πτώσις, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσηις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ ὅλον, εἰς μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια: αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς. Συρακούσας Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ὥκισε (= εἰς ἐκ τῶν Ἡρ.). Θ. σταγόνες ὕδατος. Ἐκτορος Ἀνδρομάχη. τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.

5) Ἡ ἀφαιρετικὴ γενικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: π ὅ θ ε ν; (ἀπὸ τίνος; ἐκ τίνος;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἡ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως: Θέτις ἀνένδου πολιτῆς ἀλός (= ἐκ τῆς θαλάσσης). Ὀμ., Α 359. Ἡρῆ μειδήσασα παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον (= παρὰ τοῦ παιδὸς) Ὀμ., Α 596. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.

6) Ἡ καθαρὰ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: εἰς τίν α; διὰ τίν α; (γιὰ ποῖον;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μία πράξις ἢ ἐν πρᾶγμα: ἡ μοῖρα δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ (= εἰς τοὺς ἀνθρ.). Ἐκαστός οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγένηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι (= ὅχι μόνον γιὰ τὸν πατέρα του κλπ.). ἦλοι ταῖς θύραις (= διὰ τὰς θύρας, ἤτοι γιὰ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) Ἡ τοπικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: π ο ὦ; π ὅ τ ε; ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι: Ἀχιλλεὺς εἶδε μυχῶ κλισίης (= ἐν τῷ μυχῶ) Ὀμ. πατὴρ σὸς αὐτόθι μίμνει ἀγρῶ (= ἐν τῷ ἀγρῶ) Ὀμ. τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐδήγον τὴν γῆν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον Θ.

8) Ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: μὲ τίν α; μὲ τί; (μὲ ποῖον; πῶς;), ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συν ο δ ε ὑ εἰ τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινα ἐνέργειάν του (δοτικὴ τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὁποῖον χ ρ ἡ σι μ ε ὑ εἰ ὡς ὀ ρ γ α ν ο ν αὐτοῦ διὰ ταύτην (κυρίως ὀ ρ γ α ν ι κ ῆ δ ο τ ι κ ῆ): ἐντεῦθεν Κύρος ἐξελεύθει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι (= μὲ τὸ στρατεύμα) Ξ. Νανσικᾶ ἴμασεν μᾶστιγι ἡμιόνους (= μὲ τὴν μᾶστιγα) Ὀμ.

Σ η μ ε ἰ ὡ σ ι ς. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπόλεια μερικῶν

ἐξ αὐτῶν προῆλθεν ἄφ' ἑνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πρβλ. οἶκω δοτική—οἶκοι τοπική, οἶκω = οἶκοθεν ἀφαιρετική) ἢ τῆς σημερινῆς αὐτῶν (πρβλ. *Ἥρη ἐδέξατο χεῖρι κύπελλον*, ἔνθα ἡ λέξις χεῖρι ἠδύνατο νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς = εἰς τὸ χέρι τῆς, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς = μὲ τὸ χέρι τῆς), ἄφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως ταυτοσημῶν ἐμπροσθέντων (πρβλ. *λέγω τινί τι καὶ λέγω πρὸς τινά τι*).

β) Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 29. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἐτερόπρωτος προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) Ἐν δ ι η ρ η μ ἔ ν ο ν ὄ λ ο ν (γενικὴ διαιρετική) : *ἀνὴρ τοῦ δήμου* Ὁμ. (πρβλ. *ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ*). *ἀπέθανε τῶν τρατηγῶν Στησίλεως* (= ἀπὸ τοῦς στρ.). Ἡρόδ. *ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν. τὸ ἦμισυ τοῦ στρατοῦ. μέσον ἡμέρας* Ξ.

2) τὴν ὕ λ η ν, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ : *κώπη ἐλέφαντος* (= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) Ὁμ. *ἄμαξα σίτου* (= φορτωμένη σιτάρι). Ὁμ. *ἀγέλη βοῶν* (= κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.

3) τὸν κ τ ῆ τ ο ρ α (γενικὴ κτητική) : *Περικλέους οἶκος*. Ἀριστομάχη Ἀριστοκλέους. *ἱερός ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος* (= ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτ.). Ξ. *οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεσθηκῶν ἴδιοι Δημ.*

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήθη εἶναι τὰ : οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἐταῦρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).

4) τὸν δ η μ ι ο υ ρ γ ὄ ν τ ι ν ο ς : *νόμος Σόλωνος*. *ἔλκος ὕδρου* (= ἀπὸ ὕδρου, ἦτοι ἀπὸ δάγκαμα ὕδρου) Ὁμ.

5) ἰ δ ι ὀ τ ῆ τ α, ἐπὶ ὀνομάτων, τὰ ὅποια σημαίνουν μέγεθος τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν : *δύο ἡμερῶν πλοῦς Δημ.* *ὀκτῶ σταδίων τεῖχος Θ.* *παῖς τριῶν ἐτῶν*. (πρβλ. *δέκα χρονῶν ἀγόρι*).

6) τὴν ἀ ξ ί α ν ἢ τὸ τίμημα : *δέκα μνῶν χωρίον* Ἰσαΐ. *ἱερά (θυσία) τριῶν ταλάντων*. ἢ *ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ ὀλίγου τινός ἀξία ἐστίν* Ξ. *δόξα χρημάτων οὐκ ἀνητή* Ἰσοκρ.

7) τὴν α ἰ τ ῖ α ν : *δίκη κλοπῆς* (= διὰ κλοπῆν). *ὄργη τῶν πρᾶττομένων Δημ.* (πρβλ. *Ἡ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ*). οὐδέεις ἐνοχος λιποταξίου οὐδὲ δειλίας.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήθη εἶναι τὰ : αἰτίας, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογός (τινός).

1. Παρ' Ὀμήρῳ ἡ λέξις ψιλοῦται.

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ὑποκειμενική): *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων* Θ. (= οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρβλ. εἶναι θέλημα Θεοῦ = θέλει ὁ Θεός).

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ἀντικειμενική): *νομεὺς ἀγέλης* Ξ. (πρβλ. *νέμει ἀγέλην*). *ἡ τῶν ἐφήβων ἐπιμέλεια* (πρβλ. *ἐπιμελεῖται τῶν ἐφήβων*). *Κρίτων ἦν Σωκράτους ὁμιλητῆς* Ξ. (πρβλ. *ὠμίλει Σωκράτει*). *Σωκράτης οὐδὲ τούτων ἀνήκοος ἦν* (πρβλ. *ἤκουσε καὶ ταῦτα*).

§ 30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ἔχουν ἀντίστοιχα ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

1. συντάσσονται μετὰ καθαρᾶς γενικῆς (§ 28,4) τὰ ἐπίθετα α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά: *ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγωνρός τινός*.

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά: *μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσιμων τινός*.

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά: *ἐμπειρος, ἀπειρος, τρίβων, ἀήθης τινός*. Πλ.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά: *μέτοχος, κοινωτός, μεστός, πλήρης τινός*.

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά: *φειδωλός, ἀφειδής τινός*.

στ) τὰ ἀρχικά καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν: *κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὀπήκοός τινός*.

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχαὶ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς: *οἰωνῶν σάφα εἰδώς*. Ὁμ., α 202. *διδασκόμενος πολέμοιο* Ὁμ. Π, 811 (πρβλ. *ἐμπειρός τινός*).

II. Συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§ 28,5) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά: *μόνος* (= ἀποκεχωρισμένος), *ἔρημος, ἐλεύθερος, ἄγνός τινός*.

β) τὰ στερήσεως σημαντικά: *ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός τινός*.

γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά: *διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλοτρίος τινός: ἄλλα τῶν δικαίων* (=διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ δ.). Ξ.

δ) τὰ παραθετικά καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενική συγκριτική): **πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός τινος: ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον ἐστίν** (= ἀπὸ τὸν λόγον) **Ξ. ναυμαχία αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται Θ. Ἐπύα-
ξα προτέρα Κύρου εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.**

Σημείωσις. Ὅτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετική (§ 28,5), ἦτοι πτώσις, ἥτις δηλοῖ τὸ π ὅθεν ὀρμᾶται τι, δεικνύει σαφῶς ἡ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀ π ὅ καὶ αἰτιατικὴν: Ἐλευθερος ἀπὸ βάσανα. Ὀρφανός ἀπὸ πατέρα. Διφορετικός ἀπὸ σένα. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦλον.

γ) Ἰδιαίτεροι παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§ 31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται π ρ ὶ τ ο ς ὄ ρ ο ς τῆς συγκρίσεως: ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ, καλεῖται δ ε ὑ τ ε ρ ο ς ὄ ρ ο ς τῆς συγκρίσεως: **ὁ Ὀλυμπος ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης ἐστίν** (Ὀλυμπος ἀ' ὄρος τῆς συγκρίσεως — Ὀσσα β' ὄρος τῆς συγκρίσεως).

2) Ὁ ἀ' ὄρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὄχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον ὄρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα: **τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων. προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.**

3) Ὁ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως

α) ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρβλ. § 8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου ἦ (= παρὰ) καὶ ὁμοιοπτώτως πρὸς τὸν ἀ' ὄρον τῆς συγκρίσεως: **σιγῇ ποτ' ἐστίν αἰρετωτέρα λόγου** (= ἀπὸ τὸν λόγον). **προσῆκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν** (= ἢ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) **Θ. τὸ φυλάξασθαι τάγαθὰ χαλεπότερον τοῦ κτήσασθαι ἐστίν Δημ. Παρούσας ἐφίλει Κύρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἄρταξέρξην Ξ. οἱ Πέρσαι Κύρῳ μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ Ξ.**

β) ὅταν δὲ δὲν εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ ἦ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν ἀ' ὄρον τῆς

συγκρίσεως : *καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. Σωκράτης παίζων οὐδέν ἦττον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει τοῖς συνδριατριβουσι* Ξ.

Σημείωσις. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντί ἢ πρὸ μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αιτιατικῆς (ὅπως συν-ηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : *μείζονα ὅστις ἀντι τῆς αὐτοῦ πάτρως φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμῶς λέγω* (= ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. *μηδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ πρὸ τοῦ δικαίου* (= ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον ἀπὸ τὸ δίκαιον) Πλ. *ἡλίον ἐκλείψεις πικρότεροι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνον μνημονεύόμενα ξυνέβησαν* Θ.

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξύ τῶν συγκρινομένων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αιτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἢ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου : *Ἄγρις ἔτυχε σεμιωτέρας ἢ κατ' ἀνθρώπων ταφῆς* Ξ. *φοβοῦμαι μὴ τι μείζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῆ* Ξ.

§ 32. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφραζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς : *τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κορέα ἦν παρὰ πλῆσι τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δὲ* (ἐνν. αὐτῶν) Ξ. *ἢ τῆς πόλεως δύναμις ἦττων τῶν ἐναντίων ἐστίν* = ἦττων τῆς δυνάμεως τῶν...) Ξ. (Πρβλ. *Ὁ Πέτρος ἔχει μεγαλύτερο σπίτι ἀπὸ τὸν Παῦλο* (= ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Παύλου).

Σημείωσις. Βραχυλογικὴν ἔκφρασιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότου κ.τ.λ., αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μετὰ τοῦ ἢ καὶ ὀλόκληρον πρότασιν : *ἡ Κακία ἐφαίνετο λευκότερα καὶ ἐρυθρότερα τοῦ ὄντος* (= ἡ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ξ. *ἐγένετο κρείσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου* (= ἡ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγήσασθαι αὐτό) Θ.

§ 33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ιδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμόν. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται *σύγκρισις ὑπεροχῆς*. (Οὕτως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνεται σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινὰ ιδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὅποιαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν ἢ συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐnergεῖαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἡ ὑπάρχουσα μεταξύ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται *σύγκρισις ἀντιθέσεως* : *Ξενίας καὶ Πασίων κακίους εἶσι περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς*

περί εκείνους (=ό Ξ. και ό Π. είναι κακὰ πρὸς ἡμᾶς και ὄχι ἀγαθοί, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ. Ἄν. 1, 4, 8. ἴθι, γέρον, μὴ μ' ἐρεθίζε, **σαώτερος ὡς κε νέηαι** (=γιά νά ἀπέλθης σώος και ὄχι βεβλάμενος, ὅπως θά συμβῆ, ἐάν μένης και μ' ἐρεθίζης) Ὅμ., Α 32. φθονέεσθαι **κρέσσον** ἐστίν ἢ οἰκτίρεσθαι (=εἶναι καλύτερον νά φθονῆται κανεῖς εὐτυχῶν παρά νά τυγχάνη οἴκτου δυστυχῶν, ἤτοι μεταξύ τῶν δύο κακῶν, τοῦ φθονεῖσθαι και τοῦ οἰκτίρεσθαι, ὀλιγώτερον κακόν και ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι) Ἑρ. 3,52.

Σημείωσις α'. Ἐπί συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνονται δύο ἰδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπιθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφότερα εἰς συγκριτικόν βαθμὸν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξύ αὐτῶν : στρατηροὶ **πλείονες ἢ βελτίονες** (=μᾶλλον πολλοὶ παρά καλοί, ἤτοι πολλοί, ὄχι ὅμως και καλοὶ) Ἄρφ. ἐποίησα **ταχύτερα ἢ σοφώτερα** (= ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὄχι σοφῶς) Ἑρῶδ.

Σημείωσις β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου πῶς (= κάπως, ὀλίγον) : οἱ τε **πρεσβύτεροι και οἱ νεώτεροι** (= οἱ πρεσβῦται και οἱ νέοι) Ἰσοκρ **μὴ τι νεώτερον ἀγγέλλεις**; (= νέον τι) Πλ. Κῦρος ἦν ἴσως **πολυλογώτερος**. (= πολυλόγος πως) Ξ. τὸ **στράτευμα ἀτακτότερον ἐχώρει** (= ἀτάκτως πως, οὐχὶ ὅλως εὐτάκτως) Θ. (Πρβλ. Τὸ **μεγαλύτερο τὸ ψάρι τρώει τὸ μικρότερο** = τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. Ὁ ἄρρωστος **σήμερα εἶναι καλύτερα** = κάπως καλά, ὄχι τόσον ἄσχημα ὅσον χθές).

§ 34. β) Τὸ ὑπερθετικόν. 1) Ἀρχῆθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἡ δὲ κυρία διαφορὰ μεταξύ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς ἓν ἢ πρὸς ἄλλα ὁμοῦ λαμβανόμενα και ὡς ἓν τι θεωρούμενα (Ἀρταξέρξης ἦν **πρεσβύτερος Κύρου**. χρυσὸς δὲ **κρείσσων μυρίων λόγων βροτοῖς**)· διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τὰ ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἓν ἕκαστον χωριστὰ : Θουκυδίδης **ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων και Ἀθηναίων ἐλλίσας ἀξιολογώτατον αὐτὸν εἶσεσθαι τῶν προγεγενημένων** (=ἀξιολογώτατον και ἀξιολογώτερον ἐν συγκρίσει πρὸς ἓνα ἕκαστον τῶν προγεγενημένων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῆθεν (ἀφαιρετικὴ) γενικὴ συγκριτικὴ, ὅπως και ἡ γενικὴ, ἡ ὁποία συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὅμως καταπᾶ αὕτη νά εἶναι γενικὴ διαιρετικὴ (§ 29,1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ

συγκρινόμενον εἶναι ἐν ἑκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται: **Ἀθηναίων σοφώτατος Σωκράτης ἦν** (= ἐνὸς ἐκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιλαμβάνετο καὶ αὐτός). πρβλ. **Κῦρος ἀγαθῶν ἰππέων κρᾶτιστος ἦν ἰππέυς Ξ.**

Σημείωσις. Οὗτω ἐξηγείται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ιδιότητος ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικὰ σημεῖα: **σοφώτερος ἑμαυτοῦ ἐγενόμην** (= παρ' ὅ,τι ἤμουν πρὶν καθ' ἕλον τὸν βίον μου). τότε **σοφώτατος σαυτοῦ ἦσθα** (= σοφώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλῃν περιόδου τῆς ζωῆς σου) Ξ.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικὴν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς ὅτι μία ιδιότης ὑπάρχει εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμὸν: **φῦνα ὁ Κῦρος λέγεται κάλλιστος.**

Σημείωσις. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλὰκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, ὡς **μάλιστα**, ὅτι, ὡς, ἤ, οἶος, ὡς οἶόν τε, ἐν τοῖς, ἀνθρώπων, δὴ: **ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο** (= πρῶτοι - πρῶτοι οἱ Ἀθην.) Θ. (πρβλ. **τοῦτο δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι** Πλ.). **σὺ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι** Πλ. (πρβλ. **Ὁ προστυχώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κρᾶτιστος δὴ γενέσθαι. Ξ. ἀποκρίνει ὡς οἶόν τε διὰ βραχυτάτων** Πλ.).

Ὁμοίως καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ θετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου: **κακῶν κάκιστε.**

β) Ἡ δοτικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἑτερόπτωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα οὐσιαστικά παράγωγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: **ἡ τοῦ θεοῦ δόσις ὑμῖν** Πλ. (πρβλ. **ἔδωκεν ὑμῖν ὁ θεός**). **οὐδεμία εὐνοία ἐμοὶ παρ' αὐτῶν** Ξ. (πρβλ. **οὐκ εὐνοὶ ἐμοὶ εἰσιν**).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλὰ:

α) Μετὰ καθαρῶς δοτικῆς (§ 28,6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὠφέλειαν ἢ βλάβην, φιλίαν ἢ ἔχθραν, εὐπείθειαν ἢ ὑποταγήν, τὸ ἀρμόζον ἢ τὸ πρέπον, καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων: **ὠφέλιμος, βλαβερός τινι—φίλος, ἐχθρός, πολέμιος, ἐναντίος τινι—εὐπειθής, ὑπήκοός τινι—ἀρμόδιος, πρεπύδης,**

ἀπρεπής τινι : τύραννος ἅπας ἐχθρός ἐλευθερία καὶ νόμοις ἐναντίος Δημ.

Σημείωσις : Τὰ ἐπίθετα φίλος, ἐχθρός, πολέμιος κ.τ.τ. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνωνται μετὰ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικά : οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμιοι τῆς πόλεως (§ 29,3)

β) Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς (§ 28,8) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχὴν, προσέγγισιν ἢ μετῴξιν, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως ἐν ἡ συν. ὁ αὐτός τινι—ὅμοιος, ἀνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερής τινι—ἴσος, ἄνισος, ἰσόροπος, σύμφωνος, συνωδός, ὁμόγλωσσός τινι—ἀκόλουθος, διάδοχός τινι—πλησίος, γείτων, ὁμορος, συμμαχός, ἀμεικτός τινι—συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἐνοχός τινι : οἱ πονηροὶ ἀλλήλοισι ὅμοιοι Πλ. αἰδώς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν.

Σημείωσις 1. Μετὰ τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, πολλάκις ἢ δοτικῆ λαμβάνεται βραχυλογικῶς : κόμαι Χαρίτεσιν ὁμοῖαι (= κόμαι ὅμοιαι ταῖς κόμαις τῶν Χαρίτων) "Ομ (Πρβλ. § 32).

Σημείωσις 2. Ἡ μετὰ ἐπιθέτων συναπτομένη δοτικὴ σημαίνει ἐνίοτε ἀναφοράν, ἤτοι τὸ κατὰ τι : φιλοπροσήγορος τῷ τρότῳ. ἐρρωμένεσται τοῖς ψυχαῖς.

γ) Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§ 36. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἑτερόπτωπος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ κατὰ τι ἢ ἀναφοράν : τυφλὸς τὰ τ' ὦτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματα εἰ Σοφ.

Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμὸν, (τὸ) πλῆθος, (τὸ) ὄνομα : ἀφικνουῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τετάρων πλέθρων Ξ. πόλις αὐτοῦθι ὠκεῖτο, Θάψακος ὄνομα.

δ) Αἱ πλάγια πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 37. α') Γενική. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς.

α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά καὶ ποσοτικά : ἐνταῦθα τῆς ἡπείρου Θ. πολλοῦ τῆς γῆς Πλ. πρὸ τῆς ἡμέρας Ἡρόδ. τηλικαῦτα

τοῦ θέρουσ Ἄρφ. τρὶς τῆς ἡμέρας. τῶν τοιούτων ἄδην εἶχομεν (= μέχρι χορτασμοῦ, ἤτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (Γενικὴ καὶ καθαρὰ τοῦ ὅλου· πρβλ. § 29, 1).

β) ἐπιρρήματα τροπικά, οἶον· πῶς, ὅπως, ὡς (μετὰ τοῦ ῥήματος ἔχω) εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμόν, οἶον· ἔξω, ἐκτός, πόρρω ἢ πρόσω, κρούφα, λάθρα (τινός) : βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας ; (= ὡς πρὸς τὴν παιδείαν) Πλ. (Πρβλ. Πῶς εἶναι ἀπὸ ὑγείαν ;). Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὡς πρὸς τὸν παράπλου) Θ. (Γενικὴ ἢ ἀφαιρετικὴ, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφορᾶς· πρβλ. § 28,5 καὶ § 30, II).

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικὰ ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὀπισθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξὺ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ γενικῆς : ἀξίως λόγου (πρβλ. ἄξιος λόγου), οὐκ ἀπείρως αὐτοῦ ἔχω (πρβλ. ἀπείροσ τινος).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετικὴ), ἡ ὁποῖα δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν : φεῦ τῆς ἀνοίας ! Σοφ. αἰαὶ κακῶν ! οἴμοι τέκνων Εὐρ.

§ 38. β') Δοτικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς ὀργανικῆς, § 28,8) συνήθη εἶναι τὸ ἅμα (= σύν, συγχρόνως μέ), ὁμοῦ (= μαζί μέ), καὶ τινὰ παράγωγα ἐπιθέτων ἢ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς : ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχροῦ ἐστί (= ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι κακά) Πλ. ὁμοῦ τῷ πηλῷ Ξ. ὁμοίως ἐκείνῳ (πρβλ. ὁμοίως τινι). συμφερόντως τοῖς φίλοις (πρβλ. συμφέρει τοῖς φίλοις Ξ.). ἐπομένως τῷ νόμῳ (πρβλ. ἐπομαί τινι Πλ.).

§ 39. γ') Αἰτιατικὴ. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήθη εἶναι τὸ νῆ ἢ ναὶ μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ (ἐπὶ ἀρνήσεως) : νῆ Δία ἢ ναὶ μὰ Δία, μὰ Δία ἢ οὐ μὰ Δία· (πρβλ. μὰ τὴν Παναγία).

Σημείωσις. Ἡ παρὰ τὸ νή ἢ μὰ αιτιατικὴ ἐξηγείται ὡς προσληθούσα ἐκ παραλείψεως τῆς λέξεως ὀμνυμι (ἐπικαλούμαι μάρτυρα : νή Δία (= νή, ὀμνυμι τὸν Δία). Βλ. Ὁμ. Ψ 585. Ξεν. Κύρ. Ἄν. 6, 6, 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 40. Αἱ ἀντωνυμίαι, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς μίαν πρότασιν οἰονδήποτε ὄρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκφέρεται διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§ 8, § 9, § 21 κ.έ., § 29) ἢ ἐπιθέτου (§ 8, § 9, § 24 κ.έ.).

α) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.

§ 41. 1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἡ μὴ ὑπάρχουσα ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπανία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (σφεῖς) ἀναπληροῦνται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν *ὁδε, οὗτος, ἐκεῖνος*, ἢ ὑπὸ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) αὐτὸς ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον : *Ἐκτορος ἦδε γυνή* (ἐστὶ) Ὁμ. οὔτε *ἡμεῖς ἐκείνου* ἔτι στρατιῶται, οὔτε *ἐκεῖνος* ἔτι ἡμῖν μισθοδότης Ξ. αὐτὸς *ἔφα* (=ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδή, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἦτοι τῶν ὀρθοτονουμένων τύπων τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἐμοῦ, ἐμοί, σοῦ, σοὶ κλπ.) χρῆσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχη ἐμφασις καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή (πρβλ. § 17). Ἄλλως κακοδικῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (μοῦ, μοί, κλπ.) : *ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ—ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει Ξ. οὐκ ἐμοί, ἀλλὰ σοὶ ἀρέσκει ταῦτα—ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἔλθειν Ξ.* (πρβλ. Ἐμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει—μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει).

Σημείωσις. Οἱ ὀρθοτονούμενοι τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προθέσεων : παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμὲ, πρὸς σέ, κλπ. (οὐδέποτε παρὰ μου κλπ. Ἄλλὰ : πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς με.).

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιαι πτώσεις τῆς

προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀνταντακλάσεως (βλ. κατωτέρω § 42, 2, β'): ἔλεξαν ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς (=σφᾶς αὐτοὺς—αὐτοὺς) Ξ. Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλάγιαι πτώσεις τῆς αὐτῆς, ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ὅταν ὑπάρχη ἐμφασίς: *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φηγὰς ἦν τούτῳ συγγενόμενος Κύρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς* (=τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει) Ξ. *τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον* Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία αὐτῆς

α) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτικῆ, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὀριστικῆ εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ: *αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι παρὰ Ἀριαῖον* Ξ. (πρβλ. § 27, 2).

β) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δήλωσιν ταυτότητος: *τὴν Ἀττικὴν ἄνθρωποι φησὶν οἱ αὐτοὶ ἀεὶ* (=οἱ ἴδιοι, καὶ ὄχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ) ὡς ὀριστικῆ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλακίς καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων: *καὶ αὐτὸς πολλῶν πολέμων ἔμπειρός εἰμι* (καὶ ἐγὼ αὐτὸς) Θ. *σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ αὐτὸς ἐκβήσει σοφός* (=καὶ σὺ αὐτὸς, καὶ σὺ ὁ ἴδιος). *ἔδοξε δὲ χρῆναι αὐτούς τε ἐλθεῖν ἐπὶ θεῶν τάνδρος καὶ ἡμᾶς συμπαλαβεῖν* (=ἡμᾶς τε αὐτούς=καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι) Πλ.

δ) κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς ὀνομάτων, οἷα τὰ ὀνόματα στρατηγῶς, πρεσβευτῆς κλπ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξαίρη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον: *Κορινθίων στρατηγὸς ἦν Ξενοκλείδης πέμπτος αὐτὸς* (=πρῶτος στρατηγὸς μετὰ τέσσαρας ἄλλους συστρατήγους) Θ.

β) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμιαί.

§ 42. 1) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμιαί οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ἄρθρου πρβλ. *ἐπελαθόμεν ἑμαντοῦ* (=ἐλη-

σμόνησα τὸν ἑαυτὸν μου) Πλ. γνῶθι **σαυτὸν** (= τὸν ἑαυτὸν σου). **ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ** (= γιὰ τὸν ἑαυτὸν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α) ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό· (ἄ μ ε σ ο ς ἢ ε ὑ θ ε ῖ α ἀντανάκλασις) : (ἐ γ ὼ) ἐπελαθόμην ἑμαυτοῦ Πλ. (ὑ μ ε ῖ ς) βλάψετε **ὕμᾶς αὐτοὺς** Πλ. ὁ σοφὸς **ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν**.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Συνήθως ὅμως (κατὰ τὸ δοκεῖ μοι ἢ ἐμοὶ δοκεῖ) λέγεται **δοκῶ μοι καὶ ἐμοὶ ἢ ἔμοιγε δοκῶ**, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ **δοκῶ ἐμαυτῷ**.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως : **τὸν κωμάρχην ᾤχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας** (= πρὸς τοὺς δούλους του, δηλ. τοῦ κωμάρχου) Ξ.

β) κατὰ τὸ γ' ἴδιᾳ πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφατικὰς ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἂν καὶ τὸ σημαίνόμενον δι' αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως· (ἔ μ μ ε σ ο ς ἢ π λ α γ ῖ α ἀντανάκλασις) : **οἱ Κλαζομένιοι τὴν Πολίχραν ἐτείχιζον, εἴ τι δέοι σφίσι αὐτοῖς πρὸς ἀναχώρησιν Θ. ὁ ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὄραῖν Ξ. πολλοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους Ξ.**

Πολλάκις ὅμως ἐπὶ τῆς ἐμμέσου ἀντανάκλασεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου, κατὰ τὰς εὐχρήστους πτώσεις αὐτῆς (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς, § 41,3), συνηθέστερον δὲ αἰ πλάγια πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας α ὑ τ ὁ ς, ὅταν ὁ λόγος νοῆται ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου (ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως : λέγεται **Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας** (= αὐτῷ) Ξ. **οἱ φυγάδες ἐδέοντο Κερκυραίων σφᾶς κατάγειν** (= αὐτοὺς) Θ. λέγεται **δεσθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρον ἐπιδειξά τὸ στράτευμα αὐτῇ Ξ.**

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἡ αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται ἐνίοτε

και εις την αρχαιαν γλωσσαν αντι της του α' και του β' προσώπου : *δει ημᾶς ἐρέσθαι ἑαυτοῦς* (= ἡμᾶς αὐτοῦς) Πλ. (ὕμεῖς) *ἀποφαίνετε σκαιστάτους ἑαυτοῦς* (= ὑμᾶς αὐτούς) Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπεκράτησε σὺν τῷ χρόνῳ και οὕτω προήλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι τῆς νέας γλώσσης, τὸν ἑαυτὸν μου, τὸν ἑαυτὸν σου, τὸν ἑαυτὸν του κλπ.

γ) Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι.

§ 43. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι (ἀλλήλων, ἀλλήλους κλπ.) ἐκφέρονται πάντοτε (ὅπως και αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι) ἄνευ ἄρθρου : *ἀγαπᾶτε ἀλλήλους* (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλον). *βασιλεία και τυραννίς διαφέρουσιν ἀλλήλων*.

Σημείωσις. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμῖας γίνεται χρῆσις τῆς αὐτοπαθοῦς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) : *διαλύσασθε τὰς πρὸς ὑμᾶς αὐτοῦς ἔχθρας* (= τὰς πρὸς ἀλλήλους) Ἰσοκρ. *ἀπίστως ἔχουσι πρὸς ἑαυτοῦς οἱ Ἕλληνες* (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

δ) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμῖαι.

§ 44. 1) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμῖαι

1) λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ : ὁ ἐμὸς φίλος—ἐμὸς φίλος, οἱ ὑμέτεροι στρατιῶται — ὑμέτεροι στρατιῶται κλπ. (πρβλ. ὁ ἰδικὸς μου φίλος — ἰδικὸς μου φίλος κλπ.).

2) Χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (μοῦ, σοῦ, ἡμῶν, κλπ., § 29,3), ὅταν ἡ σχέσις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως ἢ δὲν ὑπάρχη μὲν ἔμφασις, ὑπάρχη ὁμοῦς ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως και τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμῖας : *ἔρχεται ὁ ἐμὸς φίλος* (= ὁ ἰδικὸς μου φίλος), *ὁ σὸς φίλος* (= ὁ ἰδικὸς σου φίλος), *ὁ ἡμέτερος πατήρ* (= ὁ ἰδικὸς μας πατήρ) κλπ. — (ἐγὼ) *στέργω τὸν ἐμὸν φίλον* (= τὸν φίλον μου), (ὕμεῖς) *στέργετε τὸν ὑμέτερον φίλον* (= τὸν φίλον σας) κλπ.

Σημείωσις 1. Ἡ ἀρχῆθεν κανονικῶς ἐσχηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -ὸν (πρβλ. ἐμὸς, -ή, -ὸν κλπ.) εἶναι ὄλιγος ἀχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμῖας (αὐτοῦ, αὐτῆς κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμῖας (οὗτος ἢ ἐκεῖνος) : *ἔρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ* (= ὁ φίλος του) — *οὗτου φίλος* (= ὁ ἰδικὸς του φίλος).

Ὁμοίως ἡ ἀντωνυμία σφέτερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἡ γενικὴ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενικὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τούτων ἢ ἐκείνων) : ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν (= ὁ φίλος των) — ὁ τούτων φίλος (= ὁ ἰδικὸς των φίλος) κλπ.

Σημείωσις 2. Ὅταν ὑπάρξη ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον δηλοῦται διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμοῦ, σός, ἢ τῆς γενικῆς τούτου ἢ ἐκείνου, ἡ γενικὴ τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἑαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἀπλῶν ἡμέτερος, ὑμέτερος, ἢ τῆς γενικῆς τούτων ἢ ἐκείνων, χρησιμοποιεῖται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν καὶ ἡ γενικὴ ἑαυτῶν (πρβλ. § 22, Σημ.). (ἐγὼ) στέργω τὸν ἑμαυτοῦ φίλον (= τὸν ἰδικόν μου φίλον). (ὕμεις) στέργετε τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον (= τὸν ἰδικόν σας φίλον). (οὔτοι) στέργουσι τοὺς ἑαυτῶν φίλους (= τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

ε) Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 45. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὁ δε, οὔτος, ἐκεῖνος,

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δειξέως, (ἦτοι ὅταν κανεὶς τὰς χρησιμοποιηθῆ δεικνύων συγχρόνως μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ βλέμμα)

α) τῆς ὁ δε γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν : Πλάτων ὁ δε (= ἐτούτος ἐδῶ ὁ Πλ.). ἦδε ἡ ἡμέρα (= ἐτούτη, ἦτοι ἡ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Οὕτω πολλάκις ἡ ὁ δε λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἐγὼ ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἐμοῦ μετὰ δειξέως : ξὺν τῆδε ἀδελφῇ (= ξὺν ἐμοὶ τῇ σῇ ἀδελφῇ) Σοφ. σκήπτρω τυπεὶς ἐκ τῆσδε χειρὸς (ἐκ τῆσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β) τῆς οὔτος (= ἐτούτος, αὐτός) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενοτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα : οὔτοι μὲν, ᾧ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει (= αὐτοί, οἱ συστρατιῶταί σου) Ξ.

Οὕτω ἡ οὔτος λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ τῆς σὺ μετὰ δειξέως : οὔτος, τί ποιεῖς; (ἐγὼ σὺ αὐτοῦ) Ἀρφ.

γ) τῆς ἐκεῖνος χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκομένων τοπικῶς ἢ

χρονικῶς : νῆες ἐκεῖναι (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) Θ. ἐκεῖνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη Ξ.

2) ἐπὶ νοητῆς δειξέως, (ἦτοι ὅταν ὀλέγων νοερῶς δεικνύῃ τι, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη λεχθῆ ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ), ἡ μὲν οὐτος συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἡ δὲ ὀδε εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα : ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε (= αὐτὰ λές ἐσὺ, ἀπὸ ἡμᾶς... τὰ ἐξῆς) Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δειξέως καὶ ἡ ἐκεῖνος μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς οὐτος ἢ τῆς ὀδε : Χειρίσοφος μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ (= οἱ σὺν τούτῳ—οἱ σὺν αὐτῷ) Ξ. ἐκεῖνο κερδαίνειν ἡγεῖται, τὴν ἡδονὴν Πλ. (§ 21, 2).

§ 46. Αἱ ἀντωνυμίαι τοιοῦσδε, τοσόσδε (καὶ τηλικόσδε διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν ἀπὸ τὰς ταυτοσήμους ἀντωνυμίας τοιοῦτος, τοσοῦτος (καὶ τηλικοῦτος), ὅ, τι διαφέρει ἡ ὀδε ἀπὸ τῆς οὐτος : ὁ Κῦρος ἀκούσας τοῦ Γωβρόνου τοιαῦτα τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε Ξ. (πρβλ. ἀκούσας ταῦτα τάδε εἶπε).

§ 47. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας οὐτος (ἢ σπαινῶς τῆς ἐκεῖνος), ἀπλῶς ἵνα ἐπαναληφθῆ μετ' ἐμφάσεως κάτι τι προλεχθέν : ὁ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φύτων κακῶν αἰτίας Δημ. (πρβλ. τῆς θάλασσης τὰ κύματα αὐτὰ μόν' τὸν ρωτοῦσαν).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας οὐτος καὶ ὁ συνδεσμος καί, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμὸς τις τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς, ὁ ὁποῖος ἐξαιρεται ὡς δηλῶν κάτι τι σπουδαῖον : ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων, καὶ τούτων πονηρῶν, οὗτω πράττειν (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. ξένους προσήκει σοὶ πολλοὺς δέχεσθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς Ξ. (πρβλ. λόγιοι μοῦ 'φυγαν κι ἐκεῖνοι λαβωμένοι).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἐξαιρομένη μία ῥηματικὴ ἔννοια διὰ τοῦ καὶ ταῦτα : Μένωννα δὲ οὐκ ἐζήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριαιῶν ὧν τοῦ Μένωνος ξένου (= καὶ δὲν τὸν ἐζήτει, ἐνῶ μάλιστα...) Ξ. οὐ ταῦτ' ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων (= καὶ μάλιστα ἐνῶ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

στ') Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 48. 1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς σημαίνει ὅ, τι ἡ ἀντωνυ-

μία ποιός εις τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιός) ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς: **τίς** ἀγορεύειν βούλεται; **τίνος** τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν; Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ποῖος σημαίνει ποιῶς λογῆς; τί λογῆς; ἤτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις περὶ τοῦ ποιοῦ ἐνός προσώπου ἢ ἐνός πράγματος: ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν: **ποιόν** σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων; "Ομ. (πρβλ. οὐδεὶς ἠρώτα **ποία** **τις** εἶη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ **τίς**; Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἡ ποῖος ἀντὶ τῆς **τίς** ἐπιθετικῶς: **ποίους** λόγους οὐκ ἀηλώσαμεν; (= **τίνας** λόγους) Ἴσοκρ.

Σημεῖωσις. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποῖος (ποιός); ἐπεκράτησε, ἢ δὲ **τίς** ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων **τίνος** καὶ **τί**: πρβλ. **τίνος** εἶναι αὐτὸ τὸ σπῆτι; **τί** τρώγει;)

§ 49. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας **τίς** ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα **ποτέ** (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄρα γε ἢ τάχα), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν **ποῖος** καὶ **πόσος** ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία **τίς** (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σάν), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ ἐκπληξίς αὐτοῦ περὶ τούτου: **τίποτε** σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκῃ οὕτω πολεμεῖς; (= γιὰτί ἄράγε, γιὰτί τάχα;) Ξ. **τίσι** ποτέ λόγοις ἐπεισαν Ἀθηναίους; (= μὲ ποίους ἄράγε λόγους;) Ξ. **ποίου** τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Μιθριδάτης; (= σάν ἀπὸ τί λογῆς σῆ;) Ξ. **Πόσαι** τινές εἰσιν αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει; (= σάν πόσες, πόσες περίπου;) Ξ.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι πολλάκις συνεχφέρονται μετὰ δευτερευούτων ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν βραχυλογικῶς: Ἀγγελίαν φέρω χαλεπῆν. **τίνα** ταύτην; (= **τίς** ἐστὶν ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν φέρεις;) Πλ.

§ 50. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεχφέρονται δύο ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι ἀσυνδέτως: **τίνας** σὺν ὑπὸ **τίνων** εὐρομεν ἂν μεῖζω εὐεργετημένους ἢ παιδας ὑπὸ γονέων; Ξ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτερεύουσαν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρωτηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου: **πότε** ἂ **χρη** πράξετε; **ἐπειδὴν** **τί** γένηται; Δημ.

Σημείωσις. Οὕτω παρήχθησαν αἱ ἑλλειπτικαὶ ἐκφράσεις ὅτι τί; (ἐνν. γίνεταί) = (για ποῖον λόγον;) καὶ ἵνα τί; ἢ ὡς τί; (ἐνν. γένηται = μὲ ποῖον σκοπὸ;) ἔτι καὶ τοῦτο αὐτῷ προσθήσεται; **ὅτι τί; ἵνα τί ταῦτα λέγεις;** Πλ. **ὡς τί δὴ φεύγεις;** Εὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλύτεραν ἔμφασιν: **τρέφεται δὲ ψυχὴ τίνι;** Πλ.

ζ) Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι.

§ 51. 1) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς (= ἕνας, κάποιος, κανεὶς) εἶτε ὡς οὐσιαστικὸν εἶτε ὡς ἐπίθετον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς καταφατικὰς προτάσεις: ἴτω **τις ἐφ' ὕδωρ** (= ἅς πάῃ ἕνας ἢ κάποιος) Ξ. **ποῖ τις φύγη;** (= ποῦ νὰ... κανεὶς) Σοφ. καὶ **τις θεὸς ἠγεμόνευεν** (= κάποιος θεὸς) "Ομ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀόριστου τίς λαμβάνεται κανονικῶς ἡ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία οὐδεὶς (= κανεὶς, κανεὶς δὲν—ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ μὴ δεῖς (= κανεὶς, κανεὶς νὰ μὴ—ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας): **οὐδεὶς ἦλθεν** Ξ. **οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν** (= κανεὶς τίποτε) Ξ. **μηδεὶς ἰδέτω** (= κανεὶς νὰ μὴ ἰδῆ) Ξ. **μὴ θῆσθε νόμον μηδένα.** Δημ.

2) Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς, τί

α) λαμβάνεται καὶ ὡς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει κἀποιοὺς ἀξίους λόγου ἢ σπουδαῖοις, κάτι, κάτι τι: **ἠῦχεις τις εἶναι** (πρβλ. **θαρρεῖ πὼς κάτι εἶναι κι αὐτός**).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀόριστον τί καὶ εἰς τὰς φράσεις λέγειν τι, ποιεῖν τι, κλπ. ἄρ' οἴεσθέ **τι ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες;** (= κάτι τι ἀξίον λόγου) Πλ.

β) συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάζει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν (= κάποιον ἀρεκτά, πολὺ, ἐξαιρετικά... ἢ = κάπως, κάπου, περίπου, σάν...): **δεινὴ τις δύναμις** (= κάποιον πολὺ ἰσχυρά...) Ξ. **ὀλίγοι τινὲς** (= κάποιον ἀρεκτά ὀλίγοι) Θ. **ὄσος τις χρυσός** (= πόσον πολὺς χρυσός) "Ομ. **ἡμέρας ἑβδομήκοντά τινας** (= κάπου 70, γαμμιά ἐβδομηνταριά) Θ. **διαφερόντως τι ἀδικούμεθα** (= κάπως ὑπερβολικά) Θ.

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία τίς (ὅπως καὶ ἡ κανεὶς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἕκαστος, ὁ καθένας

τουτό τις ἴστω (= ἄς ξέρη καθένας) Σοφ. (πρβλ. εὐκόλα μπαίνει κανείς στη φυλακή, μὰ δύσκολα βγαίνει). Ἐπί τῆς τοιαύτης χρήσεως δύναται νά συνάπτεται μετά τῆς ἄοριστου τῖς καί τὸ ἐπιθετον πᾶς ἢ ἡ ἀντωνυμία ἕκαστος: πᾶς τις Ἡρόδ. ἕκαστός τις Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τις ἢ οὐδεις = σχεδὸν κανείς ἢ δὲ φράσις ἢ τι ἢ οὐδὲν = σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἄοριστος ἀντωνυμία ἄλλοις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν πολ- λάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικός προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἐπεξηγήσις τῆς ἀντωνυμίας ἄλλοις. Δύναται δὲ νά ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τότε τὸ ἄλλοις διὰ τοῦ ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι κ.τ.τ.: αὐτὸς Ὀδυσσεὺς τέρπετο καὶ ἄλλοι Φαίηκες (= καθὼς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος) Ὅμ. ἀπέθησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀργίας (= καὶ ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμίαι ἕκαστος, ἐκάτερος, ἕτερος, οὐδέτερος (μηδέτερος), πότερος, οὐδεις (μηδεις) λαμβάνονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ομάδων τινῶν (οἶον ἐθνῶν, φυλῶν, φατριῶν, στρατευμάτων κ.τ.τ.): πόλεις τάσδε ἐκάτεροι ξυμμάχους εἶχον (δηλ. οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἐνὸς καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀφ' ἐτέρου) Θ. ὅστις μηδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον τίποτε καὶ καλέσαι χρή; (δηλ. οὔτε τοῖς δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρχικοῖς) Ξ.

η) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 52. 1) Κανονικῶς ἡ μένος (ἦ, δ) καὶ αἱ ἄλλαι ἀπλαῖ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκοις, ἀναφέρονται εἰς ἐν ὀρισμένον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἡ δὲ ὅστις καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι (ὁ πότερος, ὁ ποῖος, ὁ πόσος, ὁ πηλίκοις, ὁ ποδαπός) ἀναφέρονται εἰς κάτι γενικὸν καὶ ἄοριστον: Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάνθ' ὀρᾶ—μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει (= πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις).

Σημεῖωσις α'. Οὐχ ἤττον λαμβάνεται ἐνίοτε ἡ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς: καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστιν, ἰδρύσαντο Θ.

Ἡ δὲ χρήσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησεν ἡ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς.

Σημεῖωσις β'. Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (ἐνθα,

ἦ, ὅπου, ὅθεν, οἷ) ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὅς μετὰ τινος προθέσεως: ἤλασεν εἰς *Ταρσοῦς, πόλιν τῆς Κιλικίας, ἔνθα ἦν τὰ Σευενέσιος βασιλεία* (= ἐν ἧ) Ξ. *δῶμα Πελοπιδῶν τόδε, ὅθεν σε ἤνεγκα* (= ἐξ οὗ) Σοφ. ἐκ *Λακεδαιμόνος, οἵπερ πλειστάκις ἀφίξει* (= εἰς ἤνπερ) Πλ.

Καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρήματος ὅπου καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ ὅπου (ὀπού, ποῦ) ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν (ὅς, ὅστις, ὀπόϊος): *τὸν δρόμον, ὅπου πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίνω* (= τὸν ὀπόϊον). *νά βροῦν τὰ κλεφτοκάραβα, ποῦ ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα* (= τὰ ὀποῖα).

Σημείωσις γ'. Λέγεται πολλάκις ἀναλυτικώτερα καὶ περιγραφικώτερα ἔστιν ὅς ἢ ἔστιν ὅστις (ἔστι τις ὅς ἢ ἔστι τις ὅστις) ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀόριστου ἀντωνυμίας τίς: *ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήθη* (= κάποιος) Ξ. *οὐκ ἔστιν ἦτις τοῦτ' ἄν ἔτλη* Εὐρ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη καὶ κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἐξῆς: εἰσὶν οἳ ἢ ἔστιν οἷ (= ἐνίοι), ἔστιν ὧν (= ἐνίων), ἔστιν οἷς (= ἐνίοις), ἔστιν οὓς (= ἐνίους): *ἔστιν ὄν καὶ κριτὴν καθήμενον ἔπαιον* Ξ. *ἔστιν οἳ καὶ Ξενοφῶντα προβάλλοντο πρεσβευτὴν* Ξ. *πλήρ' Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν* (= καὶ ἄλλων τινῶν) Θ. Ὅμοιως παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἐνίοι, ἐνίαι, ἐνια, ἐκ τοῦ ἐνι (= ἔστι) καὶ τοῦ οἷ, αἷ, ἄ. πρβλ. καὶ τὸ ἐπίρρημα ἐνίοτε = ἐνι ὅτε, ἦτοι ἔστιν ὅτε.

Ὅμοιως δὲ ἀντὶ τοῦ οὐδεὶς οὐ λέγεται πολλάκις μετὰ μεγαλυτέρας ἐμφάσεως οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς (ἔστιν) ὅστις οὐ (= πᾶς τις): *οὐδενὶ δῖτῳ οὐκ ἀπεκρίνετο* (= παντὶ ἀπ.) Πλ.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία οἷος (= τέτοιος ποῦ) συχνότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις οἷός εἰμι ἢ οἷός τέ εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις οἷός εἰμι σημαίνει εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος ποῦ (νά), εἶμαι πρόθυμος ἢ ἔτοιμος (νά): *Ἀγησίλαος ἤμιστα ἦν οἷος μεγαληγορεῖν* Ξ. *Μειδουλίδης ἠγανάκτει καὶ οἷος ἦν ἐπεξιέναι Λεωκράτει Δημ.*

Ἡ δὲ φράσις οἷός τέ εἰμι (ἢ οἷός τ' εἰμι) σημαίνει εἶμαι εἰς θέσιν, δύναμα: *Ἀλκιβιάδης οἷός τε ἦν σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν* Ξ.

Συνηθεστάτη εἶναι ἡ φράσις οἷόν τέ ἐστι μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατόν νά).

3) α) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος, πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφωνήσεις ἐπιφωνηματικῶς: *οἶα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε!* (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ ποῦ) Πλ. *ὄσῃ ἔχεις τὴν δύναμιν!* (= πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

ρίας, ἥς κέκτησθε (=τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ξ. σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατήρ κατέλιπε (=σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὖς) Ξ. τούτους ἄρχοντας ἐποίει, ἥς κατεστρέφετο χώρας (=τῆς χώρας, ἦν) Ξ. ἐπορεύετο σὺν ἡ εἶχε δυνάμει (=σὺν τῇ δυνάμει, ἦν εἶχε) Ξ. Πρβλ. Πῶς ἀγαπῶ ὁποῖον φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα=ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος φορεῖ. Ἀλίμονο σ' ὁποῖον βρεθῆ ἔκει=σ' ἐκεῖνον, ὁποῖος βρεθῆ).

Σημείωσις. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἦτοι ἔλκεται τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν πτῶσιν ἐκείνης: τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ υἱεῖ, ἀξία ἐστὶ δέκα ταλάντων (= ἡ οὐσία, ἦν) Λυσ. (πρβλ. Τὴν πίττα, ποῦ ἔφαγε ὁ σπανός, ἦταν κολοκυθία = ἡ πίττα ποῦ—ἡ πίττα, τὴν ὅποιαν ἔφαγε κλπ. Ὁ ἀπὸ λαϊκοῦ τραγουδοῦ).

Κάνονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἔλξις εἰς τὰς φράσεις οὐδεὶς ὅστις οὐ καὶ θαυμαστὸν (ἐστίν) ὅσος ἢ ὅση ἢ ὅσον: οὐδενὶ ὄτῳ οὐκ ἀποκρίνεται (= οὐδεὶς ἐστίν, ὄτῳ) Πλ. οὐδένα κίνδυνον ὄντινα οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι (= οὐδεὶς κίνδυνος ἐστίν, ὄντινα οὐχ κλπ.) Δημ. μετὰ ἰδρωτός θαυμαστοῦ ὄσου (= μετὰ ἰδρωτός θαυμαστὸν ἐστὶ μεθ' ὄσου) Πλ. ἐκεῖνος θαυμαστήν ὄσῃν περὶ σέ προθυμίαν ἔχει (=θαυμαστή ἐστίν ἡ προθυμία, ὄσῃν κλπ.) Πλ.

δ) Ὅταν δύο ἢ περισσότεραι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσονται κατὰ σειρὰν ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία, ἡ ὅποια τὰς εἰσάγει, συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἐξῶθεν εἰς τὴν κατάλληλον πτῶσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας: Ἀρμιαῖος, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναί καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειρᾶται (=καὶ ὧ ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν) Ξ. Ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστίν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνθήρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες αὐτόν; (=καὶ ὃν σὺ μάλα ἐθαύμαζες). καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν, ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός; (=καὶ ὃν μισεῖ) Σοφ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπῆλικος πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ δὴ ἢ δὴποτε ἢ οὖν κατόπιν αὐτῶν ὡς ἀόριστοι μετ' ἐμφάσεως: ἐγὼ πάσχειν ὅτιοῦν ἔτοιμος (=ὅ,τιδῆποτε, ὅποιονδῆποτε πάθημα) Δημ. οὔτε δι' ἔχθραν οὔτε διὰ φιλονικίαν οὐδ' ἠντιοῦν (=οἰανδῆποτε, καμίαν ἀπολύτως) Λυκ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ

§ 53. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας

1) ἀρχῆθεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἄρθρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀορίστου: **"Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα (= τὸν ἄνδρα) "Ομ., α 1. νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν** (= νόσον ἀνὰ τὸ στρατόπεδον κακὴν) "Ομ., Α 10 (πρβλ. Λατινικὴν γλῶσσαν).

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α) ὁ λέγων ἐδείκνυεν ἐν πρόσωπον ἢ ἐν πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισκόμενον: **πῶς γὰρ δὴ τὸν ξείνον ἐγὼν ὑποδέξομαι οἴκῳ;** (τ ο ὕ τ ο ν ἐ δ ὠ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) "Ομ., π. 70.

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἐν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα: **Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλεῖ χολωθεὶς νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὄρσε κακὴν** (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθεὶς υἱὸς τῆς Λ. καὶ τοῦ Δ.) "Ομ., Α 9.

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προῆλθε κατόπιν ἡ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρῆσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων, οἱ ὁποῖοι ἀρχίζουσι ἀπὸ **τμαντο-ὑνην, τήν** οἱ πόρε Φοῖβος Ἄπολλων (= τὴν ὁποίαν τοῦ ἐχάρισε) "Ομ., Α 72. **δῶρα, τὰ** οἱ ξείνος δῶκε (= τὰ ὁποῖα) "Ομ., φ. 13.

Σημειώσεις. Ἡ χρῆσις αὐτῆ σφίζεται εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικὰς διαλέκτους: **βάλετε τὰ παπλώματα τὰ ὑφάναν Ἀνεράδες** (= τὰ ὅποια ὑφάναν).

γ) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ δηλωθῇ εὐθὺς ἀμέσως, καὶ προσεγγέλλεν αὐτό: **ὁ δ' ἔβραχε, χάλκεος Ἄρης** (= ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) "Ομ., Ε 857. **ἄνδρα τόν, δς** κε θεοῖσιν ἀπέχθεται "Ομ. κ. 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἀρθρικὴ σημασία αὐτῶν, ἡ ὁποία

ὑπάρχει καὶ παρ' Ὀμήρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ καὶ καθαρὰ, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὗται, **ὁ, ἡ, τὸ** προτάσσωνται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : *αἰεὶ τοι τὰ κακὰ ἔστι φίλα μαντεύεσθαι* (= αὐτὰ τὰ κακὰ=τὰ κακά) Ὀμ., Α 207. *ἔδρυσεν δ' ὁ γέρον* (= ἐκεῖνος, ὁ γνωστός ὡς προμνημονευθεὶς γέρον) Ὀμ. Α 33 (πρβλ. *Ξενίας ἀγῶνα ἔθιγε· ἔθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος* Ξ.) — *αἱ δὲ γυναῖκες ἰστάμεναι θαύμαζον* Ὀμ., Σ 495. *οἱ γὰρ ἄριστοι ἐν νηυσὶν κέαται* Ὀμ., Α 658. *Κάλχας ἤδη τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσσόμενα* Ὀμ., Α 70.

§ 54. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμικῆν σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρθρα, εἰς ὠρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦται δὲ ἐκφράσεις εἶναι

1) τὸν καὶ τόν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ (= αὐτὸν καὶ αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ κι αὐτό, αὐτὰ κι αὐτά). Τούτων χρῆσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ : *Ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τὸν* Λυσ. *ἔδει τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι* Δημ. (Πρβλ. § 53, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις τὸ καὶ τὸ — τὰ καὶ τὰ σφύζονται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσάν μας).

2) ο) ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ, κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς (= οὗτ, δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.).

β) καὶ τόν, καὶ τήν, καὶ τοὺς, ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν (καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς ἓν προμνημονευθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα : *Ἰνάρως Ἀθηναίους ἐπηγάγετο· οἱ δὲ ἦλθον* (= οὗτοι δὲ) Ἡρόδ. *ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν* Ξ. *καὶ τὸν κελεύσαι λέγεται* (= καὶ ἐκεῖνος λ. ὅτι) Ξ. (Πρβλ. § 53, 2, β').

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς τὸν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν καὶ τὸν ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικῆς ὅς (= οὗτος), ὅπως ἀσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς (= ὁ ὑποῖος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἄρθρου) ὁ διὰ τῆς προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς, ἦτοι τοῦ *ς*. Ταύτης χρῆσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις καὶ *ὅς* (= καὶ οὗτος — καὶ ἐκεῖνος), ἢ *δ' ὅς* (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν ἐκεῖνος), αἱ ὅποια ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος, καὶ ἡ (= καὶ αὕτη), ἢ *δ' ἡ* (= εἶπεν αὕτη) : *οὐδὲς ἀντέλεγε, καὶ ὅς ἠγάγετο* Ξ. *εἰ γάρ, ἢ δ' ὅς, ὦ Ζεῦ, καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἶη* (= εἶπεν ἐκεῖνος) Πλ.

Τὸ οἱ δὲ χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μερικῶν οἱ δέ : *οἱ αἰχμάλωτοι ἔρχοντο εἰς Δεκέλειαν, οἱ δ' εἰς Μέγαρον*. Ξ.

3) α) ὁ μὲν — ὁ δέ, κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμούς (= ὁ ἕνας — ὁ ἄλλος, ἄλλος — ἄλλος, μερικοὶ — μερικοὶ) : **οἱ μὲν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἤρπαζον** Ξ.

β) τὸ μὲν — τὸ δέ, τὰ μὲν — τὰ δέ, τῆ μὲν — τῆ δέ, ἐπιρρηματικῶς (= ἀφ' ἐνὸς μὲν — ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν — ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν — ἄλλοτε δέ) : **ἐπορεύθησαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπανόμενοι** Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον πρὸ τοῦ (ἡ π ρ ο τ ο ῦ = πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον) : **Κυζάρης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους ἵναί τι πρὸ τοῦ δὲ ἀναμίξῃ ἦν πάντα** Ἡρόδ. (Τὸ π ρ ο τ ο ῦ σφίζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος : **Ἐφυγε προτοῦ* ἔρθης ἐσῦ).

§ 55. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις ὁ, ἡ, τὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν (τὴν μετὰ τὸν Ὀμηρον) γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν

1) ἀτομικῶς, ἥτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἐνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅπως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῆ, ἢ μέλλει ἀμέσως νὰ διασαφθῆ, εἴτε διότι ὁπωσδήποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστόν, πρόσωπον ἢ πράγμα (κυρίως ὁριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον) : **ὁ ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει** (= ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρὰν Ὀρόντας) Ξ. Κ. Ἄν. 1, 6, 6. **Ξενίας ὁ Ἀρχαὸς ἀγῶνα ἔθηκε· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος** (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἔθηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. ἐγὼ δακνοίην ἂν εἰς **τὰ πλοῖα ἐμβαλεῖν, ἃ ἡμῖν Κύρος δοίη** Ξ. **ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος.**

2) γενικῶς, ἥτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὑμοειδῶν ὄντων καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον νοῆται ἐν τῇ γενικότητι του. (Εἰδοποιὸν ἄρθρον) : **ὁ ἀνθρώπος θείας μετέσχε μοίρας** (= ὁ ἀνθρώπος ἐν γένει, πᾶς ἀνθρώπος) Πλ. δεῖ **τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους** (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολ-
λάκις ἔχει τὴν ἔννοιαν **τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκαλονισμένου, τοῦ συνήθους** κ.τ.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς ἢ ἕκαστος, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν : **Κύρος κατα-
πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδν** (= ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ, τὸν θώρακα αὐτοῦ) Ξ. **Κλέαρχος ἐπεὶ ἐπωρκῶν ἐφάνη, ἔχει τὴν δίκην** (= τὴν προσ-

δ, ἡ, τὸ παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἢ ἀρβυρῆ σημασίᾳ αὐτῶν, ἢ ὅποια

ήκουσαν τιμωρίαν) Ξ. ὁ μὲν **δειλὸς** τῆς πατρίδος, ὁ δὲ **φιλόδοξος** τῆς πατρώας οὐσίας ἐστὶ προδότης (= πᾶς δειλὸς ἀνὴρ, κλπ.). ὁ **βουλόμενος** (= πᾶς ὅστις θέλει, ὁ **τυχῶν** (= πᾶς ὅστις τύχη).

§ 56. Κανονικῶς εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐν ὄνομα ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὅποτε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου ἔ ν α ς, μ ί α, ἔ ν α) : **ποταμὸς ἦν κύκλω** (= ἔνας ποταμὸς) Ξ. **ἐπορεύοντο προφαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει διαβῆναι** (— μίαν χαράδραν) Ξ.

Πολλάκις ὅμως ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν (μετὰ τὸν "Ὀμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχῆθεν, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν πρόσωπα ἢ πράγματα ὀρισμένα : **οὐκ ἐδύνατο καθεῦθεν ὑπὸ λύτης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων.** (Πρβλ. **Ἡ Δέσπω κάνει πόλεμον μὲ νύφες καὶ μ' ἀγγόνια** = μὲ τίς νύφες τ η ς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἐκφέρονται ἄνευ ἄρθρου

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων : **Θουκυδίδης Ἀθηναῖος** *ξυνέγραψε τὸν πόλεμον* (= Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος). **Δαρείου καὶ Περυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο** (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα βασιλεύς ἢ μέγας βασιλεύς, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα ἄστυ (= πόλις), ὅταν πρόκειται περὶ τῶν Ἀθηνῶν : **βασιλεὺς νικᾶν ἠγεῖται** (= ὁ βασιλεύς). **ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς ἄστυ** (= ἔως εἰς τὴν πόλιν, ἔως εἰς τὰς Ἀθήνας) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς 1. Ἄνευ ἄρθρου, ὡς εἶδομεν, ἐκφέρεται καὶ τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιοῦμενον ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς 2. Ὡς εἶδομεν (§ 8, § 25, 3 καὶ § 26), τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν α) **νὰ οὐσιαστικοποιῆ**, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος καὶ εἰς προτάσεις ὀλοκληροῦς, καὶ β) **νὰ ἐπιθετικοποιῆ**, ἤτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα ἐπιθέτου εἰς ἓν ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ εἰς ἓν ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον, προτασσόμενον αὐτῶν.

§ 57. **Θέσις τοῦ ἄρθρου.** Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνήκει : **συνῆλθον οἱ στρατηγοί. οἱ τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι. τὸ γνάθι σαντὸν πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον.**

Όταν δὲ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου, ἔχη καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μετὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου: **ὁ σοφὸς ἀνὴρ. ἢ ἐν Σαλαμίनि ναυμαχία.**

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνάρθρως: **ὁ ἀνὴρ ὁ σοφός. ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμίनि.** Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σημείωσις. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου: **ἀνὴρ ὁ σοφός. ἐγὼ σύνειμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς Σ. γέρα τὰ νομιζόμενα Θ.** Οὕτως ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα. Πρβλ. Δὲ βλέπω παρὰ **σύννεφα τὰ μαῦρα.** Ἀπὸ λαϊκοῦ τραγουδίου.

Ἐκφορὰ δὲ οἷα ἢ τῆς νέας γλώσσης ὁ σοφός ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθός ὁ ἄνθρωπος κ.τ.τ. δὲν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 58. Ἡ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ ῥηματικὴ ἔννοια μετὰ τὸ ὑποκειμενόν, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες: **ἐνεργητική, μέση, παθητική καὶ οὐδέτερα,** καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

α) Τὰ ἐνεργητικά ῥήματα.

Τὸ ἀντικείμενον.

§ 59. Τὰ ἐνεργητικά ῥήματα σημαίνουν ἀπλῶς κάποιαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕν ἄλλο πρόσωπον ἢ πᾶγμα, λέγονται **μεταβατικά**, ὡς τ ὕ τ ω (τινά), κ ὀ π τ ω (τι) κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα**, ὡς β α δ ί ζ ω, τ ρ έ χ ω, π α ι ζ ω, γ ε λ ῶ κλπ.

§ 60. Τὰ μεταβατικά ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς

έννοίας των **τὸ ἀντικείμενον**, ἦτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου: **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός. ὁ παῖς κόπτει τὴν θύραν.**

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὀλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη *χαρὰκτῆρα οὐσιαστικοῦ* (πρβλ. § 8): **μίσει τοὺς κολακεύοντας Ἴσοκρ. ἐνέβαλε τὸ μὲν Πλ. ποιήσω ὅ,τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ Πλ.**

§ 61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ ἓν μόνον ἀντικείμενον, ὡς *φιλῶ, ἀσπάζομαι, θεραπεύω, κολακεύω, ἀδικῶ* (τινὰ).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἔννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς *διδάσκω* (τινὰ τι), *πληρῶ* (τινὰ τίνος), *δίδωμι* (τινὶ τι).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἓν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον δευτέρον συμπληροῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**. *διδάσκω* (τίνα;) τὸν παῖδα (τί;) μουσικήν, *πληρῶ* (τί;) τὴν φιάλην (τίνος;) ὕδατος.

§ 62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἦτοι 1) εἰς αἰτιατικὴν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδὸν τὰ μεταβατικὰ ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικὴν καὶ 3) εἰς δοτικὴν: **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός—μέμνησο τῶν φίλων—ὀμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν.**

§ 63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχῆθεν μεταβατικὰ λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἐνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικόν (πρβλ. ἔσθιε ἐκηλος—ἐκηλος πῦνε = τρώγε, πῖνε μὲ τὴν ἡσυχία σου. Ὁμ. πρβλ. φᾶτε καὶ πιέτε, φίλοι μου), εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὠρισμένον καὶ ἐπομένως αὐτονόητον. Πρβλ. *ἄγω* (τινὰ) = ὀδηγῶ—*ἄγω* (ἐπὶ τοὺς πολεμίους) = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολεμίων (ἀρχῆθεν: *ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους*). Ὁμοίως: *ἐλαύνω* (τι,

π.χ. ποίμνιον, ἡμιόνους, ἱππούς κλπ.=κάμνω τι γὰ κινήθῃ πρὸς τὰ ἔμπρός, ὀδηγῶ)—εἰλάνω (=προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύνομαι. Παρ' Ὀμήρω: εἰλάνω τὸν στρατὸν)· τελευτῶ (τι=τελειώνω)—τελευτῶ (=ἀποθνήσκω· ἀρχῆθην τελευτῶ τὸν βίον)· ἔχω (—κρατῶ)—οὕτως ἔχω, εὖ ἔχω (=ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι· ἀρχῆθην, οὕτως ἔχω ἑμαυτὸν) κλπ. (πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τὴν θύραν—ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ θύρα· γυρίζω τὸν τροχὸ—γυρίζει ὁ τροχὸς κλπ.).

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικά εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βάλλω (τι=ρίπτω τι)—ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς...=εἰσορμῶ εἰς· ἀρχῆθην, ἐμβάλλω στρατεύματα εἰς...) ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς... (=χύνεται εἰς... Ἀρχῆθην, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς...)· δίδωμι τι—ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχῆθην, ἐπιδίδωμι ἑμαυτὸν εἰς τι).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχῆθην ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων· πρβλ. ἀποδιδράσκω (=δραπετεύω)—ἀποδιδράσκω τινὰ (κατὰ τὸ ἀποφεύγω τινὰ)· μένω (που)—μένω τινὰ (=περιμένω τινὰ ἐχθρικῶς, ἀνθίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαί τινα)· πλέω (=ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου)—πλέω τὴν θάλασσαν (=διέρχομαι ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν) (πρβλ. περπατῶ, τρέχω—περπατῶ, τρέχω κάμπους, βουνά· ζῶ καλὰ—ζῶ πολλοὺς ἀνθρώπους =συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως· πρβλ. βαίνω (=βαδίζω)—διβαίνω ποταμόν, παραβαίνω νόμον, ὑπερβαίνω τεῖχος. Ἰσταμαί (που)—ὑφίσταμαχι κινδύνους, πλέω—παρὰ πλέω νῆσον· (πρβλ. τρέχει—κατατρέχει τοὺς συγγενεῖς του. γελᾷ—μὲ περιγελά).

Ἄξια ἰδιαίτερας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ῥήματα σύνθετα μετὰ τὴν πρόθεσιν κατὰ, ὅπως τὸ κατὰ κυβεύω, καθηδουπαθῶ, καθιπποτροφῶ, κ.τ.τ., τὰ ὁποῖα σημαίνουν κατὰσπαταλῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβεύων, ἡδουπαθῶν, ἱπποτροφῶν κ.τ.τ.

Σημείωσις. Μερικὰ μεταβατικά ῥήματα εἶναι ἀμετάβατα μόνον εἰς ὀρισμένους χρόνους αὐτῶν (ἴδια εἰς τὸν ἑνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἑνεργ. ἀόριστον β'): δύω τι (=βυθίζω τι)—δέδουκα (=ἔχω βυθισθῆ), ἔδου (=ἔβυθισθην). φύω τι (=κάμνω γὰ φυτρώση), πέφυκα (=ἔχω γεννηθῆ,

εἶμαι ἐκ φύσεως), ἔφυν (= ἐγενήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). Ἰσ τημί τι (= στήνω τι) — ἔσ τηκα (= στέκομαι), ἔσ την (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα). ἐγειρω τινά (= σηκώνω ἢ ἐξυπνώ τινα) — ἐγρήγορα (= εἶμαι ἐύπνιος). ὀλλυμί τινα (= καταστρέφω τινά) — ὀλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). πείθω τινά (= προσπαθῶ νά πείσω τινά) — πέπειθα (= εἶμαι πεπεισμένος).

§ 64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§ 17), δύναται νά παραλείπεται,

1) ὅταν ἐννοῆται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου: οἰόμεθα ἀμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες (ἐνν. αὐτὰ) Ξ.

2) ὅταν νοῆται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νά ἐξικινήται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ἰδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γινωμικὸν χαρακτῆρα: πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθὸν τι οἰονδήποτε). οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὄπλα παραδιδόναι (= τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ξ.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικὴν.

§ 65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον φθάνει καὶ τὸ ὁποῖον εὐρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδηρασιν ἐπὶ ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα καὶ κάποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του: ὁ τοξότης τείνει τὸ τόξον. ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν. ὁ βασιλεὺς ἐπεμψε κήρυκας.

2) ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει

α) τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν δημιουργίαν τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἢ ἐνέργεια, τὴν ὁποίαν σημαίνει τὸ ῥῆμα: οἱ στρα-

τιῶται ὠρξαν τάφρον. γράφω ἐπιστολήν. (Ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἀποτελέσματος).

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος : οἱ Ἕλληες ἐνίκησαν νίκηην λαμπράν. (Κυρίως ἐσωτερικὸν ἢ σύστοιχον ἀντικείμενον).

§ 66. α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥήμα οἰασθῆποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ : Σωκράτης θυσίας ἔθνε μικράς Ἐ. τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσι Ἐ. καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖται Σωκράτης Πλ. οὐκ ἂν ἔπεσεν ἡ πόλις τοιοῦτον πτώμα (= τοιαύτην πτώσιν) Πλ. ζήσεις βίον κράτιστον. (πρβλ. χορεύει ὠραῖο χορὸ — ζῆ καλὴ ζωὴ — ἀρρώστησε μιὰ μεγάλη ἀρώστεια — κοιμᾶται ὑπνον βαθύν).

β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποια ἀναγκαίαν ἔννοια, ἀλλ' ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥήμα, δύναται νὰ παραλείπεται, νὰ παραμένῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς του προσδιορισμὸς, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιῶδες : βάδιζε τὴν εὐθειᾶν (= τὴν εὐθειᾶν ὁ δ ὄ ν). παῖσον διπλὴν (= διπλὴν π λ η γ ἡ ν).

Ἄλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλειπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ : μέγα δύναται (= μεγάλην δύναμιν δύναται). ἡ πόλις βραχεῖα ἠσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται (= βραχεῖαν ἡδονὴν — μεγάλην ζημίαν) Δημ. πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα (πολλὰς μηχανάς)

Σημείωσις α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προῆλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς α : καλὰ, κακὰ, ὠραῖα, ἀσχημὰ, χαμηλὰ, ὑψηλὰ, κλπ.

Σημείωσις β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προῆλθον μερικαὶ ιδιόρρυθμοι ἐκφράσεις ἵαν συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται :

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλην, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι καλὸν ἀγῶνα.

νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν

Ἔλῳπια, Ἰσθμια κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς Ἐλῳπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.), κατὰ τὸ νικᾶν νίκην λαμπρὰν ἢ Ἐλῳπιακὴν νίκην κ.τ.τ.

διώκειν δίκην (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ). εἰσέναι δίκην (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), ἀγωνίζεσθαι δίκην ἢ γραφὴν (= ὑπερασπίζειν ὑπὸ θεσίν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), φεύγειν δίκην (= δικάζεσθαι ὡς κατηγορούμενος περὶ τινος), κατὰ τὸ δικάζειν ἢ δικάζεσθαι δίκην τινά.

ὀφλισκάνειν δίκην ἢ δίαitan (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δίαitan), ὀφλισκάνειν αἰσχύνην ἢ γέλωτα (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνην ἢ γέλωτα, ἤτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), ὀφλισκάνειν μωρίαν (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρόν), κατὰ τὸ ὀφλισκάνειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμάς κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε ταλάντων κλπ.).

σπένδεσθαι ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν (= περὶ ἀναίρεσεως τῶν νεκρῶν), κατὰ τὸ σπένδεσθαι σπονδάς.

ἐστιᾶν γάμους (= παραθέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ ἐστιᾶν πολυτελεῖ ἑστίαισιν.

ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον (= εἰς τὸ ἐρωτώμενον), κατὰ τὸ ἀποκρίνεσθαι ἀπόκρισιν κλπ. (πρβλ. μυρίζει λιβανιές — μυρωδιὰ λιβανιοῦ· γράφω τιμωρία — γράψιμο τιμωρίας κ.τ.τ.).

β) Μὲ γενικὴν.

§ 67. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικὴν, § 28, 4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμησ ἢ λήθησ σημαντικά, ὡς μνηστῆσθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι (τινος· καθαρὰ γενικὴ): ἄνθρωπος ἂν μὲμνησο τῆσ κοινῆσ τύχησ. ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ Πλ.

2) τὰ φροντίδοσ, ἐπιμελείασ, φειδοῦσ ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὡς φροντίζειν, ἐπιμελεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φείδεσθαι, ἀφειδεῖν κλπ. (τινος· καθ. γενικὴ): χρόνου φείδου. ἑαυτοῦ κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολάυσεωσ, μετοχῆσ, πλησμονῆσ, στερεήσεωσ σημαντικά, ὡς ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, ὀνιάσθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βρῖθειν, πίμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (τινος· καθ. γεν.) — σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι κλπ. (τινος· ἀφαιρετικὴ). πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι Πλ. ἄνθρωπου ψυχῆ τοῦ θεοῦ μετέχει Πλ. ὄναιο τῶν τέκνων (= νὰ χαρῆσ τὰ παιδιὰ σου). δεῖ χρημάτων. αἱ ἄριστα δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείασ δέονται Ξ.

Σημειώσεις. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥῆμα ἀγαπῶ ὅμως, ὅταν λαμβάνεται μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἀρκουμαί, συντάσσεται μετὰ δοτικῆν: Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει τοῖς πεπραγμένοις (= δὲν θὰ ἀρκεσθῆ εἰς τὰ...) Δημ.

4) τὰ αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὀσφρήσεως καὶ γεύσεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἀπτεσθαι, δρᾶντεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἔχεσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκοῦειν, ἀκροᾶσθαι, ὀσφραίνεσθαι, γεύεσθαι (τινος· καθ. γεν.): ἄκουε πάντων, ἐκλέγου δ' ἅ συμφέροι. τῶν στρατιωτῶν ὀλίγοι σίτου ἐγένεσαντο. κρομμύων ὀσφραίνομαι Ἄρφ. ἀντίχετο τοῦ δόρατος Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὀρῶ συντάσσεται κανονικῶς μετὰ αιτιατικῆν. Μετὰ αιτιατικῆν δὲ συνθητέρον παρὰ μετὰ γενικῆν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνομαι καὶ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κάποιον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποῦ προέρχεται ὅ,τι αἰσθάνεται κανεὶς ἢ ἀκοῦει, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἢ ἀκοῦει (ἦτοι λόγος, βολή, ἦχος κ.τ.τ.). Πρβλ. τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε. ὄνος λύρας ἦκουε καὶ σάλπιγγος ὕς. Ἄλλά: πάντ' ἀκήκοας λόγον. ἦσθετο βοή.

5) τὰ ἀποπειρας, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν κλπ. (τινός· καθ. γεν.)—ἀμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός· ἀφαιρ.): πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα. Ἄδρηστος ἀκοντίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδὸς Ἡρόδ. ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.

6) τὰ ὀσμησῆς σημαντικά, ὡς ὄζειν, πνεῖν (τινος· καθ. γεν.): ὄζουσι πίττης Ἄρφ. μύρου πνεῖ Ἄνακρ.

7) τὰ ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἀρχεσθαι (τινος· καθ. γεν.)—λήγειν, παύεσθαι (τινος· ἀφαιρ.): οἱ βάρβαροι ἤρξαν χειρῶν ἀδίκων (=ἐπετέθησαν πρῶτοι ἀδίκως). πειρᾶσθαι σὺν τοῖς θεοῖς ἀρχεσθαι παντὸς ἔργου. παύσασθε μάχης Ἄρφ. ἔληξε τῆς θήρας (=ἐπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ ἀρχῆς, ἦτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἀρχειν, κρατεῖν, δεσπόζειν, ἠγγεῖσθαι (τινος· καθ. γενικῆ): ζήσεις βίον κράτιστον, ἦν θυμοῦ κρατῆς. ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω συντάσσεται συνήθως μετὰ αιτιατικῆν: Ἀθηναῖοι Σικυωνίους ἐκράτησαν.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς σημαντικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάτ-

τεσθαί (τινος ἄφαιρ.) : *pāsa* ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πα-
νουργία φαίνεται Πλ. ἀφίεται τοῦ δόρατος Πλ.

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι,
φῶναί (τινος ἄφαιρ.) : **Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες**
δύο. πατρός εἰμ' ἀγαθοῖο (= πατρός εἰμι ἀγαθοῦ = ἀπὸ πατέρα)
"Ομ. **μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες** Πλ.

Μὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου
ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικὴν :
ἐκ θεῶν ἐγεγόνει. Προκλής γεγόνως ἀπὸ Δημαράτου Ξ.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς
πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἠττάσθαι, διαφέρειν, περι-
γίνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν, (τινός ἄφαιρ.) : ἡ-
θελον **ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει πατρός ἀγα-**
θοῦ. Κύρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστενεν. Ξ.

12) ῥήματα, τὰ ὅποια συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν
πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον
τοῦ ἀντικειμένου : **Κύρος λαβῶν τῶν κρεῶν διεδίδου** (= ἀφοῦ ἐπῆρε
ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. **τῆς γῆς ἔτεμον** (= μέρος τῆς χώρας) Θ.

§ 68. Μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ
τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατὰ, πρό, ὑπέρ, ὡς ἀποπηδᾶν,
ἐκβαίνειν, καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, προκείσθαι, ὑπερκεί-
σθαι, ὑπερέχειν (τινός). οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολλὰκις **τῶν ὀρθῶς λε-**
γόντων καταγελῶσι Ξ. **πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα**
Ξ. **ἄνθρωπος ξινέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων** Πλ.

γ) Μὲ δοτικὴν.

§ 69. Μὲ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικὴν, § 28,6 καὶ 8) συντάσ-
σονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν ;
σε ποιό ; γιὰ ποιόν ; γιὰ ποιό ; ἢ μὲ ποιόν ; μὲ ποιό ;
ἦτοι)

1) τὰ ῥήματα πρέπειν, ἀρμόζειν, καὶ τὰ συνώνυμα (καθ.
δοτ.) : **προσῆκει μάλιστα ἐλευθέρῳ ἢ ἰπικῇ** Πλ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντη-
σιν ἀπλῆν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν, ἀκαλουθίαν, διαδοχὴν, ἐπι-
κοινωνίαν, ἔνωσιν, ὡς **πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγ-**

χάνειν (τινί· ὄργ. δοτ.): ὁμοίος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. *χωρὶ τοῖς βελτίστοις Ἴσοκρ. νόμοις ἐπεσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν. σοφοῖς ὁμίων καυτὸς ἐκβήσει σοφός.* (τινί· καθ. δοτ.): ὁμοίως τὸ (ἐνεργητικὸν) ῥηγώγεσθεκ ἐτ (01

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν ἐνέργειαν, ἢ διάθεσιν, ἄμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίωσιν, ὡς εὐνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὐχεσθαι (τινί· καθ. δοτ.) —ἀμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεσθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαι (τινί· ὄργ. δοτ.): ἀμνῶ τῇ πατρίδι. *Δαίδαλος Μίνῳ ἐδούλευε Ξ. θεῶ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχη. ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ ἀλλήλοις Ξ.*

Σημειώσεις. Τὰ ῥήματα ὠφελεῖν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ ἀιτιατικὴν: *Σωκράτης ὠφέλει τοὺς συνόντας* —*Σωκράτης ἐλυσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσιν Ξ.* Ὁμοίως τὸ (ἐνεργητικὸν) λοιδορεῖν συντάσσεται μὲ ἀιτιατικὴν.

Τὸ πολεμεῖν σὺν τινι ἢ μετὰ τινος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει πολεμεῖν μετὰ τινος ὡς συμμαχοῦ ἐναντίον ἄλλου: *Ἀθηναῖοι μετὰ Θηβαίων ἐπολέμησαν Λακεδαιμονίους* (= ἐναντίον τῶν Λ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιοότητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, σοικέσαι, συμφωνεῖν, συνάδειν (τινί· δοτ. ὄργ.): *φιλοσόφῳ ἔοικας Ξ. τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.*

§ 70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικὴν, § 28,7 καὶ 8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σὺν, ἐν, ἐπί, παρά, περί, πρός, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ὁμονοεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινί· ὀργανικὴ δοτικὴ)—ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι, παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, ὑπόκεισθαι (τινί· τοπικὴ δοτικὴ): ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις. οἱ συνόντες *Σωκράτει Ξ. ἐμμένω τοῖς ὠμολογημένοις Πλ.*

§ 71. Δοτικὴ προσωπικὴ. Δοτικὴ ὀνόματος προσώπου (ἢ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συχνάκις παρὰ τὸ ῥῆμα εἶναι (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα γίγνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῦ αὕτη τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτι τι (δοτικὴ προσωπικὴ κτητικὴ): ἦσαν τῷ *Κροίσῳ δύο παῖδες* (= εἶχεν ὁ Κρ. δύο παῖδας) Ἡρόδ. *τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δῶρα γίνεται Πλ. σοῦ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς Ξ.*

Ἄλλὰ δοτική ὀνόματος προσώπου, καὶ συνηθέστερον προσωπι-
κῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως
τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ
τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτικὴ αὕτη
λέγεται.

1) δοτικὴ **τῆς συμπαθείας**. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον
συμμετέχει εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως: **πολύ μοι ἡ**
καρδία πηδᾷ Πλ. (πρβλ. **μοῦ** πονεῖ ἡ καρδιά). **διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ**
ἡ ἐλπίς Ἡρόδ. (πρβλ. **τοῦ** κόπησαν οἱ ἐλπίδες).

2) δοτικὴ **χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ**. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσω-
πον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι:
στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρονησῷ (= γιὰ τὸν Κ., χά-
ριν τοῦ Κ.). **μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει** (= ἔχουν
χαθῆ γιὰ τὴν πόλι, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως). (πρβλ. ὁ Πέτρος **μοῦ**
φυλάγει τὸ σπίτι. **τοῦ** χάλασαν ἅ σχέδια).

3) δοτικὴ **ἠθικὴ** (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ **α'**
καὶ τοῦ **β'** προσώπου). Αὕτη δηλοῖ τὸ ἐνδιαφερόμενον πρό-
σωπον, ἦτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκεϊαν ἢ δυσαρέσκεϊαν, πρὸς
χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: **ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος!**
(**ἐστίν** = τί ὠραῖος ποῦ **μοῦ** εἶναι ὁ π.) **Ξ. καὶ μοι μὴ θορυβήσητε**
(= παρκαλῶ μὴ θορυβήσητε, πράγμα ποῦ θὰ μὲ λυπήσῃ) Πλ. ἡ στρα-
τιὰ **σῖτον** οὐκ **εἶχεν αὐτῷ** Θ. (πρβλ. **μὴ** **μοῦ** κρυώσῃ. νὰ **σοῦ** ζήσῃ
τὸ παιδί).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ μετὰ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ
ῥήματος βούλομαι (ἢ ἐθέλω) ἢ ἠδομαι ἢ ἄχθομαι ἢ ἠλέξις
ἄσμενος, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παρα-
στατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων: **εἰ σοι βουλομέ-
νω ἐστίν ἀποκρίνεσθαι, σέ ἐρήσομαι** (= ἂν σὺ ἔχῃς τὴν θέλησιν νὰ)
Πλ. **ὐπὲρ ἐκεῖνον ἐκελεύσθητε ἐξιέναι, ὅτῳ ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἶη**
(= ὅποιος ἀπὸ σᾶς δὲν θὰ ἐστενοχωρεῖτο γι' αὐτὸ) **Ξ.**

Κατὰ τὸ β' πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἀπλῶς,
ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον
τῆς προτάσεως: **ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰληθῆ** (=
αὐτὰ ποῦ λέτε εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. **τί** **σοῦ** εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάν-
νης! ἔννοια σου, θὰ σοῦ τὸν διορθώσω ἐγώ).

4) δοτικὴ **τοῦ κρίνοντος προσώπου ἢ τῆς ἀναφορᾶς**. Αὕτη

δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὁποῖον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ἰσχύει κάτι τι : *γέρων γέροντι γλωτταν ἡδίστην ἔχει, παῖς παιδί* (= ἕνας γέρων σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.) (πρβλ. Αὐτὸ τὸ φόρεμα μ ο ὕ εἶναι στενό).

Καὶ μὲ τὴν τοιαύτην δοτικὴν δύναται νὰ συνάπτεται με τ ο χ ή, ἡ ὁποία δηλοῖ ὑπὸ τίνα περιπτώσιν ἰ σ χ ύ ε ι κ ά τ ι τ ι, τ ο π ι κ ῶ ς ἢ χ ρ ο ν ι κ ῶ ς : *Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴομιον κόλπον* (= ἐσπλέοντί τινι = γιὰ ἕνα ποῦ εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέῃ) Θ. *ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις* (= ἀφ' ὅτου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέουν οἱ Ἀθ.) Ξ.

5) δοτικὴ τοῦ ἐνεργουῦντος προσώπου. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ, ἡ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς - τέ ο ς ῥηματικῶν ἐπιθέτων, πολλακίς δὲ καὶ μετὰ π α θ η τ ι κ ῶ ν ῥ η μ ά τ ω ν, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ : *ὁ ποταμός ἐστιν ἡμῖν διαβατέος* (= πρέπει νὰ διαβαθῆ ἀ π ὸ ἡ μ ᾶ ς, πρέπει ἡ μ ε ῖ ς νὰ τὸν διαβῶμεν) Ξ. *συνεκοπτεᾶ ἐστί σοι καὶ τὴν τρύγα* (= πρέπει σὺ νὰ πῆγς μαζί) Ἀρφ. *ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται* (ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῆ, τὰ ἔχει γράψει ὁ Θ.) Ξ. *ἀληθὲς ἀνθρώποις οὐχ εὐρίσκεται* (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων).

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτικὴ, ἡ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τριτοπρόσωπα ἢ ἀ πρό σω πα ῥήματα, ὡς *μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκεύασται τινι* κλπ.: *οὐ μεταμέλει μοι* (= δὲν μετανοῶ ἐγὼ) Πλ. *ἐπειδὴ παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο* (= ἀφοῦ πλεον εἶχον ἐτοιμασθῆ οἱ Κορινθιοί) Θ.

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικάς.

§ 72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφότερα κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποία σημαίνουν ἐ ρ ω τ ᾶ ν, εἰ σ π ρ ά τ τ ε ι ν, ἀ π ο σ τ ε ρ ε ῖ ν, ἀ π ο κ ρ ύ π τ ε ι ν : οὐ τοῦτο ἐρωτῶ σε Ἀρφ. (πρβλ. αὐτὸ σὲ ῥώτησα). οὐδένα ἐγὼ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἤτησα (= ἀπὸ κανέναν ἐγὼ δὲν) Πλ. *Διογείτων τὴν θυγατέρα ἔκρουπε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός* (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημείωσις. Λέγεται ὁμοῦ καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι

παρά τινος και ἀποστερεῖν τινά τινος: οὗτος ἐμὲ τῶν πα-
τῶν ἀπεστέρηκεν Δημ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενομή-
ζειν: διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν Ξ. (πρβλ. σὲ μαθαίνει γράμματα).
τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμησκον τοὺς Ἀθηναίους Θ.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνδύειν: ὁ πάππος τὸν Κῦ-
ρον καλὴν στολὴν ἐνέδυσσε Ξ. (πρβλ. τὴν ἔντυσε μαῦρα ροῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥῆμα συντάσσόμενον μὲ ἀιτιατικὴν, ὅταν ἔχη
ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ και σύστοιχον ἀντικείμενον (§65, 2β):
ἕκαστον ὑμῶν εὐηργέτου τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν Πλ. ὁδε κακὰ
πολλὰ ἔοργεν Τρώας Ὅμ.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα δρᾶν, ἐργάζεσθαι,
ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν (τινά τι ἀγαθὸν ἢ κακόν): οἱ ὑπο-
κρίται ἐν ταῖς τραγωδίαις τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους Ξ.

§ 73. Μὲ δύο ἀιτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα
σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν,
ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο ἀιτιατικῶν περιέχει κατη-
γορούμενον τῆς ἐτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύν-
ταξις μετατραπῆ εἰς παθητικὴν: τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔργασε
καλῶ Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποίηκεν Ξ. (πρβλ. ἡ τοιαύτη
δύναμις ἀνδρεία καλεῖται—πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε—
πρβλ. § 10, 2 και 3).

Σημείωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐπίτε το δευτερον ἀντικείμε-
νον, τὸ ὁποῖον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ
ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὔξειν, αἰρεῖν, τρέφειν: ἕνα τινὰ ἀεὶ ὁ δῆμος εἰω-
θεν τρέφειν και ἀσθεν μέγαν (πρβλ. τὸν Πέτρο τὸν σπουδάζουσαν γιατρό).
Βλ. και § 10α, Σημ.

β) Μὲ ἀιτιατικὴν και γενικὴν.

§ 74. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ ἀιτιατικὴν και τὸ ἕτερον κατὰ
γενικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα ἐστιᾶν, πληροῦν, κενοῦν κ.τ.τ.: τῶν λόγων
ἡμᾶς Λυσίας εἰστία Πλ. ἀνδρῶν τήρδε πόλιν ἐκένωσε Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀκούειν ἢ πληροφοροεῖ-
σθαι: ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν Πλ. μάθε μου και
τάδε.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πιάνειν, ὀδηγεῖν, ἔλκειν κ.τ.τ. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστρεφῆναι, κ.τ.τ. ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν (=ἀπὸ τὴν ζώνη τὸν Ὁ.) Ξ. ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον Ξ. Οἱ Ἥλαιοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκώλων τοῦ ἀγῶνος Ξ. (Βλ. § 72, 1 Σημ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν κ.τ.τ.—ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.τ. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενική σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν: ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν (=μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ἄντιφ. τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τάγαθ' οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἠξίωσαν Ἴσοκρ.

5) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα, ὡς θανατῶσαι, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτιρεῖν, ὀργίζεσθαι, κλπ. καὶ τὰ δικαστικὰ καὶ ἀνταποδοτικὰ, ὡς αἰτιᾶσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενική σημαίνει τὴν αἰτίαν: ζῆλῶ σε τοῦ πλοῦτου (=διὰ τὸν πλοῦτον) Ξ. πολλὰς σε εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου Πλ. διώξομαι σε δειλίᾳς Ἄρφ. Μέλιτος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράφατο Πλ.

Σημειώσεις. Μὲ γενικὴν τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα φεύγω καὶ ἀλίσκομαι ἐπὶ δικαστικῆς ἐννοίας: ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μελήτων (=κατηγοροῦμαι δι' ἀσέβειαν) Πλ. ἐάλω κλοπῆς (=κατεδικάσθη διὰ...). Δημ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ φεύγω τινός—ἀλίσκομαι τινος λέγεται καὶ κρίνομαι θανάτου (=δικάζομαι δι' ἐγκλημα ἐπαγόμενον ποιὴν τὸν θάνατον).

§ 75. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μὲ γενικὴν, ὡς ἀπό, ἐκ, πρό, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν κατά, ἔχοντα δικαστικὴν ἐννοίαν, ὡς κατηγορεῖν, καταγινώσκειν, καταγρῖζεσθαι κλπ.: ἀποτρέπει με τούτου Πλ. προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἵππεας Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωνσαν Ξ. (=κατεδικάσαν τὸν Σωκράτην εἰς...) Ξ.

γ) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα λέγειν, ὑπισχεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, δίδόναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμύζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : **πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ Πλ. ἡ μοῖρα δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. τίνα ἀντιτάξεις τῷδε ; Αἰσχ.**

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγὴν : **ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ Ξ. κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἴνῳ. οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξει σφίσι Θ.**

§ 77. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἢ τῆς σὺν : **αἱ ἡδοῖαι οὔτε εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσι Ξ. ξυγκρούειν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοντο Θ.**

δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§ 78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδιδόναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν : **μετεσχῆκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων Ξ. χρῆ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις Ξ.**

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ ῥῆμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαί τι εἰς τινὰ ἐκ φθόνου : **τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ Δημ. μὴ μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος Πλ.**

3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν : **τιμᾶ (ὁ δικαστής) τινί τινος = ὀρίζει εἰς τινὰ ὡς ποιήν κάτι τι τιμᾶται (ὁ κατηγορὸς) τινί τινος = προτείνει διὰ τινὰ ὡς ποιήν κάτι τι : ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμῆσατε Πλ. τιμᾶται μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου Πλ.**

β) Τὰ μέσα ῥήματα

§ 79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἣ ὁποῖα εὐρίσκεται εἰς ἰδιαίτεραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαίτεραν τῶν σημασιῶν τὰ μέσα

ρήματα λέγονται **άντανακλαστικά**, μέσα **άλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά**.

§ 80. α) Μέσα άντανακλαστικά λέγονται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἄ μ έ σ ω ς καὶ κατ' εὐθεῖαν ἢ ἔ μ μέ σ ω ς καὶ π λ α γί ω ς. Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ρήματα ὑποδιαιροῦνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα** ἢ αὐτοπαθῆ, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει ἄμέσως καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ὡς *λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι* κ.τ.τ. Οὕτω τῶν ρημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκείμενον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενόν των, καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικὸν των μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· *γυμνάζομαι = γυμνάζω ἑμαυτόν, ὀπλίζεσθε = ὀπλίζετε ὑμᾶς αὐτούς*.

Σημείωσις. Ἐντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν, οὐχὶ σπανίως, λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν : *ἔρριψαν σφᾶς αὐτοὺς εἰς φρέατα* (= ἔρριφθησαν εἰς) ☉.

Πολλάκις δὲ καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτοπαθὲς ρῆμα τίθεται ἢ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆ ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρῶτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἢ αὐτοπάθεια : *ἑαυτὸν ἀποκρύπτει ὁ ποιητής*. (πρβλ. *νίβεται — καὶ — νίβεται μόνος τοῦ. Χτενίζεται — καὶ — χτενίζεται μόνῃ τῆς*).

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῆ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οικείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ρήματος : *ἐνάταο χεῖρας*. (Πρβλ. *ἐπλύθη κε — καὶ — ἐπλυσε τὰ χεῖρα τοῦ*).

2) **μέσα πλάγια**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ὁποῖα ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἔ μ μέ σ ω ς καὶ π λ α γί ω ς. Ταῦτα πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κά τι τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς κά τι, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, *διὰ μέσου ἄλλου κείρομαι* (= βάζω τὸν κουρέα καὶ μὲ κουρεύει) : *ὁ πατὴρ τοὺς παῖδας παιδεύεται* (= ἐκπαιδεύει τοὺς παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων).

β) **μέσα περιποιητικά** ἢ **μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ρήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποῖαν ἐκτελεῖ ἢ

προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον χάριν ἑαυτοῦ, δηλαδή πρὸς χρῆσίν του ἢ πρὸς ὠφελειάν του· **οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν** (=οικοδομῶ τὴν οἰκίαν μου διὰ τῶν οἰκοδόμων), **ἄγομαι γυναῖκα** (=ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου γυναῖκα, παίρνω γυναῖκα ὡς σύζυγόν μου). **Πανσανίας τράπεζαν Περσικὴν παρετίθετο** (=παρετίθει ἑαυτῷ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ τοῦ παρεθέτον οἱ ὑπηρετῆται) Θ. (Πρβλ. **συμβουλεύομαι τὸν ἱατρόν, δανείζομαι χρήματα, προμηθεύομαι τρόφιμα**).

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται τίθεσθαι ἢ γράφεσθαι νόμους (=τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται τιθέναι ἢ γράφειν νόμους: **ὁ Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔθηκεν ἢ ἔγραψε—οἱ Ἀθηναῖοι νόμους ἔθεντο ἢ ἐγράψαντο**.

Σημείωσις. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν, λαμβάνεται οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἀντὶ τοῦ μέσου πλαγιού: **Ἀνσανδρος τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζε** (=ἐπισκευάζετο, ἦτοι διὰ τῶν τεχνικῶν ἐπεσκεύαζε· πρβλ. **κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στὸ κουρεῖο, κλπ.**).

§ 81. Μέσα ἀλληλοπαθῆ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν **ἀλληλοπάθειαν**, ἦτοι μίαν κοινὴν ἐνέργειαν δύο ἢ περισσοτέρων ὑποκειμένων, ἢ ὁποῖα μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν **φιλοῦνται, μισοῦνται** (=φιλοῦσιν, μισοῦσιν ἀλλήλους): **συμβalόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο** (=ἐώθουν ἀλλήλους) Ξ.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνέργεια τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κάτι τι ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των εὐρισκόμενον, τὸ ὁποῖον ὁμως τὰ ἐνδιαφέρει ἀπὸ κοινοῦ: **διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων** (=διένειμαν ἀλλήλοισι, διεμοίρασαν ἀναμεταξύ των τὴν ἐξουσίαν) Πλ.

Σημείωσις. Ἀπὸ τὸν πληθυντικὸν μετεδόθη ἡ ἔννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἐνικόν· **διαλεγόμεθα περὶ τινος—διαλέγομαί τινα περὶ τινος**.

Ἀντὶ δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῆ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίοτε δὲ καὶ ῥῆμα παρασύνθετον μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν: **οἱ ὑπηρετῆται διέφθειρον ἀλλήλους** Θ. **φθοσύντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους** (=ἐπειδὴ φθοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον...) Ξ. **ἀλληλο-**

κτονοῦσιν (= κτείνουσιν ἀλλήλους) Ἄριστ. (Πρβλ. Ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον—ὑποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον—ἀλληλοὑποστηρίζονται).

§ 82. Μέσα δυναμικὰ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντεῖνον τὰς δυνάμεις του, ἤτοι καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του: **λύομαι αἰχμάλωτον** (=ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλων λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέχομαι τοῖς συμμάχοις ναῦς** (=παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἐδαπάνησα).

Οὕτω: **πολιτεύω** (=εἶμαι πολίτης)—**πολιτεύομαι** (=ἐνεργῶ ὡς πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας)· **πρεσβεύω** (=εἶμαι πρεσβευτής)—**πρεσβεύομαι** (=διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτής)· (πρβλ. αὐτὸς φορτῶνεται ἔλα τὰ βάρη τῆς οἰκογενείας· βάλθηκε νὰ με καταστρέψη). Συνηθέστατον δὲ μέσον δυναμικὸν ῥῆμα εἶναι τὸ **ποιοῦμαι** εἰς φράσεις, οἷα: **ποιοῦμαι πόλεμον, συμμαχίαν, εἰρήνην κτλ.** ἢ **ποιοῦμαί τινα φίλον, σύμμαχον, πολέμιον κτλ.**

Τὰ μέσα δυναμικὰ ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. σκοπῶ καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι). Ἄλλὰ ἄρχω λόγου=λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος—ἄρχομαι τοῦ λόγου=ἀρχίζω τὸν λόγον μου· (Ἀντίθετον παύομαι τοῦ λόγου). Πρβλ. **ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι τοῦ Κύρου εἰκὸς ἀρχεῖν με λόγου** (=νὰ ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος)—**τοῦ λόγου Κύρος ἤρχετο ὧδε** (=ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὡς ἐξῆς) Ἐ.

μισθῶ τι=δίδω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι εἰς ἄλλον—**μισθοῦμαί τι**=λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῷ, ἐνοικιάζω κάτι ἀπὸ ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου χρῆσιν· **ποιῶ τινα δοῦλον**=καθιστῶ τινα δοῦλον, γίνομαι αἷτιος νὰ γίνῃ κάποιος δοῦλος ἄλλου—**ποιοῦμαί τινα δοῦλον**=καθιστῶ κάποιον δοῦλόν μου, ὑποδουλώνω κάποιον (εἰς τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημείωσις. Τὰ δρια τῆς ἰδιαίτερας σημασίας ἐνὸς ἐκάστου μέσου ῥήματος δὲν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφονται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ μέσον ῥῆμα δύναται ὄχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχη διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φρά-

σιν νά συνδυάζη τὰς σημασίας δύο τάξεων πρβλ. παρασκευάζομαι εἰς πόλεμον (μέσον αὐτοπαθές = παρασκευάζω ἐμαυτόν, ἐτοιμάζομαι) — παρασκευάζομαι ναυτικόν (μέσον δυναμικόν = ἐτοιμάζω ναυτικόν προμηθεύμενος ξυλείαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.) · οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν (μέσον διάμεσον = οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικόν = οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθεύμενος τὸ ἀναγκαῖον ὕλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἄριστος δὲ μέσου ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθύ καὶ ὡς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος πρβλ. σφάζομαι ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐσώθη ἢ ἐκ τοῦ κινδύνου (= ἔσωσα τὸν ἑαυτόν μου) — σφάζομαι τὴν οὐσίαν, ἐσωσάμην τὴν οὐσίαν (= ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἄλλὰ μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς ἀνηγαγόμεν ἢ ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος, ὡπλισάμην ἢ ὡπλίσθη. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς ἠθροίσθη ἢ ἀπηλλάγη, ἐπεραιώθη κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀριστος εἶναι καὶ μέσος ἠλούσθη ἢ ἐξυρίσθη, ἐξηπλώθη ἢ ἐδανείσθη κλπ.).

γ) Τὰ παθητικά ῥήματα.

§ 83. Τὰ παθητικά ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κάτι τι ἀπὸ ἄλλου.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τὰ παθητικά ῥήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπίπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ἰδίως ἀπὸ τὰ μέσα διάμεσα, § 80, 2, α') καὶ προέρχονται (πρβλ. π.χ. τὸ ἀρχαῖον κείρομαι καὶ τὸ σημερινὸν ξυρίζομαι στὸ κουρεῖο = ἀναθέτω εἰς τὸν κουρέα καὶ μὲ ξυρίζει — ἀνέχομαι νὰ μὲ ξυρίζη ὁ κουρέυς — ξυρίζομαι ἀπὸ τὸν κουρέα).

§ 84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται ποιητικὸν αἷτιον. Ἐκφέρεται δὲ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν ἢ σπανιώτερον μὲ τὴν ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς καὶ γενικὴν: διδάσκεισθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστών μόνον Πλ. ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον Θ. ἐκ Φοίβου δαμείς (= ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαυόμενα Ξ. Ἰσχομάχος πρὸς πάντων καλὸς τε ἀγαθὸς ἐπωνομάζετο Ξ.

2) με δοτικήν προσωπικήν, τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου : ταῦτα **Θεμιστογένει γέγραπται** (= ὑπὸ τοῦ Θ.). Βλ. § 71, 5.

§ 85. Παθητικὰ ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ῥήματα, κυρίως μὲν τὰ συντασσόμενα με ἀιτιατικὴν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§ 65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ : (οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας) — οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν) — Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων. (τοῖς παλαιοῖς ἀλλόφυλοι μᾶλλον ἐπεβούλευον) — οἱ παλαιοὶ ὑπ' ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο Θ.

§ 86. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§ 72 κ.έ.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ἐὰν μὲν τὸ δίπτωτον ῥήμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσόμενων με δύο ἀιτιατικὰς καὶ τούτων ἢ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§ 73), τότε ἀμφότεραι αἱ ἀιτιατικαὶ αὐταὶ γίνονται ὀνομαστικαί, ἢ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου (**Ἰσχύμαχος πάντες καλὸν τε κάγαθὸν ἐπωνόμαζον**) — **Ἰσχύμαχος** πρὸς πάντων **καλὸς τε κάγαθὸς ἐπωνομάζετο** Ξ.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἢ μία πτώσις, ἢ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς ἀιτιατικῆ), τρέπεται εἰς ὀνομαστικὴν γινομένη ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη, ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (ἀιτιατικῆ ἢ γενικῆ ἢ δοτικῆ), παραμένει : (ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν τὴν στρατηγίαν) — ὁ νεανίας διδάσκεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου **τὴν στρατηγίαν**. (οἱ Ἕλληνες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας χόρτου κούφου) — αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων **χόρτου κούφου**. (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς **Παρουσάτιδι** ἐδεδώκει) — αἱ πόλεις αὗται ὑπὸ βασιλέως **Παρουσάτιδι** δεδομένα ἦσαν Ξ.

Σημείωσις. Παθητικὸν ῥήμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει σύστοιχον ἀντικείμενον : (κινδυνεύομεν μέγαν κίνδυνον — οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ἡμῶν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω ἀποτέμνω, ἐκκόπτω

(τινός τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινί τι), κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχὶ τ. κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν: (οἱ βάρβαροι ἀπέτεμον τῶν στρατηγῶν τὰς κεφαλὰς) — οἱ στρατηγοὶ ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλὰς Ξ. (ἐπέτρεψαν τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακὴν — οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐπιτετραμμένοι ἦσαν τὴν φυλακὴν.

§ 87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον.

ἀποκτείνω τινὰ — ἀποθνήσκω (= φονεύομαι) ὑπὸ τινος.

διώκω τινὰ — φεύγω (= καταδιώκομαι) ὑπὸ τινος.

ἐκβάλλω (= ἐξορίζω) τινὰ — ἐκπίπτω (= ἐξορίζομαι) ὑπὸ τινος.

εὖ λέγω (= ἐπαινῶ) τινὰ — εὖ ἀκούω (= ἐπαινοῦμαι) ὑπὸ τινος.

εὖ ποιῶ (= εὐεργετῶ) τινὰ — εὖ πάσχω (= εὐεργετοῦμαι) ὑπὸ τινος.

Σημεῖωσις. Τοῦ ῥ. αἰρῶ (= συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ ἀλίσκομαι (= συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου αἰροῦμαι (= ἐκλέγω τινὰ) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι) ὑπὸ τινος: Ἀθηναῖοι αἰροῦνται Μιλτιάδην στρατηγόν — Μιλτιάδης αἰρεῖται ὑπ' Ἀθηναίων στρατηγός.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἢ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ῥῆμα γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.τ. καὶ ἐν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν·

μισῶ τινὰ — (μισοῦμαι καὶ) μισητὸς γίγνομαι ἢ μῖσος ἔχω πρὸς τινος.

θεραπεύω τινὰ — (θεραπεύομαι καὶ) θεραπείας τυγχάνω ὑπὸ τινος.

ζημιῶ τινὰ — (ζημιόυμαι καὶ) ζημίαν λαμβάνω παρά τινος.

Διὰ τῆς αὐτῆς δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως·

αἰδοῦμαι (= ἐντρέπομαι) τινὰ — αἰδοῦς τυγχάνω ὑπὸ τινος.

αἰτιῶμαι (= κατηγορῶ) τινὰ — αἰτίαν ἔχω ἢ αἰτίαν λαμβάνω ὑπὸ τινος.

(Πρβλ. ἐπιθυμῶ — γίγνομαι ἐπιθυμητός. συγχωρῶ — λαβαίνω

συγχώρεσι. **παρηγορῶ** — ἔχω παρηγοριά. **περιποιούμαι** — εὐρίσκω περιποίησι).

Σημείωσις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρά τινος (τιμωρῶ τινα) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμί τινι (= τιμωροῦμαι ὑπό τινος) : οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες δίκην δίδασιν (= τιμωροῦνται).

δ) Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§ 88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδέτερον) : ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.

Σημείωσις. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβητα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§ 89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαιτέροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἧτοι ἡ σχέσις τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὄργανου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρήματος· ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθές, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (**Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ**).

2) διὰ τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός : ἐκείνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη. Ἐ. οἱ πολέμοι ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός· (πρβλ. ἔβρεξε τὰ μεσάνυχτα = ἔβρεξε κατὰ τὰ μεσάνυχτα), ('Ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

1) Αἱ πλάγιοι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§ 90. α) Ἡ αἰτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέρμα μιᾶς κινήσεως· (ποῦ ; ἕως ποῦ ;)

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητικὴ: *κνίσθη δ' οὐρανὸν ἴκε* (= εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν). ἀνέβη *μέγαν οὐρανὸν Οὐλύμπόν τε* Ὅμ. (Πρβλ. πάω σ π ί τ ι, πάω σ χ ο λ ε ἴ ο).

2) *ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς* (π ό σ ο ν ;): ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν *σταδίους ἑβδομήκοντα* Θ. αἱ σπονδαὶ *ἐνιαυτὸν* ἔσσονται (= ἐπὶ ἓν ἔτος) Θ. (Πρβλ. ἀπέχει δέ κ α π ό ν τ ο υ ς. Θά μείνη ἐκεῖ λ ί γ ο υ ς μ ῆ ν ε ς).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας ο ὔ τ ο ς (ο ὔ τ ο σ ί), πρὸς δῆλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὅποιος ἔχει παρέλθει, ἀφότου ἔχει γίνεσθαι κάτι τι: *Πρωταγόρας ἐπιδεδήμεκε τρίτην ἡδὴ ἡμέραν* (= ἐδῶ καὶ τρεῖς ἡμέρας) Πλ. ἀπηγγέθη Φίλιππος *τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος* τουτί, *Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν* (= ἐδῶ καὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη) Δημ.

3) *αἰτίαν ἢ σκοπὸν* (γ ι α τ ῖ ; π ρ ό ς τ ῖ ;). Με τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: *τί* τηρικᾶδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων; (= γιὰ τί ἔχεις ἔλθει; πρβλ. τί γελᾶτε;) Πλ. *ταῦτα* δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς *νεανίσκους* (= διὰ ταῦτα) Πλ. ἠρωτῶντο *ὅ,τι* ἤκοιεν (= γιὰ ποῖον σκοπὸν) Ξ.

4) τὸ *κατά τι*, ἦτοι ἀναφορᾶν (σ ε τ ῖ ; ὡ ς π ρ ό ς τ ῖ ;): *πόδας ὠκύς Ἀχιλλεύς* Ὅμ. ὁ *ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο* καὶ σοφός ἐστι (= ὡς πρὸς τοῦτο) Ξ. (πρβλ. τί φταίω ἐγώ;).

§ 91. β) Ἡ καθαρὰ γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) *περιοχὴν τόπου* τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἢ διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (π ο ὕ ; ἀ π ό π ο ὕ ;) Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητικὴ: *ποῦ* Μενέλαος ἔην; ἢ οὐκ Ἄργεος ἔην Ἀχαικοῦ; (= ἐντὸς τοῦ Ἄργους, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). Ἴππος εἰωθὸς *λούεσθαι εὐρρείος ποταμοῖο* (= ἐντὸς καλλιρροῦ ποταμοῦ). *ἔρχονται πεδίοιο* μαχησόμενοι (= διὰ τῆς πεδιάδος) Ὅμ. (πρβλ. ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται τ ο ὕ κ ά μ π ο υ κ α β α λ λ ά ρ η ς).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. § 28, 5.

2) *διάστημα χρόνου*, ἐντὸς τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (π ό τ ε ; τ ῖ κ α ι ρ ό ;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν: *οὐ* τῆς ἐπιούσης ἡμέ-

ρας ἤξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας (= ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κλπ.) Πλ. Ἰστρος ἴσος ἀεὶ ὄρει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος (= καὶ ἐν καιρῷ θέρους,...) Ἡροδ. οὐδεὶς μὲ πω ἠρώτηκε καιρὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν (= ἐντὸς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ. (πρβλ. νὰ ζήσης! καὶ τοῦ χρόνου!).

3) αἰτίαν (γιατί;): τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων ὀργίζεται (= διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα· πρβλ. § 74, 5). (πεθαίνει τῆς πείνας).

Σημειώσεις. Βλ. καὶ § 37,1,β'.

4) πόσον (πόσον;): πόσου διδάσκει Εὐήνος; πέντε μῶν (= πόσα παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλία του;) Πλ. (πρβλ. § 74,4).

§ 92. γ) Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. ἡ τοπικὴ δοτικὴ (§ 28,7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ στάσεως (ποῦ; σὲ ποιοῦ μέρος;).

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ: Ζεῦ, αἰθέρι ναίων (= ἐν τῷ αἰθέρι). τόξα ὤμοισιν εἶχεν (= ἐπὶ τῶν ὤμων) Ὀμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῆ δε (= ἐδῶ), τὰ ὑ τῆ (= αὐτοῦ), ἐ κ εἶ ν η (= ἐκεῖ). ἄ λ λ η (= ἄλλοῦ), ἦ (= ὅπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδίᾳ δὲ ὀνομάτων δήμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανάκτω, Βραυρωνί, Ἐλευσίνοι, Ραμνοῦντι κλπ.: στήλας στήσαι Ὀλυμπίας καὶ Πυθοῖ καὶ Ἴσθμοῖ καὶ Ἀθήναις, ἐν πόλει (= καὶ ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. τὰ τρόπαια τὰ τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς Πλ. ἐνίκησε Ἴσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ (= ἐν Νεμέᾳ) Λυσ.

2) χρόνον ὀρισμένον, κατὰ τὸν ὅποιον συμβαίνει κάτι τι. (ποιοῦ ἡμέρα: ποιοῦν μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἑορτῶν τὰ ὑ τῆ τῆ ἡμέρα, τῆ δε τῆ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνί, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ. Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις κλπ. (= στὴν ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.): ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγωδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μνᾶς καὶ τρίτῳ μηνί, Θαρρηγίοις, νικήσας ἀνδρικῶν χορῶν δισχιλίας δραχμᾶς (= τὸν τρίτον μῆνα, στὴν ἑορτὴ τῶν Θαρρηγίων) Λυσ. Λίχας ταῖς γυμνοπαιδαῖς τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείπνιζε (= στὴν ἑορτὴ τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ξ.

II. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§ 28,8)

1) τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκτελεῖται κάτι τι : Ἰπποκράτης τὴν θύραν τῆ βακτηρία ἐκρουε (= μὲ τὴν βακτηρίαν) Πλ. τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀρῶμεν, οὐδεὶς ἐπαινον ἡδοναῖς ἐκτῆσατο (= μὲ ἡδονάς).

2) συνοδείαν ἦτοι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πρᾶξιν : Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσιν (= μὲ εἴκοσι πλοῖα) Ξ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. μίαν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν (= μαζὶ μὲ τοὺς ἀνδρας, μαζὶ μὲ τὸ πληρωμά της) Θ.

3) τρόπον : δρόμῳ ἴεντο εἰς τοὺς βαρβάρους Ἡρόδ. (πρβλ. ἦρθε τρέχοντας).

Τοιαύτη δοτικὴ ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῆ δε, ταύτη (= ἔτσι), τῶ δε ἢ τοῦ τω τῶ τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ, σιγῆ, σιωπῆ, κραυγῆ, βία, σπουδῆ, παντὶ σθένει, πάσῃ τέχνῃ κλπ.

4) αἰτίαν : λιμῷ ἀπέθανον (= ἔνεκα πείνης, ἀπὸ πείναν) Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἠχθόμεθα τοῖς γεγενημένοις (= διὰ τὰ γεγενημένα) Ξ.

5) ποσόν, ἦτοι μέτρον ἢ διαφορὰν : πολλῷ μειῶν ἐστιν (= κατὰ πολὺ). Ἐπύξα προτέρα Κύρου πέντε ἡμέραις εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 71.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§ 93. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλεῖστα εἶναι κυρίως πλάγια πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς πρβλ. δωρεάν, μακράν, χάριν, τὴν ταχίστην (= τάχιστα)—αὐτοῦ, οὐδαμοῦ—κύκλω, ταύτη, ἄλλῃ (= ἄλλαχοῦ) κλπ. (Βλ. § 90 κ.έ.).

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς. Ὄτω π.χ.

α) τὸ ἄλλως (= ἀλλέως) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκ τὸς τοῦτου ἢ ἐν γένει ἢ ἀπλῶς : συγγενεῖς καὶ ἄλλως εὐμενεῖς Πλ.

Ἡ δὲ φράσις ἄλλως τε καί, ἢ σπανιώτερον ἄλλωστε, σημαίνει καὶ μάλιστα : πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρὸν ἐστι, ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τω τούτω συμβαίῃ Δημ.

β) τὸ **ἔτι** (= ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν με ἀρνητικὰς, σημαίνει πλέον, πιά: **τίς αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται**; (= τίς πλέον... οὐδεὶς πλέον) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ὄχι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται οὕτω: **οὕτω καιρὸς (ἔστι = δὲν εἶναι ἀκόμη καιρὸς). οὐκἔτι καιρὸς** (= δὲν εἶναι πιά καιρὸς).

γ) τὸ **μάλιστα** (= πάρα πολὺ, πρὸ πάντων) με ἀριθμητικὰ σημαίνει περίπου: **Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίους μάλιστα τεσσαράκοντα**. (= πρβλ. ἐξώδευσε τὸ πολὺ - πολὺ ἑκατὸ δραχμῆς).

δ) τὸ **πολλάκις** (= πολλὰς φορὰς) κατόπιν τοῦ **εἰ** (ἔάν), **ἵνα μῆ, μῆ**, σημαίνει τυχόν, ἴσως: **εἰ ἄρα πολλάκις μῆ προσεοχῆκατε τῷ τοιούτῳ Πλ.**

ε) τὸ **ποτέ** (= μιὰ φορά, κάποτε), ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν ἐρωτηματικῆς λέξεως, σημαίνει ἄραγε, τάχα, σάν: **Πολλάκις ἐθάυμασα τίσι ποτέ λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους** (= με ποιούς ἄραγε λόγους) Ξ. **τί ποτ'** ἐστὶ τοῦτο (= σάν τι) Πλ. Βλ. § 49,1.

στ) τὸ **τάχιστα** (= πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ὡς κλπ.) σημαίνει ἀμέσως, εὐθύς: **οἱ τριάκοντα ἤρθησαν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καθηρέθη** (= εὐθύς ὡς) Ξ.

ζ) τὸ ἐπίρρημα **ὡς**, ἀρχῆθεν δεικτικόν (= οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικόν (= ὅπως), 1) με ὑπερθετικά ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα σημαίνει ὅσον τὸ δυνατόν: **ὡς πλεῖστος** (= ὅσον τὸ δυνατόν πλεῖστος), **ὡς τάχιστα** (= ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα), 2) εἰς ἀναφωνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸν θαυμασμόν, σημαίνει πόσον, τί: **ὡς καλὸς μοι ὁ πάπιος!** (= πόσον ὠραῖος!) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὴν ἀρχικὴν τοῦ δεικτικῆν σημασίαν (με τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὀμήρῳ) διετήρησε τὸ ὡς (ἢ ὡς ἡ ὡς) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις καὶ ὡς (= καὶ ἔτσι), οὐδ' ὡς (= οὐδὲ ἔτσι, μ' ὅλον τοῦτο δὲν): **οὐδ' ὡς ὠργίζετο** Ξ.

Σημείωσις β'. Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου ὡς. Εἶναι δὲ τοῦτο ὄχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ σύνδεσμος εἰδικὸς (= ὅτι, πῶς), ἢ χρονικὸς (= ὅτε, ἀφοῦ), ἢ αἰτιολογικὸς (= διότι), ἢ τελικὸς (= ἵνα), ἢ συμπερασματικὸς (= ὥστε), καὶ πρόθεσις (καταχρηστική), ὅποτε συντάσσεται με αἰτιατικὴν προσώπου καὶ σημαίνει πρὸς ἢ με ἀριθμητικὸν καὶ σημαίνει περίπου, ἴσα με: **κέλευσον ἐλθεῖν ὡς ἐμὲ τὸν Ἐρμῶν Ξ. ὀπλίτας εἶχεν ὡς πεντακοσίους** Ξ.

Σημείωσις γ'. Βλ. καὶ § 37, 1, β.

3. Αἱ προθέσεις¹.

§ 94. α') Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχῆθεν ἐπιρρήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά· (πρβλ. σύνθετα ῥήματα ἀ ν α τείνω = τείνω ἄνω, κατα τίθημι = τίθημι κάτω, π ε ρ ι ρ ρ ῶ = ῥέω περίξ κλπ.). Ὡς ἐπιρρήματα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου : μέλαρες δ' ἀνά βότρυες ἦσαν (= ἐπάνω). ἔκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον (= ἔξω δὲ) Ὀμ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετηρήθη μὲ ἐπιρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἡ πρόθεσις π ρ ὸ ς εἰς τὰς φράσεις πρὸς δέ, καὶ πρὸς, πρὸς δὲ καὶ (= προσέτι δὲ) : ἀσύμφορον, πρὸς δὲ καὶ οὐ δίκαιον Πλ. πρβλ. ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ τὸ μεσημέρι — πήγαινε κι ἐγὼ θὰ ἔρθω μετὰ = κατόπιν.)

Ἐγίνετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἡ ἰδιαίτερα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (§ 90 κ.ε.) : πρβλ. νέοι ἔχον πεμπάβολα χερσίν (Ὀμ., Α 463) — στέμματα ἔχον ἐν χερσίν (Α 373). κλιση οὐρανὸν Ἰανεν (Α 317) — Ὀδυσσεὺς εἰς Χρύσην Ἰανεν (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἀ ν τ ῖ ῥ ῆ μ α τ ο ς, μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς, ὅταν εἶναι δυσύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικόν των τονισμὸν ὡς ἐπιρρημάτων : πάρα πολλὰ ἐκάστῳ (= πάρεστι). οὐ γάρ τις μετὰ τοῖς ἀνήρ, οἶος Ὀδυσσεὺς (= μέτεστι, ὑπάρχει μεταξὺ). οὐ οἱ ἐνι⁽²⁾ φρένες (= οὐκ αὐτῷ ἐνεῖσι φρένες) Ὀμ. ἄνα ἐξ ἐδράνων (= ἀνάστηθι) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὀμηρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλεται πολλακίς μεταξὺ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥή-

1. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

2. Ἐκ τοῦ ἐνι, ἀρχικοῦ πληρεστέρου τύπου τῆς προθέσεως ἐν (= ἐντός), προῆλθε τὸ νεοελληνικὸν (ἐναι) εἰναι· πρβλ. οὐκ ἐνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας κτλ. Βλέπετε καὶ § 52, 1 Σημ. γ'.

ματος μία ἢ περισσότεραι λέξεις (**ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον**), ἢ τίθεται ἢ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει: *νύμφη δὲ τίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδὴν* (= παρετίθει, ἔθετε πλησίον, παρέθετε). *Ἰθάκην κάτα* (= κατὰ τὴν Ἰθάκην) "Ομ.

Σημείωσις α'. Ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τοῦ ῥήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται (**ἐκ δ' ἄγαγε** — ἐξήγαγε δὲ **κατ'** ἄρ ἔζετο — καθέζετο ἄρα), ὀνομάσθη **τμησις**, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίσθη ὅτι κανονικῶς ἀρχῆθεν πρόθεσις καὶ ῥῆμα ἦσαν ἠνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὁμοίως ἡ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥῆμα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δισυλλάβων προθέσεων, ὀνομάσθη **ἀναστροφὴ** (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομίσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγουσῆς τονισμὸς ἦτο ὁ ἀρχῆθεν κανονικός.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφὴν μόνον ἡ πρόθεσις *περί*: *ἄστι ἐφάνης ἀνδρείας περί οὐδὲν εἰδῶς* (= περί ἀνδρείας) Πλ.

Σημείωσις β'. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ πρόθεσις *ἐνεκα* καὶ *ἄνευ*: *τούτου ἔνεκα, ὧν ἄνευ*.

§ 95. Ἡ ἐξασθένησις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ τῶν ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἦτοι ἀπὸ αὐτοτελεῖς λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως) εἰς πρόθεσις (ἦτοι εἰς ἀπλᾶ μόρια, γὰ ὁποῖα προτάσσονται πρὸ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦν διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλάκις συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων μετὰ ῥημάτων εἰς μίαν ἔννοιαν, ὅποτε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαίτερον τόνον αὐτῶν: πρβλ. **ἐκ δ' ἄγαγε** (*Πάτροκλος*) *Βρισηίδα—ἐξήγαγεν Ἀγησίλαος τὸ στράτευμα· κατ' ἄρ ἔζετο*—ταῦτ' εἰπὼν **ἐκαθέζετο**. (πρβλ. δὲν τὸν εἶδα *ξανα*—δὲν τὸν *ξαναεἶδα*).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτως εἰς τινὰ πρότασιν, ὡς π.χ. *ἐκ δὲ Χρυσῆς νηὸς βῆ* ("Ομ., Α 439), ἦτο εὐκόλον ἡ λέξις *ἐκ* (= ἔξω), ἡ ὁποῖα ὡς τοπικὸν ἐπιρρημα προσδιορίζει τὸ ῥῆμα *βῆ* (= ἔβη), νὰ νομισθῇ ὡς συνδεομένη συντακτικῶς μετὰ τὴν (ἀφαιρετικὴν) γενικὴν *νηὸς* (= ἀπὸ τὴν ναῦν), ἀφοῦ καὶ αὕτη ἐτέθη ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῖ καὶ αὕτη· ἦτοι ἡ ἀνωτέρω

		Μετά γενικῆς	Μετά δοτικῆς	Μετά αιτιατικῆς
Μονόπτωτοι	ἀντι...	ἀπέναντι ἄντις γιά· γιά.		
	ἀπό...	μακρὰν ἀπό ἀπό· μέ·		
	ἐξ, ἐκ...	ἀπό μέσα ἀπό ἀπό· εὐθύς μετά ἔνεκα·		
	πρὸ...	ἐμπρός ἀπό· πρὶν ἀπό· ὑπέρ, γιά.	ἐντός, μέσα εἰς· μέ· μαζὶ μέ· μέ.	
	ἐν σύν, ξὺν εἰς...		μέσα εἰς ὡς πρὸς· γιά.
Δίπτωτοι	ἀνά...	(ἐπάνω εἰς)· ¹	ἐπάνω εἰς πρὸς τὰ ἄνω τοῦ· κατὰ.
	διὰ...	διὰ μέσου· κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕστερ· ἀπό· μέ.	(διὰ μέσου)· ¹ ἔνεκα, γιά.
	κατὰ...	κάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς ἑναντίον· σχε- τικῶς μέ· γιά.	καθ' ὅλην τὴν ἔκτα- σιν· καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν· διὰ μέ- σου· σύμφωνα μέ.
ὑπέρ...	ἀπὸ πάνω ἀπό· χάριν, γιά· σχετικῶς μέ.	ἐπάνω ἀπὸ· πέραν ἀπὸ· περισσότερο ἀπὸ.	
Τρίπτωτοι	ἀμφι...	σχετικῶς μέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ)· ¹ ἔνεκα, γιά.	γύρω ἀπὸ· περίπου· ἴσαμε.
	ἐπὶ...	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στά- σεως)· στὴν ἐποχὴ τοῦ· πλησίον· ἐνώ- πιον· γιά (ἐπὶ σκο- πίμου κατευθύνσεως)	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στά- σεως)· εὐθύς μετά· πλησίον· κατόπιν· ἔκτος ἀπὸ· γιά (ἐπὶ αἰτίας ἢ σκοποῦ).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ κινή- σεως)· διαρκῶς ἐπὶ· πρὸς ἑναντίον· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	μετά...	(μεταξύ)· ¹ μαζὶ μέ· μέ.	(μεταξύ)· ¹	(μεταξύ)· ¹ ὕστερ· ἀπὸ·
	παρά...	(ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ)· ¹ ἐκ μέρους.	πλησίον, κοντὰ εἰς.	πλησίον καὶ κατὰ μῆ- κος· κοντὰ εἰς· ἐν συγκρίσει πρὸς· ἐν- αντίον, κατὰ παρά- βασιν· πλήν, παρά.
	περὶ...	(γύρω ἀπὸ)· ¹ σχετι- κῶς μέ, σέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ· σχετικῶς μέ, γιά)· ¹	γύρω ἀπὸ· περίπου κατὰ· περίπου· σχε- τικῶς μέ.
	πρὸς...	ἀπέναντι πρὸς· ἐνώ- πιον· ὡς πρὸς· γιά.	κοντὰ εἰς.	πρὸς τὸ μέτρος· πρὸς· ἐναντίον, μέ· σχετι- κῶς μέ, ὡς πρὸς· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	ὑπὸ...	ὑποκάτω ἀπὸ· ἔνεκα, ἀπὸ· ἐν συνειδή.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ στάσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπίβλεψιν.	ὑποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ κινήσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν.
1) Χρῆσις ποιητικῆ ἢ μᾶλλον ποιητικῆ.				

§ 97. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέραι σημασίαι ἐκάστης προθέσεως εἶναι αἱ ἐξῆς :

I. **Ἄμφι**. Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. πρβλ. ἄμφω. (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συνώνυμος περιί.)

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : **ἀμφι πῦρ ἐκάθητο** Ξ. οἱ **ἀμφι Ἀριαῖον** = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του· β) χρονικῶς = περίπου, κατὰ : **ἀμφι μέσας νύκτας** Ξ. γ) μεταφορικῶς = περίπου, ἴσαμε : **ἀμφι τὰ πενήκοντα ἔτη** Θ.

2. Μὲ γενικὴν· (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = σχετικῶς μέ, γιά : **ἀμφι ὧν εἶχον διεφέροντο** (= ἀμφὶ τούτων ἃ εἶχον = περὶ τούτων κλπ.) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον· α) τοπικῶς = περίξ, γύρω ἀπὸ : **Ἀχαιοὶ ἕστασαν ἀμφι Μενoitιάδῃ** "Ομ. β) μεταφορικῶς = ἔνεκα, γιά : **ἀμφ' ἔμοι στένει** (= γιά μέ) Σοφ. ἢ = σχετικῶς μέ, γιά : **ἀμφι τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς λόγος λέγεται** Ἡρόδ.

Ἐν συνθέσει = ἐκ ἀτέρωθεν (ἀμφιθάλασσοσ) ἢ = περίξ (ἀμφιέννυμι).

II. **Ἄνά** (εἰς τὸν "Ομηρον καὶ ἄν). Ἀρχικὴ σημασία : ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω πρβλ. ἄνω. (Ἀντίθετος κατὰ).

1. Μὲ αἰτιατικὴν· α) τοπικῶς = (καθ' ὅλην τὴν ἕκτασιν) ἐπάνω εἰς : **ᾤκουν ἀνά τὰ ὄρη** Ξ. ἢ = πρὸς τὰ ἄνω : **ἀνά τὸν ποταμόν ἐπλεον** (= ἀντιθέτως πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ)· β) χρονικῶς = (καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ), κατὰ : **ἀνά τὸν πόλεμον τοῦτον** Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς· ἀνά κράτος (= μέ ὅλην τὴν δύναμιν) = ἀνά λόγον (= κατ' ἀναλογίαν), ἀνά πέντε (πέντε - πέντε, ἀπὸ πέντε).

2) Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς, τοπικῶς = ἐπάνω εἰς· **χρυσέῳ ἀνά σκήπτρῳ** "Ομ. ἤξει ἀνά νηυσὶ Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ἀναγράφω) σημαίνει ὀπίσω (ἀναχωρῶ), πάλιν (ἀναβίωσομαι).

III. **Ἄντι** Ἀρχικὴ σημασία ἀντικρῦ, ἀπέναντι πρβλ. Ὀμηρικὸν ἄντα καὶ τὴν λέξιν ἐν-αντί-ος.

Μόνον μὲ γενικὴν· α) τοπικῶς = ἀπέναντι : **εἰστήκασαν ἀντι τῶν πιτύων** Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀντικαταστάσεωσ = στὸν τόπον

τοῦ, ἀντίς γιά: ἐβασίλευσεν **ἀντ' ἐκείνου** Ξ. Σωκράτης οὐδέποτε προ-
 ρεῖτο τὸ ἥδιον **ἀντι τοῦ βελτίστου** Ξ. ἡ ὁμοιότητος = **ἀντὶ κυ-
 νός εἰ φύλαξ** Ξ. ἡ αἰτίας = γιά: **ὠφελῶ αὐτὸν ἀνθ' ὧν** εὐ ἔπαθον
 ὑπ' ἐκείνου (= ἀντι τούτων ἄ = γιά ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἀ πέναντι (ἀντιπαράτασσομαι) ση-
 μαίνει ἐναντίον (ἀντιλέγω), ἐπίσης, ὁμοίως (ἀντευ-
 εργεῶ).

IV. Ἄπό. Ἀρχικὴ σημασία μακρὰν ἀπό, ἀπό: πρβλ. ἄ π ω.
 (Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ' ἡ μὲν ἀ πὸ σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ
 ἔξω τινός, ἡ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) α) τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ
 ποιόν;): **Κῦρος ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων**. τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες **ἀπὸ
 τῶν ποιητῶν ἀνθρώπων** εἴργουσι Ξ. β) χρονικῶς (ἀπὸ πότε;):
ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου Ξ. **ἀφ' οὗ** (= ἀφ' ὅτου) γ) μεταφορικῶς, εἰς
 δῆλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου): **γεγονὼς ἀπὸ Δημαράτου** Ξ. ἡ ὕλης:
εἶματα ἀπὸ ξύλου πεποιημένα (= ἀπὸ ξύλου) Ἡροδ. ἡ αἰτίας = ἀπό,
 γιά: **ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπληρέθη** (πρβλ. § 91, 3) ἡ τοῦ
 μέσου ἡ τοῦ τρόπου = μὲ: **στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρη-
 μάτων** Ξ. **ἀπὸ στόματος λέγω τι** Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μὲ, κατὰ:
 ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἰπὸ **ξυμβάσεως** Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ μακρὰν (ὡς ἀπέρχομαι)
 καὶ τοῦ ὁπίσω (ὡς ἀπαιτῶ, ἀποδίδωμι) λαμβάνει καὶ διαφόρους
 ἄλλας σημασίας, ὡς ἀπομανθάνω (= ξεμαθαίνω, λησμονῶ), ἀπο-
 φοιτῶ (= παύω νὰ φοιτῶ), ἀπαξιῶ (= οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. Διά. Ἀρχικὴ σημασία διὰ μέσου ὡς πέρα ἢ εἰς δύο
 χωριστά: πρβλ. δι - ς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιη-
 τὰς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: βῆ **διὰ δώματα**. θεοὶ
 μοι ἦλθεν **ὄνειρος ἀμβροσίην διὰ νύκτα**. Ὅμ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆ-
 λωσιν αἰτίας = ἔνεκα, γιά: **Δαίδαλος διὰ τὴν σοφίαν ἠναγκάζετο**
Μίνω δουλεύειν Ξ. **τίνες Ἀθηναίων δι' ἐκείνον ἀγαθοὶ γεγόνασι;**
 (= ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκεῖνον) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = διὰ μέσου: **ἐξελαίνει διὰ τῆς Συ-
 ρίας** Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: **διὰ νυκτός**. Θ. **διὰ
 παντός τοῦ βίου** Ξ, ἡ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπό: **ἀρχαῖον ἐταί-
 ρον διὰ χρόνου εἶδεν** Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ

ὄργανου = μέ: δι' ἑρμηνέως διελέγετο Ξ. πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: διὰ τάχους, διὰ βίας.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ διὰ μέσου (ὡς διερχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (διαμένω), χωριστὰ εἰς δύο (διασχίζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατοξεύομαι), ἐντελῶς, πέρα· καὶ πέρα (διαφθείρω).

VI. Εἰς ἢ ἐξ. Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνς = ἐν - ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ = ἐκ - ς).

Με αἰτιατικὴν μόνον τοπικῶς, πρὸς δήλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός = εἰς: Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν ἐς Σικελίαν Θ. Οὕτω καί: εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας (= εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων κλπ.) Δημ. ἢ πρὸς δήλωσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρματος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως: ἐντεῦθεν ἐξελαύνει εἰς Πέλτας Ξ. ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ξ. β) χρονικῶς = μέχρι: εἰς τὴν ὕστεραίαν (= μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). εἰς ἐμὲ (= μέχρις ἐμοῦ, ἦτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ: εἰς πάντα πρῶτος Πλ. ἢ σκοποῦ = γιά, σέ: εἰς συμβουλήν παρεκάλεσα ὑμᾶς Πλ. ἢ ὀρίου ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλῳ, ὅλο-ὅλο: εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακοσίους Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ἐντός, μέσα (ὡς εἰς ἐρχομαι) σημαίνει καλὰ, ἀκριβῶς (εἰσορῶ, εἰσ ακούω).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἰδιορhythμου συντάξεως εἰς "Αἰδου (= στὸν "Αδῆ), εἰς διδασκάλου (= στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖον) κ.τ.τ. βλ. κατωτέρω τὴν πρόθεσιν ἐν.

VII. Ἐν (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἢ μετ' ἀναστροφῆς ἐνι. § 94, 1) Ἀρχικὴ σημασία ἐντός, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντός ὠρισμένης περιοχῆς).

Με δοτικὴν (τοπικὴν) μόνον α) τοπικῶς = εἰς, σέ, μεταξύ: ἐν οἰκοῖς ἢ ἐν ἀγροῖς Σοφ. ἐν τοῖς δένδροις ἔστασαν (= ἀνάμεσα ἀπὸ) Ξ. β) χρονικῶς = ἐντός, σέ: ἐν τρισὶν ἡμέραις Ξ. ἐν ταῖς σπονδαῖς (= ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀνακωχῆς) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ ἐνώπιον: οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρά: πόλις οἰκουμένη ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ (= εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ξ. ἢ τοῦ ὄργανου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανόις σημείοις Ξ. ἐν τάχει (= με ταχύτητα, ταχέως) ἢ

συμφωνίας = κατά : ἐν τοῖς νόμοις δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι (= σύμφωνα μὲ) Ἴσοκρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ μέσα (ὡς ἐνοικῶ, ἐμβαίνω) σημαίνει μὲ (ἐμψυχος = μὲ ψυχὴν, ἐμμελής = μὲ μέλος) πολύ, ἐντελῶς (ἐμπλεως).

Σημείωσις. Εἰς φράσεις οἱ ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἐν Ἀιδου, ἐν Ἀρίφρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοίχους τούτων εἰς Ἀιδου, εἰς τοῦ Κλεομένουσ, εἰς διδασκάλου, κατὰ τινὰς ἢ γενικὴ εἶναι (καθαρὰ γενικὴ) τοῦ ὅλου, ἢ ὅποια δηλοῖ περιοχὴν : ἐν Ἀιδου = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄδου. Πιθανώτερον ὅμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἔλλειψιν αἱ μὲν πρώται τῆς λέξεως οἴκω, αἱ δὲ δευτέραι τῆς λέξεως οἶκον : ἐν Ἀσκληπιοῦ = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐς τοῦ Κλεομένουσ = εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένουσ (πρβλ. πέρασε τῇ βραδιά του στοῦ Πέτρου — πάω στοῦ θεῖου μου = στὸ σπίτι τοῦ...)

VIII. Ἐξ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπό. (Ἀντίθ. εἰς βλ. καὶ ἀπό).

Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον α) τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπό) : τὰ ἐκ γῆς φνόμενα Ξ. β) μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δήλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς : οἱ ἐξ Ἡρακλέουσ (= οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.). ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὄργανου = ἀπό, μὲ : ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μὲ : πάτριον ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι (= μὲ τοὺς κόπους) Θ. ἐκ παντός τρόπου (= μὲ) Δυσ. ἐκ δόλου (= μὲ δόλο) Σοφ. ἢ αἰτίας = ἀπό, ἔνεκα : ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως πολλὰ ἀπέχθεται μοι γεγόνασι Πλ. (βλ. καὶ § 84, 1) ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μὲ, κατὰ : ἐκ τῶν ἔργων χρῆ μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον φέρειν Δημ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἕξω (ἐκπλέω), πέρα καὶ πέρα, τελείως (ἐκκόπτω, ἕξεργάζομαι).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς. (ἀντίθ. ὑπό).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς, ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς : ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον Ξ. Καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως : τὸ ὄμμα δύναιται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι (= εἰς ἕκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν : ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐπὶ πολὺν χρόνον Θ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν διευθύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήθως) ἐχθρικῆς = πρὸς, ἐναντίον : ἦλθον ἐπὶ τινὰ τῶν δοκούντων σοφῶν

είναι (= πρὸς τινα) Πλ. *ἔστρατεύετο ἐπὶ Λυδοῦς* (= ἐναντίον τῶν Λ.) Ἡρόδ. ἡ σκοποῦ = σέ, γιά : *τοὺς στρατηγούς ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσε. φρούρανα συνέλεγον ἐπὶ πῦρ* (= γιά φωτιά) Ξ.

2. **Μὲ γενικὴν** (καθαράν)· α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : *ἤλανθεν ἐφ' ἄρματος* Ξ. τὰ **ἐπὶ Θράκης χωρία** (= τὰ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Θ., ἦτοι εἰς τὰ παράλια τῆς Θ.). β) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν χρονικῆς τιнос περιόδου : **ἐπὶ τῶν τριάκοντα** (τυράννων) Λυσ. **ἐφ' ἡμῶν** (= στὰ χρόνια μας, στὴν ἐποχὴ μας). οἱ **ἐφ' ἡμῶν** (= οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πρβλ. ἐ π ἰ "Ὀθωνος, ἐ π ἰ Τουρκοκρατίας)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἐπιστασίας : *ὁ ἐπὶ τῶν νεῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν, ἡ τοῦ πλησίον* : **ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ** Ξ. ἡ τοῦ ἐνώπιον : **ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων** Ξ. ἡ σκοπίμου διευθύνσεως = γιά : *ἀπιέναι ἔφη ἐπὶ Ἰωνίας* (= γιά τὴν Ἰωνία), ἡ δικνομηῆς = εἰς, ἀπό : *ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων* (= εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες - τέσσαρες) Ξ.

3. **Μὲ δοτικὴν** (καθαράν ἢ τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν)· α) τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς : *οἰκοῦσιν ἐπὶ ᾧ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης* Θ. β) χρονικῶς = εὐθὺς μετὰ : **ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ** Ξ. **ἐπὶ τούτοις** Ξενοφῶν εἶπε Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ (ὄλως) πλησίον : **ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ** ἦν Ξ. ἡ ἐπιστασίας = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς) : *ὁ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ὦν Δημ. ἡ τοῦ ἐνώπιον* : *ταῦτα ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγε* Λυσ. ἡ τοῦ κατόπιν ἢ ὀπισθεν : *ἐτάχθησαν ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις πελοποῦροι* Ξ. ἡ προσθήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς : *κάρδαμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ* Ξ. ἡ ἐξαρτήσεως = εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ : **ἐπὶ τινὶ εἶμι ἢ ἐπὶ τινὶ γίγνομαι** (= εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.) ἡ αἰτίας = γιά : *μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ* Ξ. ἡ τοῦ σκοποῦ = γιά : *οὐκ ἐπὶ τούτῳ κἀθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν* Πλ. ἡ τοῦ ὄρου ἢ συμφωνίας : *ἀφιμέν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ὧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν* (= με ἀυτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ με τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐ π ἄ ν ω (ὡς ἐ π ἰ τίθημι) σημαίνει π λ η σί ο ν (ἐ π ἰ θαλάττιος), κ α τ ὀ π ἰ ν (ἐ φ ἔπομαι), ἐ ν α ν τ ῖ ο ν (ἐ π ἰ πλέω), π ρ ο σ ἔ τ ἰ (ἐ π ἰ κτῶμαι), λ ἰ α ν (ἐ π ἰ ποθῶ), ἀ μ ο ἰ β α ἰ ω ς (ἐ π ἰ μείγνυνται).

X. **Κατά.** Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπό (ἀντίθ. ἀ ν α).

1. **Μὲ αἰτιατικὴν**· α) τοπικῶς = καθ' ὄλην τὴν ἔκτασιν τοῦ :

κατὰ τὴν Ἀσίαν (= πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) Ξ. κατ' οἰκίαν τὰ πολλὰ διατρίβομεν (= στὸ σπίτι). Πλ. Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως: Κύρος παῖει βασιλέα κατὰ τὸ στέρνον (= κάπου εἰς τὸ στέρνον) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον Ἡρόδ. τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων ἠρίστευσαν (= τῶν συγγρόνων των) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ διὰ μέσου = διὰ: κατὰ γῆν ἐπορεύοντο (= διὰ ξηρᾶς) Ξ. ἢ τοῦ ἀπέναντι: οἱ κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένοι Ξ. ἢ τοῦ κατόπιν: ἦσαν κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊέντας (= κατόπιν τῶν ἄλλων) Ξ. ἢ τοῦ τρόπου = μέ: κατὰ τάχος, καθ' ἡσυχίαν, ἢ διανομῆς = ἀπό: ἐγὼ ἐθέλω διαβιβάσαι ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ τοὺς νόμους, ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ: οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ (= ὅσον ἀφορᾶ εἰς ἐμέ) Ξ. ἢ αἰτίας = ἕνεκα, ἀπό: κατ' ἐχθος (= ἀπὸ μῖσος) Θ.

2. Μὲ γ εν ι κ ἦ ν· α) τοπικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς: ὄχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι (= ἀπὸ τοὺς βράχους κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενικὴ) Ξ. κατὰ τῆς θαλάττης ἠφανίσθη (= ὑποκάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ., εἰς τὸ βάθος τῆς θ. Καθαρὰ γενικὴ) Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐναντίου: τοῦτο κατ' ἐμοῦ εἶπε Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιὰ: τοῦτο μέγιστόν ἐστι καθ' ἡμῶν ἐγκώμιον (= γιὰ μᾶς) Δημ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ κ ά τ ω (κατατίθημι) σημαίνει ἐν κ ν τ ί ο ν (καταβοῶ τινος), ὀπίσω (κατάγω φυγάδα = ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), πέρα καὶ πέρα, τελεῖω (καταναλίσκω, καθορῶ), χωριστά, (καταγράφω, κατανέμω).

XI. Μετά. Ἀρχικὴ σημασία μετὰ ξύ, εν μέσφ.

1. Μὲ α ί τ ι α τ ι κ ἦ ν· α) τοπικῶς = μεταξύ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὅμηρον: αἰσσαν ὡς τ' αἰγυπιὸς μετὰ χῆνας. Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν ἢ πρόθεσις μετὰ μόνον εἰς τὴν φράσιν ἔχω τι μετὰ χειρας (ἀνάμεσα στὰ χέρια μου· πρβλ. μετὰ χειρίζομαι τι). β) χρονικῶς = ὕστερ' ἀπό, μετά: μετὰ τὰ Τρωϊκὰ Θ. μεθ' ἡμέραν (= ἐν καιρῷ ἡμέρας: κυρίως = μετὰ τὰ ξημερώματα)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τάξεως καὶ ἀκολουθίας = ὕστερ' ἀπό: θεῖοτατον μετὰ θεοῦς ἢ ψυχῆ Πλ.

2. Μὲ γ εν ι κ ἦ ν κ α θ α ρ ά ν· α) τοπικῶς (σπανίως) = μεταξύ:

ἕως ἦν μετ' ἀνθρώπων (= μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν κόσμον) Ἰσοκρ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν συνεργείας = μαζί μέ, μέ : ἐπολέμησαν μετὰ ξυμμάχων Θ. (βλ. § 69, 3, σημ.) ἢ τοῦ τρόπου = μέ : ἰκετεύει μετὰ πολλῶν δακρύων.

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = μεταξὺ : μετὰ τοῖσιν ἀνέστη (= μεταξὺ τούτων) Ὅμ.

Ἐν συνθέσει μετὰ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ μεταξὺ μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς (μετέπει, μεθ ομιλῶ, μετ αἰχμίον), συνήθως δὲ σημαίνει μαζὶ (μετέχω, μεταλαμβάνω), κατόπιν (μεθέπομαι, μεταδιδῶ), ἀλλέως, διαφόρως (μεταγιγνώσκω).

XII. Παρά (εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ πάρ.). Κυρία σημασία πλησίον, κοντὰ εἰς.

1. Μὲ α ἰ τ ι α τ ι κ ῆ ν α) τοπικῶς = πλησίον καὶ κατὰ μῆκος τινός : παρά τὴν θάλασσαν ἐπορεύετο Ξ. καὶ ἀπλῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς : παρά τὴν ὁδὸν ἦν κρίνη Ξ. καὶ ἐπὶ κατευθύνσεως = πρὸς : γράφει ἐπιστολὴν παρά βασιλέα Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ, κατὰ : δόλιον ἄνδρα φεύγει παρ' ὄλον τὸν βίον. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς : παρά τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν· ἢ διαφορᾶς ἢ ἐναντιότητος = διαφόρως ἀπὸ, ἐναντίον : ἐὰν λέγῃς παρά ταῦτα, μάτην ἐρεῖς Πλ. πράττει παρά τοὺς νόμους, ἢ ἐξαιρέσεως = παρά : παρά τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως. (πρβλ. εἴκοσι παρὰ ἕνα, ἑκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον, (πρβλ. παρὰ τρίχα), παρ' οὐδὲν (= διὰ τίποτε), ἢ αἰτίας=ἐνεκα : παρά τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν ἐπηύξηται Φίλιππος Δημ.

2. Μὲ γ ε ν ι κ ῆ ν (ἀφαιρετικὴν) α) τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ : φάσανον ἐρύσσατο παρὰ μηροῦ Ὅμ β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν προελεύσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ (μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου) : παρ' ἡμῶν ἀπάγγελλε τάδε Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. Μὲ δ ο τ ι κ ῆ ν (τοπικὴν), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώπων α) τοπικῶς=πλησίον : Πρωταγόρας καταλύει παρά Καλλίᾳ Πλ. παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο Ὅμ. β) μεταφορικῶς = κατὰ τὴν κρίσιν : δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεῦσθαι κακῶς (= κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ πλησίον (ὡς παρίσταμαι) σημαίνει παραπλήλως (παραπλέω), παραγίως ἢ κρυφίως (παραδύομαι), ἐναντίον (παρανομῶ), οὐχὶ ὀρθῶς ἢ ἔσφαλλένως (παρακούω, παρερμηνεύω).

XIII. **Περί.** Ἀρχική σημασία *πέριξ, γύρω-γύρω* (βλ. και *ἀμφί*).

1. Μὲ ἀττιατικήν· α) τοπικῶς = γύρω ἀπό : κατεστρατοπεδεύσατο **περὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν** Ξ. οἱ **περὶ τινα** (π.χ. οἱ **περὶ Ξενοφῶντα** βλ. *ἀμφί*)· β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρόνου κατὰ προσέγγισιν = περίπου, κατὰ : **περὶ μέσας νύκτας** (= κατὰ τὰ μεσάνυκτα) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς : οὗτοι **περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοί εἰσιν** Ξ. ἢ προσεγγίσεως, ἐπὶ ἀριθμητικῷ ποσοῦ = περίπου : **περὶ ἑβδομήκοντα** Θ.

2. Μὲ γενικήν· α) τοπικῶς (σπανίως και μόνον εἰς τοὺς ποιητάς) = *πέριξ, γύρω ἀπό* : *τείχη περὶ Δαρδανίας* (= *πέριξ τῆς Δ.*) Εὐρ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, σέ, γιά : *σοφός ἐστὶν περὶ τούτων* (= σ' αὐτά) Πλ. *κῆρυκας ἐπεμψε περὶ σπονδῶν* (= γιά ἀνακωχή) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις περὶ πολλοῦ ἢ περὶ παντός ποιεῖσθαι ἢ ἡγεῖσθαί τι (= θεωρῶ τι πολὺ σπουδαῖον, θεωρῶ τι ἀνώτερον παντὸς ἄλλου) : ἀλήθειαν **περὶ πολλοῦ ποιητέον ἐστὶν** Πλ. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν και αἱ φράσεις περὶ πλείονος, περὶ πλείστου ποιεῖσθαι τι, περὶ ὀλίγου, περὶ ἐλάττονος, περὶ ἐλαχίστου ἢ περὶ οὐδενὸς ποιεῖσθαι τι (= θεωρῶ κάτι σπουδαιότερον προτιμῶ κλπ.). τὰ πλείστον ἄξια **περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται** (= θεωρεῖ ὅλως ἀσήμαντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις ἡ **περὶ** ἔχει ἐτέραν ἀρχικὴν σημασίαν, τὴν τοῦ ἐπέκεινα, πέρα, περισσότερον, και ἡ μετ' αὐτῆς συναπτομένη γενική εἶναι ἀφαιρετική· πρβλ. *χαλεπὸς περὶ πάντων εἰς μνηστήρων* (= περισσότερον ἀπὸ ὄλους κλπ.) Ὅμ. ρ 388.

3. Μὲ δοτικήν (τοπικὴν) σπανίως· α) τοπικῶς = *πέριξ, γύρω ἀπό* : **περὶ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρει** Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιά : *Ζεὺς ἔδεισε περὶ τῶ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο* Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ *πέριξ* (ὡς *περιέρχομαι*) και τοῦ *περισσότερον*, εἰς ἀνώτερον βαθμὸν (ὡς *περιγίγνομαι* = *ὑπερτερῶ, νικῶ*) σημαίνει πολὺ ἢ ἐντελῶς (*περιδεής, περιπίμπλημι*), ὑπὲρ τὸ δέον (*περιεργάζομαι*).

XIV. **Πρό.** Κυρία σημασία *ἔμπροσθεν, ἔμπρὸς ἀπό*. Μὲ γενι-

κὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον· α) τοπικῶς = ἐμπρὸς ἀπὸ : **πρὸ τῶν πυλῶν** Ξ. β) χρονικῶς = πρὶν ἀπὸ : **πρὸ τῆς μάχης** Ξ. οἱ **πρὸ ἡμῶν γεγονότες** (= οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἴσοκρ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ὑπερασπίσεως = ὑπέρ, χάριν, γιὰ : **πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκουσιν** Ἡρόδ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως) = ἐξ ὀνόματος, γιὰ : **πρέπων ἔφης πρὸ τῶνδε φωνεῖν** Σοφ. ἢ συγκρίσεως = ἐμπρὸς εἰς, ἀντί : **τότε ἡροῦ πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον** Πλ. (πρβλ. **ἐμπρὸς στήν ὕγεια τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουσιν τίποτε**).

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐμπρὸς καὶ τοῦ πρότερον (προπορεύομαι, πρὸ λέγω) σημαίνει φανερά, δημοσίᾳ (προαγορεύω, προεῖπον, προκηρύττω), περισσότερον (προτιμῶ).

XV. **Πρὸς** (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ **προτί ἢ ποτί**). Ἀρχικὴ σημασία ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος.

1. **Μὲ ἀίτιατικὴν**· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, πρὸς : **ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον** Θ. **πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβριαν.** ἄξιμεν ὑμᾶς **πρὸς αὐτοὺς** Ξ. β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περιπού : **πρὸς ἐσπέραν ἦν** (= πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαθέσεως = **μὲ ἢ ἐναντίον : συνηλλάγη πρὸς τοὺς οἴκοι** (= μὲ τοὺς) Ξ. **πρὸς τοὺς Θραῖκας ἐπολέμησα** (= ἐναντίον τῶν Θ.) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μὲ, ὡς πρὸς : **ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον** Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς, ἐμπρὸς εἰς : **οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν, ἢ σκοποῦ** = γιὰ : **πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾶς ;** (= γιὰ ποιὸν σκοπὸν) Ξ. **πρὸς χάριν** λέγουσι (= γιὰ εὐχαρίστησι, γιὰ νὰ εὐχαριστοῦν) Δημ.

2. **Μὲ γενικὴν** (καθαράν)· α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, ἀπέναντι πρὸς : **Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται** Δημ. **πρὸς τῶν θεῶν** (κυρίως = ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν). β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μὲ, ὡς πρὸς : **ἐλεύθερος καὶ πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός,** ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μὲ : **ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ** Ξ. ἢ ὠφελείας, συμφέροντος = πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον : **σπονδὰς ἐποιήσαιτο πρὸς τῶν Θηβαίων μάλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν** Ξ. (Βλ. καὶ § 84, 1).

3. **Μὲ δοτικὴν** (τοπικὴν)· α) τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς : **πρὸς Βαβυλῶνι ἦν Κῦρος** Ξ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀσχολίας = **μὲ : πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν** (= εἶχε νὰ κάμη μὲ) Πλ. ἢ προσθή-

κῆς = κοντά εἰς, ἐκτός : πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις (= κοντά στ' ἄλλα) Θ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ πρὸς τὸ μέρος τινὸς (ὡς προσέρχομαι πρὸς τινα) σημαίνει πλησίον (προσοικῶ), προσέτι (προσαιτῶ, πρόσεστι).

XVI. **Σὺν ἢ ξύν.** (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφῶντος πεζοῦς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ μέ γενικὴν). Ἀρχικὴ σημασία μαζὶ, μαζὶ μέ.

Μὲ δοτικὴν ὀργανικὴν μόνον, εἰς δήλωσιν συνοδείας = μαζὶ μέ, μέ : βασιλεὺς σὺν πολλῶ στρατεύματι προσέρχεται Ξ. ἢ συνδρομῆς = μέ τὴν βοήθειαν : σὺν τοῖς θεοῖς ἀμνοῦμεθα τοὺς πολεμίους Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ : σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθε Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ μαζὶ (ὡς συνοικῶ) σημαίνει ἐντελῶς, καλὰ (συγκαλύπτω, συνορῶ).

XVII. **Ἵπέρ.** Κυρία σημασία ὑπεράνω, ἀπὸ πάνω ἀπό.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = ἐπάνω ἀπό, πέραν : ἐπολέμη τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ περισσότερον ἢ υπερβάσεως ὀρίου τινὸς ἢ μέτρου : οἱ ὑπὲρ τὰ τετταράκοντα ἔτη γεγονότες Ξ. ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἡμᾶς (= ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, τὰς σωματικὰς ἢ πνευματικὰς) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν) α) τοπικῶς = ὑπεράνω ἀπό, ἐπάνω ἀπό : πόλις ὑπὲρ τοῦ λιμένος κεῖται Θ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑπερασπίσεως = χάριν, γιὰ : νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν Αἰσχ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως = ἀντί, γιὰ : ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρῖνοῦμαι (= ἀντί γιὰ σένα) Πλ. ἢ σκοποῦ = γιὰ : ἡ τελευταῖα τοῦ πολέμου ἦδη ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς (= γιὰ νὰ μὴ) Δημ. ἢ αἰτίας = ἔνεκα, γιὰ : ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὠργίζετο Ἴσοκρ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, περί : ἡ ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμη. (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ὑπὲρ ἀντί τῆς περι εἶναι συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνθέσει ἐκτός τοῦ ὑπεράνω (ὡς ὑπερβάλλω) σημαίνει πέραν, πῶς πέρα (ὑπερβάλλω, ὑπερπόντιος — ὑπερορῶ = περιφρονῶ), ὑπερβολικὰ (ὑπερπονῶ), πρὸς χάριν (ὑπεραπολογουμαι τινος).

XVIII. **Ἵπό.** Ἀρχικὴ σημασία ὑποκάτω, ὑποκάτω ἀπό, (ἀντιθ. ἐπί).

πλήν ἐμοί (= ἐκτός ἀπό ἐμέ) Πλ. οὐκ οἶδα **πλήν ἓν** (= οὐκ οἶδα ο ὕ δ ἐν ἄλλο π λήν ἓν = παρὰ μόνον ἓνα πρᾶγμα) Σοφ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ἡ λέξις **πλήν** λαμβάνεται καί ὡς σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος συνδέει μίαν πρότασιν πρὸς τὰ προηγούμενα παρατακτικῶς (= καί μόνον, παρὰ μόνον) : νῦν δ' οὐδεμία πάρεστιν, **πλήν ἢ γ'** ἐμὴ κωμῆτις, ἢ δ' ἐξέρχεται Ἄρφ.

§ 99. 1) Ἡ πρόθεσις **ἐνεκα** δηλοῖ α) αἰτίαν = ἐξ αἰτίας, γιά : **οὐ τῶν ἀδικημάτων ἐνεκα** αὐτοὺς ἀπέκτειναν Λυσ. β) σκοπὸν = χάριν, γιά : **τῶν παιδῶν ἐνεκα** βούλει ζῆν, (ἵνα αὐτοὺς ἐκθρῆψῃς), Πλ. γ) ἀναφορὰν = ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ : **φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὁμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν ἐνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν** Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι προθέσεις **ἄνευ** (= χωρὶς, δίχως) καὶ **χωρὶς** (= χωριστὰ ἀπὸ, δίχως) λαμβάνονται ὄχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (= ἐκτός τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανεῖς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς) : **ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος ἄνευ τοῦ καλῆν δόξαν ἐνεργεῖν ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνοτέροις διῆγεν ἡμᾶς** (= ἐκτός τοῦ ὅτι ἔφερε καλῆν δόξαν) Δημ. **χωρὶς δὲ τῆς δόξης** οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ (= ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 100. Τὰ ἐπιφωνήματα, ἦτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἶον ἐκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως καθ' ἑαυτὰ ἢ μὲ κάποιαν γενικὴν, ἢ ὁποῖα δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικαὶ) προτάσεις· οἷμοι! φεῦ! παπαῖ! ἰώ! — φεῦ **τῆς ἀνοίας** (= ἀλλοίμονο τὶ ἄνοια!) Σοφ. Βλ. § 37, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται μὲ ὀνομαστικὴν ἢ δοτικὴν (προσωπικὴν), ἢ ὁποῖα συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα : **οἷμοι ἐγὼ τλήμων!** (ἀλλοίμονο σ' ἐμένα τὸν δυστυχῆ!) **ᾧμοι μοι!** Σοφ.

§ 101. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι

1) κλητικὴ πτῶσις τοῦ ὀνόματος κάποιου θεοῦ ἢ ἥρωος, καθ' ἑαυτὴν ἢ συνημμένη μὲ γενικὴν : **Ἡράκλεις! ᾧ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν!** (= Θεέ μου! τὴ λεπτότης φρενῶν!) Ἄφρ. (Πρβλ. Χριστέ μου! Παναγία μου! Ἄγιε Γεράσιμε!)

2) πρότασις ἀπαρεμφατική ἢ (συνηθέστατα) ἀναφορική : ἐμὲ **παθεῖν** τάδε ! (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά !) . **οἶα** ποιεῖς , ὦ ἑταῖρε ; (= τί εἶναι αὐτά , ποὺ κάνεις , φίλε !) Πλ. **ὡς** καλὸς μοι ὁ πάππος (= τί ὠραῖος !...) Ξ .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν.

§ 102. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ **χρονικὴ βαθμῆς**, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ **τρόπος τῆς ἐμφανίσεως** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ἦτοι ἐξέλιξις ἢ διάρκεια, σύμπτυξις ἢ σύνοψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§ 103. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικὴν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν **τὸ παρελθὸν** ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ παρὸν** ὁ ἔνεστώς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ μέλλον** οἱ δύο μέλλοντες (1).

2) ἐμφανίζουν τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος **ἐξελισσόμενον** μὲν ἢ **διαρκοῦν** ὁ ἔνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **συνεπτυγμένον** δὲ ἢ **ἐν συνόψει** ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **τετελεσμένον** δὲ ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

1. Ὁ ἔνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται **ἀρκτικοὶ χρόνοι**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται **παραγόμενοι ἢ ἱστορικοὶ**.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικὴν δηλοῦται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα		
	Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημειομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσομένου ἢ τοῦ διαρκοῦς	ὁ παρατατικός· <i>ἔγραφον</i>	1) ὁ ἐνεστώς· <i>γράφω</i> 2) ὁ παρακειμένος, ἐν μέρει· <i>ἔστηκα</i> = <i>στέκομαι</i>	ὁ ἀπλοῦς μέλλον, ἐν μέρει· <i>γράφω</i> = <i>θα</i> <i>γράφω</i> . <i>ἔξω</i> = <i>θα</i> <i>ἔχω</i>
	τοῦ συνεπυγμένου ἢ συνοπτικοῦ	ὁ ἀόριστος· <i>ἔγραφα</i>		ὁ ἀπλοῦς μέλλον, ἐν μέρει· <i>γράφω</i> = <i>θα</i> <i>γράφω</i> . <i>σχήσω</i> = <i>θα</i> <i>λάβω</i>
	τοῦ τελετεμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος· <i>ἔγεγράφειν</i>	ὁ παρακειμένος· <i>γέγραφα</i>	ὁ τετελεσμένος μέλλον· <i>γεγραφὸς ἔσομαι</i>

Αἱ εἰδικώτεραι σημασίαι ἐκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς ἐξῆς.

§ 104. α') Ὁ ἐνεστώς εἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος γίνεται τώρα, ἦτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: *γράφω*. *ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ* (= τώρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστώς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος

1) συμβαίνει πάντοτε ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τι ἔθος ἢ ἀόριστως. Μὲ τοιαύτην δὲ σημασίαν λαμβάνεται συνηθέστατα

ὁ ἐνεστῶς εἰς ἀποφθέγματα, γνωμικά καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται **γνωμικός** ἐνεστῶς) : πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσιν Ξ. **ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω Ξ. χεῖρ χεῖρα νίξει.** (πρβλ. στάλα τῆ στάλα τὸ νερὸ τρυπάει τὸ λιθάρι).

2) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον θέλει ἢ προσπαθεῖ νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον (**βουλευτικός** ἢ **ἀποπειρατικός** ἐνεστῶς) : ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ **ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας** (= θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. **πεῖθω τινὰ** (= προσπαθῶ νὰ πείσω) (πρβλ. ποῖος παίρνει κόρην ἔμορφη, ποῖος παίρνει μαυρομάτα; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος (**ἀποτελεσματικός** ἐνεστῶς, συγγενῆς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακείμενον) : ὡς ἐγὼ **πυνθάνομαι** (= ὅπως πληροφοροῦμαι, ἦτοι ἔχω πληροφορηθῆ ἢ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται μὲ σημασίαν καὶ παρακειμένου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων : ἀκούω (αἶω εἰς τὸν Ὅμηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικούς), αἰσθάνομαι, γιγνώσκω κτλ., νικῶ (= εἶμαι νικητής), κρατῶ, φεύγω (= εἶμαι φυγᾶς), ἀδικῶ κτλ. (Πρβλ. τὶ νέα μαθαίνεις; = ἔμαθες καὶ γνωρίζεις. ἀκούω πῶς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν παρακειμένου ὁ ἐνεστῶς τῶν ῥημάτων ἦκω (= ἔχω ἔλθει), οἴχομαι (= ἔχω ἀπέλθει), κάθημαι καὶ κείμεαι.

4) εἶναι κάτι βεβαίον καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τώρα, ἐνῶ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῇ κάποια ἄλλη μέλλουσα πράξις (ἐνεστῶς **ἀντὶ μέλλοντος**) : εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, **ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία** (= ἐξάπαντος θὰ καταληφθῇ) Θ. (Πρβλ. Τήρα καλά, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσῃ σοῦ κόβει ὁ Γιάννης τὰ μαλλιά κι ὁ Γιῶργος τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θὰ σοῦ κόψῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστῶς εἶμι (= θὰ πάω), ὁ ὁποῖος ἀναπληροῦται ὡς ἐνεστῶς ὑπὸ τοῦ ἔρχομαι (= πηγαίνω) : νῦν δ' **εἶμι Φθίῆνδε** (= θὰ πάω στὴ Φθία) Ὅμ. (Πρβλ. μεῖνε ἐσὺ ἐδῶ, ἐγὼ πάω σπίτι).

§ 105. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστῶς λαμβάνεται ἀντὶ ἀορίστου εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται **ιστορικός ἐνεστῶς**. Τούτου διακρίνονται δύο εἶδη, ἥτοι

1) ὁ **δραματικός ἐνεστώς**. Ὁ διηγούμενος δηλαδή διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαινε ἢ ἱστορουμένη πρᾶξις, καὶ τρόπον τινὰ θεᾶται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς ἓν δράμα καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής : ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησί τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ νιέος καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδναν Θ. (Πρβλ. σ η κ ὡ ν ο μ α ι μ ἰ ἄ χ α ρ α υ γ ῆ μ α ῦ ρ ο ς ἀπὸ τὸν ὕπνο, π α ἰ ρ ν ω ν ε ρ ὸ καὶ ν ἰ β ο μ α ι κ τ λ . = σ η κ ὡ θ η κ α μ ἰ ἄ χ α ρ α υ γ ῆ κ τ λ .) .

2) ὁ **ἐνεστώς** τῶν ἀπλῶν ἱστορικῶν ἀναγραφῶν, (ὅστις κυριῶς εἶναι ἄ χ ρ ο ν ο ς ἐνεστώς, περὶ τοῦ ὁποίου ἰδὲ κατωτέρω) : Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο Ξ.

Σ η μ ε ἰ ὼ σ ι ς . Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστώτος ἦσαν ἄχρονοι ῥηματικοὶ τύποι, ἤτοι ῥηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τούτου γὰρ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ὄχι μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὁ μ η ρ ο ν καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστώς με ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ πρότερον ἢ τὸ κατόπιν· (π ἄ ρ ο ς = πρότερον, π ἄ λ α ι = πρὸ πολλοῦ, π ρ ὅ σ θ ε ν = πρότερον, ἄ ρ τ ι = πρὸ ὀλίγου) : π ἄ ρ ο ς γ ε μ ἔ ν ο ῦ τ ι θ α μ ἰ ζ ε ι ς (= ἐθάμιζες)· ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει (= ἔξει) κόνον Ὁ μ . (π ρ β λ . δ ο υ λ ε ῦ ε ι ε ἴ κ ο σ ι χ ρ ὄ ν ι α τ ὴ ρ α κ αὶ τί ποτε δὲν ἔκαμε—α ὑ ρ ι ο ἀ ν α χ ω ρ ῶ γ ι ἄ τ ῆ ν πα τ ρ ῖ δ α) .

§ 106 β') Ὁ παρατατικός εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐγίνετο εἰς τὸ παρελθὸν κατὰ ἓν χρονικὸν διάστημα, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὁποῖον ἢ δηλοῦται ῥητικῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων : μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρην οἱ Ἕλληνες ἡμέρας εἴκοσιν Ξ. πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολλὸν χρόνον ἐστὼς Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαίτερας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικός, ὅπως ὁ ἐνεστώς, δύναται νὰ εἶναι

1) ἐπαναληπτικός (π ρ β λ . § 104, 1) : ἐργαζόμενοι μὲν ἠρίστων, ἐργασάμενοι δὲ ἐδείπνου Ξ. (Π ρ β λ . Ὁ τ α ν ἡ μ ο υ ν π α ἰ δ ῖ , ἔ λ ε γ α σ τ ῆ ν ἐ κ κ λ η σ ῖ α τ ὸ ν Ἀ π ὸ σ τ ο λ ο) .

2) βουλευτικός ἢ ἀποπειρατικός (π ρ β λ . § 104, 2) : ἐπίτηδές σε

οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς (= δὲν ἤθελε νὰ σὲ ζυπνήσω) Πλ. ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχὴν (= προσηπάθει νὰ τὸν πείσῃ) Ξ. (πρβλ. Σαράντα πέντε μάστοροι κι ἐξῆντα μαθητᾶδες γεφύριν ἐθεμέλιωναν στῆς Ἄρτας τὸ ποτάμι = προσπαθοῦσαν νὰ θεμελιώσουν).

Σημείωσις. Ὁ παρατατικός ῥημάτων, τὰ ὅποια εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένου, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς μὲ σημασίαν ὑπερσυντελικού : ἐνίκων (= ἤμουν νικητής), ἔφευγον (= ἤμουν φυγᾶς). Ὁ παρατατικός ὁμοῦ τῶν ῥημάτων ἦκω καὶ οἶχομαι (ἦκον, ὠχόμην) συνήθως λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἀορίστου : Φαλῖνος μὲν δὴ ὦχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· οἱ δὲ παρὰ Ἀρταίου ἦκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος (= ἀπῆλθε — ἦλθον) Ξ.

§ 107. γ') Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶς ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σηματινόμενον ἔγινε : ἔγραψα ἐπιστολήν· ἀνέβη ἐπὶ τὸ ὄρος.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος ἀπὸ τὸν παρατατικὸν κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν προᾶξιν, ἣ ὅποια ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, ὁ μὲν παρατατικός τὴν ἐμφανίζει ἐξελισσομένην καὶ μήπω λαβοῦσαν πέρας, ὁ δὲ ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει ἐν τῷ συνόλω τῆς ἐν συνόψει, ἥτοι συνεπτυγμένην (πρβλ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης οὐκ ἀρέσκοντος αὐτοῖς Σωκράτους ὠμιλησάτην, ὃν χρόνον ὠμιλείτην αὐτῷ = τὸν συνανέστραφθησαν, ὅσον καιρὸν τὸν συνανέστρέφοντο) Ξ. ἐβασίλευσε ἔτεα δινώδεκα. Ἡροδ.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ δὲ σημασίας ταύτης ὁ ἀόριστος χρησιμοποιεῖται καὶ ὡσάκις πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἐναρξίς μιᾶς πράξεως ἢ εἴσοδος τοῦ ὑποκειμένου εἰς μίαν κατάστασιν, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα (ἐναρκτικὸς ἀόριστος) : ἔφυγον (= ἐτράπησαν εἰς φυγὴν). ἐκ τούτου ἐπλούτησε (= ἔγινε πλούσιος). ἐνόσησε (= ἔπεσεν ἄρρωστος). ἐπειδὴ δὲ ἐβασίλευσε Θεσεύς, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν ξυνώκισε πάντας (= ἅμα ἔγινε βασιλεύς, εὐθύς ὡς ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. ἐχάρη, ἐφοβήθη (= κατελήφθη ἀπὸ χαρᾶν, φόβου).

Σημείωσις. Παρομοία εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀορίστου, καθ' ἣν οὗτος δηλοῦντῶν προᾶξιν παρελθούσαν, συνεχιζομένην ὁμοῦ καὶ ἐν τῷ παρόντι : διὰ τοῦτο συνέκαλεσα ὑμᾶς ὧδε.

§ 108. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλάκις :

1) **ἀντί ἐνεστῶτος**, εἰς γνωμικά, τὰ ὅποια ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὅποιον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα : *ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω* (= τὸ καταλαμβάνει) "Ομ. τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε (= διαλύει) "Ἰσοκρ. (γνωμικός ἀόριστος).

Ὅμοιως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων : *ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνροσος ἀπέστη, ἄψ δ' ἀνεχώρησεν*, ὡς αὖτις καθ' ὄμιλον ἔδυσ' Ἀλέξανδρος (= ὡς ἀφίσταται — ἀναχωρεῖ) "Ομ.

Σημείωσις. Μὲ ἐνεστῶτα ἰσοδυναμεῖ ὁ ἀόριστος καὶ εἰς φράσεις, οἷαι π.χ. *πῶς τοῦτ' ἔλεξας*; (= λέγεις) ἤνεσα (= αἰνῶ). (πρβλ. Θὰ μείνετε ἀκόμη ἐδῶ ; Ἐγὼ σᾶς ἐχαιρέτησα = σᾶς χαιρετῶ).

2) **ἀντί μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνῃ, ἐὰν γίνῃ κάτι ἄλλο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη· (πρβλ. § 104, 4) *ἀπωλόμεσθ' ἄρ, εἰ κακὸν προσοίσομεν νέον παλαιῶ* (= ἐχαθήκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθοῦμε). (πρβλ. χ ἄ θ η κ ε ς, ἄν σὲ καταλάβουν).

§ 109. δ') **Ὁ παρακείμενος** συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνον ἐχει γίνεῖν, ἦτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα κατὰ τὸ παρόν : *γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς Θουκυδίδης* (= τὰ ἔχει γράψει, ἦτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα) Θ. *τέθαπται πρὸ τοῦ ἄστεως* (= ἐτάφη καὶ παραμένει θαμμένος). (Ἀποτελεσματικός παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν "Ὀμηρον).

Σημείωσις. Ὁ παρακείμενος ἀρχῆθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενής κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστῶτα. Σημαίνει δηλαδή ἀρχῆθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του)

1) **κατάστασιν ὑπάρχουσιν εἰς τὸ παρόν**, ἢ ὅποια προῆλθεν ἐκ προηγουμένης ἐνεργείας· *ἔστηκα* (= ἔστην καὶ παραμένω ἰστάμενος = στέκομαι), *τέθνηκα* (= ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος = εἶναι νεκρός) : ἢ *θύρα ἀνέμικται* (= ἠνοίχθη καὶ παραμένει ἀνοιγμένη = εἶναι ἀνοικτή).

Ἐκ τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστῶτος· *δέδοικα* (= φοβοῦμαι), *ἔοικα* (= ὁμοιάζω), *κέκτῃμαι* (= ἔχω), *μέμνημαι* (= θυμοῦμαι), *οἶδα* (= γνωρίζω).

2) **ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρόν**, ἦτοι ὅτι τὸ σημαί-

νόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρὸν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπιπέδον. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν Ὀμηρὸν ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π.χ. βέβρυχε (= βρυχᾶται πολὺ καὶ δυνατὰ, βογγάει), κέκραγε (= κρᾶζει ἰσχυρῶς, σκουίζει), γέγηθε (= γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως), πεφόβηται (= φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον), πεποτήταται (= πεπόνηται = πέτονται ἐδῶ κι ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρὰ ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμέναι κατὰ τὸ παρὸν: πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν (= ἔχουσι πάθει εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) Ε. Βλ. καὶ Ὀμ., Β, 272.

§ 110. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε ἀντὶ μέλλοντος, ὅπως ὁ ἀόριστος (§ 108, 2): εἶ με τόξων ἐγκρατῆς αἰσθήσεται, ὄλωλα (= εἶμαι χαμένος, θὰ χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πρβλ. ἄν σὲ νοιώσουν, εἶσαι χαμένος).

§ 111. ε') Ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνον ὑπὸ τοῦ ῥήματος εἶχε γίνεῖν, εἰς τὸ παρελθόν, ἢτοι ἦτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: ἐν δ' ἦν χωρίον μητροπόλις αὐτῶν εἰς τοῦτο πάντες συνερρῦκεσαν (= εἶχαν συρρεύσει τότε, πού ἐγένινεν ἡ ἐπιδρομὴ) Ε. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὃ ἐκεῖνος ἠθροῖκε ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιπίδας (= τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροῖσει ἕως τότε) Ε.

Σημεῖωσις α'. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω εἰστήκει (= ἐστέκετο), ἡ θύρα ἀνέωκτο (= ἦτο ἀνοικτὴ) Ε. ἐδεδοίκειν (= ἐφοβούμην), ἐφκριν (= ὠμοιάζα) κλπ., ἐκεκράγετε (= ἐφωνάζετε δυνατὰ) Ε. ἐγεγηθει (= ἔχαιρε μεγάλως), —πολλὰ ἐπεπόνθησαν (= εἶχαν πάθει ἕως τότε εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημεῖωσις β'. Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πρᾶξις παρέλθοῦσα, ἢ ὁποῖα ἠκολούθησεν εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πράξεως ὡσαύτως παρέλθοῦσης, καὶ ὡς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ χρόνον ἀόριστον, μὲ τὸ εὐθύς ἢ ἀμέσως, στήστιγμὴ πρὸ αὐτοῦ: ὡς δ' ἐλήφθησαν οὗτοι, ἐλέλυτο αἰσπονδαί (= ἀμέσως ἐλύθησαν αἰ συνθῆκαι) Θ. Βλ. καὶ Ὀμ. Π 344.

§ 112. ζ') Ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει

ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θὰ ἔχῃ γίνεῖν, ἦτοι θὰ εἶναι τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων : φίλος ἡμῖν οὐδείς **λελείψεται** (= κανεῖς δὲν θὰ μᾶς ἔχῃ μείνει τὸ τε).

Σημείωσις. Ὁ τετελεσμένος μέλλον ἐν γένει σημαίνει ὅτι καὶ ὁ παρακείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον : ἢ γε μὴν θύρα ἢ ἐμὴ **ἀνέωκτο** μὲν καὶ πρόσθεν, **ἀνεώξεται** δὲ καὶ νῦν (= θὰ εἶναι ἢ θὰ μείνῃ ἀνοικτὴ) **Ξ. ἀφεστήσω** (= θὰ ἀποστατήσω), **μεμνήσομαι** (= θὰ θυμοῦμαι), **κεκτήσομαι** (= θὰ ἔχω) Βλ. § 109, Σημ. 1 καὶ 2.

Πολλάκις δὲ ὁ τετελεσμένος μέλλον λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πράξις, ἢ ὅποια θὰ ἀκολουθήσῃ ἀμέσως ἢ ἀφ' ὕκτως κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὡσαύτως πράξεως : φράζε καὶ **πεπράξεται** (= καὶ ἀμέσως θὰπραχθῇ αὐτὸ πού θὰ πῆς) Ἄφρ. (πρβλ. § 111, Σημ. β')

§ 113. ζ') Ὁ (ἄπλοῦς) μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον : **γράψω ἐπιστολὴν** (= θὰ γράψω). ἢ **στρατιὰ ἔξει τὰ ἐπιτήδεια** (= θὰ ἔχῃ) **Ξ.**

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἄπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους, ὅπως εἰς τὴν νέαν (θὰ γράφω—θὰ γράψω), ἀλλὰ μόνον ἓνα (γράψω), καὶ οὗτος εἶναι καὶ μέλλων διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (= θὰ γράφω) καὶ συνοπτικὸς μέλλων (= θὰ γράψω). Ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐκ τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἡ μέλλουσα πράξις λαμβάνεται ὡς διαρκῆς, ἢ κατ' ἐπαναλήψιν, ἢ ἐν συνόψει : ἐκεῖθεν **θάλατταν ὄψεσθε** (= θὰ ἰδῆτε). ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφθονώτερον διαιτώμενον (= θὰ μὲ βλέπετε νὰ διαιτῶμαι) **Ξ.**

§ 114. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων τροποποιεῖται ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἐννοιαν :

1) τοῦ δυνατοῦ ἢ ἐπιτρεπομένου : πρὸς ταῦτα **πράξεις οἶον ἂν θέλῃς** (= δύνασαι νὰ πράξῃς) Σοφ. λέγει ὅτι **ἄξει** αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄφονται **θάλατταν** (= ὅτι ἡμπορεῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν)· (πρβλ. μὰ θὰ μοῦ πῆς, γιατί νὰ τὸ κάμω, ἀφοῦ ἤξερα, πὼς θὰ ζημιωθῶ = ἡμπορεῖ νὰ μοῦ πῆς).

2) **βουλήσεως (βουλευτικὸς μέλλων)** : **κεῖ τὸ μηδὲν ἐξερῶ, φράσω δ' ὁμως** (= θέλω ὁμως νὰ δηλώσω) Σοφ. **τὶ χρῆμα δράσεις ;** (= τί θέλεις νὰ κάμῃς ;) Σοφ. (πρβλ. Ἐγὼ βάρια γεννήθηκα καὶ

βάγια θά πεθάνω — και — Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθηκα, Γραικὸς θε-
νὰ πεθάνω = θέλω νὰ πεθάνω).

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἢ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται θὰ πράξῃ σύμφωνα μὲ τὴν θέλησίν του : ὡς οὖν ποιήσετε (= ἔτσι λοιπὸν θὰ κάμετε = ἔτσι κάμετε) Πλ. (πρβλ. Στίς δύο θὰ γυρίσης νὰ μᾶς πάρης = γύρισε κλπ.).

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ μὲν τοῦ οὐ πρὸς δῆλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ οὐ μὴ πρὸς δῆλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως : οὐ περιμενεῖς ; (= περίμενε, περίμενε) Πλ. οὐ μὴ ληρήσεις ; (= μὴ φλυαρῆς, ἄφησε τίς φλυαρίες) Ἄρφ. (πρβλ. Δὲ θὰ πᾶς αὐτοῦ ποῦ σοῦ εἶπα ; = πήγαινε κλπ.).

3) τοῦ πρέποντος, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου : φιλόσοφος ἡμῖν ἔσται ὁ μέλλον καλὸς κάγαθός ἔσεσθαι φύλαξ (= φιλόσοφος πρέπει νὰ εἶναι) Πλ. πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ ; (= πρέπει νὰ κάμω τὸν λόγον, πρέπει νὰ ἰμιλήσω) Πλ. (πρβλ. Κι ἂν δὲν εὕρω αὐτοκίνητο, τί θὰ κάμω ; = τί πρέπει νὰ κάμω ;).

Οὕτω καὶ ἐν συνδέσει ὀριστικῆς μέλλοντος μὲ ἀπορηματικὴν ὑποτακτικὴν : εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν ; ἢ τί δράσομεν ; (= ἢ τί πρέπει νὰ κάμωμεν ;) Εὐρ.

§ 115. Ὁ μέλλον λαμβάνεται καὶ πρὸς δῆλωσιν τοῦ συνήθως συμβαίνοντος, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γενικὸν κῦρος καὶ ὡς τοιαῦται ἰσχύουν βεβαίως καὶ εἰς τὸ μέλλον. (Γνωμικὸς μέλλον· πρβλ. § 104,1) : οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτείσει (= πᾶς ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἀποτεῖσει = θὰ τιμωρηθῇ, τιμωρεῖται) Ἡρόδ. (πρβλ. Ἡ πετροπέρδικα, ὀπὸβρη μαύρη καψαλιά, θὰ κάτση νὰ βουσκήση = κάθεται καὶ βόσκει).

Σημείωσις. Ἡ περίφρασις ἢ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸ ρῆμα μέλλω μὲ ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅτι ἀκριβῶς καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλον τοῦ ἀντιστοίχου ρήματος π.χ. μέλλω διδάξαι δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ διδάξω (πρβλ. θὰ χάσω τὸ μυαλό μου—καὶ—πᾶν νὰ χάσω τὸ μυαλό μου. θὰ βρέξῃ—καὶ—πᾶν νὰ βρέξῃ).

Τὸ μέλλω ἀρχῆθεν σημαίνει ἀναβάλλω, βραδύνω, ἔπειτα μὲ ἀπαρέμ-
φατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) συνήθως σημαίνει: α') ἔχω κατὰ
νοῦν, προτίθεμαι, σκοπεύω, πρόκειται νά: μέλλω ὑμᾶς διδά-
ξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολή γέγονε Πλ. β') πρέπει νά περιμένῃ κα-
νεῖς (νά), πρέπει (νά), ἐπόμενον εἶναι (νά): σύντεμέ μοι τὰς
ἀποκρίσεις, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαί Πλ. ἠριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λί-
θων καὶ ἐμέλλον οἱ μὲν τινας ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀλι-
θοῦς λογισμοῦ (= καὶ ἐπόμενον ἦτο μερικοὶ μὲν νά ἀποτύχουν κλπ.) Θ

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 116. 1) Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποί-
ους δηλοῦται ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ λέγοντος σχετικῶς μὲ τὸ σημα-
νόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἦτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μὲ τοὺς ὁποίους
δηλοῦται

α') ἡ πραγματικότης ἢ ἡ δυνατότης τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ
ῥήματος κατὰ τὸν λέγοντα: (ἔρχεται — ἔλθοι ἄν) καὶ

β') τὸ ἐπιθυμητὸν (ἢ μὴ) τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος διὰ
τὸν λέγοντα (ἴωμεν — ἴτε — μὴ ἔλθητε).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἦτοι ὀρι-
στική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική.

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ'
ὅσον αὗται λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις
ἐξηρημένους.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς
τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§ 117. α') Ὀριστική. Ἡ ὀριστικὴ εἶναι κυρίως ἐγκλίσις τοῦ πρα-
γματικοῦ.

1) Ἡ ὀριστικὴ ἀπλῆ κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει κάτι τὸ πρα-
γματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος (Ἄρνησις οὐ):
'Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς Ξ. Σωκράτης οὐ νομίζει θεοῦς Ξ.

Σημεῖωσις α'. Ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἀορίστου μὲ τὴν λέξιν ὀλίγου ἢ μικροῦ
πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ νεοελληνικὸν λίγος ἔλειψε νά καὶ ὑποτακτικὴν:
ὀλίγου ἔμαντοῦ ἐπελαθόμην: (= λίγος ἔλειψε νά λησμονήσω) Πλ. μικροῦ κά-
κεινον ἐξετραχίλισεν Ξ.

Ἡ αὐτὴ ἔννοια ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ἢ μικροῦ ἐδέησα (—ας, —ε
κλπ.) μὲ ἀπαρέμφατον ἀορίστου: τὸ πῦρ τοὺς Πλαταιέας ἐλαχίστου ἐδέησα
διαφθεῖραι Θ.

Κάτι τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται καὶ μὲ τὴν προσθήκην τῶν προσδιορισμῶν **τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί, τὸ ἐπὶ τούτῳ κλπ.** : **τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν** (= ὅσον ἐξαφτᾶται ἀπὸ τοῦτον) Ξ.

Σημείωσις β'. Ὁ παρατατικὸς τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκε, κ.τ.τ., ἐξῆν, εἶκος ἦν, καλὸν ἦν κ.τ.τ. μὲ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ σημαίνονμενον ὑπὸ τοῦ ἀπαρεμφάτου δὲν ἔγινεν ἢ δὲν γίνεται παρὰ τὴν γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος : **ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν** (= ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. **τί σιγᾶς ; οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν, τέκνον** (= δὲν ἔπρεπε = δὲν πρέπει νὰ σιωπᾷς, ὅπως σιωπᾷς) Εὐρ.

2) Ἡ ὀριστικὴ ἱστορικῷ χρόνου μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἄν ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρελθόν ἢ κάτι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικῷ. (**Δυνητικὴ ὀριστικὴ.** Ἄρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικῷ ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελείου) : **ἠγγήσω ἄν** (= θὰ ἐνόμιζες). **φῶς εἰ μὴ εἵχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἄν ἦμεν** (= θὰ ἤμεθα, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα) Ξ. **οὐκ ἄν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα** (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε — δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε) Ξ.

Σημείωσις γ'. Ὁ ἀόριστος ἢ ὁ παρατατικὸς τῆς ὀριστικῆς μὲ τὸ ἄν λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὅχι τὸ δυνατόν, ἀλλὰ κάτι τὸ κατ' ἐπανάληψιν ἢ συνήθως συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν : **εἰ τις Κλεόρχῳ ἐδόκει βλακνεῖν, ἔπαισεν ἄν** (= τὸν ἐκτύπα) Ξ. **ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρῶτων ἄν αὐτούς, τί λέγοιεν** (= τοὺς ἐξήταξα, συνῆθιξα νὰ τοὺς ἐξετάξω) Πλ. (πρβλ. Ἄπο τότε γενήκαμε φίλοι νύχτα ἡμέρα μαζί : θὰ πῆ γαίνε κείνος στὴ βάρδια ; κοντὰ καὶ γῶ = ὁ σάκις πήγαινε).

3) Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικῷ ἢ σπανιώτερον τοῦ ἀορίστου μὲ τὸ εἰ γὰρ ἢ εἴθε (ποιητικῶς καὶ αἴθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἤτοι εὐχὴν, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ εἶναι ἀντίθετος τοῦ πραγματικῷ. (**Εὐχεταικὴ ὀριστικὴ.** Ἄρνησις μή. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν **μ α κ ἄ ρ ι ν ἄ**, εἴθε νὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικῷ ἢ ὑπερσυντελείου) : **εἴθ' ἦσθα δυνατὸς δοᾶν, ὅσον πρόθυμος εἶ** (= ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἶσαι) Εὐρ. **εἴθ' ἠύρομέν σ'**, Ἄδμητε, μὴ λυπούμενον (= εἴθε νὰ σὲ βρῖσκαμε — νὰ σὲ εἴχαμε βρεῖ) Εὐρ.

Σημείωσις δ'. Ἡ τοικυτὴ εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ μὲ τὸ ὠφελον (— ες, — ε κλπ.) ἢ ὡς ὠφελον μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου : **ὠφέλε Κύρος**

ζῆν (= ἔπρεπε νὰ ζῆ — εἶθε νὰ ζοῦσε) Ξ. ὡς ὠφελον πάροιθην ἐκλιπεῖν βίον
(= ἄμποτε νὰ πέθαινα πρωτίτερα) Εὐρ.

§ 118. β') Ὑποτακτική. Ἡ ὑποτακτικὴ κυρίως εἶναι ἐγκλισις τοῦ προσδοκωμένου. Εἰδικώτερον δὲ ἡ ὑποτακτικὴ

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὅποτε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ α' πρόσωπον) εἰσάγεται μὲ τὸ ἄγε, ἄγε δὴ, ἴθι, ἴθι δὴ, φέρε, φέρε δὴ (= ἐμπρός, ἐμπρός λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι ἄς). (Βουλητικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις μὴ) : ἴωμεν (= πᾶμε) . μὴπω ἴωμεν ἐκεῖσε (= μὴν πᾶμε ἀκόμη) Πλ. ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν (= ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ξ. μὴ σε κιχῶ (= νὰ μὴ σὲ συναντήσω) Ὅμ.

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς : μὴ ἄλλως ποιήσης (= νὰ μὴ κάμῃς) Πλ. μὴ σε πείση Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει (= ἄς μὴ σὲ πείση) Πλ.

Σημειώσεις. Εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ ὑποτακτικὴ λαμβάνεται πολλάκις μὲ σημασίαν μέλλοντος. (Μελλοντικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις οὐ) : οὐ γὰρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι (= οὔτε ἐλπίζω νὰ ἴδω, οὔτε θὰ ἴδω) . καὶ νύ τις ᾧδ' εἶπῃσι (= ἔτσι θὰ πῆ) . Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλώσσαν εἶναι τὸ ἔδομαι (= θὰ φάγω) καὶ πίομαι (= θὰ πῶ) , τὰ ὅποια εἶναι κυρίως μελλοντικαὶ ὑποτακτικαὶ μὲ βραχὺ θεματικὸν φωνῆν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὅποια ἐκφέρονται κατὰ τὸ α' πρόσωπον, ἐκφράζει ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου. (Ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ. Ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλώσσαν νὰ μὲ ὑποτακτικὴν) : τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ᾧ Κρίτων ; (= τί νὰ ποῦμε ;) Πλ. εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν ; (= νὰ ὀμιλήσωμεν ἢ νὰ σιωπῶμεν ;) Εὐρ.

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ βούλει ἢ βούλεσθε, μὲ τὰ ὅποια σαφέστερον δηλοῦται ὅτι πρόκειται περὶ πράξεως, ἢ ὅποια ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου : βούλει σκοπῶμεν ; (= θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν ;)

§ 119. γ) Εὐκτική. Ἡ εὐκτικὴ κυρίως εἶναι ἐγκλισις τῆς ἀπλῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως, χωρὶς καμμίαν ἀνασκοπὴν πρὸς τὴν πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικώτερον δὲ ἡ εὐκτικὴ

1) ἀπλῆ ἐκφράζει εὐχὴν, ἥτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλ-

λον και επομένως δύναται να εκπληρωθῆ. (**Εὐχετική** εὐκτική. "Αρνησις μῆ) : ὦ παῖ, **γένειο** πατρός εὐτυχέστερος (= εἶθε να γίνης) Σοφ. **μῆ μοι γένοιθ'** ἄ βούλομ' ἄλλ' ἄ συμφέρει (= εἶθε να μῆ μοῦ γίνου...).

Τῆς εὐχετικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἰ γάρ, (ποιητ. και αἶθε, ὡς· πρβλ. § 117, 3, ἔνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου) : **εἶθε** σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν **γένειο** Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχετικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ἐπὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου (§ 117, 3) : **εἶθ'** ὡς **ἠβώοιμι**, ὡς ὁπότ' ἠλείοισι και ἡμῖν νεῖκος ἐτύθη (= ἄμποτε να εἶχα τώρα τὰ νεῖατα, ποῦ εἶχα ὅταν...) "Ομ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ β' και γ' πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς γινομένης μετὰ λεπτότητος και ἐγνεῖας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως : ταῦτ' εἶποις Ἀχιλλῆι (= αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην να τὰ πῆς = αὐτὰ πές τα, παρακαλῶ) "Ομ. (πρβλ. § 114, 2). λῆγ' ἔριδος, Τρώας δὲ και αὐτίκα διος Ἀχιλλεύς ἄστεος ἐξελάσει (= κι ἄς ἐκδιώξῃ ἄμέσως ὁ Ἀχιλλεύς...) "Ομ.

2) μετὰ τὸ (δυνητικὸν) ἄν (ποιητικῶς και κεν ἢ κε) ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατόν κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. (**Δυνητικὴ** εὐκτικὴ. "Αρνησις οὐ) : **ἴδοι τις ἄν** (= μπορεῖ να ἰδῆ κανεῖς, θὰ ἔβλεπε κανεῖς) Δημ. **Δίς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἄν ἐμβαίης** Πλ. **ἔχοις ἄν με διδάξει** τί ἐστὶ νόμος; (= θὰ μποροῦσες να με διδάξῃς;) Ξ.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ προσέτι πρὸς δήλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἔκφρασιν μετριόφρονος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς, ἢ ὁποῖα γίνεται με λεπτότητα : ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν εὐθὺς ἄν Ἀρμιαῖος ἀποσταίη (= ἀποστήσεται, ὡς τὸ εἶδος=θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα) Ξ. ὦ παῖ, **γένειο** πατρός εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοῖος, και **γένειο ἄν οὐ** κακός (= και θὰ γίνης, πιστεύω, ὄχι ἀνάξιος). Σοφ. **χωροῖς ἄν εἶσω** (= ἔμπα μέσα, παρακαλῶ — ἔμπα μέσα, ἄν εὐαρεστησῆς) Σοφ. (πρβλ. § 114, 2).

Σημείωσις α'. Ἀρχῆθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὄχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, ἀλλὰ και διὰ τὸ παρελθόν : **Τυδεῖδην δ' οὐκ ἄν γνοίης**, ποτέρωσι μετείη (= οὐκ ἄν ἔγνως = δὲν θὰ μποροῦσες να καταλάβῃς τότε, ποῦ ἐμάχτο) "Ομ. (Βλ. § 117, 2).

Σημείωσις β'. Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἀπλῆ, ἦτοι ἀνευ τοῦ ἄν (κεν, κε), και ὡς δυνητικὴ : **φεία θεός γ' ἐθέλων και τηλόθεν ἄνδρα σώσσαι** (= σώσσαι ἄν ἢ σώσειεν ἄν = μπορεῖ να σώσῃ) "Ομ. **Τὸ μόριον ἄν** (κεν, κε),

ἀρχῆθεν ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τυχόν, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις, προσετίθη ἀπλῶς, ἵνα καθιστᾶ σαφεστέραν τὴν δυνητικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνητικῆς εὐκτικῆς τὸ ἄν, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχεῖον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη καὶ μὲ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθόν (§ 117, 2). (Πρβλ. τὸ νεοελληνικὸν θά, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐκ τοῦ θέλεινά, θενά μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μέλλεινά, πρόκειταινά, καὶ τὸ ὅποιον ἀρχῆθεν μὲν συντάσσεται μόνον μὲ ὑποτακτικὴν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νὰ συντάσσεται καὶ μὲ ὀριστικὴν· θά γράφη, θά γράψῃ — θά ἔγραφε, θά ἔγραψε κλπ.)

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνητικοῦ ἄν (κεν, κε) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀνήκει (ἔχοις ἄν, ἔλθοις ἄν)· ἀλλ' ἄν εἰς τὴν πρότασιν ὑπάρχει ἄρνησις ἢ κάποια ἀντανυμία ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη λέξις ἰσχυρῶς τονιζομένη, τότε τὸ ἄν τίθεται κατόπιν αὐτῶν: οὐκ ἄν λάβοις· τί ἄν τις εἴποι; ποῦ ἄν ἴδοι; ταῦτ' ἄν εἴη βλαβερὰ. (Οὕτω προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι ἐπ' ἄν, ἐπειδ' ἄν, ὅταν, ὅπου — ὅταν κλπ. ἐκ τοῦ ἐπεὶ ἄν, ἐπειδὴ ἄν, ὅτε ἄν, ὅποτε ἄν κλπ.).

Σημεῖοις γ'. Εἰς ἐξηρημένας προτάσεις, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος κατωτέρω, ἡ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι: α') τοῦ πλαγίου λόγου. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν, συνήθως ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου ἢ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος: β') ἐπαναληπτικῆς, εἰς προτάσεις ὑποθετικῆς ἢ χρονικῆς ἢ ἀναφορικῆς. (Βλ. παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§ 120. δ') Προστακτικὴ. Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἢ ἐγκλίσις τῆς δεηλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἄρνησις μὴ). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἢ προστακτικὴν

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν: ἄπτε, παῖ, λύχνον Ἄρφ. ταῦτα μὴ ἔρωτα Ξ.

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν: ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖ Πλ. γνῶθι σαυτὸν ἠδέως μὲν ἔχε πρὸς πάντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις Ἰσοκρ.

3) συγκατάθεσιν ἢ παραχώρησιν: ἔστω (= ἄς εἶναι)· ἐγὼ παραχωρῶ καὶ λεγέτω (= ἄς λέγῃ, ἄς πῆ) Πλ. οἱ δ' οὖν βωόντων (= ἄς φωνάζουν, ὅσο θέλουν) Ἄρφ.

4) δέησιν ἢ παράκλησιν, εὐχὴν ἢ κατάραν: Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει. μὴ θορυβεῖτε. ὑγίαινε. ἔρρέτω (= ἄς πάῃ στὸ διάβολο).

Σημεῖοις. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι χρόνου

ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἡ ὑποτακτική, σπανιότερον δὲ ἡ προστακτική, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου: **μὴ ποιήσης, μὴ ποιήσῃς, μὴ ποιήσῃς. Μηδενὶ συμφορὰν δνειδίσης** Ἰσοκρ. **μὴ ποιήση. μὴ ποιησάτω. μηδεὶς θαυμάση** Δημ. **μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω** Πλ. (Βλ. § 118, 1).

§ 121. Ἀνασκόπησις. Ἀνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν ὅτι

1) ἡ (κυρίως) ὀριστική καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἤτοι ἡ δυνητικὴ εὐκτική, § 119, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὀριστική, § 117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι οὐ (= δὲν)

2) ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχεταικῆ (ἤτοι ἡ εὐχεταικὴ εὐκτική, § 119, 1, καὶ ἡ εὐχεταικὴ ὀριστική, § 117, 3) εἶναι ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι **μὴ**.

Ἰδιαίτεροι παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις,
ἤτοι τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.

§ 122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ τὴν προτάσεις κρίσεως ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν. Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως, ἐκφέρονται, κατὰ τινὰ τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1): **τί τηρικᾶδε ἀφῖξαι** ; Πλ. (ἀ φ ῖ γ μ α ι, ἵνα κτλ.). **Τίνι ἂν ἀρέσκοι πόλις ἄνευ νόμων** ; Πλ. (οὐδενὶ ἂν ἀ ρ έ σ κ ο ι κτλ.). Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἤτοι ὅταν εἶναι ἀπορηματικαί, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§ 118, 2) : **εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν** ; (ε ἴ π α τ ε, σ ι γ ᾶ τ ε — μ ἡ ε ἴ π η τ ε κτλ.) .

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α) **ἐρωτήσεις ὀλιγκῆς ἀγνοίας**, ἤτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται βεβαιώσις ἢ ἄρνησις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν **ναὶ** ἢ ἐν ἀπλοῦν **οὐ** (= ὄχι), ἢ κάποια ἄλλη βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἔκφρασις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γάρ οὐ : κτλ. — οὐδαμῶς, ἥμιστά γε, κτλ.)

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, ᾱ ρ α, ᾱ ρ ᾱ γ ε, ᾱ ρ' ο ὖ ν, ἦ, μ ᾶ ν (= μὴ οὖν), ο ὐ κ ο ὖ ν, ο ὕ κ ο υ ν κλπ. : **Ὁ πατήρ σε ἀρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε** ; **Μάλιστα Ξ. μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι** ; **Οὐκουν ἔγωγε Ξ.**

Ἐάν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις *πότερον ἢ πότερα*, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ *ἦ*: **πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα**; Ξ.

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετάφρασις τοῦ *πότερον (ἢ πότερα)* εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σημείωσις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μετὰ τὸ *οὐ, ἄρ' οὐ, οὐκοῦν* κ.τ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατικῆ, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μετὰ τὸ *μή, ἄρα μή, μῶν* κ.τ.τ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ: **οὐκ ἐχθρὸς Φίλιππος**; (Περιμένεται ἀπάντησις: *Ναί*). **ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πάντων ἔλθοι βασιλεὺς, ὡς πάντων ἀνθρώπων φόβον παράσχοι**; Ξ. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατικῆ: *Ναί*, ἐπὶ πάντων ἔλθοι ἂν κλπ.). **οὐκοῦν γέλωσ ἡδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν**; Σοφ. (*Ναί*) — **μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι**; **Οὐκοῦν ἔργω** Ξ. **ἄρα γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ**; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ: *Οὐ σοῦ προμηθεῦμαι*). **μῶν τί σε ἠδίκηκε Πρωταγόρας**; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικῆ: *Οὐδὲν με ἠδίκηκε*).

β) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, ἤτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντανουμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (*τίς, ποῖος, πόσο* κτλ. — *ποῦ, πότεν, πῶς* κτλ.): **Μανία δὲ τίνος ἦν**; **Φαρναβάξου** Ξ. **Ἐμὲ δὲ ποῦ χρῆ οἰκεῖν**; **Ἐν Σικήψει** Ξ.

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἤτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ κάτι τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (Ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις). Οὕτω

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μετὰ τὸ *τί οὐ ἢ τί οὐν οὐ* καὶ ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστώτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτρεπτικῆς, § 118,1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος: **τί οὖν οὐ καὶ Πρόδικον ἐκαλέσαμεν**; (= καλέσωμεν οὖν τάχιστα καὶ Π.). Πλ. **τί οὐ καλοῦμεν δῆτα Λυσιστράτην**; (= καλέσωμεν τάχιστα) Ἄρφ. (πρβλ. Λιά-

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγούς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν (= ὅτι, εἰ καὶ ἤδεσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστῶτες εἰδότες καὶ κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθόν) Ξ. Δερκυλλίδας ἄρξων ἀρίκετο (= ἵνα ἄρξῃ, τὸ τε. Ὁ μέλλων ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθόν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΥΤΗΣ

§ 124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα **συνείρονται** κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι

1) **παράθεται** ἀπλῶς ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἀπλῆ παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται **σχῆμα ἀσύνδετον**, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλῶσσάν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθης κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. Κ λ α ἱ ν ε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριὰ δὲ ν ἔ χ ο υ ν. Δ ἐ ν κ λ α ἱ ν ε γιὰ τὸ ψῆλωμα, δὲ ν κ λ α ἱ ν ε γιὰ τὰ χιόνια, ἢ κ λ ε φ τ ο υ ρ ιὰ τ' ἄ ρ ν ἦ θ η κ ε κ λ π.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὄχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ κάτι τι με γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθοῦν ἠνωμένα εἰς ἓν ὅλον. (Πρβλ. *Συμβalόντες τὰς ἀσπίδας ἔωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον* Ξ. *παύσομαι κατηγορῶν ἀκηκόατε, ἐωράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε* Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἐν κῶλον περιόδου ἀρχίζη ἀπὸ δεικτικῆν λέξιν, διότι αὕτη αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας της χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγουμένων μὲ τὰ ἐπόμενα : "Ἄλλο δὲ στρατεύμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερσονήσῳ τόνδε τὸν

τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγάς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν κλπ. (πρβλ. § 45, 2).

2) **συνδέονται κατὰ παράταξιν**, ἦτοι μὲ παρατακτικούς συνδέσμους (πρβλ. ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη, ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαῖκός· προῆλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἦτοι τοῦ ἀσυνδέτου, ἀφοῦ μερικαὶ λέξεις (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμιακαὶ) σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλᾶ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὄρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις καὶ ἀρχῆθην ἦτο ἐπιρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης, καὶ φράσεις οἷαι π.χ. παίζει καὶ ἄδει — ἢ — Ζεὺς καὶ Ἥρα, ἀρχῆθην ἐσήμαινον παίζει, προσέτι ἄδει — ὁ Ζεὺς, προσέτι ἢ Ἥρα.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἦτοι μὲ ὑποτακτικούς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικὰς λέξεις. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἦτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, δηλαδή δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεῖον, συγχρόνως δὲ ποία ἢ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας (πρβλ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη — ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε κλπ. Βλ. § 5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατόν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προῆλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατόν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι λέξεις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθην δεικτικά. Οὕτω π.χ. αἱ ἀναφορικαὶ λέξεις ὡς (= ὅπως, καθὼς, κτλ.) καὶ ἔνθα (= ὅπου) εἰς τὸν στίχον Ὀμ. ζ, 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικά: ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολὺτλας δῖος Ὀδυσσεὺς (= ἔτσι ἐκεῖνος ἐκεῖ ἐκοιμᾶτο κτλ.).

Ἡ δύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἢ ἑτέρα ἐκ

τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλέον τὴν αὐτοτέλειάν της καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἐτέρας (τῆς κυρίας), ἕνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνείδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἦτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. (Ἔφαγε, ἐκοιμήθη — ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη = ἀ φ ο ὦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. Ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε — ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαθέτησε = ἐ π ε ι δ ῆ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαθέτησε). Ἄλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν κάποια λέξις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἢ ὅποια περιέχει τὸ δευτερεῦον νόημα, (ἦτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαίτερος πως τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν λογικὴν σχέσιν, ἢ ὅποια ὑπάρχει μεταξύ αὐτῶν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις ὥ σ τ ε ἀρχῆθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὥ σ τ ε = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἄλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. ἔπεσε χιὼν πολλή, ὥς τε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον (= ἔπεσε χιὼν πολλή καὶ ο ὕ τ ω ἐ κ α λ ὦ φ θ η κλπ.), εὐκόλον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῇ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥστε). Ὅμοίως τὸ μόριον εἰ (ποιητικῶς καὶ αἰ) ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικὸν (= ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (βεβαιωτικὸν) γ ἄ ρ ὡς εἰσαγωγικὸν εὐχῆς (**εἰ γὰρ ἐγὼ ὡς εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήραος** κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἤμουν κτλ. Ὁμ., Θ 583· πρβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προελθόντα εὐχετικὰ μόρια, εἶ θ ε, αἶ θ ε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. Ἔ τ σ ι νὰ ζήσης, πήγαινε νὰ ἰδῆς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἄλλὰ εἰς ἐν σύμπλεγμα προτάσεων, ὅποιον π.χ. Ὁμ. υ, 236 **αἰ γὰρ τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος τελέσειε Κρονίων· γνοίης χ'** (= γνοίης κε) **οἷη ἐμῇ δύναμις καὶ χεῖρες ἔπονται** (= εἶθε βέβαια, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γνῶρίζεις κτλ.), ἦτο εὐκόλον τὸ μόριον αἰ (= εἰ), τὸ ὅποιον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ νομισθῇ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὅποιαν εἶναι δυνατόν νὰ

πραγματοποιηθῆ ἔκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἐκφράζει. ("Ἄν βέβαια, ξένη, ἤθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, τότε τε θά γνώριζες κτλ.). Βλ. καὶ "Ομ., Θ 369 κ. ἔ.

Α' Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν

1. Συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι.

§ 125. α') **Συμπλοκὴ καταφατικὴ (καί, τέ)**. Καταφατικὴ συμπλοκὴ προτάσεων (ἢ ὄρων προτάσεως) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνεται διὰ τοῦ καί (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ τέ (= καί).

Ὁ καί ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ τέ ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μὲ ἄλλην προηγουμένην· ἐὰν δὲ συνδέῃ συναρθρον ὄνομα, τότε κανονικῶς ὁ τέ ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἄρθρον. (Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

"Ὅταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἢ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἢ μὲ ἐν ἄπλοῦν καί, ὅταν ἢ σύνδεσις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, ἢ μὲ δὺ ο καί (καί—καί), ὅταν ἢ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν: οἱ πολέμοιοι ἐγρηγόρησαν καὶ ἔκασον πῦρὰ πολλὰ Ξ. ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ ἐμὸς καὶ τὰλλα φίλος ἦν καὶ τοὺς φόρους ἀπεδίδου Ξ. ἠσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους Ξ.

2) συνηθέστατα μὲ τὸ τέ—καί, ὅταν ἢ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν, ὅπως καὶ μὲ τὸ καί—καί: ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς Ξ.

Καταφατικὴ δὲ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ δύο ὄρων προτάσεως μὲ ἐν ἄπλοῦν τέ ἢ μὲ τὸ τέ—τέ εἶναι συνήθης μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὅμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς: τὸν δ' ὁ γέρον ἠγάσασατο φωνησέν τε "Ομ. πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε "Ομ. ἢ τε βουλή ἠδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἱ τε ἄλλοι οὐδὲν ἤχθηοντο Ξ.

Σημείωσις. Μὲ τὸ καί συνδέεται πολλάκις πρότασις μὲ προηγουμένην πρότασιν, ἢ ὁποία ἔχει τὸ ἅμα, ἢ ἅμα τε, εὐθύς ἢ εὐθύς τε, ἤδη ἢ ἤδη τε, οὕτω ἢ οὕτω τε, σχεδὸν ἢ σχεδὸν τε, ἢ τὴν φράσιν οὐκ ἔφθην (-ης, -η κλπ.) μὲ μεταχρῆν, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδέσεως δηλοῦται τὸ ὅλως σύγχρονον δύο πράξεων: καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως κήρυκες Ξ. οὐκ ἔφθησαν πυθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλεμον καὶ ἦγον ἡμῖν ἀμνοσύντες (= δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πληροφορηθοῦν καὶ ἤρθην = μάλιστα ἐπληροφορήθησαν, ἀμέσως ἦρθαν)

Ἰσοκρ. (Πρβλ. Μόλις εἶχαμε καθίσει στό τραπέζι καί νά σου ἔρχεται καί ὁ Πέτρος).

§ 126. Σημασία τοῦ καί

1) Ἀρχῆθεν τὸ καί ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο σ έ τ ι , ἐ π ί σ η ς (προσθετικός καί) : ἔστι δέ καί *μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς* Ξ. (πρβλ. Κλαίει καί μιὰ χανοῦμισσα γιὰ τὸ μοναχογυιό της).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προῆλθον πᾶσαι αἱ ἄλλαι σημασίαι τοῦ καί.

2) Ὁ καί εἶναι ἐπιδοτικός εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ μεῖζον εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ ἔλασσον (= ἀκόμη καί, ἔστω καί) : *ἀνάγκη καί θεοὶ πείθονται καί τριχὸς ἄξιον* (= πού ν' ἀξίζη ἔστω καί μιὰ τρίχα). Ἀρφ. (Πρβλ. Τὰ ρούχά μου καί τὰ καλὰ, ὅποιος τὰ βρῆ, ἄς τὰ πάρη. Καί δέκα δραχμὲς νά σοῦ δώσῃ, καλὰ εἶναι).

3) Ὁ καί εἶναι ἐναντιωματικός (= ἀνκαί, μολονότι), ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μὲ μετοχὴν (ὅπως καί τὸ καίπερ) : *Ἀθηναῖοι καί οὐ μεταλαβόντες τοῦ χρυσίου πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον* (= μολονότι δὲν ἔλαβαν μέρος) Ξ. (πρβλ. Στοὺς χίλιους μέσα καί χωρὶς συντροφιά = καί ὁ μως χωρὶς...).

4) Ὁ καί εἶναι μεταβατικός, ἦτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἀπλῶς ἵνα ὁ λόγος μεταβῆ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα, (ὅπως συνήθως καί ὁ σύνδεσμος δέ) : *Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ καί ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χίλιους* Ξ. (Πρβλ. Πέφτουν τὰ βόλια σάν βροχὴ καί τὰ βουνα βογγᾶνε· καί ἔνα πουλάκι φώναξε ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικός καί πολλάκις εἰσάγει κάτι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγούμενων ἢ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγούμενων : *φιλοθηρότατος ἦν Κῦρος καί πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος καί ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσε* (= ἔτσι παραδείγματος χάριν μιὰ φορά) Ξ. *Ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνει καί ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει* (= ὅθεν ἔστειλε κάποιον) Ξ.

5) Ὁ καί εἶναι συνδετικός. (Βλ. § 124, 22 καί § 125).

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τίθεται πολλάκις ὁ καί κατόπιν λέξεως, ἡ ὁποία δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἀντὶ νὰ τίθεται μετὰ

τὴν τοιαύτην λέξιν δοτικῆ πτώσει ἢ μία φράσις κατάλληλος, ἢ ὅποια νὰ περιέχῃ, δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἢ ὅποια δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα (§ 35, 2, β') : ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἰκέται ἐσμέν (= ἴσα ἰκέταις = σὺν ἰκέται) Θ. οὐχ ὁμοίως πεποιθήσασιν καὶ Ὀμηρος (= τῷ Ὀμήρῳ = με τὸν Ὀμηρον) Πλ. παραπλήσια ἐπεπόνθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσαις καὶ ἔδρασαν ἐν Πύλῳ (= παραπλήσια τούτοις, ἔδρασαν) Θ.

§ 127. β') Συμπλοκὴ ἀποφατικῆ. Εἰς μίαν ἀποφατικὴν συμπλοκὴν δυνατὸν νὰ ἀποφάσκεται, ἤτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τῶν συμπλεκομένων μερῶν (προτάσεων ἢ ὄρων προτάσεως), δυνατὸν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφοτέρω τὰ συμπλεκόμενα, ἤτοι

1) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατικὴ με προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ καὶ οὐ, (καὶ μὴ) : ἐμὲ ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς Δημ. αὐριον ἔωθεν ἀρίκον οἴκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν Ὀμηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ οὐδέ = καὶ δέ ν, ἀλλὰ δέ ν, ἀλλ' ὄχι (διάφορον τοῦ οὐδέ, τὸ ὅποιον γράφεται ὡς μία λέξις) : ἔθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἐάνδραεν, οὐδὲ πόθ' Ἡρη (= ἀλλ' ἔχι καὶ εἰς τὴν Ἡραν) Ὀμ.

2) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατικὴ με προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικὴν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ (οὔτε—τε), (μῆτε—τε) : οὔτε ἐπεμείγνυντο παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν Θ.

3) δυνατὸν νὰ συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοιαι), ἀμφοτέρω ἀποφατικά. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ οὔτε—οὔτε (μῆτε—μῆτε, οὔτε—μῆτε, μῆτε—οὔτε) : ἄνευ ὁμονοίας οὔτ' ἂν πόλις ἐδ πολτευθεῖη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθεῖη Ξ.

Σημείωσις α'. Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια), συνδέεται με προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ οὐδέ (μηδέ = οὔτε, μῆτε), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότιμον μετὰ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ : τούτων οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες οὐδέ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον.

Τὸ οὐδέ, μηδέ λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (= οὔτε, οὔτε καὶ) : ὕβριον οὐ στέργουσιν οὐδέ δαίμονες Σοφ. οὐδέ εἰς, οὐδέ μία κλπ. (πρβλ. § 126, 2).

Σημείωσις β'. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκάς ἀντὶ τοῦ οὐ, οὔτε, οὐδέ χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, μῆτε, μηδέ, ὅταν τὸ συνδεόμενον δι' αὐτῶν εἶναι πρότασις

ἐπιθυμίας (121, 2): διατείνου μᾶλλον πρὸς τὸ σαυτῷ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως Ξ. ἐγὼ θρασὺς οὐτ' εἰμί, μήτε γενοίμην Σοφ. (πρβλ. Πίστευε καὶ μὴ ἐρέυνα. Μὴ σὲ νοιάζῃ γιὰ μένα, μήτε νὰ ρωτᾷς τί κάνω).

§ 128. γ') Συμπλοκὴ ἐπιδοτική. Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ὅρων μιᾶς προτάσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων παρίσταται ὡς μεῖζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) μὲ τὸ οὐ μόνον ἢ μὴ μόνον ἢ οὐχ ὅτι ἢ μὴ ὅτι — ἀλλὰ καί, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκωνται. ("Ὅσον τὸ ἐν, τόσον καὶ τὸ ἄλλο): Οὐ μόνον ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν (λέγω) Ξ. Οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ (= ὄχι μόνον ὁ Κ.) Ξ. Μὴ ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κάγαθοί, ἐπειδὴν γινώσκω ἀπιστοῦμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας (= ὄχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις τὸ μὲν οὐχ ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως οὐ λέγω ὅτι ἢ οὐκ ἐρῶ ὅτι (= δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι), τὸ δὲ μὴ ὅτι ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως μὴ ἐλπῆς ὅτι. (Μὴ εἴπησ ὅτι θεός οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.).

2) μὲ τὸ οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι (ἢ σπανίως, οὐχ ὅτι) — ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μὴδέ, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκωνται (ὄχι μόνον δὲν—ἀλλὰ καὶ δέν· οὔτε τὸ ἐν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο): Οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίως ἠξιώθημεν (= ὄχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε...) Ἰσοκρ. ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ πόποτε δίκην ἰδίαν εἶρηκα (= ὄχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἰσαϊ.

Σημείωσις. Τὸ μὴ ὅτι καθὼς καὶ τὸ μὴ τί γε κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικοῦ οὐδὲ ἢ μὴδὲ (§ 127, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰασθήποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσοδυναμεῖ πολλάκις μὲ τὴν φράσιν «πολὺ περισσότερον» ἢ «πολὺ ὀλιγώτερον», ἀναλόγως τῆς ἐνοίας τῶν συμφραζομένων: ἄχρηστοι (= οὐ χρήσιμοι) καὶ γυναιξὶ μὴ ὅτι ἀνδράσιν (= πολὺ περισσότερον εἰς ἀνδρας) Πλ. οὐκ ἐνὶ γ' αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ φίλους ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ θεοῖς (= πολὺ ὀλιγώτερον βέβαια εἰς θεοὺς) Δημ.

3) μὲ τὸ οὐχ ὅπως—ἀλλὰ καὶ (ἢ σπανίως, ἀλλά), ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκειται, τὸ δὲ δεύτερον καταφάσκει-

ται (= ὄχι μόνον δὲν—ἀλλὰ καί): τῶν Ἀθηναίων οἱ βουλευόμενοι ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωροῦσαν, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσειαν τὸν Σφοδρίαν (= ὅτι ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσαν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν) Ξ. τῶν ἄλλων, ὅσων ἐδημοσιεύσατε τὰ χρήματα, οὐχ ὅπως σκευὴ ἀπέδοσθε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρέπασθησαν (= ὄχι μόνον σκευὴ δὲν ἐπωλήσατε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι...) Λυσ.

2. Ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι.

§ 129. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς, συνήθως εἶναι οἱ ἐξῆς: **μέν, δέ, ἀλλά, ἀτάρ** (= ἀλλά), **μέντοι** (= ὅμως), **μὴν** (= ὅμως), **ἀλλὰ μὴν, καὶ μὴν, οὐ μὴν ἀλλά** (= ἀλλ' ὅμως), **ὅμως** (συνήθως μὲ κάποιον ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, οἷον: ὅμως **δέ, δ'** ὅμως, **ἀλλ'** ὅμως, ὅμως **μέντοι** κλπ.), **καίτοι** (=καὶ ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι **μέν, δέ, μέντοι, μὴν** δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μέν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ δὲ καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως, ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι· (βλ. κατωτέρω): οὕτω πιθανῶς ἔλεγον **καίτοι** ἀληθές γε οὐδὲν εἰρήκασι (=καὶ ὅμως, μ' ὅλα ταῦτα) Πλ.

§ 130. Προτάσεις ἢ ὅροι μιᾶς προτάσεως μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ **μέν—δέ**: **ἤγειτο μὲν** Χειρίσοφος, **ὠπισθοφυλάκει δὲ** Ξενοφῶν Ξ. **ἦν ἡδὲ μὲν, κεφαλαγές δὲ** Ξ.

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρᾳ ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μέν** ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ **δέ** ἀκολουθεῖ τὸ **δ'** αὐτῷ (=δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου), ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλὰ** ἢ **ὅμως** **δέ** ἢ **ἀλλ'** ὅμως ἢ **οὐ μὴν** ἢ **οὐ μὴν ἀλλά**: **καὶ οἱ μὲν ἠγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι** ἐπορεύετο τὸ στρατεύμα **ἔχον ἐν τάξει** Ξ. τοῖς στρατιώταις **ὑπόψια μὲν** ἦν ὅτι Κῦρος ἄγοι πρὸς βασιλέα, **ὅμως δὲ** ἐδόκει **ἐπεσθαι** Ξ.

§ 131. 1) 'Ο μὲν χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἤτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ δέ, κατὰ τινα βραχυλογίαν, ἢ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἐξῴθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα (σχῆμα ἀνανταπόδοτον). Τότε ὁ μὲν δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τούλάχιστον** : λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός : (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) 'Ηρόδ.

Σημείωσις. Δὲν ἀκολουθεῖ δὲ κατόπιν τοῦ μὲν, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἤτοι) ὡς **βεβαιωτικός** (= ἀλήθεια, βεβαιώς) : καὶ μὰ τὸδε σκηπτρον, τὸ μὲν οὔποτε φύλλα καὶ ὄρους φύσει (= τὸ ὁποῖον βέβαια δὲν θὰ βγάλῃ ποτὲ) "Ομ.

Τοιαύτην βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ μὲν καὶ εἰς τὴν φράσιν πᾶν μὲν οὖν (= βεβαιότατα) κ.τ.τ.

2) Καὶ ὁ δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα χωρὶς νὰ προηγῆται αὐτοῦ ὁ μὲν. Εἶναι δὲ τότε ὁ δέ : α') ἀντιθετικὸς σύνδεσμος (= ὅμως) : ταῦτα πάντες αἰεὶ γλίσχονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται Θ. β') μεταβατικός, ἤτοι σύνδεσμος συνδέων ἀπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περίοδον μὲ τὰ προηγούμενα (πρβλ. καὶ, § 126, 4) : 'Επει δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο ἠγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμὸν ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῆσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων Ξ.

Σημείωσις. Ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὁ μέντοι. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς κάτι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγούμενων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος τὸ **ἀλλὰ μὲν** (= προσέτι δέ, ἐκτὸς δὲ τούτου) ἢ τὸ **καὶ μὲν**, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄλλου λεχθέντα (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις) : **ἀλλὰ μὲν** ἐκεῖνός γε αἰεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ Ξ. ἐνταῦθα Γαυλίτης εἶπεν καὶ μὲν, ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπίσχευε (= ἀλλ' ὅμως) Ξ.

§ 132. 'Ο σύνδεσμος **ἀλλὰ** λαμβάνεται συνήθως

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικὸς ἐπὶ ἰσχυρᾶς ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅλων ἀντιθέτων ἢ ὅλως διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνήθως κάτι καταφατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον ἀποφατικὸν (οὐκ—ἀλλὰ ἢ μὴ—ἀλλὰ=δὲν—ἀλλά, ὄχι—ἀλλά, μὴ—ἀλλά· σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν) : οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα Πλ. αὔξεν μὴ τὴν βασιλέως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχήν. Ξ.

Σπανιώτερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ **ἀλλὰ** καὶ κάτι ἀποφατι-

κὸν πρὸς κάτι προηγούμενον καταφατικὸν (**ἀλλ'** οὐ ἢ **ἀλλὰ** μὴ = καὶ ὄχι) : δεῦρο νόμος (ἐστὶ) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, **ἀλλ'** οὐ μαθήσεως (=καὶ ὄχι μαθήσεως) Πλ.

2) ἀπλῶς ὡς περιοριστικὸς, ἤτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προηγούμενου νοήματος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται κάπως εὐρὺ (**ἀ λ λ ἄ** = **μόνον**) : τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δόκει καλῶς ἔχειν, **ἀλλὰ** τὰ πλάγια λυπεῖ **Ξ**.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ **ἀλλὰ** κατόπιν ἀποφατικῆς προτάσεως, ἢ ὁποῖα περιέχει τὴν λέξιν **ἄλλος** ἢ **ἕτερος** (**ἀ λ λ ἄ** =παρὰ μόνον) : ἐν τῷ μέσῳ **ἄλλη** μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς, **ἀλλὰ** Θοῤᾰες Βιθυνοὶ **Ξ**.

Ἄλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ παρὰ μόνον λαμβάνεται συνήθως κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἀπλοῦν **ἀλλά**, ἀλλὰ τὸ **ἀλλ'** ἢ : ἄνδρες οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν **ἀλλ'** ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν (=παρὰ μόνον) **Ξ**. Προῆλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (**ἀ λ λ'** ἢ) ἐκ συμφύσεως δύο προτάσεων, ἤτοι ἐκ φράσεων οἷαι π.χ. οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, **ἀλλὰ** τοῦτο —καὶ— οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ τοῦτο, προῆλθεν ἔπειτα ἡ φράσις οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε **ἀλλ'** ἢ τοῦτο.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Ποικίλη εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συνδέσμου **ἀλλὰ** καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ **ἀλλὰ** λαμβάνεται : 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτάσεως, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀ π ε ν α ν τ ῖ α ς : πῶς οὖν αὐτὸς ὦν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἠ ἀσεβεῖς ἢ παρανόμους ἐποίησεν ; **ἀλλ'** ἔπαυσε μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμεῖν **Ξ**. 2) μετὰ ῥήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς (**ἀ λ λ ἄ** = ἐμπρὸς λοιπόν, λοιπόν) : **ἀλλὰ** πίθεσθε (= λοιπὸν ἀκούσατέ με) "Ομ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικὴν ἢ αἰτιολογικὴν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τ ο ὕ λ ἄ χ ι σ τ ο ν : εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παῖ, **ἀλλὰ** κρέα γε εὖωχοῦ (=τοῦλάχιστον τῷγε ἄφθονα κρέατα) **Ξ**. ὦ θεοὶ πατρῶιοι, συγγένεσθ' **ἀλλὰ** νῦν (= τοῦλάχιστον τώρα ἐνν. εἰ μὴ πρότερον) .

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Ἡ φράσις οὐ μὴν **ἀλλὰ** (= ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις) εἶναι βραχυλογικὴ καὶ προῆλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ οὐ μὴν κάποιου ῥήματος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰ προηγούμενα ἢ νοεῖται ἔξωθεν : ὁ ἵππος πίπτει εἰς τὰ γόνατα καὶ μικροῦ κἀκείνον ἐξετραχίλισεν οὐ μὴν **ἀλλ'** ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος (= οὐ μὴν ἐξετραχίλισεν αὐτὸν ὁ ἵππος — ἢ — οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κῦρος, ἀλλὰ κλπ.) **Ξ**. Καθ' ὅμοιον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις οὐ μέντοι **ἀλλὰ** — καὶ — οὐ γὰρ **ἀλλά**.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Ὁ σύνδεσμος **ἀλλὰ** ἀρχῆθεν εἶναι προκλιτικὸς τύπος τοῦ

οὐδετέρου πληθυντικοῦ ἄλλα τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Ἡ ἀρχικὴ αὕτη σημασία τοῦ ἄλλὰ διαφάνεται εἰς φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ. Α 280 : *Εἰ δὲ σὺ κρατερός ἐσσι, θεὰ δὲ σε γείνατο μήτηρ, ἄλλ' ὅδε φέρτερός ἐστι, ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει* α') = εἰς ἄλλα οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ., β') μὰ οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. (Βλ. § 124, 2).

Ἐν τῷ δὲ σύνδεσμος ὁμῶς (συγγενῆς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρήματος ὁμοῦ) προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ὁμῶς (= ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου). Βλ. "Ομ. Α 196, Ξ 62 καὶ Μ 239 ἢ "Ομ. λ. 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι **μέν, μὴν, μέντοι** (= μέν τοι), **καίτοι** (= καί τοι) ἀρχῆθεν εἶναι μόρια βεβαιωτικά (= ἀλήθεια, βέβαια κλπ. Βλ. § 124, 2).

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§ 133. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ **ἢ** καὶ ὁ **εἶτε**, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ **ἢτοι**, **ἐάντε** **ἄντε**, **ἦντε**.

1) Ὁ διαζευκτικὸς **ἢ** εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως, ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἢτοι ὅταν μὲν ἡ διάζευξις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, τίθεται ἅπαξ μεταξύ τῶν διαζευγνυμένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διάζευξις γίνεται μὲ ἔμφασιν, τίθεται πρὸ ἑνὸς ἐκάστου τῶν διαζευγνυμένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ **ἢ** — **ἢ** τίθεται προσέτι **ἢτοι** — **ἢ ἢ ἢ** — **ἢ** καί : *χωρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζήτει βελτίω τούτων* Ἰσοκρ. *ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγῆν ἔχε. ἢτοι κεινόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἢ σέ* Ἡρόδ. *ἢ ξένος ἢ καί τις πολίτης* Δημ.

Τὰ διαζευγνύμενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : *εἰς δὲ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουλευφόρος ἔστω, ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ δῖος Ὀδυσσεὺς ἢ ἐ* (= ἢ) *σὺ, Πηλεΐδη* "Ομ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον **ἢ** χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α) εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένως λεχθέντος (ἐπανορθωτικὸς **ἢ**) : *ἔρου δὲ τὴν κυναγὸν Ἀρτεμιν, τίνος ποιῶνς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Αὐλίδι ἢ γὰ φράσω* (= ἢ καλύτερα θὰ τὸ δηλῶναι ἐγὼ) Σοφ.

β) εἰς διασάφισιν προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἢ ὅποια παρίσταται γενικῆ πωσ καὶ ἀόριστος (διασαφητικὸς **ἢ**) : *Τί τηρικᾶδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων ; ἢ οὐ πρῶ ἐτι ἐστίν ;* Πλ. (Πρβλ. *Τί κάθεσαι ἐδῶ ; ἢ περιμένεις κανένα ;*).

γ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰ δ' ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ δὲ ἐπιπτώσει : *οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερόν εἰσεῖναι, ἢ ἀποθανεῖται*. Ἡρόδ.

(Πρβλ. *Γιά δῶσε μας τήν κόρη σου ἢ θενά πᾶμε σένα — εἶδ' ἄλλως θά πᾶμε κλπ.* Βλ. καί § 31, 2, συγκριτικὸν ἦ).

2) Διὰ τοῦ **εἶτε — εἶτε**, (*ἔάντε — ἔάντε, ἄντε — ἄντε, ἦντε — ἦντε*) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνομένων : **εἶτε** Λύσανδρος **εἶτε** ἄλλος τις **Ἔ. ἔάντε** νῦν **ἔάντε** αὐθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε Πλ. (Βλ. καί ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι

§ 134. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ **γάρ** (= διότι), σπανίως δὲ ὁ **ὥς** (= διότι) καὶ ὁ **ἐπεὶ** (= καθόσον). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ περιόδους (§ 124, 2) : *μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον Ἴσοκρ. ἦν νικῶμεν, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἀρπαγὴν τραπέσθαι ὥς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνήρ ἐστίν, ἀλλ' ἀχθοφόρος Ἔ. μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφεῖναι· ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντροφῶν (= καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κλπ.) Ἔ.*

2) Ὁ **γάρ** συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφητικὸς σύνδεσμος, ἦτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασαφήσιν ἢ ἐπεξήγησιν τινὰ τῶν προηγουμένων (*δ ι α σ α φ η τ ι κ ὸ ς γ ἄ ρ* = δηλαδή) : *Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν (= ἔλεγε δηλαδή ὅτι κλπ.) Ἔ.* Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ **γάρ** κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων *σημεῖον δέ, τεκμήριον δέ, τὸ μέγιστον κτλ.* (§ 23).

Σημείωσις α'. Τὸ **ἐπεὶ** ὅταν συνδέῃ παρατακτικῶς, λαμβάνει πολλάκις τὴν σημασίαν τοῦ *καίτοι* : *ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι), ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οἷός τ' εἶναι (= καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολοντί θά ἤθελα κλπ.) Πλ.*

Σημείωσις β'. Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ **γάρ** προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς **καὶ** (ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν **οὐδέ**)· *ἀνήκει δὲ οὗτος ὁ καὶ ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ γὰρ λέξιν (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = διότι καὶ) ἢ εἰς ὅλην τὴν πρότασιν, ἢ ὅποια εἰσάγεται διὰ τοῦ γὰρ (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = καὶ μάλιστα).* Ἐνίοτε λέγεται προσέτι *καὶ γὰρ καὶ* : *ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσφορον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο (= διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε) Ἔ. ὥστε (βασιλεὺς) οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ (= διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.). Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές...*

λέγοντος ἤκουσεν· οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο (= διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ξ.

§ 135. Πολλάκις ἡ πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται διὰ τοῦ γὰρ, παρεμβάλλεται μεταξύ τῶν λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ παρένθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται διὰ τῆς παρεμβαλλομένης προτάσεως. Τότε ὁ γὰρ φαίνεται ὡσάν νὰ συνδέη καθ' ὑπόταξιν καὶ νὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον ἐπεὶ ἢ ἐπειδὴ: Ξενοφῶν λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει (= ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κτλ.) Ξ.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ γὰρ εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον (ἰδίᾳ κατόπιν κάποιας κλητικῆς) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον: Φήμε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας, τῶν ἐν γέ σφιν ἄειδε (= ἐπειδὴ πολλὰ ἄλλα κτλ.) "Ὀμ. ἐνταῦθα Κύρος, ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφιν τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι Ἡρόδ.

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ γὰρ νὰ ἀποδίδεται καὶ μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι μὲ τὸ βέβαια: ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάσεται, ἵστε γὰρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγὼ, συμβουλευέτε τὰ ἄριστα (= καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἐκ τοιούτων συντάξεων προήλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις ἄλλ' οὐ γὰρ νὰ σημαίνῃ ἀλλ' ὅμως: ἐκαλλυνόμεν ἂν καὶ ἠβρονόμεν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα· ἄλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι (= ἀλλ' ὅμως δὲν τὰ γνωρίζω. Ἡ φράσις δύναται νὰ συμπληρωθῇ οὕτως: ἄλλ' οὐ καλλύνομαι οὐδὲ ἠβρόνομαι οὐ γὰρ ἐπίσταμαι).

Σημείωσις β'. Τὸ γὰρ προήλθε διὰ συνθέσεως ἐκ τοῦ ἐγκλιτικοῦ γέ καὶ τοῦ ἄρ (ἄρ α), τὰ ὁποῖα ἀμφοτέρω δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ γὰρ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτικὴ, τὴν ὁποῖαν συνθέστατα ἔχει εἰς ἀπαντήσεις: τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταυτὸν; ταυτὸν γὰρ (= τὸ ἴδιον βέβαια) Πλ. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίας προήλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διασαφητικὴ. (Πρβλ. § 124, 2)

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι

§ 136. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν, οὐ-

κοῦν, οὐκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι καὶ ὥστε συνδέουν μετὰ τὰ προηγούμενα κῶλα περιόδων ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων ὁ **ἄρα, δῆ, οὖν, γοῦν** καὶ **τοίνυν** οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Βλ. κατωτέρω παραδείγματα καὶ πρβλ. § 125, τε, § 129,2 καὶ § 135, Σημ. β').

§ 137. Οἱ σύνδεσμοι **ἄρα, δῆ, οὖν** καὶ **τοίνυν** ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης **λοιπὸν** καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ **λοιπὸν**. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς :

1) Ὁ σύνδεσμος **ἄρα** κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἦτοι συμπέρασμα, τὸ ὅποῖον προκύπτει ἐκ προηγούμενων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ: *εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο* (= σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοὶ Λουκ.*

Σημείωσις. Τὸ μόριον **ἄρα** (ποιητικῶς καὶ **ἄρ** ἢ **ῥά**) ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἐνοιῶν, ἣτοι ἐσήμαινεν εὐθὺς κατ' ὅπιν, φυσικὰ, ἀκριβῶς: ὡς εἰπὼν κατ' **ἄρ** ἔξετο (= ἀμέσως κατόπιν ἐκάθισε) "Ὁμ. μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθιοι τὸν **ῥ'**" (= **ῥά**) "Αγαμεμονίδης ἔκταν" Ὁρέστῃς (= τὸν ὅποῖον ἀκριβῶς ἐφόνευσεν...) "Ὁμ.

Πολλάκις δὲ τὸ **ἄρα** λαμβάνεται μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ κατὰ τὰ φαινόμενα, καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τῶρα κ.τ.π., ἦτοι, ἵνα δηλωθῇ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια νῦν πράγματι συμβαίνουν, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐνὸς ἄλλου ἢ πρὸς προηγούμενην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος: οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας **ἄρα** τῶ Μῆδῳ ἀντέστησαν Θ. ὡ πάποι, οὐκ ἄρα πάντα νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαιήκων ἡγήτορες "Ὁμ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν **εἰ μὴ ἄρα**, ἢ ὅποια ἐκφράζει εἰρωνεῖαν, τὸ **ἄρα** λαμβάνεται μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως: πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθεῖροι τοὺς νέους; **εἰ μὴ ἄρα** ἢ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορὰ ἐστίν (= ἐκτός ἐάν ἴσως ἢ ἐπιμέλεια κλπ.) Ξ.

2) Τοῦ **δῆ** καὶ τοῦ **οὖν** ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἢ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἢ αὐτῇ, ἦτοι ταῦτα

α) εισάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἤτοι ἐπακολούθημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (= φυσικά λοιπόν) : *Οἱ Θαφακηννοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πάποθ' οὔτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε· ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι Ξ. ἐν Ἐφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ Θίβρωνος) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα· ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπήλθεν οἴκαδε Ξ.*

β) χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται μὲ κάποιαν παρεμβαλλομένην παρένθεσιν (πρβλ. § 135) : *οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν Θ. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κόμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδοῦχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθετο κ.λ.π. Ξ. οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν Ξ. ὁ δὲ Πρόξενος, (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσῶν καὶ τάξις αὐτῶ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν), εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα Ξ.*

Σημείωσις α'. Τὸ μόριον δὴ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο, ὡσάκεις ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός, ἤτοι ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικόν, χρονικόν καὶ βεβαιωτικόν (= τώρα, νά! πιά, δά) : *Τεῦκρε πέπον, δὴ τῶν ἀπέκτατο πιστὸς ἐταῖρος* (= νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε — νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε — τώρα μᾶς ἐσκοτώθηκε) "Ομ. Οὕτω **νῦν δὴ** = τώρα δά' ἢ τότε πιά, **τότε δὴ** = τότε πιά, **πάλαι δὴ** = εἶναι πολὺς καιρὸς πιά, **καὶ δὴ** = λοιπὸν νά! *Βλέπον κάτω καὶ δὴ* βλέπω (= λοιπὸν νά! κυττάζω) Ἄρφ.

Σημείωσις β'. Τὸ μόριον οὖν ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαβεβαιώσεις, ἤτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα βεβαιωτικόν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαια, ἀληθινά, πράγματι : *Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἰκάνεις, οὐτ' οὖν ἐσθῆτος δεινῆσαι, οὔτε τευ ἄλλον* (= οὔτε φορέματα, σὲ βεβαιῶ, θά σοῦ λείψουν — οὔτε φορέματα βέβαια θά σοῦ λείψουν κλπ.) "Ομ. *εἰ δ' ἐστίν, ὡσπερ οὖν ἐστι θεὸς ἢ θεῖόν τι ὁ ἔρως, οὐδὲν κακὸν ἂν εἴη* (= ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. πάνν μὲν οὖν (= βεβαιότατα). Πρβλ. § 131,1 Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ οὖν καὶ εἰς τὸ δ' οὖν, διὰ τοῦ ἴποιου ἐπάγεται κάτι τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικόν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὅποια ἐνέχουν κάτι, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ : *ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἢ Συεντέσιος γυνὴ παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κῦρος δοῦναι χρήματα πολλὰ τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν* (= ὅπωςδῆποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κῦρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στράτευμα κλπ.) Ξ. *Εἰ μὲν δὴ*

δικαία ποιήσω, οὐκ οἶδα· αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς (= ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως θὰ προτιμήσω σᾶς) Ξ.

Σημείωσις γ' Τὸ μὲν οὖν πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ (ὅπως) τοῦναντίον, (ὅπως) ἀπεναντίας: οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται; πάντα μὲν οὖν (= ἀπεναντίας ὅλα τὰ γνωρίζουν) Ξ.

Σημείωσις δ'. Τὸ γοῦν (τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐξ ἐνώσεως τοῦ οὖν μετὰ τοῦ προηγουμένου γε = βεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐνοίας τῶν συμ-ραζομένων: 1) βέβαια, 2) παραδείγματος χάριν καὶ 3) τοῦλάχιστον, ὅπως δὴ ποτε.

) Οὐκοῦν, οὐκουν. Ταῦτα προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ οὐ (ο :) καὶ τοῦ οὖν. Καὶ τὸ μὲν οὐκοῦν εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικὸν (= λοιπὸν), τὸ δὲ οὐκουν εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικὸν (= λοιπὸν δὲν): οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, ἀπλῶς ἡμῖν ἀποκρίνωμαι; (= λοιπὸν εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. οὐκουν μ' ἑάσεις; (= λοιπὸν δὲν θὰ μ' ἀφήσης;) Σοφ.

Σημείωσις. Τὸ οὐκουν εἰς διαλόγους, ὅταν εἰσάγῃ ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν, ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ οὐδαμῶς, οὐδὲ ὅπως: ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκουν ἔργω Ξ.

4) Τὸ τοίνυν (ἐκ τοῦ τοί = βεβαίως καὶ τοῦ νῦν—νῦν = τώρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ δὴ καὶ τὸ οὖν, ἀλλὰ μὲ ἀσθενέστερον τόνον: Λέγε δὴ, τί φῆς εἶναι τὸ ὄσιον καὶ τὸ ἀνόσιον· λέγω τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ὄσιόν ἐστιν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ (= λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ.

§ 138. 1) Τὸ τοιγαροῦν καὶ τὸ τοιγάρτοι (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῃ τοιγάρ), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποίθησις τοῦ λέγοντος (= γι' αὐτὸ ἀκριβῶς λοιπὸν, γι' αὐτὸ ἴσα—ἴσα): Πρόξενος ᾤετο ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν· τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν κάλοί τε κάραθοι τῶν συνόντων εὐνοίησαν, οἱ δὲ ἀδικοὶ ἐπεβούλεον Ξ.

2) Τὸ ὥστε, ὅταν συνδέῃ κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνηθέστερον κῶλον περιόδου), ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐπομένως, γι' αὐτὸ λοιπὸν, ὥστε: καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε Τισσαφέρνης. ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον Ξ.

Β' Σύνδεσις προτάσεων καθ' υπόταξιν

1. Ειδικαί προτάσεις

§ 139. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲ τούς εἰδικούς συνδέσμους **ὅτι** καὶ **ὥς**, (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ μὲ τὸ **ὄ**, εἰς τούς ποιητάς ἐν γένει καὶ μὲ τὸ **οὔνεκα**, εἰς τούς τραγικούς καὶ μὲ τὸ **δοθούνεκα**, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ μὲ τὸ **διότι** = **ὅτι**, πῶς, πού) καὶ χρησιμεύουν

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὁρᾶν, ἀκούειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γιγνώσκειν, εἰδέναι, κτλ.), ἢ ὡς ἐπεξηγήσεις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τοῦτο, ταῦτα — ὅ, § 23).

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς **ἄλις** (ἐστίν), **δὴλόν** (ἐστίν), κτλ.

§ 140. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1· ἄρνησις **οὐ**). Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικῶ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου· (βλ. § 119, 2, Σημ. 3): **λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστῆς εἰμι** (= πῶς εἶμι) Λυσ. **Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν** (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνη...) Ξ. ἴσως **εἶποιεν ἄν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἄν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** (= ὅτι δὲν ἤμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνη) Ξ. (πρβλ. ὁ δίκαιος οὐκ ἄν ποτε γένοιτο ἄδικος). — **ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη** Ξ. **ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε** Θ. — **ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελαῖς** Ξ. **ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς** (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κτλ.). Πλ.

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς φράσεις **οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), **εὐ οἶδ' ὅτι** (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), **δῆλον ὅτι** (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ **ὅτι** δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὅποιον νὰ ἀναφέρεται: **ἀκούετε, εὐ οἶδ' ὅτι**, καὶ

ὁμεις Ἰάσονος ὄνομα Ξ. οὕτω σοι διαφερόντως ἤρεσκεν ἡ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι **δηλον ὅτι** Πλ. (Ἐντεῦθεν προῆλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπίρρημα **δηλονότι** καὶ **δηλαδὴ**).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος **ὡς** διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ **ὅτι** κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ **ὡς** συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὅποιον εἶναι ἀπλῆ γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο κανονικῶς τὸ **ὡς** τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα **διαβάλλειν, πείθειν**, κλπ.: *Τισσαφέρης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλευοῦ αὐτῷ* (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλευέτο) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστώτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικήν τοῦ ἐνεστώτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικήν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ: *ἔλεγον ὅτι ἀδικοῖεν* (= ὅτι ἀδικοῦσι—ἢ—ὅτι ἠδίκουν)· *ἔλεγον ὅτι πεφευγὼς εἶη* (= ὅτι πέφευγεν—ἢ—ὅτι ἐπεφεύγει).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς δ'. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον ὡς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα **φημί** (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικά ῥήματα **νομίζειν, ἠγείσθαι, οἶσθαι** κτλ.)

Τὰ δὲ αἰσθητικά καὶ τὰ γνωστικά ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις

§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους **ὅτι, διότι, ὡς** (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμους **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (καὶ σπανιώτερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀφοῦ, εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς καὶ μὲ τὸ **οὐνεκα** ἢ **ὀθούνεκα** = ἐπειδὴ, διότι).

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου (ἄρνησις **οὐ**. Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις) : *Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδὰς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον* Θ. *Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη* (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. *Δέομαί σου παραμείναι, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἄν ἐνός ἡδιδον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ* (= διότι ἐγὼ) Πλ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Μὲ τὸ **ὅτι** κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις

μέ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημοντικά ῥήματα (χαίρω, ἡδομαι, θαυμάζω, κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἷαι αἰσχροῦν (ἔστι), δεινόν (ἔστι), θαυμαστόν (ἔστι) κ.τ.τ. : χαίρω, ὅτι εὐδοκμοεῖς Πλ. οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κύρος οὐ φαίνοιο Ε.

Ἄλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλάκις πρότασις, ἡ ὅποια εἰσάγεται μετὸ εἰ (ὡς αἰτιολογικόν), ἔταν τὸ αἷτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῆ (ἄρνησις μὴ) : Σωκράτης ἐθαύμαζεν, εἰ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πρᾶττοιο (= εὗρισκε παράδοξον, ἄν κανεῖς) Ε. οὐ θαυμαστόν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήθησαν ; (= δὲν εἶναι παράδοξον, πού δὲν) Ε.

Σημεῖωσις β'. Τὸ αἰτιολογικόν ὡς πολλάκις ἰσοδυναμεῖ μετὸ ὅτι οὕτω (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον) : πολὺ δὲ (εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νινί παρεστῶση ξυμοροῦ ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πρᾶως φέρεις (= ὅτι οὕτω ῥαδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ πρότασις

§ 142. Αἱ τελικαὶ πρότασις, ἤτοι αἱ πρότασις, αἱ ὅποιαὶ δηλοῦν (τὸ τέλος, ἤτοι) τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας

1) εἰσάγονται μετὸς τελικοὺς συνδέσμους ἵνα, ὅπως καὶ ὡς (καὶ ὄφρα εἰς τοὺς ποιητὰς = γιὰ νὰ, νὰ), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς πρότασις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μετὸ ἵνα μὴ, ὅπως μὴ καὶ ὡς μὴ, ἢ μετὸ μόνον τὸ μὴ (= γιὰ νὰ μὴ, νὰ μὴ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρκτικοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς : κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν) Ε. Ξενοφῶν ἠγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβασιν, ὅπως αὐτὴ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμοι προσέχοιεν τὸν νοῦν (= γιὰ νὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τους ἐστραμμένην) Ε. -- Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῆ Ε. Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῆς εἶναι κακός (= γιὰ νὰ μὴ φαίνεσαι) Ἰσοκρ.

Σημεῖωσις α'. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγήται ἱστορικός χρόνος, εἴτε ἔνεκα ἑλξεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῆ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἀπλὴ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος : νῦν δ' ὦρη δόρωπο· τάχιστά μοι ἐκδὸν ἑταῖροι εἶεν, ἵν' ἐν κλισίῃ λαρὸν τετυκοῖμεθα δόρωπον Ὁμ. Ἰωσφ δὲ που ἡ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτεριζέει, ὡς ἀπορος εἶη ἢ ὁδός (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβατος) Ε.

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, πρὸς δῆλωσιν σκοποῦ, ὁ ὅποιος δὲν δύνανται νὰ πραγματοποιηθῆ, ἔταν προηγήται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἡ ὅποια δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὅποῖον δὲν ἔγινε : εἰ γὰρ ὠφέλον οἰοῖτε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κατὰ ἐξεργά-

ζεσθαι, **ἵνα οἶοί τε ἦσαν αὐ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα** (= γιὰ νὰ ἡμποροῦσαν) Πλ. **ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὡς μὴ ἐδύνατο ἐξαλατᾶν** (= διὰ νὰ μὴ μποροῦσε τώρα) Ξ. (πρβλ. *ἔπρεπε νὰ ἦσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἔβλεπες, τί ἔκανε.*)

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον **ὅπως καὶ ὡς** τίθεται πολλάκις τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν** (ποιητ. **κεν, κε**, § 119, 2), ὅποτε ὑπολανθάνει ὑπόθεσις τις: **ἴθι, μὴ μ' ἐρέθιζε, σαώτερος ὡς κε νέηαι** (= ὡς ἂν ἀπέλθης = γιὰ νὰ ἐπιστρέψης) "Ομ. τοῦτ' αὐτὸ νῦν δίδασκε, **ὅπως ἂν ἐκμάθω** (= γιὰ νὰ τὸ μάθω καλά) Σοφ. **τοῖς νικῶσι πᾶσιν ἐδίδον βούν, ὅπως ἂν θύσαντες ἐστύωντο** (= γιὰ νὰ συμποσιάζουν) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς γ'. Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ **ἵνα** ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **ἐκεῖ**, ἡ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ **ὅπου**. Πρβλ. "Ομ. Κ. 128 : **κείνους δὲ νιχησόμεθα πρὸ πυλῶν ἐν φυλάκῃσ'** **ἵνα γὰρ σφιν ἐπέφραδον ἠγερέθεσθαι** (= διότι ἐκεῖ κλπ.), "Ομ. Ε 359 : **δὸς δέ μοι ἵππους, ὄφρ' ἐς Ὀλυμπον ἵκωμαι, ἵν' ἀθανάτων ἔδος ἐστίν** (= ὅπου εἶναι κλπ.) 'Ἄλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., ν 363 **χρήματα μὲν μυχῶ ἄντρον θεσπέσιον θείομεν αὐτίκα νῦν, ἵνα περ τάδε τοι σόα μίμνη**, τὸ **ἵνα** ἦτο δυνατόν νὰ ἐκλαμβάνεται ὅχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (= ὅπου νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (= γιὰ νὰ μένουν).

2) Τοῦ μορίου **ὡς**, ἀρχῆθεν δεικτικὸν (= οὕτως, ἔτσι, § 124, 2), ἡ τελικὴ σημασία ἦτο δυνατόν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Γ 429 **ἄσπον ἴθ'**, **ὡς κεν θάσσον ὀλέθρου πείραθ' ἴκηαι** (= ἔτσι νὰ φθάσης — γιὰ νὰ φθάσης). "Ομοίως τοῦ **ὅπως**, τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν ἀρχῆθεν **πῶς**, μὲ **ποιὸν τρόπον**, ἡ τελικὴ σημασία (= γιὰ νὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ. α 76, **περιφραζόμεθα πάντες νόστον, ὅπως ἔλθῃσι** (= πῶς νὰ ἔλθῃ — γιὰ νὰ ἔλθῃ).

3) Τοῦ δὲ **ὄφρα**, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (= ἕως ὅτου), ἡ τελικὴ σημασία προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Β 229 **τλήτε, φίλοι, καὶ μείναι' ἐπὶ χρόνον, ὄφρα δαῶμεν, ἢ ἐτέον Κάλχας μαντεύεται ἠὲ καὶ οὐκί** (= ἕως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν — γιὰ νὰ γνωρίσωμεν).

4) Τοῦ ἐνδοιαστικοῦ **μὴ** (= μήπως) ἡ τελικὴ σημασία (= γιὰ νὰ μὴ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Α 552 **ἀπόστιχε, μὴ τι νοήσῃ Ἥρη** (= μὴ πῶς καταλάβῃ τίποτε — γιὰ νὰ μὴ καταλάβῃ τίποτε).

4. Ὑποθετικαὶ προτάσεις

§ 143. Ὑποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὑπόθεσιν, ἦτοι κάποιον ὅρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἂν θέλῃ, ἡμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ **εἰ** (= ἐάν, ἂν, σάν, ἅμα) καὶ μὲ τὸ **ἐάν** (**ἂν, ἦν**, τὰ ὁποῖα προῆλ-

θον ἐξ ἐνώσεως τοῦ **εἶ** μὲ τὸ δυνητικὸν **ἄν**. βλ. § 142, 2 Σημ. β' καὶ πρβλ. τὰ Ὀμηρικὰ **εἶ κεν, εἶ κε, αἶ κεν, αἶ κε** = ἐάν).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι **μὴ** καὶ σπανιώτατα **οὐ**, (ἐνῶ αὐταὶ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τοῦτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις προῆλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικὰς, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν **μὴ**. (βλ. § 124, 3 καὶ πρβλ. τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων, ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ **ἐάν** ἢ **ἄν** ἢ **σάν** ἢ **ἄμα**, ἔχουν ἄρνησιν τὸ **δέν**, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου **οὐ**, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ **νά**, ἔχουν ἄρνησιν τὸ **μὴ**: **ἄν δέν** τὸ **ἐβλεπα**, **δέν θά** τὸ **πίστευα**—**νά μὴν** τὸ **ἐβλεπα**, **δέν θά** τὸ **πίστευα**).

§ 144. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ ὑπόθεσις (ἢ ἡ γ ο ὑ μ ε ν ο ν), ἢ δὲ πρότασις, τὴν ὁποίαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται ἀπόδοσις ἢ ἐπόμενον ἢ συμπέρασμα. Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται **ὑποθετικὸς λόγος**.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἶδη.

1. **Πρῶτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς πραγματικόν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄν ὄντως τοῦτο εἶναι κάτι τὸ πραγματικόν. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ **εἶ** καὶ ὀριστικῆς οἰουδήποτε χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις καθ' οἰανδήποτε ἐγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλώσσαν παρομοίως) : **εἶ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοὶ** (= ἄν πράγματι ὑπάρχουν βωμοί, τότε κτλ.) Λουκ. **Κλέαρχος εἶ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε** τὰς σπονδὰς, **τὴν δίκην ἔχει** (= ἄν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεῖς, ἐπεχειρεῖ νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας κτλ.) Ξ. **εἶ Ἐκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ** Πλ. **εἶ ψεύδομαι, ἐξέλεγε** Πλ. **εἶ ἄλλως γιγνώσκεις, δίδασκε** Ξ.

2. **Δεύτερον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικὴν ἰσχύοντα, ἢτοι κάτι τι ἀνίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει ἢ πράγματι ἔγινε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ **εἶ** καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλώσσαν οὐδέποτε χρησιμοποιεῖται ἀόριστος εἰς τοιούτους ὑποθετικοὺς λόγους) : **εἶ μὴ εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἄν**

ἦμεν (= ἂν δὲν εἶχαμε, θὰ ἤμαστε) Ξ. οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας. εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (= δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε, ἂν δὲν τὸν διέτασσα ἐγὼ) Ξ.

3. **Τρίτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἥτοι κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπλῶς θέτει κανεὶς εἰς τὸν νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἂν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§ 119, 2) ἢ σπανίως δι' ὀριστικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς παρατατικοῦ, ἡ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ θὰ ἢ τὸ ἤθελα, ἤθελες κτλ.) : οὐκ ἂν τις ζῶη, εἰ μὴ τρέφοιτο (= δὲν θὰ ἐζοῦσε κανεὶς, ἂν δὲν ἐτρέφετο) Ξ. εἴ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν ὄρθμον καὶ τὸ μέτρον, λόγοι γίνονται τὸ λειπόμενον (= ἂν κανεὶς ἤθελεν ἀφαιρέσει κτλ.) Πλ.

4. **Τέταρτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ προσδοκώμενον ἢ τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἐάν, (ἂν, ἦν, ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ εἴ κε, εἴ κεν) καὶ ὑποτακτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις

α') ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ προσδοκώμενον, ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : Ἐάν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς (= ἂν μὲ θανατώσετε κλπ.) Πλ. ἦν κατοῖσι συμμίσης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἔοντα νόον (= ἂν συναναστρέφουσαι, θὰ χάσης) Ξ. ἦν θάνης σύ, παῖς δδ' ἐκφεύγει μόρον (= ἐκφεύζεται πρβλ. § 104,4). ἦν πόλεμον αἰρῆσθε, μηκέτι ἤκετε δεῦρο ἄνευ ὄπλων Ξ.

β') ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβανόμενον, ἥτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἐνεστώτος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐνεστώτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως) : Ἦν ἐγγύς ἔλθη θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θηῆσκαι (= ἅμα ἔλθη... ὁσάκις ἔλθη...) Εὐρ. ἦν τις τούτων τι παραβαίη, ζῆμίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν (= ἐπιτιθέασιν = ἐπιβάλλον συνήθως πρβλ. § 108, 1) Ξ.

Σημείωσις. "Όταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὠρισμένως εἰς τὸ παρελθόν, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§ 119,2, Σημ. γ'), ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικῆς ἢ δι' ὀριστικῆς ὀριστοῦ μετὰ τοῦ ἄν. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην συνήθως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς χρονικῆς πρότασις, ἡ ὁποία ἐκφέρεται μετὰ τὸ ἅμα ἢ ὁσάνκις καὶ ὀριστικῆν παρατατικῆν). Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρου, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο (= ὁσάνκις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι... ὁσάνκις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. Εἴ τις αὐτῶ δοκοίη βλακεύειν, ἔπαισεν ἄν (= ἅμα κανεῖς τοῦ ἐφαίνετο πῶς ἐχάζευε, τὸν ἐκτυποῦσε, § 117, 2, Σημ.) .

Παρατηρήσεις τινές εἰς τοὺς ὑποθετικούς λόγους

§ 145. Πολλάκις ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἑλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον εἰ καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρροηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἐλλείπει ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις : **Εἵπερ γὰρ κ' ἐθέλησιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδέων στυφελίξαι**· ὁ γὰρ πολυφρόντατός ἐστιν. (Μετὰ τὸ σ τ υ φ ε λ ί ξ α ι νοητέον : δύναται ποιῆσαι τοῦτο — ἢ — ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα ἀντιστῆναι) "Όμ.

Ἡ τοιαύτη ἑλλειψις τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὅποιοι ἐκφέρονται μετὰ τινος πάθους (εἰ μὲν — εἰ δέ, ἐὰν μὲν — ἐὰν δέ). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἔξωθεν ἡ φράσις καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ κάτι ἄλλο τοιοῦτον : **Εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί...**, **εἰ δέ κε μὴ δώσωσι**, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεὸν κλπ. (= ἐὰν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πάει καλὰ : ἄν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) "Όμ.

2) ἀλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὁποῖα εἶναι αἱ ἀνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων : **εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγινώσκεις σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν**· **εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος ;** (= εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. **Καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται· εἰ δὲ μὴ, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ**

πληγαῖς (= καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει — ἧ — οὐδόλως κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὡσπερ ζύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ **εἰ δὲ μὴ** κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις (**εἰδεμῆ**) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει κτλ. (μὲ τὴν ὁποίαν σημασίαν σφύζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν) : **μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἔξεις** (= ἄλλως θὰ κατηγορηθῆς) Ξ. (Πρβλ. Σώπασε· **εἰδεμῆ** θὰ σὲ βγάλω ἔξω).

Σημείωσις α'. Τὸ **εἰ μὴ** καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρρηματικὴ ἔκφρασις, ἡ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πλήν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον : **Οὐδὲ τις ἄλλος αἴτιος ἀθανάτων εἰμῆ** νεφέληγερέτα Ζεὺς. Ὅμ. Ὑμ. **Οὐ χεῖρισμος οὐδὲν ἠ ἠγορική, εἰμῆ** εἰ τις ὑπολάβοι κλπ. (= ἐκτὸς μόνον ἂν κανεὶς ἤθελε νομίσει κλπ.) Πλ.

Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἐὰν ἴσως. Βλ. § 137, 1 Σημ.

Σημείωσις β'. Τὸ ἐὰν μόνον τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει ἀρκεῖ μόνον νά : **Ἐπαῖνον τεύξεται, ἐὰν μόνον τὸ ταχθὲν εἰς τολμᾷ τελεῖν** (= ἀρκεῖ μόνον νά τολμᾷ).

3) καὶ αἱ φράσεις **εἴ τις καὶ ἄλλος ἢ εἴπερ τις ἄλλος** (= περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον), **εἴπερ ποτὲ ἢ εἴποτε καὶ ἄλλοτε ἢ εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε** (= περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) κτλ. προῆλθον ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως : **ἀνθρώπου ψυχῆ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θεοῦ μετέχει** (= περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θεοῦ. Τὸ πλήρες θὰ ἦτο : ἀνθρώπου ψυχῆ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θεοῦ, τοῦ θεοῦ μετέχει καὶ αὐτῆ) Ξ. **Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο** (= τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις **ὡσπερ εἰ, ὡσπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὡσπερ ἂν, ὡς ἂν** κατήντησαν νά λαμβάνονται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικὰ) ἐπιρρηματά, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλοῦν **ὡσπερ ἢ ὡς** (= καθὼς, σὰν), ἔνεκα παραλείψεως εἰς ἐκφράσεις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως : **Κῦρος εὐθὺς ἠσπάζετο τὸν πάππον, ὡσπερ ἂν εἴ τις πάλαι φιλῶν αὐτόν ἀσπάζοιτο** (= ὡσπερ ἂν ἀσπάζοιτό τις, εἰ πάλαι φιλῶν

κτλ. **Ξ. Οἱ μύριοι ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρου παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλεύομενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν εἰ προπεμπόμενοι** (= διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἴσοκρ.

Οὕτω κατόπιν: ταῦτα ὥσπερ εἰ (ἢ ὥσπερ εἰ) στοιχειᾷ ἐστι (= τρόπον τινὸς στοιχειᾷ εἶναι) Πλ. φοβεῖται ὥσπερ ἂν εἰ (ἢ ὥσπερ ανει) παῖς (= ὥσπερ παῖς, σὺν παιδί) **Ξ. νέες** (= νῆες) ὠκεῖαι ὡς εἰ (ἢ ὡσει) πτερὸν ἢ ἐ νόημα (= σὺν φτερωτᾷ πουλιά κλπ.) Ὅμο. ταῦτα προσδέχεται ἂν ὡς ἂν οἰκεῖα (= ὥσπερ οἰκεῖα, σὺν ἰδικά του) Πλ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφορῶν ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ ὡς ἂν (ὡσάν) καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἔπειτα τὸ (σάν) σὰ τῆς νέας γλώσσης μὲ τὰς ποικίλας σημασίας του (= ὅπως, καθὼς — ὅταν, ὁσάκις — ἐπειδὴ, ἀφοῦ — ἐὰν κλπ.)

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν παραχωρησιν. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸ εἰ καὶ, ἂν καὶ (= ἂν καὶ, μ' ὄλον ὅτι), ὅταν ἢ παραχωρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικόν (εἰ καὶ θνητὸς εἰμι), μὲ τὸ καὶ εἰ, καὶ ἂν, ἢ συνηθέστερον κἂν (= κι' ἂν, καὶ νά, κι' ἂν ἀκόμα), ἢ ἐὰν ἢ κυρία προτάσεις εἶναι ἀρνητικῆ, μὲ τὸ οὐδ' εἰ, οὐδ' ἐάν, μηδ' ἐάν (= οὔτε κι' ἂν), ὅταν ἢ παραχωρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν...) Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος ὁμως.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ἐπιδοτικόν καὶ (ἢ οὐδέ, μηδέ) παρὰ τὸν ὑποθετικόν σύνδεσμον (§ 126,2-καὶ 127,3 Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἀρνησιν μὲν ἔχουν τὸ μὴ, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὃν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις: πόλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὁμως, οἷα νόσφ' ἔξυνεστιν (= μ' ὄλον ὅτι δὲν βλέπεις) Σοφ. καὶ (= καὶ εἰ) μὴ πέποιθα, τοῦργόν ἐστ' ἐργαστέον (= κι' ἂν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Αἰσχ. τῆς

γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἴργοιντο, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῆν
 Ξ. ἀνήρ πονηρὸς δυστυχεῖ, κἄν εὐτυχῆ Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους **ὄτε, ὁπότε** (καὶ σπανίως **ὀσάκις, ὀποσάκις**), **ὥς** (= ἅμα), **ἡνίκα, ὀπηνίκα** (= καθ' ἣν ὥραν, ὅτε), **ἐν ᾧ** (= καθ' ὃν χρόνον), **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ **ἐπεὶ τε** = ἀφοῦ), **ἕως, ἔστε, μέχρι, μέχρι οὗ** (= μέχρις ὅτου, ἐφόσον), **ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου** (= ἀφ' οὗ), **ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα** (= εὐθύς ὡς), **πρὶν, οὐ πρότερον... πρὶν, οὐ πρόσθεν... πρὶν.** (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι οἱ: **εὔτε** = ὅτε, **ὥσπερ, ὅπως** = ὡς, ὅτε, **ἦμος** = ὅτε, **ἦος ἢ εἶος** = ἕως, **ὄφρα** = ἕως ὅτου).

2) ἐκφέρονται

α') δι' ὀριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἐν ὀρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις οὐ): **ὄτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν Ξ. ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο Ξ. οἶδα κἀκεῖνω σωφρονοῦντε, ἔστε Σωκράτει συνήστην** (= μέχρις ὅτου ἢ ἐφόσον συνανεστρέφοντο) Ξ.

β') δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς ἂν (ποιητικῶς **κεν ἢ κε**), μὲ τὸν ὁποῖον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι **ὄτε, ὁπότε, ἐπεὶ** καὶ **ἐπειδὴ** ἐνάωνται εἰς μίαν λέξιν (**ὅταν, ὀπόταν, ἐπὴν ἢ ἐπὴν, ἐπειδάν**· ἄρνησις **μή**): **αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται** (= ἕως ὅτου νά...) Πλ. **μαινόμεθα πάντες, ὀπόταν ὀργιζόμεθα** (= ὅταν ὀργιζόμεθα, ἦτοι κ ἄ θ ε φ ο ρ ἄ π ο ὄ ὀ ρ γ ι ζ ὄ μ ε θ α) Ξ. **ἐπειδάν πυθώμεθά τι γιγνόμενον, τηρικαῦτα θορυβοῦμεθα** (= ἅμα πληροφορηθοῦμε) Δημ. (Πρβλ. § 144, 4, β,).

γ') δι' εὐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πρᾶξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν· (ἄρνησις **μή**): **ὁπότε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον** (= ὀσάκις προσέφερε θυσίαν) Ξ. **περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖ τὸ δεσμοπήριον** (= περιεμέ-

νομεν κάθε φορά, ἕως ὅτου νὰ ἀνοιχθῆ, ὥσπου ἀνοιγόταν) Πλ. (Πρβλ. § 119, 2, Σημ. γ' καὶ § 144, 4, β' Σημ.).

§ 148. Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ **πρὶν**. Τὸ **πρὶν** ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται.

1) με ὀ ρ ι σ τ ι κ ῆ ν ἢ με ὑ π ο τ α κ τ ι κ ῆ ν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ. (Με ὀριστικὴν τὸ **πρὶν** = ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ): οὐ πρότερον γὰρ ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτόν, **πρὶν** ἐξημίωσαν χοήμασιν (= παρὰ ἀφοῦ) Θ. — μὴ ἀπέλθῃτε, **πρὶν** ἀνᾶκούσητε (= προτοῦ νὰ ἀκούσετε) Ξ. οὐ πρότερον (ὁ ποιητῆς) οἶός τέ (ἐστί) ποιεῖν, **πρὶν** ἀν ἔνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων (= προτοῦ νὰ γίνῃ) Πλ. (§ 147, 2, β').

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, τὸ **πρὶν** συντάσσεται σπανιότερον με ὀριστικὴν, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου : καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρῶμναν κρονομένους **πρὶν** τινες ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσι (= ἕως ὅτου τινὲς εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. ὅ,τι ἐποίουν (οἱ βάρβαροι) ἡμφεργούου (οἱ Ἕλληνες), **πρὶν** Νίκαρχος Ἀρκὰς ἦκεν (= ἕως ὅτου ἦλθεν) Ξ.

2) με ἀ π α ρ έ μ φ α τ ο ν, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατικὴ, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατικὴ (**πρὶν** = προτοῦ νὰ, προτοῦ) : καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, **πρὶν** τινὰς αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων (= προτοῦ νὰ ἀντιληφθοῦν) Ξ. οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ ὦφθην οὐδεπώποτε, **πρὶν** ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι (= προτοῦ νὰ γίνῃ, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἢ συμφορὰ) Λυσ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς α'. Με εὐκτικὴν τὸ **πρὶν** συντάσσεται, ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἑλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχῃ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου ἢ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ **ἄν**, καὶ μετὰ τὸ **πρὶν** εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἣτις ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ συμβῆ τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημερινόν : ὄλοιο μὴ πω, **πρὶν** μάθοιμι (= ὄλοιο μήπω, **πρὶν** ἄν μάθω) Σοφ. Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, **πρὶν** Κύρος ἐμπλησθεῖθι θηρῶν (= **πρὶν** ἄν ἐμπλησθῆ) Ξ. (Εὐθύς λόγος : μηδεὶς βαλλέτω, **πρὶν** ἄν Κύρος ἐμπλησθῆ θηρῶν). οὐκ ἄν πρότερον ὀρήσειε, **πρὶν** βεβαιώσαιο Πλ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς β'. Καὶ τὸ μόριον **πρὶν** ἀρχῆθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ό τ ε ρ ο ν (πρβλ. Ὅμ. Ἰλ. Α 25 : τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω **πρὶν** μιν καὶ γῆρας ἔπεισω). Ἄλλ' εἰς φράσεις ὅσα π.χ. Ὅμ. Ὀδυσσ. κ 174 ὦ φίλοι, οὐ γὰρ πω καταδυσόμεθ' ἀχνύμενοί περ εἰς Αἶδα δόμους, **πρὶν** μῶριμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ, ἠδύνατο τὸ **πρὶν** νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα μετὰ τὴν ἀρχικὴν τοῦ σημασίαν (= π ρ ό τ ε ρ ο ν θὰ ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ π ρ ο τ ο ῦ (= προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά προτάσεις

§ 149. Ἀποτελεσματικά ἢ συμπερασματικά ἢ ἀκολουθίας προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποιαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακόλουθημα μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸν σύνδεσμον ὥστε ἢ μὲ τὸ ὡς (= ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διὰ τινος τῶν ἐγγλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονός ἢ ὡς δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῆ (κατὰ τὸ παρόν, § 119,2 ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, § 117, 2· ἄρνησις οὐ). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ ποῦ = ὥστε, μὲ ὁμοίαν ἐγγλίσιν) : ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους Ξ. πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπη ἂν βούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε (= ὥστε μπορεῖτε νὰ ἐπιτεθῆτε) Ξ. κατεφαίνεται πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ (= ὥστε δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν των ὁ Κλέων) Θ

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἢτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἂν καὶ πολ- λάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιὰ νὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μὲ ὑποτακτικὴν) : ἔχω τριήρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (= ὥστε ἤμπορῶ νὰ συλλάβω κτλ.) Ξ. ἐνετύγχανον τάφροις ὕδατος πλήρεσιν, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο (γεφύρας) ἐκ τῶν φοινίκων κλπ. (= ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβαίνουν, ὥστε δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διαβαίνουν κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§ 119,2) ἢ μὲ δυνητικὴν ὀριστικὴν (§ 117,2) : ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἱατρὸν (= ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι (= ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔγινω) Ξ.

Σημείωσις β'. Τὸ ὥστε μὲ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῆ

1) ἐπιδικώμενον ἀποτέλεσμα, ἢτοι σκοπός· (ὡστε — γιὰ νὰ) : οἱ τριάκοντα ἐβουλήθησαν Ἐλευσίνα ἐξειδίωσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν (= γιὰ νὰ ὑπάρχη εἰς αὐτοὺς) Ξ.

2) ὄρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις· (ὡστε = ὑπὸ τὸν ὄρον, μὲ τὴν συμφωνίαν — γιὰ νὰ, ἂν πρόκειται νὰ) : σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποίησαντο καὶ πρὸς

ἸΑθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (= μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ θεωροῦν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἂν Φιλιστίδης, ὥστ' ἔχειν ἸΩρεὸν (= γιὰ νὰ ἔχη — ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἔχη) Δημ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἑμῶς σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μὲ ἀπαρέμφατον εἴτε μὲ ὀριστικὴν μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε προηγεῖται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖσδε (§ 97, IX, 3) : ἀφιέμεν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (= μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὅμως, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). Πλ. οἱ ἐν Ἰθώμῃ ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίασιν ἐκ Πελοποννήσου (= μὲ τὴν συμφωνίαν ὅτι θὰ) Θ. (Βλ. καὶ § 30, 3, β', Σημ.).

8. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις

§ 150. 1) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν (ἐ ν δ ο ι α σ μ ὸ ν ἦ τ ο ι) φόβον διὰ πιθανὸν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ ἀρρωστή-ση τὸ παιδί της. φοβοῦμαι, μὴ τὸν δυσαρέστησα μὲ αὐτὰ τὰ λόγια). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ (ἐνδοιαστικὸν) μὴ ἢ μὲ τὸ μὴ οὐ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (= μὴ, μήν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ω ς γ ἰ ν η κάτι τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (= μὴ δέν, μήπως δέν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μ ἢ π ω ς δ ἔ ν γ ἰ ν η κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ φύγῃς—φοβεῖται, μὴ δὲ γυ-ρίσης πίσω).

2) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν : α) μετὰ ῥήματα φόβου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, ὀκνῶ (= μὲ κατέχει φοβος κτλ.), β) μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπιτεῦω, φυλάττομαι, ὀρῶ (= κοιτάζω, προσέχω), —τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρχικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερὸν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεὶς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν : ἸΑθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηώσωσι τὴν ἸΑτικὴν (= μήπως ἐρημώσουν) Ξ. ἐγὼ δὴ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυναθῶ δηλώσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν (= μήπως δέν δυναθῶ) Δημ. — νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (= μήπως ἔχομεν

ἀποτύχει). Θ. **δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν** (= μήπως δὲν ἔχω) Ξ.

Σημείωσις. "Ορα μὴ (ὄρᾳτε μὴ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσεχε μὴ (προσέχετε μὴ): **ὄρατε μὴ πάθωμεν**, ἅπερ πολλοὺς λέγουσι πιονθέναι Ξ. (πρβλ. **τήρα μὴ σᾶς μεθύσουσι καὶ σᾶς πιάσουσι**) — "Ορα μὴ (ὄρᾳτε μὴ) μεθ' ὀριστικῆς = κοίτα μὴ, σκέψου μὴ: **ὄρα μὴ παίζων** ἔλεγε (= μήπως ἀστει-εὐόμενος ἔλεγε) Πλ.

β) μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119, 2, Σημ. γ'): **οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ** (= μήπως ἐπέλθῃ) Θ. — **Μενέλαον ἔχε** (= εἶχε) **τρόμος, μὴ τι πάθοιεν Ἀργεῖοι** (= μὴ πάθουν τίποτε) "Ομ. **οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο** (= μὴ ἐπιτεθῆ κανεῖς) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχῆθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἦτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. (Πρβλ. τὰ σημερινά. **Μὴν πάθω τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο. Μὴ σὲ δαγκάσῃ αὐτὸ τὸ σκυλὶ κ.τ.τ.**). Ἐπειδὴ ὁμως πολλάκις ἐπροτάσαστο πρὸς αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν συνασθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπτέω κλπ.), εὐκόλον ἦτο στενωτέρον συνεκφερόμενα αὐτὰ μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἦτοι ὡς ἐξαρτώμενα ἐξ αὐτοῦ μετὰ τὸ μόριον **μὴ**, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον: (πρβλ. § 124, 2 καὶ 3). Πρβλ. 1) **δεῖδια μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων. 2) **δεῖδια, μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι** = φοβοῦμαι μὴ γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὄχι μόνον μετὰ τὸ **μὴ** ἢ **μὴ οὐ** καὶ ὑποτακτικῆν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ **ὅπως μὴ** καὶ **οὐ μὴ** μετὰ ὑποτακτικῆν ἢ καὶ ὀριστικῆν τοῦ μέλλοντος: **μὴ ἀγροικότερον ἦ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν** (= μήπως εἶναι κάπως ἀγροῖκον κλπ.) Πλ. **μὴ οὐ τοῦτ' ἦ χαλεπὸν, ὃ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν** (= μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ. **καὶ ὅπως μὴ ὁ σοφιστὴς ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς** (= καὶ ἅς προσέξωμε, μήπως ὁ σοφιστὴς κλπ.) Πλ. **ἔωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἶός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν** (= κατ' οὐδὲνα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. **τοὺς πονηροὺς οὐ μὴ ποτε βελτίους ποιήσετε** (= τοὺς κακοὺς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τοὺς κάμψετε καλοὺς) Αἰσχίν.

9. Πλάγια ἐρωτήσεις

§ 151. 1) Πλάγια ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις,

αί ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἡ ὁποία ἐγινεν ἢ πρόκειται νὰ γίνῃ καὶ ἀνακοινοῦται εἰς κάποιον. (Πρβλ. *Θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ*; = **Μέ ρωτάει, ἂν** θὰ ταξιδέγω καὶ ἐγώ. *Ἔρθα νὰ σέ ρωτήσω, ἂν* θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ).

Αὗται εἰσάγονται

α) ἐὰν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας (§ 122, 2, α') μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) **εἰ** (= ἂν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ **εἰ—ἢ** (= ἂν—ἢ), **πότερον ἢ πότερα—ἢ, εἶτε—εἶτε** (= ἂν—ἢ). Εἰς δὲ τὸ δευτέρου μὲλος διμελοῦς πλάγιας ἐρωτήσεως ἢ ἄρνησις δύναται νὰ εἶναι **οὐ ἢ μὴ**.

Σημείωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν **εἰ** ἢ ἄρνησις εἶναι **οὐ** (εἰ οὐ), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικὴν, **μὴ** δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβάλλῃ ἂν ἡ ἀπάντησις, ἡ ὁποία θὰ δοθῇ, θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ: ἐρωτῆς, **εἰ οὐ καλὴ μοι δοκεῖ εἶναι ἡ ἔητορικὴ** (= ἂν δὲν μοῦ φαίνεται) Πλ. βούλεται ἐρέσθαι, **εἰ μαθὼν τίς τι μεμνημένος μὴ οἶδεν** (μὴ τυχὸν δὲν γνωρίζει) Πλ. (πρβλ. § 122, 2, α', Σημ.).

β) ἐὰν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (§ 122, 2, β') ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντιστοίχους ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀοριστολογικὰ (**ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος** κτλ. = τίς, ποῖος, πόσος κτλ. — **ὄπου, ὄποι, ὁπόθεν** κτλ. = ποῦ, ποῖ, πόθεν κτλ., § 52, 3, β').

2) Πλάγια ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

α) μετὰ τὰ ῥήματα ἐρωτῶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύειν, αἰσθάνεσθαι, γιγνώσκειν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

β) μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειραῖσθαι καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγια ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις. "Ὅταν ὁμοῦ αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλάγιου λόγου (§ 119, 2 Σημ. γ'), μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγια ἐρωτήσεις: **Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι** τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν. (Εὐθεῖα ἐρώτησις: οὐκ αἰσχύνει καλῶν;)

Πλ. οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Πῶς ἔχει παιδείας ;) Πλ. οὐ γινώσεται γ', ὅς εἰμ' ἐγώ. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ἐγώ ;) Εὐρ. θαυμάζω, ὃ Σώκратες, ἢ πόλις ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλινεν (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Πῶς ποτε ἔκλινεν ;) Ξ. ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γενοίμην ;) Ξ. ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης ; (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τίς εἰμι ;) Ξ. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. (Τὸ ἐ ρ ω τ ῶ σ ι ν ἱστορικὸς ἐνεστῶς = ἡρώτησαν. Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τίς ἐθέλει κτλ.) Ξ. Ἀριστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἶδειν ἀγαθόν. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Οἶσθ' αὖτις ἀγαθόν ;) Ξ. Ἡρακλῆς ἠπόρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι ;) Ξ. Εὐθύδημος διεσώπησε σκοπῶν, ὅ,τι ἀποκρίναιτο. (Εὐθεΐα ἐρώτησις : Τὶ ἀποκρίνωμαι ;) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ῶ σ ι ς α'. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φ ρ ο ν τ ἱ ζ ε ι ν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μετὰ τὸ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον : τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαι ἔσονται αἱ οἴες Ξ. Κῦρος ἐπεμέλετο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄσαιο ἔσονται Ξ.

Ἐνίοτε δὲ τὸ ὅπως μετὰ ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ ἔντονος προτροπῆ : Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε (= κοιτάζετε λοιπὸν νὰ φανῆτε ἄξιοι κλπ.) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ῶ σ ι ς β'. Πλάγιοι ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλάκις συμπίπτουν κατὰ τὴν σημασίαν. Πρβλ. οἱ νόμοι ἐπιμέλονται ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= πῶς θὰ εἶναι — γιὰ νὰ εἶναι ἢ γιὰ νὰ γίνουσι) Ξ. φυλάττου, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βουῆς ποιήσῃς (= μὴπως κάμῃς — γιὰ νὰ μὴ κάμῃς) Ξ.

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις

§ 152. 1) Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὅποια εἰσάγονται μετὰ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (οὐ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως κλπ.) καὶ μετὰ ταῦτα ἀ ν α φ ε ρ ο ν τ α ι (ἧτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον : ἔστι Δί- κης ὀφθαλμὸς, ὅς τὰ πάνθ' ὄρα. σίτω τοσοῦτῳ ἐχορήτο Σωκράτης, ὅσον ἡδέως ἦσθι Ξ. ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος (= ἄ ν θ ρ ω π ο ς, ὃν κλπ.).

2) Μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ ἀναπληρωθῆ κάποιοι ὄρον ἄλλης προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἤτοι μία αναφορική πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται

α) ὡς ὑποκείμενον : νέος δ' ἀπόλλυθ' ὃν τινα φιλεῖ θεός. (Πρβλ. νέος ἀπόλλυται ὁ θεοφιλής).

β) ὡς κατηγορούμενον : οὗτός ἐστιν, ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς Ξ. (Πρβλ. οὗτός ἐστιν ὁ φονεὺς τῶν στρατηγῶν).

γ) ὡς ἀντικείμενον : Κῦρος ἔχων οὓς εἴρηκα ὠρμάτω ἀπὸ Σάρδεων Ξ. (πρβλ. Κῦρος ἔχων τὸ στράτευμα ὠρμάτω κλπ.).

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἰοσδήποτε : ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς Φαρναβάζω ἐτύγγανε ξένος ὢν Ξ. (παράθεσις· πρβλ. Ἀπολλοφάνης, ξένος Φαρναβάζω). Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνῶμην ὅ,τι σοι δοκεῖ Ξ. (ἐπεξήγησις = εἶπε γνῶμην, δ ἡ λ α δ ἡ τ ἰ ν ο μ ἰ ζ ε ι ς). θόρυβος καὶ δούπος ἦν, οἷον εἰκὸς ἐστι φόβου ἐμπεσόντος γίγνεσθαι Ξ. (ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. θόρυβος καὶ δούπος μέγας ἦν). Τισσαφέρνης σατράπης κατεπέμφθη ὢν αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε καὶ ὢν Κῦρος Ξ. (προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικὴν· πρβλ. σατράπης τῶν Ἴωνικῶν πόλεων). οἱ βάρβαροι ἔφενγον, ἧ ἕκαστος ἐδύνατο Ξ. (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς· πρβλ. ἔφενγον πανταχόσε).

§ 153. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νόηματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς **προσδιοριστικὰς** ἢ **διασαφητικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, οἱ ὅποια χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ἓνα ὄρον μιᾶς προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐνοουόμενον. Αὐταὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον των δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις οὐ) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις μὴ), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως : λέγει **πρᾶγμα, ὃ (οὐ) γίγνεται, ὃ (οὐκ) ἐγένετο, ὃ (οὐ) γενήσεται, ὃ (οὐκ) ἂν γένοιτο, ὃ (οὐκ) ἂν ἐγένετο, — ὃ (μὴ) γένοιτο, ὃ (μὴ) ποιῶμεν, ὃ (μὴ) ποιεῖτε, (ὃ ποιήσατε), ὃ μὴ ποιήσητε—Οἱ ἠγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδὸν Ξ. Σωκράτης ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος Ξ. οὐκ ἔστιν ἧτις τοῦτ' ἂν ἔτλη** Εὐρ. εἰς καλὸν ἡμῖν Ἄνυτος ὅδε παρεκαθέ-

ξετο, **ὧ μεταδῶμεν** τῆς συζητήσεως. Πλ. **Οἶμαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἶα** τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν **Ξ**.

2) εἰς ἀναφορικὰς **αἰτιολογικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν· (ἄρνησις **οὐ**, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141) : **θανμαστὸν ποιεῖς, ὃς ἡμῖν οὐδὲν δίδως** (= ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) **Ξ**.

3) εἰς ἀναφορικὰς **τελικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις **μὴ**· πρβλ. § 142) : **ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἀνδρας ἐλέσθαι, οἳ** τοὺς πατέρας νόμους **συγγράψουσι** (= οἱ ὁποῖοι νὰ συντάξουν, γιὰ νὰ συντάξουν) **Ξ**. **ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κῦρον, ὅστις** διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς **ἀπάξει** (= ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ὀπίσω — γιὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ κλπ.) **Ξ**.

4) εἰς ἀναφορικὰς **ἀποτελεσματικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις **οὐ**), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις **μὴ**). **οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται** (= ὥστε αἰρεῖται) Ἡρόδ. ὁ **Τίγρης ποταμὸς ἐστὶ ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα** ἄνευ πλοίων διαβῆναι (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ. **Ξ**. **οὐκ ἦν ὄρου, οἶα** τὸ πεδίον **ἄρδειν** = ὥστε ἄρδειν) **Ξ**. **ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον** (= τοσοῦτον, ὥστε διελθεῖν) **Ξ**.

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικάς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος· (ἄρνησις πάλιν **μὴ**) : **Παῖδές μοι οὕτω εἰσὶν, οἳ με θεραπεύουσιν** (= ὥστε θεραπεύειν με) **Λυσ**.

5) εἰς ἀναφορικὰς **ὑποθετικάς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν· (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ **μὴ**).

α) **ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἶδέναι** (= εἶ τινα μὴ οἶδα) Πλ. **ἃ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα** (= εἶ μὴ τινα προσήκει). (Βλ. § 144,1).

β) **οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, ἃ μὴ ἠπιστάμεθα** (= εἶ τινα

μή ἠπιστάμεθα) Πλ. οἱ παῖδες ἡμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο (εἴ τινες ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. (Βλ. § 144, 2).

γ) ἐγὼ ὀκνοῖν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη (= εἴ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. (Βλ. § 144, 3) τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐντυγχάνοι, ἐλάμβανον (= εἴ πού τις ἐντυγχάνοι) (Βλ. § 144, 4, β', Σημ.).

δ) τῶ ἀνδρί, ὃν ἂν ἔλησθε, πείσομαι (= ἐάν τινα ἔλησθε) Ξ. τούτων γράφω, ὅπόσα ἂν διαμνημονεύσω (= ἐάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. (Βλ. § 144, 4, α'). ὁ κερανός, οἷς ἂν ἐντύχη, πάντων κρατεῖ (= ἐάν τισιν ἐντύχη) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β').

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. "Οταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλῆ εὐκτικὴ καὶ ἀντὶ ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἂν : Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μανθάνειν οἷς προσέχιοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν Ξ. (Πρβλ. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μανθάνουσιν, οἷς ἂν προσέχωσι καὶ μνημονεύουσιν, ἃ ἂν μάθωσι).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνηθέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι μὲ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὄς, ἦ, ὃ συνδέονται λίαν χαλαρῶς μὲ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μὲ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἢ ἀντωνυμία ὄς (ἦ, ὃ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν οὗτος (§ 45, 2) μὲ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον (καί, δέ, ἀλλὰ κλπ.) : ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλυνον καὶ ἦγον ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς ποῦ ἦν βασιλεὺς (= τ ο ὔ τ ω δὲ καὶ δῆλον ἦν) Ξ. οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαιναν ἢ βασιλεῖν καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα· ὄς τότε ἦμε ἐς Θερμοπύλας (= ο ὔ τ ο ς δὴ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἡρόδ. πῶς οὖν ἂν ἔνοχος εἴη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ ; ὄς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγράπτο, φανερός ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς κλπ. (= ο ὔ τ ο ς γ ἄ ρ , ἀ λ λ ' ο ὔ τ ο ς ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἐξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἰς ἄλλος γινῶσιν ἢ ἀμέσως, ἦτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως,

ἤτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρότερον. (*Βρέχει. Λέει πὺς βρέχει—Θὰ φύγω αὐριον. Ὁ Πέτρος εἶπε ὅτι θὰ φύγη αὐριον— Στείλε μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε νὰ τοῦ στείλω τὰ βιβλία*).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, οἱ λόγοι τινὲς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) αὐτολεξεί, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον, μὲ πρόταξιν ἀπλῶς τῆς λέξεως: **λέγει, εἶπε, ἔφη κ.τ.τ.** ἢ **ἔρωτᾶ, ἠρώτησε ἢ ἤρετο κ.τ.τ.**: *Οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· ψεύδεται σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα. — ἤρετο ὁ Μειδίας· ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν, ὦ Δερκυλίδα; Ξ.*

β) μεταβεβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀναλόγως τῆς μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρητημένον λόγον (μὲ μεταβεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἔγκλισιν κλπ. Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἐξηρητημένον ἀπὸ ἓν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέγεται **πλάγιος λόγος**.

4) Εἰς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικὴν, δύναται ὅμως νὰ προέρχεται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ προτάσεων δευτερεύουσας: **λέγει ὡς ὑβριστὴς εἰμι** (Εὐθ. λόγος. Ὑβριστὴς εἶ) *Λυσ. ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι.* (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε) Ξ. *Κλέαρχος ἀνηρώτα τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο.* (Εὐθ. λόγος. Τί βούλεσθε;) — *Ὁ Κλέαρχος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποικῶς εἶη.* (Εὐθ. λόγος. Δέξιππον οὐκ ἐπαινῶ, εἰ ταῦτα πεποίηκε) . *Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθῆι θηρῶν.* (Εὐθ. λόγος. Μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῆ θηρῶν) Ξ.

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α') αἱ κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) ἐάν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς **εἰδικὰς προτάσεις** (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικὰ, § 139 κ.ε.) ἢ εἰς **ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις** (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λεκτικὰ) ἢ εἰς **μετοχικὰς προτάσεις** (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, μετὰ

ρήματα αίσθητικά ἢ γνωστικά) : *ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν εἰς τὰ φρέατα* Θ. (Εὐθύς λόγος : Οἱ Π. φάρμακα ἐσβεβλήκασιν εἰς τὰ φρέατα). *πάντες ἂν ὁμολογήσατε ὁμόνοιοι μάλιστα ἀγαθὸν εἶναι* Λυσ. (Εὐθύς λόγος : Ὅμοιοι μάλιστα ἀγαθὸν ἐστί). *Ἀβροκόμας ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα* (= ὅτι Κῦρος ἦν ἢ εἶη) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστί.).

2) ἐὰν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιῶσεις, εὐχαί, κ.τ.τ), μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικές προτάσεις (μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ κελευστικὰ ἢ εὐχεταικὰ κ.τ.τ.) : *Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοιῖσαι τὰς πύλας* Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἀνοιξατε τὰς πύλας) Ξ. *οἱ στρατιῶται ἠῤῥοντο Κῦρον εὐτυχῆσαι*. (Εὐθύς λόγος : Εὐτυχῆσειε Κῦρος).

3) ἐὰν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς πλαγίας ἐρωτήσεις : *Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρωτο, εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν* Ξ. (Εὐθύς λόγος : Οἴσθα τι, ὦ Σώκρατες, ἀγαθόν ;) Βλ. § 151 κ.έ.

Β') αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου

1) μετὰ ῥῆμα ἀρκτικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἐγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου : *λέγουσιν ὡς, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει* Πλ. (Εὐθύς λόγος : Ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.). *Ὅρω σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη* Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ποῖαν ὁδὸν τράπωμαι ; ἀπορῶ.).

2) μετὰ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἄνευ τοῦ ἂν) συνήθως μὲν τὴν μετατρέπουν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσαν αὐτὴν πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὡς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος : *Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι (= διότι) ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη* Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἄγε, ὦ Κλέαρχε, τὸ στράτευμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστί). *Ἀπεκρίνατο ὅτι μανθάνοιεν ἃ οὐκ ἐπίσταντο* Πλ. (Εὐθύς λόγος : Μανθάνομεν, ἃ οὐκ ἐπιστάμεθα) — *ἠῤῥξαντο σωτήρια θύσειν, ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν*

γῆν ἀφίκοιντο Ξ. (Εὐθύς λόγος : Σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα). Προεῖπον αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίους, ἦν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν Θ. (Ἐδύνατο νὰ λεχθῆ καί : Προεῖπον αὐτοῖς μὴ... εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν... Εὐθύς λόγος : Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίους, ἦν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κτλ.). Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. (Ἐδύνατο νὰ λεχθῆ καί : Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψοι αὐτόν. Εὐθύς λόγος : Ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αἰτιολογικῆ εἰσχομένη μὲ τὸ γὰρ ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου : ὁ δὲ αὐτοῦ εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτὸς (= οὐ γὰρ ἦν—ἦ—εἶη κύριος αὐτὸς = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ξ. (Εὐθύς λόγος : Ἴτε εἰς Λακεδαίμονα· οὐ γὰρ εἶμι κύριος ἐγώ). λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρῳ, ὅτε δὴ ἀλαῶσαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν (= ὅτε δὴ ἠλάτο) Θ. μετὰ δὲ τοῦτον (λέγεται) βασιλεύσαι ἄνδρα τυφλόν, τῷ (= φ̄) οἴνομα Ἄνουσιν εἶναι (= φ̄ ὄνομα Ἄνουσις ἦν) Ἑρῶδ. (§ 53, 2, β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

§ 157. 1.) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῆθεν εἶναι ἀφηρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἦτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28,6 καὶ 7.).

Μὲ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα βαίνειν, φέρειν, δίδοναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι (= ἐκλέγειν), πέμπειν καὶ ἄλλα συνώνυμα : βῆ δ' ἰέναι κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν (= ἔβη ἰέναι = ἐβάδισε ἢ ἐκίνησε, γιὰ νὰ πάη). Ὅμ. τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν (= νὰ τὴν φυλάγουν). Ἑρῶδ. τίς σφῶε ξυνέηκε μάχεσθαι; (= ὥστε μάχεσθαι = ὥστε νὰ φιλονικήσουν) Ὅμ.

Σημείωσις. Με τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ ἄρθρον τοῦ: *Μίνως τὸ ληστικὸν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ* (= ἵνα ἴοιεν αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτώσιν: *νέοις τὸ σιγᾶν κρείττον ἔστι τοῦ λαλεῖν. Νίκησον ὄργην τῷ λογιζέσθαι καλῶς.*

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ρῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενον του εἰς τὴν αὐτὴν πτώσιν μετὰ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάθεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνατικὸν μόριον ἄν· (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.έ.): *τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Οἶμαι οὐδενὸς γ' ἄν ἤττον φανῆναι δίκαιος* (= ὅτι φανείην ἄν) Ξ. *Κῦρος εἰ ἔβλω, ἄριστος ἄν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι* (= ὅτι ἐγένετο ἄν) Ξ.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται *εἰδικὸν* ἀπαρέμφατον ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται *τελικὸν* ἀπαρέμφατον.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἢ ὅποια κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅτ... πῶς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἤτοι διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς: *Σωκράτης ἠγείτο θεοὺς πάντα εἰδέναι* (= ὅτι ἴσασι = ὅτι γνωρίζουν) Ξ. *Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπεν* (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ξ.

§ 159. *Σύναρθρον* τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτώσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μετὰ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῆται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἢ ὡς ἐπεξήγησις: *τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπιστέρησεν Αἰσχίν. νέοις τὸ σιγᾶν κρείττον ἔστι τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν ἔστι τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐργηγορέναι τὸ καθεῦδεν* Πλ. *Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο* (= ἀντὶ νὰ πάη) Ξ. *Σωκράτης ἐθαυμάζε-*

το ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν (=διὰ τὸ ὅτι ἔζη) Ξ. ὠρμησαν εἰς τὸ διώκειν (=εἰς καταδίωξιν) Ξ. Κῆρος ἐγέρετο ὁρῶν μόνον τὸ παίειν Ξ. τοῦτ' ἔστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν Πλ.

§ 160. Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται

1) ὡς ὑποκείμενον : πόλεός ἐστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι (= τὸ νὰ γίνῃ ἀνάστατος) Λυκ. οὕτω χορῆ ποιεῖν Ξ. (§ 164).

2) ὡς κατηγορούμενον : τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

3) ὡς ἀντικείμενον : φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. (§ 163).

4) ὡς ἐπεξήγησις : εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης (= δηλαδὴ τὸ νὰ ἀμύνεται τις) Ὅμ. (§ 23).

5) ὡς προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὰ ἐπίθετα : ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἱκανός, δεινός, ἄξιος, ῥάδιος, χαλεπός, ἡδύς κ.ἄ.τ. δεινὸς λέγειν. ῥάδια πάντα θεῶν τελέσαι. (Πρβλ. νῖος ἀμείνων παντοίας ἀρετάς, ἡμὲν πόδας ἡδὲ μάχεσθαι = καὶ ὡς πρὸς τὸ μάχεσθαι) Ὅμ. ἄξιος θαυμάσαι (=ἄξιος θαυμάζεσθαι. Λέγεται ἐπίσης καὶ οὕτω, ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ. Οὕτω καὶ : οἷός τέ εἰμι ποιεῖν τι (=εἶμαι ἱκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι : ἐκὼν εἶναι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι (=ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον), τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (=ὅσο γὰρ τῶρα), ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν (=ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν (=λίγο λείπει ἢ ἔλειψε, σχεδὸν), ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν (=γὰρ νὰ πῶ ἔτσι), ὡς συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν (=γὰρ νὰ μιλήσω συντόμως) κ.ἄ.τ. : ἐκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι Πλ. λέγονσιν ἐμοὶ δοκεῖν οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδ. τὸ τὰς ἰδίας ἐνεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν μικροῦ δεῖν ὁμοίον ἐστὶ τῷ ὀνειδίξειν Δημ.

Σημείωσις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὅποιον ὅμως προσδιορίζει οὐχὶ μίαν λέξιν, ἀλλ' ὀλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) ἀντὶ προστακτικῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντὶ εὐκτικῆς (εὐχεταικῆς): θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι (= θαρσῶν μάχου) Ὁμ. Πρβλ. τεύχεα συλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμεναι πάλιν (= δότω) Ὁμ.— Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδῆος υἱὸν (= λάχοι = εἶθε νὰ λάβῃ τὸν κλῆρον) Ὁμ. θεοὶ πολῖται, μὴ με δουλείας τυχεῖν (= μὴ τύχοιμι ἐγὼ) Αἰσχ.

8) ἐπιφωνηματικῶς, εἰς ἀναφωνήσεις: ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ! (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).

Σημειώσεις. Βλ. καὶ § 157, 1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον. (Ταυτοπροσωπία): φοβοῦμαι διελέγχειν σε (ἐγὼ φοβοῦμαι, ἐγὼ διελέγχειν) Πλ. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε (σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. ἀδικεῖσθαι ὄφ' ἡμῶν νομίζει Κύρος (Κύρος νομίζει, Κύρος ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, ἢ ἄλλο ὄνομα. (Ἐτεροπροσωπία): Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπε (= νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ συνόντες) Ξ. τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκεῖν (= ἵνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινῆται) Θ. Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι (= λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.). Πλ.

Σημειώσεις. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τινὰ ὡς γενικὸν καὶ ἀόριστον ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐτῆς: ἀδύνατόν ἐστιν πονηρὸν ὄντα καλοὺς κἀγαθοὺς φίλους κτήσασθαι (= κτήσασθαι τινὰ ὄντα πονηρὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὧν πονηρὸς) Ξ. Ὁμοίως παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τινὰς ἢ τοὺς ἀνθρώπους· βλ. π.χ. Ξεν. Ἀπομν. 1, 1. 9.

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχῃ, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτώσιν αἰτιατικῆν. Ὅταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον ἢ προσδιορισμὸς τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς κατὰ πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορισμὸς τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς κατὰ πτώσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, δύναται ὁμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ'

αιτιατικήν : Σωκράτης ἠγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι Ξ. νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους Ξ. οἱ πρέσβεις Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς πόλεμον γενέσθαι (πρβλ. γενοῦ ὡς π ρ ο θ υ μ ὄ τ α τ ο ς) Ξ. — Ἐρετριεὺς Ἀθηναίων ἐδείθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι (πρβλ. β ο θ η ο ἰ γένεσθε) Ἡρόδ. Κῦρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα· καὶ Ξενία ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους Ξ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικήν πτώσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντός ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου : **θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι, πάντα τὰδ' ἀγγεῖλαι μὴδὲ ψευδάγγελος (σὺ) εἶναι** "Ομ. **Σὺ δέ, Κλεαρίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοιξας ἐπεκθεῖν** Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατική σύνταξις, ἥτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου με ὑποκείμενον κατ' αιτιατικήν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα με ἀντικείμενον κατ' αιτιατικήν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδή, ὅποια π.χ. **μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε**, ἡ αιτιατική αὐτοῦς, ἡ ὅποια κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἐκέλευσε (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἥτο δυνατόν νὰ συνδεθῇ στενότερον με τὸ ἀπαρέμφατον **μένειν** καὶ νὰ νομισθῇ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε αὐ το ἰ νὰ μένουν). Ἀπὸ ταιούτων λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατική σύνταξις ἥτοι, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς ἐνομίσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αιτιατικήν, ἤρχισε νὰ τίθεται αιτιατική μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὅποια δὲν συντάσσονται με ἀντικείμενον κατ' αιτιατικήν, ἀλλὰ με γενικήν ἢ δοτικήν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων : οὐ **σε** εἶοικε κακὸν ὡς δεῖδίσσεσθαι "Ομ. (πρβλ. εἰοικά τ ι ν ι). **δέομαι ὑμᾶς** συγγνώμην ἔχειν (πρβλ. δέομαί τ ι ν ο ς) Λυσ. **παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας** (πρβλ. τ ο ἰ ς ἄ λ λ ο ς πᾶσι παρήγγειλεν ἐξοπλίζεσθαι) Ξ. **ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι** Ἴσοκρ. (πρβλ. ὁμολογεῖται Κ ῦ ρ ο ς κράτιστος γενέσθαι) Ξ. **κίνδυνός ἐστι**) πολλοὺς ἀπόλλυσθαι Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται ἡ ἀπαρεμφατική σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως : **ἐμὲ παθεῖν ταῦτα, φεῖ! Αἰσχ. βουλοίμην δ' ἂν ἐμέ τε τυχεῖν ἂν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ἂν ἀξιώσ ἐστι** (ἐ γ ὡ βουλοίμην—ἐ μ ἐ τυχεῖν).

§ 163. Ἄναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι) ὡς ἀντικείμενον ν δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) **Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λ ε κ τ ι κ ᾶ καὶ τὰ δ ο ξ α σ τ ι κ ᾶ, ὡς : **λέγω, φημί, ὁμολογῶ** κτλ. **δοκῶ, νομίζω, οἶμαι** κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς οὐ, σπα-

νιώτερον μή) : τὸν μὲν καλὸν ἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον (=ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. ὅ,τι ἄν ποιῆς, νόμιζ' ὄραῖν θεοὺς τινας (=νόμιζε ὅτι ὁρῶσι θεοὶ τινες). ἔλπιζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς (ὅτι πράξεις καλῶς = ὅτι θὰ εὐτυχήσῃς). ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι (=ὅτι δὲν ἦσαν) Θ. ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἐκόντα ἄρχειν (ὅτι κανεῖς δὲν ἤθελε) Πλ. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ').

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, π λ ἦ ν μ ἔ λ λ ο ν τ ο ς) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφeskικά, τὰ κελευστικά ἢ προτροπικά, τὰ καλυπτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἔχουν παρομοίαν σημασίαν. ὡς ἐ φ ί ε μ α ι, ἐ π ι θ υ μ ῶ, π ο θ ῶ, ἐ θ ἔ λ ω, β ο ὕ λ ο μ α ι, φ ο β ο ὕ μ α ι, δ ἔ δ ο ι κ α (=ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κλπ., κ ε λ ε ὑ ῶ, λ ἔ γ ω (=διατάσσω), π ρ ο τ ρ ἔ π ω, σ υ μ β ο υ λ ε ὑ ῶ, π ε ἰ θ ῶ (=προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀ π α γ ο ρ ε ὑ ῶ, κ α λ ὄ ω, δ ὕ ν α μ α ι, ἔ χ ω (=δύναμαι), π ἔ φ υ κ α (=εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐ π ἰ σ τ α μ α ι, ο ἶ δ α (=γνωρίζω ἢ εἶμαι ἰκανός), μ α ν θ ἄ ν ω κτλ. (ἄρνησις μή) : Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε. φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. ἐκέλευον σοὶ διδόναι τὰριστεῖα τοὺς στρατηγούς (=εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον τοῖς στρατηγοῖς μὴ ναυμαχεῖν (=διέταζαν νὰ μὴ) Θ. οἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν (=νὰ κοιμηθοῦν) Ξ. τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν (=μάθε νὰ ὑποφέρῃς).

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὑπὶ σ χ ν ο ὕ μ α ι, ἐ π α γ γ ἔ λ λ ο μ α ι, ὀ μ ν υ μ ι, ἐ λ π ἰ ζ ω, π ρ ο σ δ ο κ ῶ κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποιαν μέλλουσαν πράξιν, ἡ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι μή, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου : ἐπαγγελλόμεθα Ἀρμιάω εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείον καθιεῖν αὐτὸν (=ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. ὤμοσαν μὴ προδώσειν ἀλλήλους (=ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον

Ἄ π ρ ὶ σ ω π α ῥ ἦ μ α τ α

§ 164. 1) Ἄπρὸσωπα (ἢ τριτοπρὸσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς : χορή, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρεσκεύασται, παρεσκεύαστο κτλ. δεῖ χορημάτων

(= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δημ. οὕτω **χρή ποιεῖν** (ἔτσι πρέπει νά) Ξ.

Μετὰ τοῦ ἀπρόσωπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμός κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ π ρ ο σ ω π ι κ ῆ , § 71, 5) : **τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων** (=διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσοκρ. **μέλει μοί τις** (=μέ μέλει γιὰ κάτι τι) . οὐ **μεταμέλει μοι** (=δὲν μετανοῶ) Πλ. **τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης** Δημ. **ἐπειδὴ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο** (=ἀφοῦ εἶχον παρασκευασθῆ οἱ Κορινθιοὶ) Θ. (Πρβλ. **μὲ μέλει, μὲ γνοιάζει—τοῦ κατέβηκε νά, τοῦ βουλήθηκε νά**).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἓν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥῆμα **ἐστί**, ἢ ἀπὸ κάποιου ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥῆμα **ἔχει**, συντάσσεται συνήθως **ἀναρθρον** ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α') μὲ **τελικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **χρή, δεῖ, πρέπει, προσήκει, δοκεῖ** (=φαίνεται καλόν), **μέλει** (=πρόκειται), **εἴμαρται, εἴμαρτο, ἔστι, ἔνεστι, πάρεστι, οἶόν τέ ἐστί** (=εἶναι δυνατόν), **ἔξεστι** (=ἐπιτρέπεται), **ἐγχωρεῖ, ἐνδέχεται, συμβαίνει** κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωποι φράσεις **καλῶς ἔχει, ἀναγκαίως ἔχει, κλπ. ἀνάγκη (ἐστί), ὥρα (ἐστί), καιρός (ἐστί), ἄξιόν (ἐστί), δυνατόν (ἐστί), ἀδύνατόν (ἐστί), ῥάδιόν (ἐστί), χαλεπόν (ἐστί), εἰκόσ (ἐστί=φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι)** κλπ. (ἄρνησις **μή**) : **δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους** (=πρέπει νά φοβῆται ὁ στρατιώτης) Ξ. **ἔδοξεν αὐτοῖς προῖέναι** (=τοὺς ἐφάνη καλὸν νά προχωρήσουν) Ξ. **ἔστιν ἰδεῖν** (=εἶναι δυνατόν νά ἴδῃ τις) Ξ. **ὅμιν εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι** (=σεῖς μπορεῖτε νά καταστήτε εὐδαίμονες) Δημ. **νῦν ἔξεστιν ὅμιν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων** Ξ. **τῷ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι** Πλ. (§ 162)—**ὥρα ἀπιέναι** Πλ. **δίκαιον εὖ πράττοντα μεμνήσθαι θεοῦ** (=δίκαιον εἶναι... νά ἐνθυμῆται τις) Μεν.

β') μὲ **εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα **λέγεται, ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται, ἄδεται, θρυ-**

λεῖται, νομίζεται, δοκεῖ (= φαίνεται, νομίζεται) κ.ά. : **ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι** (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐστὶ) Ἰσοκρ. **Ἐπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νεκτῶν εἶναι** (= μοῦ ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου προσωπικῆς σύνταξις καὶ οὕτως ἐξαίρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει, ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον : **πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαντοῦ ἀπολογεῖσθαι** (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νὰ κτλ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : **πολλοῦ με δεῖ ὑπὲρ ἑμαντοῦ ἀπολογεῖσθαι**) Πλ. **ὦ Πρόδικε, δίκαιος εἰ βοθηεῖν τῷ ἀνδρὶ** (= ἔχεις ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : **ὦ Πρόδικε, δίκαιόν ἐστὶ σε βοθηεῖν τῷ ἀνδρὶ**) Πλ. **δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι πρὸς ταῦτα.** (Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο : **δίκαιόν ἐστὶ ἀπολογήσασθαι με πρὸς ταῦτα**) Πλ.

Ἡ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ **δοκεῖν**, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ φαίνεσθαι ἢ νομίζεσθαι : **ἔδοξεν αὐτῷ σιγητὸς πεσεῖν** (= τοῦ ἐφάνη πὼς ἔπεσε κεραυνός) Ξ.

2. Ἡ μετοχή

§ 165. 1) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ρῆμα. (πρβλ. λύων, λύουσα, λῦον· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον—λύσας, λύσασα, λῦσαν· λυθείς, λυθεῖσα, λυθὲν κλπ.).

Ἡ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον **ἄν** : **ἐνθὲνδε ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἄν γενόμενα λογοποιούσιν** (= ἂ οὔτε ἔστιν οὔτε ἄν γένοιτο) Θ. **Φίλιππος ἐλὼν Ποτιδαίαν καὶ δυνηθείς ἄν αὐτὸς ἔχειν, εἶπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε** (= εἰ καὶ ἠδυνήθη ἄν αὐτὸς ἔχειν) Δημ. (πρβλ. § 157, 1 καὶ 2).

2) Ἡ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιθετικὴ μετοχὴ—κατηγορηματικὴ μετοχὴ).

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς. (Ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ).

§ 166. Ἐπιθετικὴ μετοχὴ. 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν εἰσαγομένην μὲ τὸ **ὅς** ἢ **ὅστις**, (διὸ λέγεται καὶ ἀναφορικὴ

μετοχή) : **οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι** (=οἱ ἄνθρωποι, οἱ νῦν εἰσιν). **Κλέαρχος ἐπολεμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι** (=οἱ ὄκουν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπιθετικὴ μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπιθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ : **ὁ ἥδιστα ἐσθίων ἥμιστα ὄφου δεῖται** (=πᾶς ὅστις ἥδιστα) Ξ. (Πρβλ. § 26).

§ 167. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχή ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ : **ἐγὼ διατελῶ ταῦτα νομίζων** Ξ. **ὄρω σε φυλαττόμενον** Ξ.

Α') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥῆμα **εἶναι** καὶ ῥήματα ἢ φράσεις ποὺ σημαίνουν ἰδιαίτερον τινὰ ὀρισμένον τρόπον τοῦ **εἶναι**, ὡς **τυγχάνω** (=τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἔπειτα=εἶμαι, ἀπλῶς), **λαμβάνω** (=μένω ἀπαρατήρητος, εἶμαι κρυμμένος), **φαίνομαι**, **φανερὸς εἶμι**, **δηλόος εἶμι** (=εἶμαι φανερός, εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ...), **ἔχομαι** (=ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), **φθάνω** (=ἔρχομαι πρωτύτερα, προφάνω), **διάγω**, **διαγίγνομαι**, **διατελῶ** (=περνῶ τὸν καιρὸν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεῖον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἡ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα: **πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὦν** (=τυχαίνει νὰ εἶσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. **ἐγὼ ὠχρόμην ἀπιῶν οἴκαδε** (=ἀνεχώρησα καὶ ἐπήγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθείαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. **οὕτω τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανε τρεφόμενον στράτευμα** (=ἐτρέφετο λάθρα) Ξ. **δῆλος εἶ οὐκ ἐντετυχηκῶς τῷ ἀνδρὶ** (=προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. **πλείστου δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν** (=ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. **ἐπτά ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν** (=διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: **χαίρω**, **ἠδομαι**, **βαρέος ἢ χαλεπῶς φέρω**, **ἀγανακτῶ**, **ἄχθομαι** (=δυσασεστοῦμαι), **αἰσχύνομαι**, **μεταμέλομαι** κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ **ποῦ** ἢ τὸ **νά** καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα)· **ὁ Εὐδόδημος ἔχαι-**

ρεν ἀκούων ταῦτα (= π ο ὄ ἴκουε, νὰ ἀκούῃ) Ξ. ἔλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα ἀπολωλεκότες Θ. τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων (= π ο ὄ τὸ λέγω, νὰ τὸ λέγω) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι Θ.

3) τὰ ἐνάρξεις, λήξεως, ἀνοχῆς, καρτερίας καὶ καμάτου σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἀγόρ. ἀπέειπον, πρkm. ἀπείρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα): ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων (= θὰ ἀρχίσω νὰ λέγω. ἦ-τοι θὰ ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. Σωκράτης οὐδέποτε ἔληγε σκοπῶν, τί ἕκαστον εἶη τῶν ὄντων (= ποτὲ δὲν ἔπαυε νὰ ἐξετάζῃ) Ξ. οὐκ ἠνέσχετο σιγῶν Ἡρόδ. οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος Πλ. ἀπείρηκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων (= ἔχω ἀποκάμει πλέον νὰ...) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ἐνεργητικὸν παῦ συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τοὺς Ἕλληνας ἔπαυσαν φοβουμένους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν (= τοὺς ἔπαυσαν νὰ φοβοῦνται, τοὺς ἔκαμαν νὰ μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἠττᾶσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ καὶ ἢ π ο ὄ ἢ νὰ ἢ μὲ τὸ νὰ ἢ εἰς τὸ νὰ κ.ἄ.τ. καὶ μὲ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα): εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με (= καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ θύμισες, καλὰ ἔκαμες π ο ὄ μοῦ κτλ.) Πλ. ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες Θ. ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος (= κάμε μου τὴ χάρη νὰ) Πλ. τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν (= νὰ τοὺς νικάς εἰς τὸ νὰ τοὺς εὐεργετῆς) Ξ. τούτου οὐχ ἠττησόμεθα εὖ ποιῶντες (αὐτὸν) (= δὲν θὰ φανῶμεν κατώτεροι εἰς τὸ νὰ τὸν εὐεργετοῦμεν) Ξ

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως καὶ μνήμης σημαντικὰ, ὡς: αἰσθάνομαι, ὁρῶ, περιορῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω, πνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω (= εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι γι-

γνώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ τὸ πὼς ἢ νὰ ἢ ποὺ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἡμεῖς ἀδύνατοι ὀρώμεν ὄντες περιγενέσθαι (= ὅτι εἴμεθα, πὼς εἴμεθα) Θ. ὀρώμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε (= ὅτι εἶναι) Ξ. οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικά (= δὲν γνωρίζομεν κανένα ποὺ νὰ ἔχη ὑπάρξει ἀγαθὸς) Πλ. καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους (= τοὺς βρίσκουν νὰ κάθονται) Ξ. μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου (= ὅτι ἄκουσα) . μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος (= πὼς ἐσύ ἔλεγες) Ξ.

2) τὰ δεῖξις, ἀγγελίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δείκνυμι, δηλῶ, (ἀπο) φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ) ἐλέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ πὼς καὶ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα) : ἐν τῷδε δεῖξω σοφὸς γεγώς (= ὦν = ὅτι εἶμαι) Εὐρ. ἀποδείξω τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον (= ὅτι παρουσιάζει) Δημ. ἀπηγγέθη Φίλιππος Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν (= ὅτι ὁ Φ. ἐπολιόρκει) Δημ. βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα (= ὅτι ἐπεστράτεψε) Ξ. ῥαδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος (= ὅτι ψεύδεται) Δημ.

Σημείωσις α΄ Μετὰ τὸ ῥῆμα συνειδέναι, ὅταν μὲν τοῦτο συνεκφέρεται μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (σύννοια ἐμαυτῶ, σύνισμεν ἡ μῖν αὐτοῖς κλπ. = γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πῶσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδὴ μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν) : ἐγὼ γὰρ δὴ ὅτε μέγα ὅτε σμικρὸν ξύνοια ἐμαυτῶ σοφὸς ὦν (= γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πὼς δὲν εἶμαι) Πλ. ἐμαυτῶ ξηγήθει οὐδὲν ἐπισταμένῳ Πλ.

Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα συνειδέναι ἔχη ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ἔχι τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ὅποτε σύ νοι δά τι νι = γνωρίζω καλῶς μετὰ τίνος καὶ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν : οὗτοι ξηγήσασιν Μελήτω μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι (= ὅτι ὁ μὲν Μελήτης ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β΄. Τὰ ῥήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἤτοι : 1) μὲ γενικήν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦνται ἄμεσος ἀντίληψις, 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχὴν, ὅταν δηλοῦνται ἔμμεσος ἀντίληψις καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὸν) ἀπαρέμφατον, ὅταν δηλοῦνται ἐν ἀβέβαιον γεγονὸς, κἀποια φήμη : ἤκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου (= τὸν ἤκουσα μὲ τὰ αὐτιά μου νὰ συζητῆ ἢ ποὺ συνεζήτει κλπ.) Ξ. ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ἄκουσε ἀπὸ ἑλλοῦς ὅτι ὁ Κ. ἦτο) Ξ. ἀκούω κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἰκοσι σταδίων ἀπεχούσας (= ἀκούω νὰ λένε πὼς ὑπάρχουν) Ξ. ἤσθησι πόποτε μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφαντοῦντος; Ξ. Ἀραιοὺς ὡς ἤσθητο

Κῦρον πεπτωκότα, ἔφηνεν Ξ. ἡσθάνετο αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ *Δαρείῳ* δύνασθαι (= εἶχε τὴν γνώμην ὅτι) Θ.

Ὅμοιως μὲ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μὲ μετοχὴν καὶ ἄλλοτε μὲ ἀπαρέμφατον καὶ ἄλλα ῥήματα, ὡς :

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρεμφάτου
ἄρχομαι	= ἀρχίζω νά, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος : ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θεῶν (= κατὰ πρῶτον θὰ διδάξω).	= ἀρχίζω νά, πρώτην φοράν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι : πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν ; (= νά σὲ διδάσκη) Ξ.
φαίνομαι	= ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς : φανήσεται ταῦθ' ὠμολογηκῶς (= θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι κλπ.).	= φαίνομαι πῶς. παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι : ὁ γελοιοποιὸς κλαίειν ἐφαίνετο Ξ.
αἰδοῦμαι	= ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπὴν μου κάμνω τι : αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο (= πού τὸ λέγω).	= ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπὴν μου δὲν κάμνω τι : αἰσχύνομαι εἰπεῖν τὰληθῆ (= νά εἶπω) Πλ.
γινώσκω	= γνωρίζω ὅτι, ἐννοῶ ὅτι.	= ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.
ἐπίσταμαι	= γνωρίζω, ἤξεύρω ὅτι : <i>Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἔσομένην</i> Θ. τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα Ξ.	= ἤξεύρω νά : ὁ Ἀγησίλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους Ξ. ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν Ξ. ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν Εὐρ.
οἶδα	= γνωρίζω ὅτι : οἱ Ἕλληνες οὐκ ἤδεσαν Κῦρον τεθνηκότα (= ὅτι εἶχε φονευθῆ) Ξ.	= γνωρίζω νά, ἤξεύρω νά : οἶδα μάχεσθαι (= νά μάχωμαι).
μανθάνω	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πῶς : ὁ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις ; Ἡρόδ.	= μαθαίνω νά : τοὺς προδότας μισεῖν ἔμαθον Αἰσχ.
μέμνημαι	= ἐνθυμοῦμαι ὅτι : μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου . Ξ.	= ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά : μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθός εἶναι Ξ.
ἐπιλανθάνομαι	= λησμονῶ ὅτι, πῶς : ἐπιληθήσμεθα γέροντες ὄντες .	= λησμονῶ νά : ἐπιλαθόμεθα εἰπεῖν.

§ 168. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συνημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὄλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἦτοι ὄνομα ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτωσίων γενικήν. (Γενική ἀπόλυτος): **Θεοῦ διδόντος** οὐδὲν ἰσχύει φθόνος, καὶ **μὴ διδόντος** οὐδὲν ἰσχύει πόνος Μεν.

2) Καὶ ἡ **συνημμένη** καὶ ἡ **ἀπόλυτος** ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαίτερας σημασίας αὐτῆς εἶναι

α) **αἰτιολογική**· (ἄρνησις οὐ· πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ ἄτε (δὴ), οἷα (δὴ), οἶον (δὴ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως: **ὀλεῖσθε ἡδικηκότες τὸν ἄνδρα τόνδε** Σοφ. **ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες** πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον Ξ. **ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες· οἱ δ' οὐ κατεῖχον** (= διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. **ἐνταῦθα δὴ, ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν** (= ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ.) Ξ.

β) **τελική**· (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 142 καὶ § 157, 1). Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μετὰ ῥήματα τὰ κινήσεως σημαντικά ἢ καὶ μετὰ ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ τότε μετὰ μόριον ὡς πρὸ αὐτῆς: **ἐς Δελφούς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται** (= ἵνα χρήσῃται) Ἡρόδ. **ἔπεμψε τινα ἐροῦντα** (= ἵνα εἴπῃ) Ξ. **οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες** (= μετὰ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ) **χρονική**· (ἄρνησις οὐ ἢ μὴ· πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρηματος, ὡς: **ἄμα, αὐτίκα, εὐθύς, μετὰ ξύ, ἔτι κ.ἄ.τ.**: **ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι** (= ὅτε ἤρίστα ὁ Ξ.). Ξ. **ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἄμα μάχεσθαι** (= ἐνῶ συγχρόνως ἔφευγον) Ξ. **πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ** (= στὸ μεταξὺ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγα) Πλ. **θρόνος πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως** (= ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.

δ) **ὑποθετική**· (ἄρνησις μὴ· πρβλ. § 144 κ.ε.): **δίκαία δράσας συμμάχους ἐξεις θεοῦς** (= ἐὰν δράσῃς)· **οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν**

ἐνδαιμονεῖν (= εἰ μὴ κάμοις). θεοῦ **θέλοντος** κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλείους (= εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε) **παραχωρητική ἢ ἐνδοτική**· (ἄρνησις οὐ. πρβλ. § 146). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικού καὶ ἢ τοῦ καίπερ, (σπανίως τοῦ καίτοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι πολὺ): πολλοὶ **ὄντες** εὐγενεῖς, εἰσὶ κακοὶ (= ἂν καὶ εἶναι) Εὐρ. οἵπερ πρόσθεν προσεκύνον Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, **καίπερ** εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο Ἐ. εἰσήλθετε ὑμεῖς **καίπερ οὐ** διδόντος τοῦ νόμου Δημ. οὐ τί δυνήσεται, **ἀχνύμενός περ**, χραϊσμεῖν (= ἂν καὶ θὰ λυπῆσαι πολὺ) Ὅμ.

στ) **τροπική**· (ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεστῶτα: εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ **ληζόμενοι** ζῶσι (= διὰ τῆς ληστείας) Ἐ. τοῖς ἱππεύσιν εἶρητο **θαρροῦσι** διώκειν (= θαρροῦντες, μὲ θάρρος) Ἐ. (πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελῶντας, περπατῶντα ἢ περπατῶντας κ.τ.τ.). Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἢ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχον=μέ): ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν **Θυμοχάρης ἔχων** ναῦς ὀλίγας (= μέ ὀλίγα πλοῖα) Ἐ.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλαίκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μὲ τὸ οἰκεῖον ῥῆμα καὶ τὸν σύνδεσμον καὶ: **ληζόμενοι** ζῶσι (= ληστεύουν καὶ ζοῦν) Κότυν **εὐ ποιῶν** ἀποκτίνουσι ὁ Πύθων (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνησεν) Δημ.

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ.έ.) ἡ μετοχή, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἐνικῆς (καὶ σπανιώτερον πληθυντικῆς): δέον, ὄν, παρόν, ἐξόν, χρεών, δοκοῦν, δόξαν, δόξαντα, μέλον, τυχόν, προσταχθέν, δεδογμένον, προστεταγμένον, εἶρημένον, γεγραμμένον κλπ.—δυνατὸν ὄν, οἶόν τε ὄν, ἀδύνατον ὄν, ῥάδιον ὄν, ἀδηλον ὄν κλπ.: πολλαίκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν **ἐξόν** οὐκ ἠβελήσατε (= ἐνῶ ἦτο εἰς σᾶς δυνατὸν) Δημ. **δήλον** ὅτι οἶσθα (τίς τοὺς νεωτέρους βελτίους ποιεῖ), **μέλον** γέ σοι (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γι αὐτὸ) Πλ. **δόξαν** δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε = ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα) Ἐ. **προσταχθέν** αὐτῷ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος, ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε (= ἐνῶ ἐδόθη εἰς αὐτὸν διαταγὴ) Λυσ. παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρώ-

μενοι **ἀδύνατον** ὄν ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημήνῃ (= ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον) Θ.

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπικῶν ῥημάτων ἢ μετοχή, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον **ὥς** : τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἰργουσιν **ὥς** τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὀμιλίαν ἄσκησιν **οὖσαν** τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν (= διότι κατὰ τὴν γνώμην των εἶναι κλπ.) Ξ.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς α'. **Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος**, ἦτοι ἡ ἐκφορά τῆς μετοχῆς κατὰ γενικὴν ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 162, Σημ.). Ποικίλια δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι (πρβλ. Πλάτ. Ἀπολ. 37), ἡ γενικὴ ἐμοῦ μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν λέγοντος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (§ 67,4 = ὀμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούειν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν Σαρπηδὸν δ' ἄχος γένετο Γλαύκου ἀπιόντος (Ὅμ. Μ 392) ἡ γενικὴ Γλαύκου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν ἀπιόντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄχος γένετο (= εἰς τὸν Σαρπηδὸνα λύπη ἐγενήθη ἀπὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γιὰ τὸν Γλαῦκον, ποῦ ἀπῆρχετο· § 91, 3). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν τέλος : ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος (Θουκ. 2, 32) ἡ γενικὴ τοῦ θέρους τούτου μὲ τὸν μετοχικόν τῆς προσδιορισμὸν τελευτῶντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 91,2 = ἐτειχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη κατὰ τοῦτο τὸ θέρος, ὅτε ἐτελεύτα).

Ἄλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκόλον ἦτο ἡ μετοχή, ἡ ὅποια ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος, τὸ ὅποιον ἐκφράζεται δι' ὀλοκλήρου τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (λέγοντος ἐμοῦ — Γλαύκου ἀπιόντος — τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος), νὰ νοῆται ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος (ἐμοῦ — Γλαύκου — τοῦ θέρους τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὁ δὲ ὄλος κατὰ γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοῆται ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητος (ἐν ᾧ ἐγὼ λέγω, ἀκούουν οἱ νέοι — ὁ δὲ Σαρπηδὸν ἐλυπήθη, ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπῆρχετο — ὅτε δὲ τὸ θέρος τοῦτο ἐτελείωνε, ἐτειχίσθη ἡ Α.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρchiσε νὰ χρησιμοποιῆται κατόπιν ἡ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἦτοι χωρὶς νὰ εἶναι (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ κάποιος προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν εἰς ἓνα ἄλλον ὄρον αὐτῆς· πρβλ. π.χ. τοῦτο λέγοντος Ξενοφῶντος πᾶρυσται τις Ξ.

Ὅμοιος παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχή κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις, ἡ ὅποια χαρακτηρίζει ὀλοκλήρῃν πρότασιν (§ 23), ὡς π.χ. *ἔβλεπον οὖν οἱ οἰσθα τοῦτο μέλον γέ σοι* (= πρᾶγμα δὲ μέλει γέ σοι) Πλ.

οὐκ ἐσώσαμεν σε, οἷόν τε ὄν και δυνατόν (= οὐκ ἐσώσαμεν σε, και οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἷόν τε ὄν κλπ. = ἔργον, ὅ οἷόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πρβλ. ἢ τις Ἀχαιῶν ἔλπει χειρὸς ἑλῶν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον = παρέχων οὕτω λυγρὸν ὄλεθρον Ἰλ. Ω 735).

Σημείωσις β'. Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου βλ. Σχῆμα ἀνακόλουθον.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοιόπτωτοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) συνδέονται μετὰ ξύτων διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων. ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἦτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως: οὗτοι **προσελθόντες και καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν Ξ. Κλέαρχος ἦδει και ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας και ἀσίτους ὄντας Ξ.**

2) ἐκφέρονται ἀσυνδέτως

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἦτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὄρον τῆς προτάσεως: **προϊόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες Πλ.** (Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονικὴ, ἡ δευτέρα κατηγορηματικὴ).

β) ὅταν ἡ μία προσδιορίζῃ τὴν ἄλλην: **Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στρατεύμα ἐπολιόρκει Μίλητον Ξ.** (= ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας σὺν ἑλεξε στρατεύμα, και συλλέξας στρατεύμα ἐπολιόρκει).

Ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατόν νὰ ἀποτελῇ μετὰ τοῦ ῥήματος μίαν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἑτέρα: ἡ πόλις **ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων κινδυνεύουσα διατετέλεκεν Δημ.** (Πρβλ. ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων αἰε κινδύνευεν).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως: τὰ δέκα τάλαντα **ὀρώντων, φρονούντων, βλεπόντων** ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι Αἰσχίν.

3. Ῥηματικά ἐπίθετα εἰς - τος και - τέος.

§ 171. 1) Τὰ εἰς - τος, (-τη, -τον) ῥηματικά ἐπίθετα (τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως και με ἐνεργητικὴν και με παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως και εἰς τὴν νέαν

α') ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου: λυτός (= λευμένος), γραπτός (= γεγραμμένος), δυνατός (= δυνάμενος, ισχυρός), ῥυτός (= ὁ ῥέων), θνητός (= ὁ θνήσκων, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον), ἀπρακτός (= ὁ μὴ πράξας), ἀστράτευτος (= ὁ μὴ στρατευσάμενος)· (πρβλ. τὰ σημερινά: κλειστός, στρωτός—νερό καυτό = πού καίει, ἀνύπαρκτος = ὁ μὴ ὑπάρχων — ἀπρογευματίστος = ὁ μὴ προγευματίσας).

β') τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: ὀρατός (= ὁ δυνάμενος ὀρᾶσθαι), βατός (= ὁ δυνάμενος βαίνεισθαι), τρωτός (= ὁ δυνάμενος τιτρώσκεισθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς - τος, προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν ἀντιθέτων: ἀόρατος, ἀβατος, ἄτρωτος κλπ. (ἄτρωτος, κυρίως = ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμῃ· ἔπειτα = ὁ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῇ).

γ') τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: θαυμαστός (= ἀξιοθαύμαστος), ἐπαινετός (= ἄξιος ἐπαινεῖσθαι), μεμπτός (= ἄξιος νὰ τύχῃ μομφῆς): ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτός ἀνθρώπων Πλ.

2) Τὰ εἰς - τέος, (-τέα, -τέον) ῥηματικά ἐπίθετα (εὐχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (= ὀφείλομεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν) Ξ. οἰστέον τὴν τύχην (= δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Εὐρ. (Πρβλ. μαθητῆς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίκιον προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος κλπ.).

§ 172. Μὲ τὰ εἰς - τέος, (-τέα, -τέον,) ῥηματικά ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἧτοι:

1) ἀπρόσωπος σύνταξις, ὅταν ἐξαιρέται ἡ πράξις, ἢ ὁποῖα ὀφείλει νὰ γίνῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικῶ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικῶ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἢ πράξῃ, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ: τοὺς φίλους εὐεργετητέον (ἐστὶν) (= δεῖ εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) Ξ. μεθεκτέον (ἐστὶ) τῶν πραγμάτων πλείοσιν (= δεῖ πλείονας μετέχειν τῶν πραγμάτων) Θ. πειστέον (ἐστὶ) τῷ νόμῳ (= δεῖ πείθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) προσωπικὴ σύνταξις, ὅταν ἐξαιρέται τὸ πρόσωπον ἢ

τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποῖον ὀφείλει νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν ἐκείνο, τὸ ὅποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποῖον ὀφείλει νὰ γίνῃ ἢ πρᾶξις, τίθεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πτώσιν : οἱ *συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι*· (πρβλ. *δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν*) Ξ. *εἴπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ὠφελητέα σοι ἡ πόλις ἐστί*· (πρβλ. *δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν*) Ξ. Βλ. καὶ § 71,5).

Σημείωσις α'. Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς **-τος** ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ δυνατὸν ἢ ἄξιον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ οἰκείου ῥήματος : οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἵππευσι *προσβατὸν ἦν κατὰ τοῦτο* (= οὐδὲ τοῖς πολεμίοις δυνατὸν ἦν προσβαίνειν) Ξ. *ἄρα βιωτόν ἐστιν ἡμῖν μετὰ διεφθαρομένου σώματος* ; (= ἄρα ἄξιόν ἐστιν ἡμῖν ζῆν κλπ.) Πλ. (Πρβλ. τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἐσται ; Πλ.).

Σημείωσις β'. Κατὰ σύμφυρσιν πρὸς τὴν ταυτὸσημον σύνταξιν τοῦ **δεῖ** μὲ αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον (§ 164, 2 α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μὲ τὸ εἰς **-τέον** ῥηματικὸν ἐπίθετον αἰτιατικῇ ἀντὶ δοτικῆς (§ 71, 5), ἢ γίνεται μετάβασις ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέον** εἰς ἀπλοῦν ἀπαρέμφατον : *τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον* (ἀντί : τῷ βουλομένῳ εὐδαίμονι εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. *δεῖ διώκειν σωφροσύνην τὸν βουλόμενον κλπ.*) — *πανταχοῦ ποιητέον, ἃ ἂν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτὴν* (= δεῖ ποιεῖν ἢ πείθειν) Πλ.

Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων

§ 173. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικὰ μόρια, τὸ **οὐ** (= δὲν) καὶ τὸ **μὴ**· καὶ

1) τὸ μὲν **οὐ** (ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ **δὲν**) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων **ἄρει**, ἤτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα ἐνὸς ἰσχυρισμοῦ : (**ἔστι** Ζεὺς = ὑπάρχει Ζεὺς) — **οὐκ ἔστι** Ζεὺς (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) Ἄρφ.

2) τὸ δὲ **μὴ** (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων **ἀποκροῦει** τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σκέψεως, ἤτοι μιᾶς ἐπιθυμίας : (**ἔρωτῶ** ταῦτα ; = νὰ ἔρωτῶ ταῦτα ;) — **ταῦτα μὴ ἐρώτα** Ξ.

Σημείωσις. Ὅτι διαφέρει τὸ **οὐ** ἀπὸ τὸ **μὴ** διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὕτε, οὐδέ, οὐδεῖς, οὐπω, οὐκέτι, οὐποτε, κλπ. — **μήτε**, **μηδέ**, **μηδεῖς**, **μήπω**, **μηκέτι**, **μήποτε**, κλπ. : Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναυδὴς οὗτ' εἰμί, **μήτε** γενοίμην (§ 121).

§ 174. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν οὐ χρησιμοποιεῖται εἰς ἅς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ δέν, τὸ δὲ μὴ εἰς ἅς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, ἦτοι

1) τοῦ οὐ χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένης προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 1 καὶ 2, § 119, 2, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρητημένας, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 140, τὰς αἰτιολογικὰς § 141, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἓν ὠρισμένον γεγονός, § 147, 2, α', τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 153,1 κλπ.)

2) τοῦ μὴ χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένης προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 3, § 118, § 119, 1, § 120, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρητημένας (ὡς τὰς τελικὰς § 142, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπανάληψιν, § 147, 2 β' καὶ γ', τὰς ἀποτελεσματικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα, § 149, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 150, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 153, 3 κλπ.).

§ 175. Τοῦ μὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρῆσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 143), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν σημασίαν ὑποθετικὴν (§ 146, § 147, 2, β', § 153, 5, § 168, 2, β' — δ) : εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. — ἂ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι (= εἴ τινα μὴ οἶδα). — ὁ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται (= ἔάν τις μὴ δαρῆ).

§ 176. Μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κανονικῶς

1) μὲ τὸ εἰδικὸν χρησιμοποιεῖται ἢ ἀρνησις οὐ (§ 163, 1) : οἱ Αἰγινήται ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι Θ. οἶμαί γ' οὐδενὸς ἂν ἦτον φανῆναι δίκαιος (= ὅτι οὐδενὸς ἂν φανεῖην) Ξ. (Βλ. καὶ § 162, 2, Σημ.).

2) μὲ τὸ τελικὸν χρησιμοποιεῖται ἢ ἀρνησις μὴ : (§ 163, 1, § 164, 2, α') : τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προέσθαι Κορινθίους Θ.

Σημείωσις α'. Μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ μὴ, συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα εἶργειν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδῶν εἶναι κ.τ.τ., φεύγειν (= ἀποφεύγειν), εὐλαβεῖσθαι κ.τ.τ., ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν κ.τ.τ., ἀπαγορεύειν, ἀπειλεῖν κ.τ.τ. Ἀλλὰ τὸ μὴ τὸ συνημμένον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον κατόπις τῶν εἰρημῶν ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται πλεονάζον καὶ περιττόν : ὁ φόβος τὸν νοῦν ἀπέρι-

γει μὴ λέγειν ἄ βούλεται (= ἀπείργει λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ) Πλ. — **Κριτίας καὶ Χαρικλῆς ἀπειπέτην Σωκράτει τοῖς νέοις μὴ διαλέγεσθαι** (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῆ) Ξ.

Ἡ τοιαυτὴ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστικὴ χρῆσις τοῦ **μὴ** προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέως λόγου : (ὁ Σώκρατες, **μὴ διαλέγου** τοῖς νέοις—ἀπαγορευόμεν σοι, ὁ Σώκρατες, **μὴ διαλέγεσθαι** τοῖς νέοις) .

Πολλάκις δὲ τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μετὰ τὸ **μὴ**, ἐκφέρεται μετὰ τὸ ἄρθρον **τό** : **τούς φιλοὺς εἶργον τὸ μὴ κακουργεῖν τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως** (= εἶργον κακουργεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκεται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν, ἢ ὅποια ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρνητικὴν (§ 122,3, γ'), τότε τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτοῦ, ἐκφέρεται μετὰ τὸ **μὴ** οὐ πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται π λ ε ο ν ἄ ζ ο ν τ α ἀμφοτέρω τὰ ἀρνητικὰ ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν : **τίνα οἶε ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια** ; (= μὴδὲνα οἶου ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = πὼς θὰ ἀρνηθῆ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ.) Πλ. Ἀστυάγης οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν **μὴ οὐ** χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρῳ (= ἀντέχειν μὴ χαρίζεσθαι) Ξ. οὐκ ἀνατίθεται **μὴ οὐχὶ** πάνν ἱκανῶς τοῦτο ἀποδεδεῖχθαι (= μὴ ἀποδεδεῖχθαι — ἢ — οὐκ ἀποδεδεῖχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδειχθῆ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ **μὴ οὐ** πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷαι : οὐκ ἐ γ χ ω ρ ε ῖ, ἀ δ ὕ ν α τ ὄ ν ἔ σ τ ι ν, α ἰ σ χ ρ ὄ ν ἔ σ τ ι ν (= οὐ καλὸν ἔστιν) κ.τ.τ. **οὐχ ὄσιόν σοί ἐστι μὴ οὐ** βοηθεῖν δικαιοσύνη (= μὴ βοηθεῖν) Πλ. **πᾶσιν αἰσχύνη ἦν μὴ οὐ** συσπουδάξεν (= μὴ συσπουδάξεν) Ξ.

§ η μεῖωσις β'. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (οὐ μὴ — μὴ οὐ) βλ. καὶ § 114, 2 καὶ § 150.

§ η μεῖωσις γ'. Κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν ἀρνητικὴν ἔννοιαν, οἷα τὰ ῥήματα ἀρνεῖσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν κ.τ.τ. δύναται νὰ ἀκολουθῆ ὅχι μόνον ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ (πλεονάζον) **μὴ** πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς μετὰ ἄρνησιν **οὐ**, ἢ ὅποια πλεονάζει δι' ἡμᾶς : οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἔνιοι, ὡς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι (= ὡς εἰσι = ὅτι εἶναι) Πλ.

§ 177. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** πολλάκις νοεῖται τόσον στενῶς συνδεδεμένον μετὰ κάποιαν ἐπομένην εὐθέως κατόπιν αὐτοῦ λέξιν (ῥῆμα, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μετὰ τὸ στερητικὸν **ἄ** : οὐ φημι (= ἀρνοῦμαι), οὐ βιωτὸς (= ἀβίωτος), οὐχ ὀσίως (= ἀνοσίως) κλπ. : οἱ στρατιῶται **οὐκ ἔφασαν** ἰέναι τοῦ πρόσω (= ἦρνοῦντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγον νὰ πᾶνε μπρὸς) Ξ. ὑπώπτευσον

ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν (= διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικὰς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ οὐ ἂντι τοῦ μὴ: εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πριάμος Πριάμοιό τε παῖδες τίειν οὐκ ἐθέλουσιν (= ἀρνοῦνται) Ὅμ.

Μὲ τὰ ἐπίθετα ὅμως καὶ τὰς μετοχὰς καὶ μὲ οὐσιαστικά, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποσημαίνουν κάτι τὸ ὑποθετικόν, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν ἂ τὸ μὴ ἂντι τοῦ οὐ: μὴ χαίρει κέρδεσι τοῖς μὴ καλοῖς (= τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. οἱ σοφισταὶ τοῖς μὴ ἔχουσι χρήματα διδόναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι (= εἶ τινες μὴ ἔχοιεν) Ξ. οὐκ οἶδα δειῶν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία (= ἢ ἄγνοια = εἶ τις μὴ οἶδε) Ἀρφ.

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ μὴ ἂντι τοῦ οὐ, ὡς ἰσοδυνάμου πρὸς τὸ στερητικὸν ἂ, μὲ ἐπίθετα, μετοχὰς καὶ οὐσιαστικά ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἢ κανονικῇ (πρβλ. ὁ μὴ πλούσιος, ὁ μὴ συνηθισμένος, μὴ θέλοντας, ἢ μὴ ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 178. Ὅταν τὸ οὐ προτάσεται ζεύγους προτάσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ μὲν—δέ, ἢ δὲ δευτέρα ἐκ τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητικῇ, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ οὐ διὰ τῆς φράσεως « δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι » ἢ « ἅς μὴν πῆ κανεῖς πῶς » κτ.τ. : Λέριοι πάντες κακοὶ οὐχ ὁ μὲν, ὅς δ' οὐ (= ἅς μὴ πῆ κανεῖς πῶς ὁ ἕνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σημείωσις α'. Περὶ τῶν φράσεων οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεῖς ὅστις οὐ (= πᾶς τις) βλ. § 52, 1, Σημ. γ' καὶ 5 Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλαῖ ἀρνήσεις (οὐ — οὐ, μὴ — μὴ), ἢ δύο ἀρνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἢ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐ δέ, οὐδεῖς, κλπ. — μὴ δέ, μὴδεῖς κλπ.), ἢ δὲ δευτέρα ἀπλή (οὐ ἢ μὴ), αἱ ἀρνήσεις αὗται ἀναιροῦν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκφράζουσι τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον: ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐδεὶν ἡμᾶς ἀμύεσθαι (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Λυσ. οὐδεῖς οὐκ ἀποθανεῖται (= πᾶς τις ἀνεξαιρέτως).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἀπλῆς ἀρνήσεως (οὐ ἢ μὴ) ἀκολουθῇ μία ἢ περισσότεροι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐ δέ, οὐδεῖς, κλπ. μὴ δέ μὴδεῖς, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὗται δὲν ἀναιροῦν, ἀλλ' ἐνισχύουν ἀλλήλας, καίτοι εἰ-

ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμὸς ἀρνήσεων : ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρείσσον οἰκείου φίλου (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐρ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δημ. σμικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δορᾷ Πλ. τὸ καλόν, ὃ μηδέποτε αἰσχρὸν μηδαμοῦ μηδενὶ φαίνεται Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν μία ἀρνητικὴ πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικὰς. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῆ εἰς τὴν ἀρχαίαν π.χ. ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν τι κρείσσον κλπ. - ἢ - μὴ θῆσθε νόμον τινὰ κ.τ.τ.)

Σημεῖωσις β'. Ἡ φράσις μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ σημαίνει ὅ,τι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ μόνον ποὺ δὲν ἢ σχεδόν : ὁ παρῶν καιρὸς, ὡ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφαιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἀντιληπτέον ἔστιν. Δημ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ σχεδὸν λαμβάνεται καὶ τὸ ὅσον οὐ : ὁ μέλων καὶ ὅσον οὐ παρῶν πόλεμος Θ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

§ 179. Σχήμα λόγου λέγεται ιδιορρυθμία τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὄρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἔκφρασιν ἐνὸς διανοήματος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Ἐκ τῶν σχημάτων λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ ὅσα παρατηροῦνται εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α) Σχήματα γραμματικά

§ 180. Σχήματα γραμματικά, ἦτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθη εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ σ χ ἦ μ α κ α τὰ τὸ ν ο ο ὄ μ ε ν ο ν . Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ἐνὸς ὄρου μιᾶς προτάσεως πρὸς ἓνα ἄλλον προηγούμενον σχετικὸν ὄρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τοῦ προηγούμενου ὄρου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοουμένου ὑπ' αὐτοῦ : τὰ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἶκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμέμνηται Σωκράτους (= οἱ ν ε α ν ἱ σ κ ο ι οἶδε κλπ.) Πλ. τὸ στρατόπεδον οὕτως ἐν αἰτία ἔχοντες τὸν Ἄγιν ἀνεχώρουν (= οἱ ἄ ν δ ρ ε ς τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. Πρβλ. Ὁ κόσμος φκειάνουν ἐκκλησιᾶς (= οἱ ἄνθρωποι). Τρία κοράσια τὸν κεροῦν κι οἱ τρεῖς ξανθομαλλοῦσες (= τρεῖς κόρες).

2) Τὸ σ χ ἦ μ α σ υ μ φ ὄ ρ σ ε ω ς . Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων· εἰς τὸν νοῦν δηλαδὴ τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μὲν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἐκφράσεις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἢ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τὸ (σ υ μ π ε φ ο ρ ἔ ν ο ν , ἦτοι) μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων : Ἄλιβιάδης μετὰ

Μαντιθέου ἀπέδρασαν Ξ. (πρβλ. *Ἀλκιβιάδης καὶ Μαντίθεος ἀπέδρασαν* — *Ἀλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρα*). *τῆς γῆς ἡ ἀρίστη* Θ. (πρβλ. *γῆ ἡ ἀρίστη—τῆς γῆς τὸ ἀριστον μέρος*). **Εἶθ' ὤφελες τότε λιπεῖν βίον** Εὐρ. (πρβλ. *εἶθ' ἔλιπες τότε βίον—ὤφειλες τότε λιπεῖν βίον*, § 117, 3 καὶ Σημ.) Πρβλ. **ὁ Ἀπρίλης μὲ τὸν Ἔρωτα χορεύουν καὶ γελοῦνε** Δ. Σολωμός. *Σκλάβος ῥαγιαδῶν ἔπεσε* (= σκλάβος ῥαγιαδῶν ἔγινε — στὰ χέρια ῥαγιαδῶν ἔπεσε).

Τὸ σχῆμα συμφύρσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακολουθίας ἢ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς μιᾶς προτάσεως ἢ κάπως μακρᾶς περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικῆν ἔποψιν ἀκόλουθα, ἤτοι εἰς κανονικῆν συνέχειαν μὲ τὰ προηγούμενα. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰ συντάξεις. Οὕτω :

α) μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικῆν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκαυονισμένα (§ 168, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῆ αὕτη κατὰ γενικῆν πτώσιν. (Ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν) : **ἐπιπεσῶν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον** Ξ. (πρβλ. *ἐπιπεσῶν... πολλοὺς ἀπέκτεινε — ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπεσον*).

β) συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 168, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πτώσιν ὀνομαστικῆν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρὰς κάπως περιόδους, ὅταν μεταξὺ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλονται πολλά, οὗ ἕνεκα λησμονεῖται κάπως ἢ συντακτικῆ συνέχεια τοῦ λόγου καὶ ἡ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον: **αἰδῶς μ(ε) ἔχει ἐν πότμῳ τυγχάνουσα** (ἀντί: *τυγχάνουσαν*· ἀλλά: *αἰδῶς μ' ἔχει* = *αἰδοῦμαι*) Εὐρ. **ἔξῃν αὐτῷ μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένος πολλῶν πραγμάτων** (ἀντί: *ἀπηλλαγμένῳ*· ἀλλά: *ἔξῃν αὐτῷ* = *ἡδύνατο οὗτος*) Λυσ. **καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τὰς τε ἄλλας πόλεις...**, ὡς πρότερον εἶχον, ἐλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἀντανδρον καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν... τὴν Λέσβον κακώσειν (ἀντί: *καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια... κρατυνάμενων* κλπ. ἀλλά: *ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια* = *διανοοῦντο οὗτοι*) Θ.

Σημείωσις. Παραδείγματα ἀνακολούθου σχήματος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν (οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν), εἶναι π.χ. Ὁ Διάκος σὺν τ' ἀγροίῳησε πολὺ τοῦ κακοφάνη. Ἐγὼ δὲ μὲ νοιάζει διόλου κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ § 28, 1 Σημ.)

4) Τὸ Βοιώτιον ἢ Πινδαρικὸν σχῆμα (σύνθετος ἰδίᾳ εἰς τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικῶ ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται μὲ ῥῆμα ἐνικοῦ ἀριθμοῦ: **Μελιγάρυες ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαῖ λόγων τέλλεται** (ἀντί: τέλλονται· πρβλ. Ἀττικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος. Κατὰ τοῦτο εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἐν ὅλον, ἀντί νὰ τεθῆ κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν (§ 29,1), ἐκφέρεται ὁμοιοπτώτως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν μέρος τοῦ ὅλου: **οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο** (ἀντί: τῶν στρατηγῶν ἕκαστος) Ξ. **τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄνοιαν ἐπειράτο Σωκράτης γνώμη ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἐνδειαν διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν** (ἀντί: τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ...) Ξ. (πρβλ. Πάϊονι τὸν κατήγορο, τὴν ἄκρη τὸ ποτάμι = τὴν ἄκρη τοῦ ποταμοῦ).

6) Τὸ σχῆμα ἐλλξεως ἢ ἡ ἐλλξίς. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εἰς ὅρος τῆς προτάσεως ἐλλκεται, ἢτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἡ σειρὰ τοῦ λόγου. Οὕτω:

α) τὸ συνδετικὸν ῥῆμα (§ 7 καὶ § 10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του, ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου: **αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο** (ἀντί: ἐκαλέοντο) Ἡρόδ.

β) τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἐγκλισιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας: **ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην** (ἀντί: ἦν οἶδε — ἢ — ἦν ἀνείδῃ) Ἄρφ. (Πρβλ. Ἡθελα νὰ ἤμουν ὁμορφος, νὰ ἤμουν καὶ παλληκάρι = νὰ εἶμαι).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἐλλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. § 52,5.

7) Τὸ σχῆμα ὑπαλλαγῆς. Κατὰ τοῦτο εἰς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς γενικὴν (κτητικὴν), ἡ ὁποία προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικόν, ἀντί νὰ συμφωνῇ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν αὐτήν, συμφωνεῖ (κατὰ πτώσιν) μὲ

ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ (κτητικὴ) ἐξαρτᾶται : **Θάσιον οἶνον σταμνίον** (= Θ α σ ί ο υ οἶνου) Ἄρφ. **τοῦμόν αἷμα πατρός ἐπίετε** (= τ ο ὕ ἐ μ ο ὕ πατρός τὸ αἷμα κλπ.) Σοφ. (Πρβλ. **τ' ἀντρειωμένα κόκκαλα ξεθάψτε τοῦ γονιοῦ σας**).

8) Τὸ σ χ ἦ μ α π ρ ο λ ῆ ψ ε ω ς ἢ ἡ π ρ ὀ λ η ψ ι ς. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον ἐξηρητημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως (π ρ ο λ α μ β ἄ ν ε τ α ι καὶ προληπτικῶς) τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως : **δημοκρατίαν γε οἶσθα τί ἐστι** (= οἶσθά γε, τί ἐστι δημοκρατία) Ξ. (πρβλ. **Σὲ ξέρω τί ἄνθρωπος εἶσαι. Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γκρεμὸ φυτρώνει** ;).

β) Σχήματα λόγου σχετικά μὲ τὴν θέσιν τῶν λέξεων

§ 181. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῆθεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνη κανεὶς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας, ἢ ὅποια παρατηρεῖται εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, τὰ ὅποια εἶναι τὸ ἀρχαιότερον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανονίσθη κάπως αὕτη κατὰ τὴν συνήθειαν, ἢ ὅποια προέκυψεν ἐκ παραδόσεως.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθής, ἢ θ ε σ ι ς τ ο ὕ ῥ ῆ μ α τ ο ς συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἢ δὲ συνήθως σειρὰ τῶν ὄρων αὐτῆς εἶναι ἀ' τὸ ὑποκείμενον, β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοὶ : **Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Εὐαρχὺς ἀνέθηκε δεκάτην Ἀθηναία. Τισσαφέρης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν** Ξ.

Τὰ ῥήματα ὅμως, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀ π ο φ α σ ῖ ζ ε ι ν, καὶ τὸ ῥῆμα εἶ ν α ι ὡς ὑπαρκτικὸν συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως : **Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός** Ξ.

2) Ἡ συνήθης σειρὰ τῶν ὄρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται πρῶτον μὲν, ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ εἰς ὅρος αὐτῆς ἐξαιρέται καὶ τονίζεται ἰδιαιτέρως (ἔ μ φ α σ ι ς ἢ δ ι α σ τ ο λ ῆ), δευτερον δέ, ὅταν ὑπάρχη σειρὰ προτάσεων εἰς συνεχῆ λόγον καὶ εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μὲ τὰ προηγούμενα, (ὅποτε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως), ἢ μᾶλλον μὲ τὰ ἐπόμενα, (ὅπο-

τε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς) : **Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε** (Θ).

Κατὰ τὰς εἰρημένας περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται : α' τὸ ἀντικείμενον, β' τὸ ῥῆμα καὶ γ' τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί : **Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συννέσιος εἰς χωρίον ἐχυρὸν** Ξ. Ἡ α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς (καθὼς καὶ γενικὴ ἀπόλυτος), β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ ὑποκείμενον : **Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἴχνη ἵππων** Ξ. Ἡ τέλος, α' ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος : **Μετὰ ταῦτα Κύρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας** κλπ. Ξ.

3) Οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, ὁμοίωπτωτοι ἢ ἑτερόπτωτοι (§ 21 καὶ § 29), κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν : **Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος. Γλοῦς ὁ Ταμῶ. ἴχνη ἵππων.**

Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἰς τὸν ἀπαθῆ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ : **σοφὸς ἀνὴρ, ὁ σοφὸς ἀνὴρ.** (Βλ. καὶ § 57, 1 καὶ 2).

4) Ἐγκλιτικοὶ τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὸ νόημα ὀλοκλήρου τῆς προτάσεως, συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς : **εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶ θεοὶ** Εὐρ. **τότε μοι λέγει ὁ ἀδελφός Πλ. οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο** Ξ.

Ἐνεκα τούτου τὸ δυνητικὸν ἂν, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους εἰ, ὅτε, ἐπεὶ κλπ., ἠνώθη κατόπιν μετ' αὐτῶν καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια ἐάν, (ἂν, ἦν), ὅταν, ἐπάν ἢ ἐπήν κλπ.

5) Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται ν' ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἢ ὁποῖα εἰσάγει τὴν δευτερεύουσαν πρότασιν, καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς : **κύνας τρέφεις, ἴνα σοὶ τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι** (= διὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ξ. **ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφρόνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὄν** (= ὅταν ἔγινεν αὐτὴ ἡ μάχη κλπ.) Ξ.

6) Μιᾶς δευτερευούσης προτάσεως ἢ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἴδους αὐτῆς. Οὕτως αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ

πλάγια ἐρωτηματικά, ἐπειδὴ ἔχουν θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ : λέγει ὡς ὑβριστῆς εἰμι Λυσ. Κῦρος ἤθετο **ὄ,τι εἶη τὸ σύνθημα**. Ξ. Ὅμοίως μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαὶ καὶ αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμὸν, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα : **τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει Πλ. κίνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπο τῶν προβάτων ἀπερύκωσι Ξ. πολλὴν κραυγὴν ἐποίησεν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν Ξ.**

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικαὶ καὶ αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται τῆς κυρίας προτάσεως, ἐπειδὴ δηλοῦν κάτι τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βᾶσις τοῦ νόηματος αὐτῆς : **εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως.**

Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται : **Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα** (Βλ. § 152 κ.έ.).

Αἱ δὲ χρονικαὶ προτάσεις κανονικῶς προηγοῦνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγοῦνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Βλ. παραδείγματα § 147 κ.έ.).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρθῇ τὸ νόημα τῆς : **ὄτι δὲ ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσει Ξ. ὄ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄρα**ν θεοῦς τινος Ξ.

§ 182. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρυθμοῦ ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἐξῆς σχήματα λόγου :

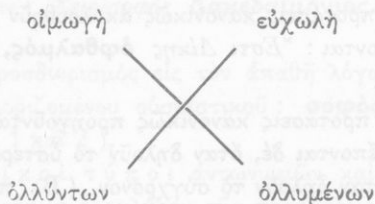
1) Τὸ ὑ π ε ρ β α τ ὄ ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία λέξις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτως ἡ ἔννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται : **εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ὄψεσθε Δημ. μὴ λέγετε, ὡς ὑφ' ἐνὸς τοιαῦτα πέπονθ' ἢ Ἑλλάς ἀνθρώπου Δημ. (Πρβλ. Πίνω τὸ ὠραιστάλαχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι. Μὲ τὴ δική σου ἤρθα στὸν κόσμον τὴ λατρεία Κ. Παλαμᾶς).**

2) Τὸ π ρ ω θ ὄ σ τ ε ρ ο ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν

σειράν τοῦ λόγου ἀπὸ δύο τινά (πράξεις ἢ ἐννοίας ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον : εἶματα ἀμφιέασα καὶ λούσασα Ὁμ. λέγω τὴν Ἐρεχθέως τροφήν καὶ γένεσιν Ξ. (Πρβλ. **Ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε καὶ στό πηγάδι μπῆκε**).

3) Τὸ χ ι α σ τ ὶ ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγουμένας λέξεις ἢ φράσεις, ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων (α—β : β'—α') : **οἰμωγή τε καὶ εὐχωλή πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων** Ὁμ. *περὶ πλείονος ποιῶ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν· ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος Ἴσοκρ.*

Καλεῖται δὲ χιαστὸν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἂν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο σειράς, τὸ ἓν ὑπὸ τὸ ἄλλο, παρίσταται χιαστί :

(πρβλ. **Ἡ Γκιώνα λέει τῆς Λιάκουρας καὶ ἡ Λιάκουρα τῆς Γκιώνας**).

4) Ὁ κ ὶ κ λ ο ς. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειώσῃ μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, μὲ τὴν ὅποσαν ἀρχίζει : **σοὶ ἦν κλέπτῃς ὁ πατήρ, εἶπερ ἦν ὁμοῖος σοὶ Δημ.** (πρβλ. **Σταθῆτε ἀντρεῖά σὰν Ἕλληνες καὶ σὰν Γραικοὶ σταθῆτε**).

5) Ἡ π α ρ ο ν ο μ α σ ῖ α ἢ π α ρ ῆ χ η σ ι ς ἢ τὸ ἐ τ υ μ ο λ ο γ ι κ ὸ ν σ χ ῆ μ α. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμόηχοι λέξεις, συνήθως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς : **κενὰς χαρίζει χάριτας Δημ. Πανσανίου δὲ πανσαμένου Πλ. τυφλὸς τὰ τ' ὄτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἶ Σοφ.** (πρβλ. **Χάρε, χαρὰ πὸν μοῦ ἴφερρες καὶ λύπη πὸν μοῦ πῆρες**).

6) Τὸ ὁ μ ο ι ο τ ἔ λ ε υ τ ο ν ἢ ὁ μ ο ι ο κ α τ ἄ λ η κ τ ο ν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπαλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις καταλήγουσαι ὁμοίως : **τοὺς πλέοντας ὡς ὑμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποίητε Δημ.** (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ) Σχήματα σχετικά με τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου

§ 183. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικά στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται ἐκάστοτε πρὸς ἔκφρασιν ὀρισμένων νοημάτων, δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστάκις παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα, ὅτε δὲ περισσότερα λεκτικά στοιχεῖα καὶ νοοῦνται ἕξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Σ χ ἦ μ α ἐ λ λ ε ἰ ψ ε ω ς ἐν γένει ἢ β ρ α χ υ λ ο γ ί α. Βλ. § 16 κ.ε.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικά στοιχεῖα χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται ἕν νέον νόημα ἐπὶ πλέον ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκφράζονται διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὁμοίως οὕτω τὸ ὅλον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον: τὰς αἰτίας προὔγραφα πρῶτον Θ. ἔσαγαγόντες με ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐδείκνυσαν κολοσσούς ξυλίλους Ἡρόδ. (Σ χ ἦ μ α π λ ε ο ν α σ μ ο ὦ ἐν γένει. — Πρβλ. Τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου. Πάλι τὸ ξανάπλυνε)

§ 184. I. Βραχυλογία. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἢ ὁποῖα παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἀμετάβλητος. (Σ χ ἦ μ α ἀ π ὸ κ ο ι ν ο ὦ) : οὗτος τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι Πλ. φράζει ἄ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἄ μῃ (ἐνν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι ; οὐ δῆτα (ἐνν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἢ ὁποῖα παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἢ τῶν ἐπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μεταβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἂν εἶναι ὄνομα· κατὰ τὸ πρόσωπον, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἂν εἶναι ῥῆμα κ.ο.κ. Σ χ ἦ μ α ἐ ξ ἄ ν α λ ὄ γ ο υ) : ἐξεφώβησαν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότες τὰ πρᾶσσόμενα, καὶ ἔφρευγον (ἐνν. οἱ πολλοὶ) Θ. οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω (= οὗτος μὲν π ί ν ε ι κλπ.) Δημ. ξυμμαχίαν ἐποίησασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοῖ, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας ἀδικῶσι (= ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀ δ ι κ ὠ ν τ α ι κλπ.) Θ.

Ὅμοίως ἐξ ἑνὸς ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφρατον τοῦ ἰδίου ῥήματος ἢ μετοχή (κατηγορηματικὴ) : Οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποίει καὶ τοῖς ἄλλοις παρήνει (ἐνν. ποιεῖν) Ξ. Ἀντίοχος ἀρεῖς τὸ ἐς Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον (= τὸ ἐς Χίον π λ ε ῖ ν) Θ. Ἀθη-

ναῖοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας θηοῦν μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῶν ὄραν (ἐνν. θρουμένην) Θ.

Ὁμοίως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως, ἢ ὅποια ἔχει ἔννοιαν ἀρνητικὴν, νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατικὴ: **μηδεὶς θανάμῃ μου τὴν ὑπερβολὴν, ἀλλὰ μετ'** εὐνοίας ὁ λέγω **θεωρησάτω** (= ἀλλὰ πᾶς τις θεωρησάτω) Δημ. **Λύσανδρος καταδύειν οὐδὲν εἶα στρογγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὀρμουσαν, ταύτην πειρᾶσθαι ἄπλουν ποιεῖν** (= πειρᾶσθαι ἐκ ἐλευε) Ξ.

Ὁμοίως ἐκ μιᾶς συνθέτου λέξεως νοεῖται ἢ ἀπλῆ λέξις, ἢ ὅποια ἐνυπάρχει ἐντὸς αὐτῆς: τοὺς παρὰ **Κλέαρχον ἀπειθόντας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν** (= καὶ οὐ πρὸς βασιλέα ἰόντας) Ξ. **Κορινθίοισι ἦν ὀλιγαρχία καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν** (= καὶ οὗτοι οἱ ὀλίγοι) Ἡρόδ.

3) Ἐν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἴδους προσδιορισμοὺς (ἀντικείμενα ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἕνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα, τὸ ὅποῖον σημαίνει σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημασίαν (σ χ ἦ μ α ζ ε ὕ γ μ α): **ἔδουσί τε πίονα μῆλα οἶνόν τ' ἔξαιτον** (= πίνουσί τε οἶνον) Ὅμ. **Θέτις μὲν εἰς ἅλα ἄλτο, Ζεὺς δὲ ἐόν πρὸς δῶμα** (ἐνν. ἔβη) Ὅμ. **ἐνθ' ἐλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε·** (ἐλέτην δίφρον = ἔγιναν κύριοι τοῦ δίφρου· ἐλέτην ἀνέρε = ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἄνδρας) Ὅμ. (πρβλ. **Νὰ τὸν ποτίσω κρύο νερὸ καὶ ὄροσερὸ χορτάρι** = καὶ νὰ τὸν ταῖσω ὄροσερὸ χορτάρι).

Σημειώσεις. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ῥητορικὰ σχήματα τῆς ἀποσιωπήσεως καὶ τῆς ὑποσιωπήσεως ἢ παρασιωπήσεως.

§ 185. II. Πλεονασμός. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) τὸ σ χ ἦ μ α ἐκ παραλλήλου. Κατὰ τοῦτο ἐν νόημα ἐκφράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς: **ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει.** Λυσ. (πρβλ. **Σὺ νὰ σωπαίῃς καὶ νὰ μὴ μιλήῃς**).

2) ἡ περίφρασις. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ μὲ μίαν λέξιν, ἐκφράζεται μὲ περισσοτέρας παραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον. : ***Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων** (=

*Ελληνες) Αίσχ. Δήμητρος καρπός (= σῖτος) Ξ. (Πρβλ. Παιδιά Μοραϊτόπουλα = Μοραίτες).

3) Τὸ σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐκφράζεται μὲ δύο λέξεις συνδεομένης παρατακτικῶς διὰ τοῦ **καὶ** ἢ τοῦ **τε**—**καί**, ἐνῶ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν ν' ἀποτελεῖ προσδιορισμὸν τῆς ἑτέρας. Οὕτω τὸ ἐν παρίσταται ὡς δύο καὶ ἢ σχετικῆ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς : τὴν *παιδα ὁ Ἄμασις ἐκόσμησε ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῶ* (= ἐσθῆτι χρυσῆ) Ἡρόδ. *δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης* (= ὑπὸ τῆς περὶ τὴν φάτνην δαπάνης) Ἀρφ. (πρβλ. Ἄστροπελέκι καὶ φωτιά *νὰ πέση στήν αὐλή σου* = ἄστροπελέκι πύρινο).

Σημείωσις. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ μερικὰ ἄλλα σχήματα κυρίως ῥητορικά, ὡς ἡ ἀναδίπλωσις, ἡ ἀναστροφή κλπ., τῶν ὁποίων ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ῥητορικὴν.

δ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὀλοκλήρων φράσεων

§ 186. Προεισαγωγή. Καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νέαν, αἱ πλεῖσται λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν (ἡ γοῦμαίτινι = προπορεύομαι τινος, ἡ γοῦμαίτινος = ἄρχω τινός, ἡ γοῦμαὶ νικᾶν = νομίζω ὅτι νικᾷ).

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν μιᾶς λέξεως μία λέγεται πρῶτη ἢ ἀρχικὴ ἢ κυρία σημασία (π.χ. φύλλον δένδρου), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται δευτερεύουσαι ἢ μεταφορικαὶ σημασίαι (φύλλον τετραδίου, φύλλον θύρας, κλπ.)

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους :

1) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **εὐρύνεται**, ἤτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας λόγῳ κάποιος ὁμοιότητος, ἢ ὁποῖα ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. (Τὸ φύλλον χάρτου ἔχει ἕκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως καὶ τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις ἡγεῖται, ἤτοι προπορεύεται ἄλλων, οὗτος ἄρχει αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέγεται **σχῆμα μεταφοῶς** ἢ **μεταφορά**, διότι ἡ λέξις, ἢ

ὅποια μεταβάλλει τὴν σημασίαν, τρόπον τινὰ μεταφέρεται ἀπὸ τῆς μίας ἔννοιαν εἰς τὴν ἄλλην.

Ἡ ἀλλάξις δὲ ἢ μεταφορὰ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς ἐννοίας εἰς ἄλλην ἐντελῶς διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει **σχηματικὰ** χρέσεως ἢ **κατὰ χρεῖς**: **στόμα ποταμοῦ. ὀφθαλμὸς κλήματος ἀμπέλου. ἔροντες πρίνινοι** (= πουρναρίσιοι, ἦτοι λίαν εὐρωστοὶ) Ἄρφ. (πρβλ. **Δόντια χτενιοῦ. Χέρια σιδερένια** = πολὺ δυνατά).

2) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **στενοῦται**, ἦτοι περιορίζεται. Ἐνῶ δηλαδὴ ἀρχῆθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς ἐννοίας πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἵνα δηλοῖ εἰδικῶς, ἓν μόνον ὀρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων: τὸ ἄστν = αἶ Ἀθῆναι, ἐνῶ ἀρχῆθεν ἄστν = πόλις ἐν γένει. ὁ ἰσθμὸς = ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἀρχῆθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμὸς. (Πρβλ. Ἡ Πόλις = ἡ Κωνσταντινούπολις. Ὁ Ἅγιος = ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνία, ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθω κ.τ.τ.)

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται **σχηματικὰ** ἐξοχήν, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις, ἐνῶ ἀρχῆθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται περὶ ἑνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχήν, ἦτοι) ἐξ αἰρετικῶς.

3) Ἐνίοτε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι **φθείρεται**, ἐκπίπτει, ἦτοι, ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτι τι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίη κατόπιν κάτι τι κακόν: εὐήθης = μωρός, ἐνῶ ἀρχῆθεν εὐήθης = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος (πρβλ. ἀγαθός ἢ ἀγαθούλης = κουτός).

Σημείωσις. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἦτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφορῶν ἐννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθὺς ὡς παρασχεθῆ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῆ ἓν νέον πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῆ ἓν πρόσωπον ἢ ἓν πρᾶγμα, τὸ ὅποιον παρουσιάζει κάποιαν ὁμοιότητα πρὸς κάτι ἄλλο γνωστὸν καὶ ὀνομασμένον ἤδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς στιγμῆς, ἦτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἡ μὲν διὰ τῆς στενώσεως διὰ λόγους ἱστορικούς, γεωγραφικούς, κοινωνικούς κλπ., ἡ δὲ διὰ τῆς φθορᾶς διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι συνήθως μιαν ἀρετὴν τῶν ἄλλων θέλουσι νὰ τὴν ἀποδίδουν εἰς ψυχικὸν ἐλάττωμα καὶ εἰς ἔλλειψιν αὐτῶν πνευματικῆν. Οὕτως α') ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων

τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηναίων, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχνὰ μετεχειρίζοντο τὰς φράσεις ἐρχομαι εἰς τὸ ἄστυ — ἐρχομαι ἐκ τοῦ ἄστεως, ἕνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν κ ω μ ῶ ν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστυ, ἦτοι πόλις, εὐκόλως ἠνθούον περὶ τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν, ὥστε παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων των καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄ σ τ υ ὡς ἰσοδύναμος μετὰ τὴν λέξιν Ἀ θ ῆ ν α ι. Ὁμοίως β') ἐπειδὴ παρατηρήθη ὅτι οἱ εὐήθεις (= οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος ἀνθρώπου) εἶναι συνήθως ἀ π ο ν ἠ ρ ε υ τ ο ι καὶ εὐκόλως ὑποκείμενοι εἰς ἀπάτην, κατέληξεν, ὥστε νὰ ὀνομάζωνται οὕτω κατόπιν οἱ ἀπλοὶ τὸν νοῦν καὶ μωροί.

§ 187. Ἐκ τῆς ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἢ φράσεων προκύπτουν τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἦτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σχῆμα κατὰ συνεκδοχὴν ἢ ἡ συνεκδοχῆ. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') τὸ ἐν ἀντί τῶν πολλῶν ὁμοειδῶν: Ὁ Συρακόσιος πολέμιος τῶ Ἀθηναίῳ (= οἱ Συρακόσιοι — τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πρβλ. Χαίρεται ὁ Τοῦρκος στ' ἄλογο κι ὁ Φράγκος στο καράβι).

β') τὸ μέρος ἐνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τάνάπαλιν: Ἰθι στέγης εἴσω (= οἰκίας) Σοφ. (πρβλ. Κάθε κλαδι καὶ κλέφτης = κάθε δένδρο κλπ.).

γ') ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ κατασκευαζομένου ἐκ τῆς ὕλης ταύτης: κατέθετο τὸν σίδηρον (= τὰ ὄπλα) Θ. (πρβλ. Νὰ τρώῃ ἡ σκοουριά τὸ σίδερο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρεωμένο).

δ') τὸ παράγον κάτι τι ἀντὶ τοῦ παραγομένου ὑπ' αὐτοῦ: πλῆσον κρατῆρα μελίσης (= μέλιτος) Σοφ.

2) Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας κάτι τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ποιηθέντος ὑπ' αὐτοῦ: Ὁμηρος, Ἡσίοδος (= τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἡσιόδου). Δημοσθένης (= οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (Πρβλ. ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης = τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β') ὁ ἐφευρὼν κάτι τι ἢ κύριος ἐνὸς πράγματος ἀντὶ τοῦ πράγματος τούτου: σπλάγγνα ὑπέιρχον Ἡφαίστοιο (= τοῦ πυρός, τοῦ ὁποίου θεὸς ἐνομιζέτο ὁ Ἡφαίστος) Ὁμ. (πρβλ. Συνεννοοῦνται μετὰ τὸν Μαρκόνη = μετὰ τὸν ἀσύρματον τηλεγράφων, τοῦ ὁποίου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Μαρκόνης).

γ') τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τάνάπαλιν: ἐς δά-

κουρα ἔπασσε τὸ θέητρον (= οἱ θεαταί) Ἑρῶδ. ἐπιφανήσασθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν χλωρὸν τυρὸν (= εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦν τὸ χλωρὸ τυρὶ) Λυσ. (Πρβλ. *Νὰ γευτοῦν πολλῶν λογιῶν τραπέζι* = φαγητά).

δ') τὸ ἀφρημένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τἀνάπαλιν : νεότης πολλή ἦν ἐν Πελοποννήσῳ (= νέοι ἄνδρες) Θ. ὀμηλική ἐστὶν ἐμοὶ (= ὀμηλιξ) Ὅμ. λῆρος (= ληρώδης, φλύαρος) Πλ. (πρβλ. *Τὸ σπαθὶ τῷ χει καμάρι ἢ λεβεντιά = οἱ λεβέντες. Εἴμαστε μιὰ ἡλικία μὲ τὸν Πέτρο*).

3) Ἡ ἀντονομασία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ ἑνὸς κυρίου ἢ προσηγориκοῦ ὀνόματος λαμβάνεται κάποια συνώνυμος ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περίφρασις, ἢτοι λαμβάνεται

α') τὸ πατρωνυμικόν : Πηλεΐδης = ὁ Ἀχιλλεύς, Ἀτρεΐδαι = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') ἡ περίφρασις, ἢ ὁποία δηλοῖ τὴν καταγωγὴν ἢ μίαν σπουδαιότητα καὶ γνωστοτάτην πράξιν ἢ ιδιότητα τοῦ περι οὗ ὁ λόγος προσώπου : ὦ παῖ Ἰσπανίου (= ὦ Καλλία) Πλ. ὁ τῆς Τροίας πορθητής (= ὁ Ὀδυσσεύς). βίη Ἑρακλεΐη (= ὁ ἰσχυρὸς Ἑρακλῆς) Ὅμ. (πρβλ. Ὁ γυῖός τῆς καλόγριας = Ὁ Καραϊσκάκης. Ἡ ἐξοχότης σου = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἢ ἑνὸν ἄνθρωπον ἐκφράζεται οὐχὶ μὲ τὴν κυρίαν λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην, ἢ ὁποία ἔχει παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἶδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ λιτότης. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται κάτι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μεῖζον : οὐχ ἤμιστα (= μάλιστα), οὐκ ἀγνωῶ (= γινώσκω καλῶς). (Πρβλ. *ξόδεψα ὄχι λίγα γι αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν*).

β') ἡ εἰρωνεία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιοῦται κανεὶς λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔννοιαν ὅπως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του, ἵνα ἀστείουθῃ ἢ σκώψῃ ἢ χλευάσῃ κάποιον ἄλλον : ὡς ἡδὺς εἶ! (ἀντὶ : ὡς ἀηδὴς εἶ) Πλ.

γ') ὁ εὐφημισμός. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐνεκα κάποιου, ὁ ὁποῖος προέρχεται συνήθως ἀπὸ κάποιαν πρόληψιν ἢ δεισι-

δαιμονίαν, χρησιμοποιεῖ κανείς άνευ προσποιήσεως λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καλὴν καὶ εὐδαίμων ἢ ἄχρουν σημασίαν, ἀντὶ τῶν ἐναντιῶν: *Εὐμενίδες* (= αἱ Ἐρινύες). *Εὐξείνος* πόντος. (Πρβλ. τὸ γλωσσόδειον = τὸ ξίδι, τὸ καλὸ σπυρὶ = ὁ ἄνθραξ).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. πάσχειν ἀπλῶς ἀντὶ τῶν ῥημάτων τελευτᾶν, ναυαγεῖν, ἡττᾶσθαι κ.τ.τ: *μη τι ναῦς πάθη* (= μὴ ναυαγήσῃ) Εὐρ. (Ὁμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ χάριν λέγει κανεὶς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ἀληθές καὶ τὸ σύνθηδες, ἵνα οὕτω παραστήσῃ ἓν σχετικὸν νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα: *πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἴσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις* Λυσ. (πρβλ. *σὰ δυὸ βουνα εἶναι οἱ πλάτες του, σὰν κάστρο ἢ κεφαλή του*).

6) Ἡ ἀλλοίωσις. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ χάριν χρησιμοποιεῖ κανεὶς μεγάλας καὶ τολμηρὰς μεταφορὰς (§ 185, 1) οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι λέγει πράγματα ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του: *κυάμων ἀπέχεσθαι* (= μὴ πράττειν τὰ πολιτικά· οἱ κύαμοι ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). *μη γενέσθαι μελανούρων* (= μὴ ὀμιλεῖν κακοῖς ἀνθρώποις) Πυθαγόρου λόγοι. (Πρβλ. *ἀναψε ὀγιαλὸς καὶ κήκηαν τὰ ψάρια*· φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατελήφθη ἀπὸ μεγάλης ὀργῆς. *Τ' ἄσπρισε τὰ γένηα του ὁ Ἄι Νικόλας* = ἐχίονισε τοῦ Ἁγίου Νικολάου).

Ἄρβρον, σελ. 44, § 37 κ.λ.

Ἀρνητικὰ μέρια, σελ. 103, § 121

— σελ. 161, § 178 κ.λ.

Ἀστική σύνταξις, σελ. 12, § 12, Σημ.

Γενική, καὶ ἡμεῖς ἢ ἀρρητικῶς, σελ. 21

§ 26, § 1 κ.λ. — κατηγορηματικῶς,

σελ. 24, § 14, β' — περὶ ἰσοκλι-

νῶν ἢ ἀσπῆτων, σελ. 24, § 22 κ.λ.

— μετ' ἀπαρρητικῶν, σελ. 30, § 37

— ἰσορηματικῶς, σελ. 63, § 91 —

γενική, ἀπόλυτος, σελ.

164, § 169 καὶ σελ. 169, § 169,

Σημ. α'.

τα ἀνιερτικῶς προσηγορῶς, σελ.

36, § 117 κ.λ. — αἰετὸς ἀλητῆ-

ματικῶς προσηγορῶς, σελ. 123, § 129

κ.λ.

Ἐλλοίωσις, σελ. 14, § 17 κ.λ. καὶ

σελ. 173, § 185 κ.λ.

Ἐλάξ, σελ. 42, § 62, β' καὶ Σημ.

καὶ σελ. 168, § 180, β'.

Ἐπιθέσεις, σελ. 17, § 31, β' κ.λ.

Ἐπίθετα ῥηματικὰ εἰς -τος ἢ -τίος,

σελ. 158, § 171 κ.λ.

Ἐπιθετικοὶ προσηγορισμοί, σελ. 18

§ 24, κ.λ.

Π Ι Ν Α Ξ

Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ω Ν Κ Α Ι Λ Ε Ξ Ε Ω Ν

- Αιτιατική**, σελ. 22 § 28,3 — μετά ουσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 30, § 36 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31 § 39 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68 § 90 — αἰτιατικῆ ἀπόλυτος, σελ. 161, § 169.
- Ἀντικείμενον**, σελ. 49, § 60 κ.έ. — ἔξωτερικόν, ἑσωτερικόν ἢ σύστοιχον, σελ. 51, § 65 κ.έ.
- Ἄντωνυμιαί**, σελ. 32, § 40 κ.έ.
- Ἀπαρεμφατική σύνταξις**, σελ. 147, § 161 κ.έ.
- Ἀπαρέμφατον**, σελ. 144, § 157 κ.έ.
- Ἀπρόσωπα ῥήματα**, σελ. 153, § 164.
- Ἄρθρον** σελ. 44, § 53 κ.έ.
- Ἀρνητικά μόρια**, σελ. 103, § 121 — σελ. 161, § 173 κ.έ.
- Ἄττικῆ σύνταξις**, σελ. 12, § 12, Σημ.
- Γενική**, καθαρὰ ἢ ἀφαιρετική, σελ. 22, § 28, 4 καὶ 5 — κατηγορηματική, σελ. 14, § 14, β' — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 24, § 29 κ.έ. — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 30 § 37 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 69, § 91 — **γενικῆ ἀπόλυτος**, σελ. 156, § 168 καὶ σελ. 158, § 169, Σημ. α'.
- Δίπτωτα, ῥήματα** βλ. Ρήματα
- Δοτική**, καθαρὰ ἢ ὀργανικῆ ἢ τοπικῆ, σελ. 23, § 28, 6, 7, 8 — μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 29, § 35 — μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31, § 38 — ἐπιρρηματικῶς, σελ. 70, § 92 — **δοτικῆ προσωπικῆ**, σελ. 56, § 71.
- Δυνητική, εὐκτική**, σελ. 100 § 119, 2 — **ὀριστικῆ**, σελ. 99, § 117, 2.
- Δυνητικὸν ἄν**, σελ. 101, § 119, 2, Σημ. β'
- Ἐγκλίσεις**, σελ. 98, § 116 κ.έ. — εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ. 98, § 117 κ.έ. — εἰς τὰς ἐξηρτημένους προτάσεις σελ. 123, § 139 κ.έ.
- Ἐλλειψις**, σελ. 14, § 17 κ.έ. καὶ σελ. 173, § 184 κ.έ.
- Ἐλξις**, σελ. 42, § 52, 5 καὶ Σημ. καὶ σελ. 168 § 180, 6.
- Ἐπεξήγησις**, σελ. 17, § 21,2 κ.έ.
- Ἐπίθετα ῥηματικά εἰς -τος ἢ -τέος**, σελ. 159, § 171 κ.έ.
- Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 18 § 24, κ.έ.

- Ἐπιρρήματα**, συντασσόμενα μετὰ τινος τῶν πλαγίων πτώσεων, σελ. 30, § 37 κ.έ. — με διαφόρους σημασίας, σελ. 71, § 93, 2.
- Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 69, § 89 κ.έ.
- Ἐπιφωνήματα**, σελ. 88, § 100 κ.έ. — συντασσόμενα μετὰ γενικῆς σελ. 31, § 37, 2.
- Ἐρωτήσεις**, εὐθεταί, σελ. 101, § 122 — πλάγαι, σελ. 136, § 151 — ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις, σελ. 104, § 122, 3.
- Ἐδκτική**, σελ. 100, § 119 — ἐπαναληπτική ἢ τοῦ πλαγίου λόγου, σελ. 102, § 119, 2, Σημ. γ'.
- Θέσις λέξεων** σελ. 169, § 181 κ.έ.
- Κατηγορημα**, σελ. 9, § 6, 2 καὶ § 7.
- Κατηγορούμενον**, σελ. 9, § 7, 2 ἐπιρρηματικόν, προληπτικόν σελ. 11, § 10α, Σημ.
- Κῶλον (περίοδος)**, σελ. 8, § 5, β'. Σημ.
- Λεκτικοὶ τρόποι**, σελ. 177, § 187.
- Μέσα ῥήματα** βλ. Ῥήματα.
- Μετοχή**, σελ. 151, § 165 κ.έ. — ἐπιθετική, σελ. 151, § 166 — ἐπιρρηματική, σελ. 156, § 168 — κατηγορηματική, σελ. 152, § 167 κ.έ. — ἐπιρρηματικὴ ἀπόλυτος ἢ συνημμένη, σελ. 156, § 168.
- Ὀνομαστική**, σελ. 22, § 28, 1 — ἀπόλυτος, σελ. 167, § 180, 3, α'.
- Ὀνοματικοὶ προσδιορισμοί**, σελ. 17, § 21 κ.έ.
- Παθητικὰ ῥήματα**, βλ. Ῥήματα.
- Παράθεσις ἢ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμός**, σελ. 17, § 21, 1.
- Παραθετικὰ ἐπίθετα**, σελ. 30, § 31 κ.έ.
- Περίοδος (λόγος)**, σελ. 8, § 5, β'. Σημ.
- Πλάγιος λόγος**, σελ. 141, § 155 κ.έ.
- Πλεονασμός (λόγος)**, σελ. 174, § 185 — ἀρνήσεων, σελ. 162, § 176, 2. Σημ. α' καὶ γ'.
- Προθέσεις**, σελ. 73, § 94 κ.έ.
- Προσδιορισμοί**, σελ. 16, § 20 — ὀνοματικοὶ ὁμοίωτοι, σελ. 17, § 21 κ.έ. — ὀνοματικοὶ ἑτερόιωτοι, σελ. 24, § 29 κ.έ. — ἐπιρρηματικοί, σελ. 68, § 89 κ.έ.
- Πρότασις (τί λέγεται)**, σελ. 7, § 2 — εἶδη προτάσεων σελ. 7, § 3 κ.έ.
- Προτάσεις κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι** σελ. 8, § 5, α καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — δευτερεύουσαι ἢ ἐξαρτημέναι, σελ. 8, § 5, β καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ. — αἰτιολογικαί, σελ. 124, § 141 — ἀναφωρικαί, σελ. 138 § 152 κ.έ. — ἀποτελεσματικαί, σελ. 134, § 149 — εἰδικαί, σελ. 123, § 139 — ἐνδοιαστικαί, σελ. 135, § 150 — πάρχχωρητικαί, σελ. 131, § 146 — τελικαί, σελ. 125, § 142 — ὑποθετικαί, σελ. 126, § 143 — χρονικαί, σελ. 132, § 147.

Πτώσεις, ἀρχική σημασία ἐκάστης πτώσεως, σελ. 21, § 28 — αἱ πλάγαι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68, § 90 κ.έ.

Ρῆμα, συνδετικόν, σελ. 9, § 7, 2, καὶ σελ. 10, § 29 κ.έ.

Ρήματα, ἐνεργητικά, σελ. 48, § 59 κ.έ., μονόπτωτα, σελ. 51, § 65 κ.έ. δίπτωτα, σελ. 58, § 72 κ.έ. — μέσα, σελ. 61, § 79 κ.έ. — παθητικά, σελ. 65, § 83 κ.έ. — οὐδέτερα, σελ. 68, § 88 — ἀπρόσωπα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 149, § 164.

Ρηματικά ἐπίθετα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ. 159, § 171 κ.έ.

Σύγκρισις ὑπεροχῆς ἢ ἀντιθέσεως, σελ. 27, § 33.

Συγκριτικά ἐπίθετα, σελ. 26, § 31 κ.έ.

Σύμφυρις, σελ. 166, § 180, 2.

Συμφωνία ὄρων προτάσεως, σελ. 11, § 12 κ.έ.

Σύνδεσις προτάσεων, εἶδη αὐτῆς, σελ. 107, § 124 — κατὰ παράτα-

ξιν, σελ. 8, § 5, α' καὶ σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 8, § 5, β' καὶ σελ. 123, § 139 κ.έ.

Σύνδεσμοι, συνδέοντες κατὰ παράταξιν, σελ. 110, § 125 κ.έ. — καθ' ὑπόταξιν, σελ. 123, § 139 κ.έ.

Συνθετικοὶ λόγοι, σελ. 107, § 124 κ.έ.

Σχήματα λόγου, σελ. 166, § 179 κ.έ. — γραμματικά, σελ. 166, § 180 — θέσεως λέξεων, σελ. 171, § 182 κ.έ. — πληρότητος τοῦ λόγου, σελ. 173, § 183 κ.έ. — σημασίας λέξεων ἢ φράσεων, σελ. 177, § 187 κ.έ.

Ὑπερθετικά ἐπίθετα, σελ. 28, § 34.

Ὑποκείμενον, σελ. 9 § 6, 1 — ψυχολογικόν, σελ. 22, § 28, 1, Σημ. — ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν, σελ. 147, § 162 κ.έ.

Χρόνοι (τοῦ ῥήματος), σελ. 89, § 102 κ.έ. — χρῆσις καὶ σημασία τῶν χρόνων εἰς τὴν ὀριστικὴν, σελ. 90, § 104 κ.έ. — εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, σελ. 105, § 123.

Μαύγιος
Ραβάνης

